

**Processus Henningi. : Preclarissimi iureconsulti
famatissimiq[ue] practici, & utriusq[ue] Iuris doct. D. Henningi
Goden Haelbergensis Ecclesie VVittenbergensis Prepositi
etc?. Solennis et putilis Ordinis iudiciarij processus & coram
delegato & ordinario Iudice, tam in Beneficialib. & priuilegiatis
q[uam] in prophanis & plenarijs causis, nunc primum cum
Repertorio alphabetico & summarijs de nouo adiectis, in
lucem editus. ; Adiecta est insuper in calce huius operis
Aurea et admodum singularis Repeticio Rub. de caus. pos. &
proprie. omnibus aduocatis & practicis ualde utilis &
neccessaria.**

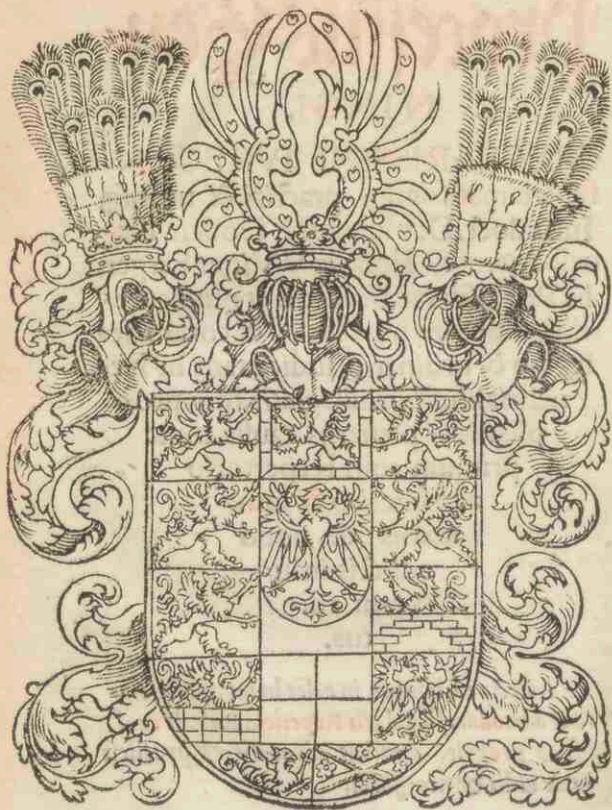
<https://hdl.handle.net/1874/433559>

100

Processus Hen- NINGI.

PRECLARISSIMI IVRECON-
sulti, famatissimiq; practici, & utriusq;
Iuris doct. D. Henningi Goden Ha-
uelbergensis, Ecclesie VVittenbergen-
sis Prepositi etc. Solennis et putilis Or-
dinis iudiciarij processus, & coram des-
legato & ordinario Iudice, tam in Be-
neficialib. & priuilegiatis, q̄ in pro-
phanis & plenarijs causis, nunc
primum **cum Repertorio**
alphabetico & sum-
marijs de nouo
adiectis, in lus-
cem edi-
tus.

Adiecta est insuper in calce huius operis **Au-**
rea et admodum singularis Repeticio Rub. de caus.
pos. & proprie. omnibus aduocatis & practicis
ualde utilis & necessaria.

ILLVSTRIS

SIMO PRINCIPI AC DOMINO

no, domino Ioanni Marchioni Brandenburgensi, Duci Stetinensi, Pomeraniae, Cassubiorum & Vandalorum, Burgrauio Norinbergensi & Rugiae principi.

Ioannes Braun. S.

VM SIT A VETERIBUS ad nos propagata consuetudo, illustris, princeps, ut hijs qui uel sua, uel aliorum monumenta in usum ciuilijs societatis sint aedituri, constituent sibi certos patronos, quorum autoritate tutius sese multitudinis iudicia subituros putant. Ego cum recognouissem nuper preclarissimi illius Iureconsulti D. Henr

A 2

ningi

ningi Goden ordinis Iudiciarij proces-
sum, studeremq; in id, ut qui antea do-
mi sub umbra delituisset, mea opera
paulo instructior ad causas forenses, in
publicum prodiret, diu mecum mul-
tumq; cogitavi, sub cuius potissimum
potrocinio in uulgus emittendus esset.
Præfagebat enim animus, non defu-
tuos, ut nunc sunt hominum ingenia,
qui obijcerent, me in alieno choro, iux-
ta adagium, pedem ponere. At uero,
dubitanti mihi nemo, ex tanto lauda-
tissimorum principum ordine, te uno
frequentius in mentem uenit. Vt enim
omnibus reliquis uirtutibus mirifice
excellis, quæ cadere in Christianum &
summum principem possunt, ita prædi-
tus es omnium pulcherrima uirtute,
qua ut elegantiss. inquit Philosophus,
nec Hesperus, nec Lucifer formosior
est, quam ex eo, quod unicuiq; suum ius
tribuit, iusticiam appellamus, matrem
omnium reliquarum uirtutum, quæ
deniq; in optimo principe summum est

ornas

ornamentum. Hanc cum in admini-
strandâ tuâ Repub. ita obserues & ex-
erceas, ut admirentur te prudentiss. uir-
ri, tuasq; laudes non obscure prædicent,
merito patrocínio tuo dedicandum
hunc libellum censui, qui quasi uiam
sternit ad forensia negotia ex ipsis iuris
fontib. tractanda, quem ut clementi
animo suscipias & tueare rogo. Quanta
sit huius processus utilitas, norunt ñ,
qui uel mediocriter in foro sunt uersa-
ti. Quod uero attinet ad commemora-
tionem Henningi, præter rem esse ex-
istimo, multa hic addere, cum eius ex-
istimatio ubiq; locorum celeberrima
sit. De mea autem opera, etsi affirmare
nihil uolo, tamen id quod res est inge-
nue dico, me usum esse multis exem-
plaribus, quæ partim ab ore Henningi
excepta, partim ab alijs trãscripta erant,
omnia tamen dissimillima. Ego uero
conatus sum quantum potui, omnia in
suum ordinem redigere, contuli leges
citatas diligenter, Summaria singulis

rubricis prefixi, & Repertorium col-
legi, neq; aliam ob causam, id si quid
est laboris suscepti, quam ut adiuuarem
iuris studiosos, maximeq; eos, qui in fo-
ro uersantur. Quare bonis nihil dubito
gratum fore hoc meum studium, quod
si omnes animo metientur libelli huius
utilitatē, parum multos spero futuros,
qui me reprehendant. Bene uale, Opti-
me princeps, & deus omnipotens te
felicititer perpetuo conserua-

re dignetur, Vitebergæ

idibus Marcij, An-

no M. D.

XXXVIII.

Tæ

TABVLA

RVBRICARVM HVIVS

OPERIS.

Rubricæ primæ partis.

De necessitate processus ordinis iudiciarij. Rub.1.

De præparatorijs iudiciorum. Rub.2.

De processu ordinis iudiciarij coram iudice delegato. Rub.3.

De rescripti præsentatione & receptione. Rub.4.

De forma Citationis. Rub.5.

De citationis executione, contumatiæ rei non comparentis accusatione, et de citatione ad ualvas. Rub.6.

De comparitione rei in termino. Rub.7.

De exceptione contra Rescriptum. Rub.8.

A. 4 De exa

De exceptione contra citationem
Rub.9.

Causæ priuilegiatæ in quib. simpliciter
& de plano absq; iudiciorum strepitu
& figura procedi potest. Rub.10.

De termino ad libellandum. Rub.11.

De termino ad deliberandum. Rub.12

De litis contesta. & iuramento calum.
Rub.13.

De termino ad ponendum et articulan
dum. Rub. 14.

De termino ad dicendum contra posi
tiones & articulos. Rub.15.

De termino ad respondendum positi
onibus. Rub.16.

De termino ad probandum. Rub.17.

De testib. cogendis. Rub.18.

Probatoria dilatio quociens dari possit.
Rub.19.

De termino ad publicandum. Rub.20

De ex

De exceptionibus contra personas &
dicta testium. Rub. 21.

De termino ad producendum omnia.
Rub. 22.

De termino ad dicendum contra omnia
producta. Rub. 23.

De termino ad declarandum. Rub. 24

De termino ad dicendum contra de-
clarata. Rub. 25.

De termino ad concludendum. Rub.
26.

De monitorio contra partem aduersa-
sam ob non satisfactionem Notarij pe-
tendo. Rub. 27.

Rubricæ secundæ partis.

De processu ordinis iudiciarij coram
ordinario. Rub. 28.

Rubricæ tertiæ partis.

De appellatione. Rub. 29.

A 5 De

De processu in causa appellationis ab
interlocutoria. Rub. 30.

De termino ad dicendum contra ap-
pellationem & iura deuoluentia. Rub.

31.

De termino ad impugnandum & iustitia
ficandum. Rub. 32.

Appellatus quomodo appellationem
prosequatur. Rub. 33.

Processus in negotio principali post
iustificatam appellationem grauamiz-
nis. Rub. 34.

Processus in causa appellationis in cau-
sis beneficialibus in secunda instantia.
Rub. 35.

Processus secundæ instantiæ in causis
prophanis. Rub. 36.

Processus in causa appellationis in ter-
tia instantia. Rub. 37.

Processus in causa desertionum appel-
lationis. Rub. 38.

De inhibitione concedenda. Rub. 39.
De pro-

De processu in materia arrestorum seu
saximentorum. Rub. 40

De termino ad dicendum contra Ar-
restum & alijs terminis in hac materia
seruandis. Rub. 41.

De processu in causa declarationis.
Rub. 42.

De Electione noui Prelati. Rub. 43.

De Emancipatione liberorum. Rub.
44.

De p[ro]cedu in materia[rum] p[ro]cessuum
K. 1. 10.

De p[ro]cedu ad d[ist]inctio[n]em
K. 1. 11.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 12.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 13.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 14.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 15.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 16.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 17.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 18.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 19.

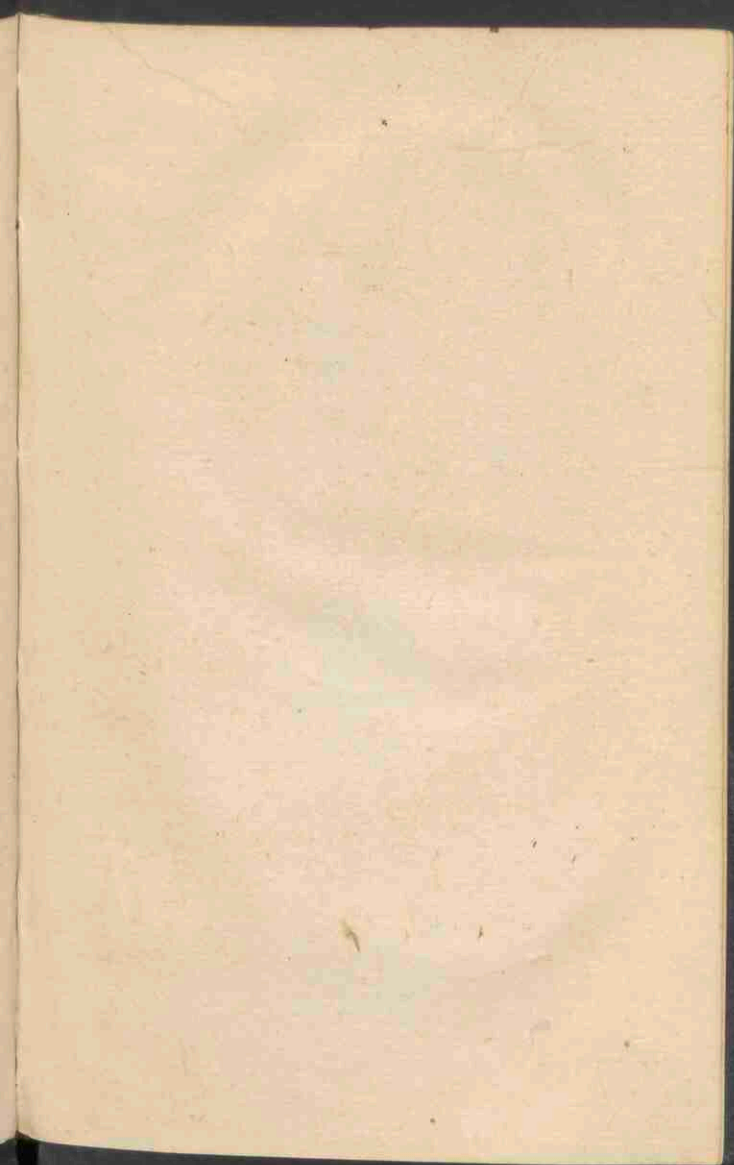
De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 20.

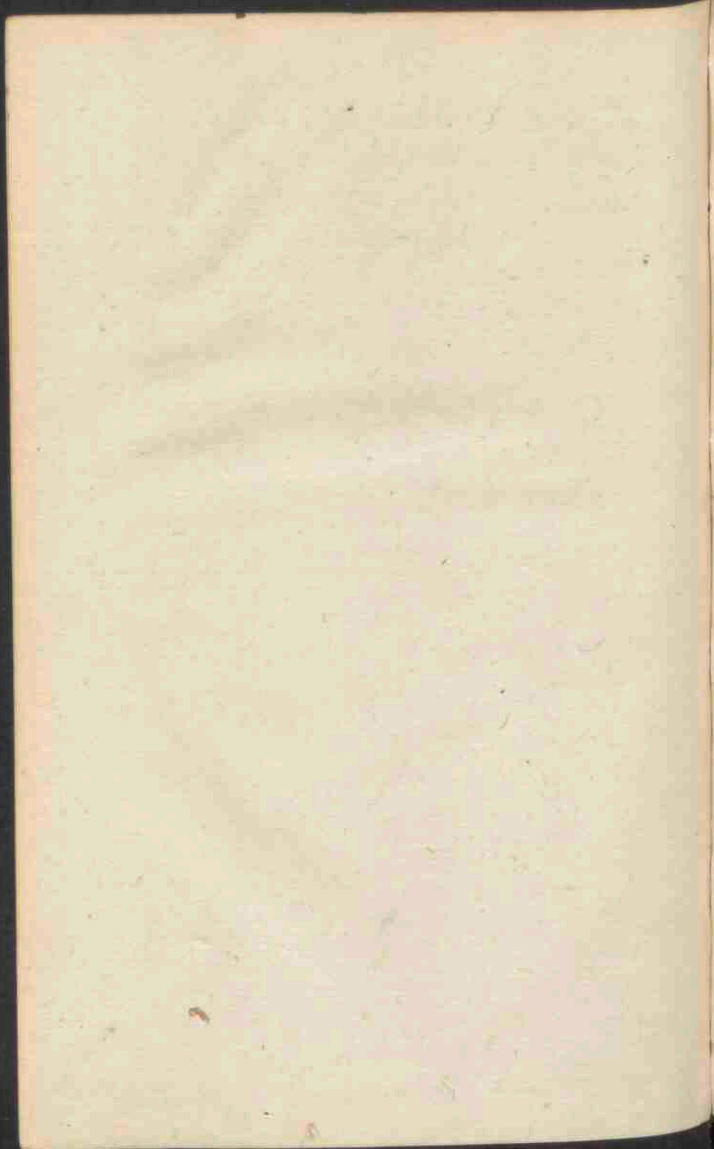
De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 21.

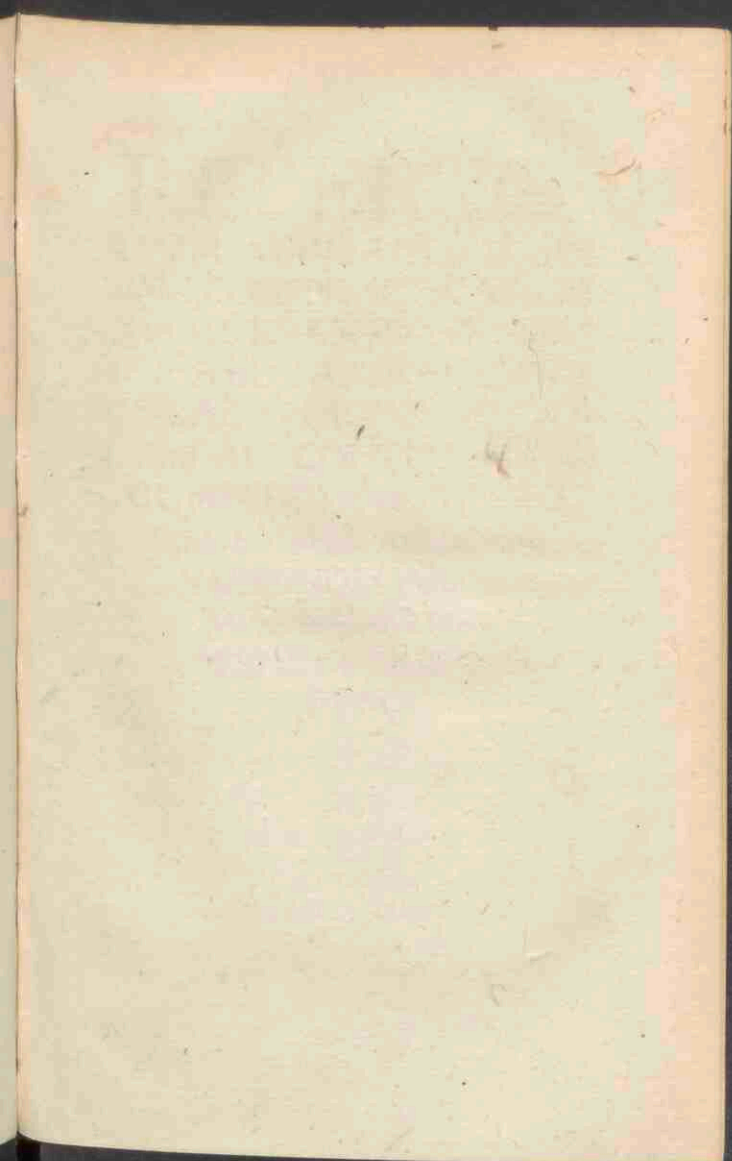
De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 22.

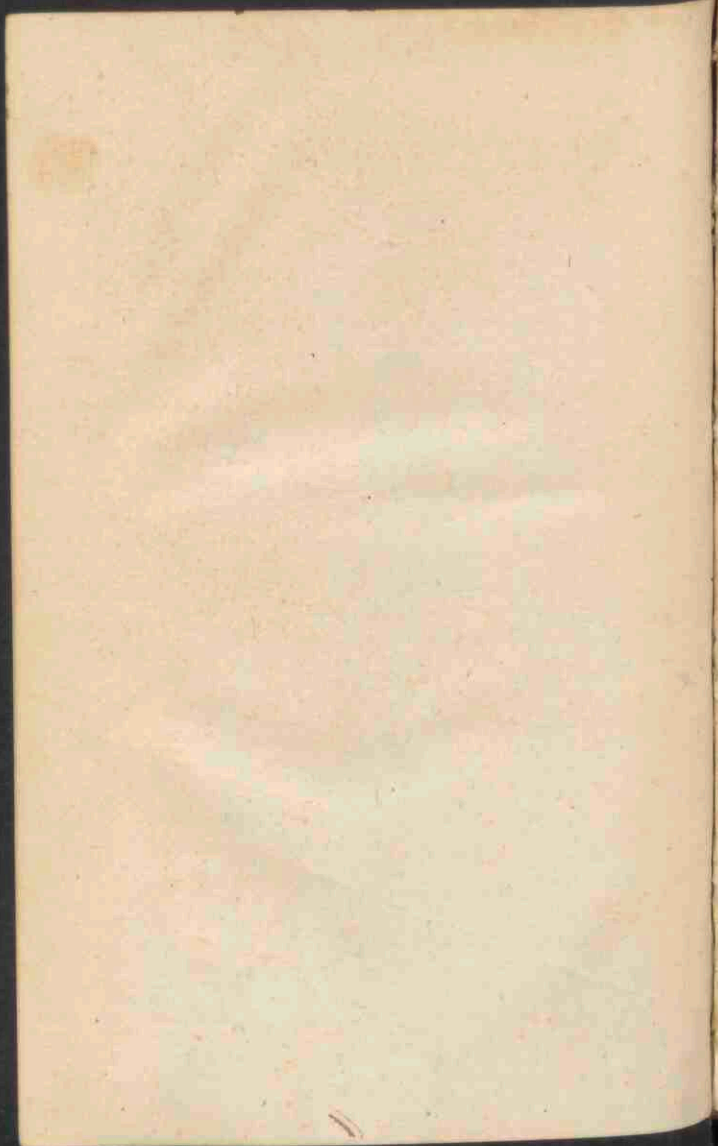
De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 23.

De p[ro]cedu in causis d[ist]inctio[n]is
K. 1. 24.

REPERTO-
RIVM ALPHABETICVM
SINGVLAS PRACTICABILES
QVOTTIDIANASQVE MA-
TERIAS, QVAE IN HOC PRA-
CTICAE IVDICIARIAE VO-
LVGINE CONTINENTVR,
COMPLECTENS, ET PRO
EISDEM MATERIIS. IN-
VENIENDIS COM-
MODISSIMO OR-
DINE CONGES-
TVM.

B

De

ALPHABETICVS INDEX
DE LITERA A.

Ab interlocutoria sententia, & quocumq; grauamine de iure Canonico appellari potest, Rub. 29. Nu. 7.

Ab interlocutoria, quando de iure ciuili appellari possit, Rub. 29. Nu. 9.

Absentes uel presentes per procuratorem, emancipari non possunt, Rub. 44. Nu. 4.

Ab initio uiciosum, tractu temporis non confirmatur Ru. 29. Nu. 17.

Actor, quomodo debeat se preparare ad litem, Rub. 2. Nu. 1.

Actor, quomodo sibi debeat, de probationibus prouidere, Rub. 2. Nu. 2.

Actor, si non probat, reus absoluitur, etiamsi nihil probauerit, Rub. 2. Nu. 6.

Actor postq̄ iudicium assumptus, non potest petere inducias deliberatorias, Rub. 2. Nu. 7.

Actor,

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Actor, ex quo aduersarium conuenit, oportet eum litem profequi. Rub.2. Nu. 13.

Actor, si unus tantum delegatus, in Rescripto datus est, quid in præsentando habeat facere. Rub.4. Nu.1.

Actor, postquam Reus in termino non comparuerit, quomodo eum accuset de contumacia. Rub.6. Nu.6.

Actore & reo, eiusdem diocesis existentibus, causa committi non debet ultra illam, nisi in certis casibus. Rub.9. Nu. 3.

Actor, quando & qualiter petere debeat terminum ad libellandum. Rub.10. Nu.14.

Actor, quomodo & quando suum libellum, uel summariam petitionem, secundum qualitatem causæ exhibere debeat. Rub.11. Nu.1.

Actor, quando terminum ad res

ALPHABETICVS INDEX.

spondendum libello, litem contestan-
dam, & de calum. iurandum petere de-
beat, Rub. 11. Nu. 2.

Actor prius iurare debet de calum,
quam reus, Rub. 13. Nu. 7.

Actor quando terminum ad po-
nendum & articulandum petere debe-
at, Rub. 14. Nu. 1.

Actor quando debeat exhibere &
producere suas positiones Rub. 14. Nu.
2.

Actor, si dederit libellum articula-
tum, tunc sufficit, quod eum in termino
ad ponendum repetat, Rub. 14. Nu. 3.

Actor quando debeat petere Ter-
minum ad respondendum suis positio-
nib, Rub. 16. Nu. 1.

Actor, si reus in primo termino po-
sitionib. non responderit, quomodo
debeat contumaciam rei accusare, Rub.
16. Nu. 6.

Actori non

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Actori non licet, quod reo licitum non existit, Rub. 16. Nu. 20.

Actor quando terminum ad probandum petere debeat, Rub. 17. Nu. 1.

Actor uel probare debens, si testes uocati noluerint comparere, quid facere debeat, ne succumbat, Rub. 18. Nu. 2.

Actor qualiter debeat producere omnia, Rub. 22. Nu. 2.

Actor in termino ad declarandum quid facere debeat, Rub. 24. Nu. 1.

Actore non comparente, quomodo Reo consulitur, Rub. 28. Nu. 7.

Actore non comparente, Reus habet duplex remedium, Rub. 28. Nu. 10.

Actor, ad obtinendum Arrestum, quid allegare & probare debeat, Rub. 41. Nu. 4.

Ad iudicium requiruntur tres personæ, uere, uel representatiue, Rub. 1. Nu. 5.

B3 Ad

ALPHABETICVS INDEX

Aduerbium, Bene, comprehendit
rititudinem & rectitudinem, Rub. 20.
Nu. 10.

Aduerbium, Male, excludit tam re-
ctitudinem quam rititudinem, Rub. 20
Nu. 11.

Aduocati impedimentum, an excu-
set partem, Rub. 28. Nu. 42.

Aduocati absentiam maliciose alle-
ganti, iudex iuramentum maliciæ, de-
ferre potest, Rub. 28. Nu. 43.

Aequitas præfertur Rigori, in Pro-
he. Nu. 5.

Aequitas, quod rigori præferatur,
quomodo sit intelligendum, in prohe.
Nu. eodem.

A grauamine continuo semper po-
test appellari, Rub. 29. Nu. 10.

Allegationes & instructiones LL.
& iurium, & ita Consilia, an post con-
clusionem causæ admittantur, Rub. 28.
Nu. 46. Allega-

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Allegationes iurium post conclusi-
onem, an sint in actis conscribendæ,
Rub.28.Nu.47.

Allegationum post conclusionem,
an parti aduersæ copia decerni debe-
at, Rub.28.Nu.48.

Allegari in iudicio non debent quæ
non possunt probari, Rub. 2.Nu.5.

Ambigua uerba in contractib. inter-
pretantur contra proferentem, Rub.
24.Nu.4.

Ambigua uerba testis, contra pro-
ducentem interpretantur, Rub. 24.
Nu.6.

An ualeat Citatio ad certam diem,
hora autem non expressa, Rub.28.Nu.
13.

An ualeat Citatio, ut reus compare-
at in Nocte, Rub.28.Nu.15.

An de iure Saxonum positiones ad-
mittantur, Rub.28. Nu.35.

ALPHABETICVS INDEX

An in termino ad libellandum, libellus possit incomplete produci, Rub. 28. Nu. 40.

Ante conclusionem in causa nihil dicitur liquidum esse, Rub. 42. Nu. 5.

An & quando dilatio ad iurandum de calumnia sit danda, Rub. 13. Nu. 9.

An de necessitate requiratur in prestandis iuramentis, tactura Euangeliorum, Rub. 13. Nu. 10.

An de iure Saxonum debeat iuramentum calum. prestari, Rub. 13. Nu. 11.

An de iure Saxo. positiones admittantur, Rub. 14. Nu. 10.

An conclusio in causa sit de substantia, Rub. 26. Nu. 1.

Appellatio quare sit inuenta, Rub. 29. Nu. 1.

Appellatio quid sit, Rub. 29. Nu. 2.

Appellatio de iure Ciuili, etiamsi iudex

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

iudex ad quem non exprimitur, ualet,
Rub. 29. Nu. 3.

Appellatio de iure Cano. in qua
iudex ad quem, non sit denominatus,
non ualet, Rub. 29. Nu. 4.

Appellatio de iure Ciuili fit gradatim,
Rub. 29. Nu. 6.

Appellatio ab interlocutoria de iure
ciuili regulariter non admittitur,
Rub. 29. Nu. 8.

Appellatio habet duos effectus, de-
uolutionem & suspensionem, Rub. 29.
Nu. 11.

Appellatio de sententia excommu-
nicationis non tollit effectum excom-
municationis, Rub. 29. Nu. 13.

Appellatio precedens excommuni-
cationem, annullat excommunicatio-
nem sequentem, Rub. 29. Nu. 14.

Appellans, quomodo post inter-
positam appellationem, ab interlocuto-
ria ulte-

ALPHABETICVS INDEX.

ria ulterius procedere debeat, Rub. 30.
Nu. 1.

Appellatio presumitur infra .X. dies, a die noticiæ interposita, Rub. 31.
Nu. 6.

Appellatus, si appellans, suam appellationem prosequi non curat, habet duplex remedium, Rub. 33. Nu. 1.

Appellatione deserta, iudex a quo, potest suam sententiam absq; alia Citationem exequi, Rub. 38. Nu. 2.

Appellari non potest a sententia legis, Canonis, uel statuti, Rub. 42. Nu. 7.

Approbata & laudabilis consuetudo censetur lex in Prohe. Nu. 2.

Arbitri, in quos est compromissum, ut iudicent secundum iura, an etiam possint procedere secundum consuetudines, in suo foro obseruatas, in Prohe. Nu. 3.

Artis

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Articuli & positiones, in processu
summario debent admitti, Rub. 10. Nu.
ii.

A sententia inferente grauamen
continuum, semper potest appellari,
Rub. 31. Nu. 7.

A sententia declaratoria quem in
penam incidisse, an possit appellari,
Rub. 42. Nu. 8.

DE LITERA B.

Beneficiales causæ, decimarum, ma-
trimoniales, & usurarum & ipsas at-
tingentes, sunt a iure privilegiatæ ut
in processu eorum nō sit necesse, quod
solemnis iudiciorum ordo seruetur,
Rub. 10. Nume. 1.

Bene, aduerbium comprehendit
rectitudinem & rititudinem, Rub. 20.
Nu. 10.

DE LITERA C.

Causæ beneficiales, decimarum, ma-
trimo-

ALPHABETICVS INDEX

rimoniales, & usurarum & ipsas attin-
gentes, sunt a iure priuilegiatae, ut in
processu illorum non sit necesse, quod
solemnis iudiciorum ordo seruetur,
Rub. 10. Nu. 1.

Causae legitimae repellendi testem a
testimonio, Rub. 21. Nu. 2.

Canon uel lex, si sit latae sententiae, an
sit opus sententia declaratoria, Rub. 42
Nu. 1.

Certus textus in iure Canonico, si
expressus contrarius tex. in. L. non re-
periatur, an seruetur in utroq; foro,
Rub. 4. Nu. 9.

Citationis executio debet apud acta
iudicij registrari, Rub. 6. Nu. 4.

Citatio contra procuratorem, post-
quam procuracionem acceptauit de-
cerni debet, Rub. 7. Nu. 2.

Citatio ad ualuas, quando non ha-
beat locum, Rub. 7. Nu. 3.

Citatus,

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Citatus, si fuerit exemptus, tunc sine licentia papæ non potest prorogare iurisdictionem alterius, Rub. 8. Nu. 7.

Citatio ad locum inhonestum, uel minus tutum non ualet, Rub. 9. Nu. 6.

Citatio an possit die feriata decerni, ut reus compareat die non feriata, Rub. 9. Nu. 7.

Citatio est prima pars iudicij, Rub. 9. Nu. 9.

Citatio est ordinis iudiciarij fundamentum, Rub. 9. Nu. 10.

Citatio in summarijs causis non tollitur, Rub. 10. Nu. 10.

Citatione quando non opus sit, Rub. 10. Nu. 15.

Citatio a deo introducta est, Rub. 28. Nu. 5.

Citatio, in cuius termino actor non compareat, inchoatam prescriptionem non interrumpit, Rub. 28. Nu. 11.

Citatio ad

ALPHABETICVS INDEX

Citatio ad certam diem, hora autem non expressa, an ualeat, Rub. 28. Nu. 13.

Citatio ut reus compareat in nocte an ualeat, Rub. 28. Nu. 14.

Citatio sine termino an ualeat, Rub. 28. Nu. 15.

Citatus ad certam diem, et horam, si actus ad quem citatus est, alia die uel hora fiat, an ualeat, Rub. 28. Nu. 16.

Citatio ad audiendam sententiam debet esse peremptoria, Rub. 28. Nu. 17.

Citatio ad diem nimis repentinam, in qua impossibile sit Reum comparere, an omnino sit inutilis, Rub. 28. Nu. 18.

Citatio debet esse trina uel peremptoria pro omnibus, Rub. 28. Nu. 19.

Citatio peremptoria ad audiendam sententiam in causis breuibus non requiritur, Rub. 28. Nu. 32.

Consue

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Consuetudo laudabilis et approbata censetur lex, in Prohe. Nu. 2.

Consuetudo de non prestando iuramentum calum, non ualet, Rub. 13. Nu. 6.

Cognitio iudicis in danda prima dilatione ad probandum, quæ sit, Rub. 19. Nu. 4.

Cognitio in secunda dilatione ad probandum danda, quæ sit, Rub. 19. Nu. 6.

Conclusio in causa an sit de substantia, Rub. 26. Nu. 1.

Conclusione facta in causa, perinde est, ac si esset in termino & in calculo ferendæ sententiæ, Rub. 26. Nu. 2.

Conclusio non habet locum in criminalibus, Rub. 26. Nu. 3.

Conscientia legis quæ sit, in Prohe. Nu. 6.

Conseruator & iudex delegatus
quid

ALPHABETICVS INDEX
quid differunt, Rub. 3. Nu. 9.

Coniunctæ personæ quæ sint, Rub.
3. Nu. 11.

Contrarietas testium est duplex,
Rub. 21. Nu. 10.

Contestatio litis, in causis summarijs
non requiritur, Rub. 10. Nu. 6.

Copia allegationum & consiliorum
post cōclusionem in causa, an parti ad-
uersæ decerni debeat, Rub. 28. Nu. 48.

Criminosæ positioni non responde-
tur, Rub. 16. Nu. 12.

Curia Romana, obseruat tantum
quatuor terminos in causis summarijs,
Rub. 10. Nu. 12.

Cursoris relatio, quomodo Citatio-
nem executus sit, apud acta scribi de-
bet, Rub. 6. Nu. 5.

Cursor quomodo debeat relatio-
nem facere, Rub. 16. Nu. 5.

DE LITERA D.

De mo-

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

De modo studendi iura in Prohe:
Nu. 9.

De tota materia positionum remis:
siue, Rub. 14. Nu. 9.

De iure Ciuili appellatio, si iudex ad
quem, non exprimitur non ualet, Rub.
29. Nu. 3.

De iure Ciuili appella. fit gradatim,
de iure autem Cano. potest fieri medio
omisso, Rub. 29. Nu. 6.

De iure Cano. ab interlocutoria &
quocunq; grauamine potest appellari,
Rub. 29. Nu. 7.

De iure Ciuili regulariter ab inter:
locutoria non appellatur, Rub. 29. Nu.
8.

De practica in materia Saximento:
rum, Rub. 40. Nu. 4.

De exceptio. contra arrestum, Rub.
41. Nu. 1.

De termino ad liquidandum debi:
tum in

C

ALPHABETICVS INDEX

tum in causa arrestorum, Rub. 41. Nu.

7.

De processu in electione Noui prelati per uiam Scrutiniij, Rub. 43. Nu. 2.

De modis eligendi nouum prelatum, per uiam Scrutiniij, Compromissi seu per inspirationem, Rub. 43. Nume.

5.

Delegatus papæ in causa sibi commissa Iurisdictionem habet super ordinarium, Rub. 3. Nu. 2.

Delegatus Iudex quis, Rub. 3. Nu.

4.

Delegatus papæ potest principium medium & finem causæ coniunctim & diuisim subdelegare, Rub. 3. Nu. 5.

Delegati plures, si sunt dati cum clausula alteratiua, quid actor facere debeat in presentando, Rub. 4. Nume.

5.

Delegati, si sunt cum clausula conditionis

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

dicionali dati, quid actor in praesentando habeat facere, Rub. 4. Nu. 6.

Delegatus si citauit ante mortem delegantis, eius iurisdictio est perpetuata, Rub. 4. Nu. 8.

Delegatus, quando rescriptum in citatione debeat inferere uel non, Rub. 7. Nu. 8.

Delegatus, quando potest se iudicem competentem expresse uel tacite pronunciare, Rub. 8. Nu. 4.

Delegatus in quibus casib. non potest cognoscere de competentia sua, Rub. 8. Nu. 8.

Delegati plures, si sunt dati cum clausula condicionali, Quod si non omnes et, tunc Citatio unius, uel duorum non ualet, nisi in Citatione expressum sit de exoneratione Collegarum, Rub. 9. Nu. 4.

ALPHABETICVS INDEX

Delegatus antequam terminum ad dicendum contra cōmissionem, citationem & eius executionem terminatus sit, nihil debet attentare, Rub. 9. Nu. 8.

Deliberatorius terminus est de substantia, Rub. 2. Nu. 9.

Deliberatoriæ non dantur, si in Citatione libellus est insertus, Rub. 28. Nu. 28.

Deliberatoriæ secundum ius Saxorum, Rub. 28. Nu. 29.

Deus introduxit Citationem, Rub. 28. Nu. 5.

Decem dies ad appellandum sunt in principio utiles, Rub. 37. Nu. 5.

Dictionis intelligentia ex causis sumenda est in Prohe. Nu. 15.

Dictio Mox in L. posita quid importet, Rub. 38. Nu. 5.

Differentia inter iuramentum Casum, & ueritatis, Rub. 16. Nu. 4.

Diffe

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Differentia inter productionem,
& dilationem, Rub. 19. Nu. 19.

Dilatatio ad deliberandum, quanta
reo danda sit, Rub. 2. Nu. 8.

Dilatatio ad iurandum de calumnia,
an & quando sit danda, Rub. 13. Nu. 9.

Dilatatio ad probandum data, non in-
cipit currere antequam aduersarius re-
sponderit positionibus, Rub. 14. Nu. 13.

Dilatatio ad excipiendum contra di-
cta testium est arbitraria, Rub. 21. Nu. 1.

Discipuli qualem debeant exhibere
reuerentiam preceptoribus suis, in Pro-
he. Nu. 18.

Doctor quomodo iura debeat do-
cere in Prohe. Nu. 11.

Domínus, lite cum procuratore
contestata, non potest sine causa litem
in se transferre, Rub. Nu. 8.

DE LITERA E.

C₃ Effectus

ALPHABETICVS INDEX.

Effectus patriæ potestatis quæ sint,
Rub.44.Nu.1.

Egregiæ personæ non tenentur adire
re presentiam iudicis pro ferendo testi-
monio, Rub.18.Nu.5.

Electiõnis publicatiõ, quomodo &
quando per Scrutatores fieri debeat,
Rub.43.Nu.3.

Electo, quando Electiõ intimari de-
beat, Rub.43.Nu.6.

Electus intra mensem consentiat,
alias priuatus est iure quesito, Rub.43.
Nu.7.

Electus post consensum intra tres
menses cõfirmationem petat, alias ele-
ctiõ uiribus uacuetur, Rub.43.Nu.8.

Emancipatiõ quid sit, Rub.44. Nu.
3.

Episcopi officialis, licet potest esse
delegatus papæ, non tamen conserua-
tor alicuius Collegij, Rub.3.Nu.8.

Error

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Error quorundam practïcorum, Ius Saxo. non recte intelligentiũ, in quantum uolunt, quod actor anteq̃ Reus libello responderit, & antequam lis sit contestata, debeat eligere & specificare quem articulum uelit probare, & super quo aduersario Iuramentum deferre, Rub. 17. Nu. 3.

Excommunicatio obijcitur testi, Rub. 21. Nu. 6.

Excommunicatio non conualescit ex desertione appellationis, Rub. 29. Nu. 16.

Excep. contra appellationem quod non sit interposita infra, X. dies, Rub. 31. Nu. 1.

Excep. contra appellationem, quod apostoli infra, XXX. dies non sint petiti, Rub. 31. Nu. 2.

Excep. contra appellationem, quod

ALPHABETICVS INDEX

ab interlocutoria non fit appellatum in scriptis, Rub. 31. Nu. 4.

Executio Citationis debet apud acta iudicij registrari, Rub. 6. Nu. 4.

Ex officio iudex debet compellere procuratorem ad ostendendum Mandatum, ne iudicium reddatur illusorium, Rub. 6. Nu. 3.

DE LITERA F.

Facultas probationum non debet angustari, Rub. 17. Nu. 4.

Fatalia, quando incipiunt currere, Rub. 38. Nu. 1.

Feriæ ob necessitatem hominum introductæ, non curantur in causa summaria, Rub. 10. Nu. 8.

Fieri possunt positiones, post & ante litis contest. Rub. 16. Nu. 12.

Foraneus officialis, an possit esse delegatus

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

delegatus papæ, Rub. 3. Nu. 7.

Forma solemnitatis legalis quæ sit,
Rub. 19. Nu. 15.

Forma publicationis testium, Rub.
20. Numc. 2.

Forma protestationis de excipiendo
contra personas testium, Rub. 20. Nu.
5.

Forma iuramenti ante Electionem
prestandi, Rub. 43. Nu. 4.

Forma instrumenti Emancipationis,
Rub. 44. Nu. 7.

Formalia appellationis quæ respiciant,
Rub. 36. Nu. 3.

Fundamentum ordinis iudiciarij est
Citatio, Rub. 9. Nu. 10.

DE LITERA G.

Glossæ contra expressum textum
non sunt allegandæ, Rub. 13. Nu. 13.

C 5 De

ALPHABETICVS INDEX

DE LILERA H.

Hodie probatoriæ dilationes sunt
arbitrariæ, Rub. 17. Nu. 9.

DE LITERA I.

Impedimentum quod euenit in pri-
ma dilatione ad probandum, potest per
iuramentum probari, Rub. 19. Nu. 7.

Impedimentum, in secunda dilatione
ad probandum per iuramentum non
potest probari, Rub. 19. Nu. 10.

Impeditus in prima dilatione ad
probandum, tantum temporis habet in
secunda, quantum fuerit impeditus in
prima, nisi tempus impedimenti absor-
buisset totam primam dilationem,
Rub. 19. Nu. 11.

Impubertas obijcitur testi, Rub. 21.
Nu. 7.

Impe

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Impedimentum aduocati an excuset
clientem, Rub. 28. Nu. 42.

In probatione tota uis causæ confis-
sit, Rub. 2. Nu. 3.

In foro iudiciali ueritas nihil pro-
dest, nisi probetur, Rub. 2. Nu. 4.

In termino deliberatorio Reus ha-
bet tria facere, Rub. 2. Nu. 11.

In causis summarijs, iudex potest eti-
am contradicentibus partibus uiam
seruare ordinariam, Rub. 10. Nu. 2.

In causis summarijs libellus non re-
quiritur, Rub. 10. Nu. 5.

In iuramento calum. continentur
quinque capitula, Rub. 13. Nu. 2.

In iuramento de calum. iuratur de
credulitate, non autem de ueritate,
Rub. 13. Nu. 8.

In instrumentis subornatio non ti-
metur, Rub. 19. Nu. 21.

In cri

ALPHABETICVS INDEX

In criminalib. Conclusio non habet locum, Rub. 26. Nu. 3.

In causis breuibus, Citatio ad audiendum sententiam peremptoria non requiritur, Rub. 28. Nu. 32.

In quibus casibus Saximenta sunt permisa, Rub. 40. Nu. 3.

In termino ad confitendum uel diffitendum in causa Arrestorum, quomodo procedatur, Rub. 41. Nu. 6.

In Notorijs non est opus sententia declaratoria, Rub. 42. Nu. 3.

In negotio electionis Noui prelati, quando Electores iurare debeant, Rub. 43. Nu. 1.

Intelligentia dictionis ex causis sumenda est, in Prohe. Nu. 15.

Instantia renunciatio quid importet, Rub. 2. Nu. 14.

Instrumentum post terminum probatorium usq; ad conclusionem, Imo non

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

nonnunquam post conclusionem pos-
test produci, Rub. 19. Nu. 20.

Instrumentorum appellatione quãq̃
ueniunt quoq; testes, tamen in stricta
materia differunt, Rub. 19. Nu. 22.

Infamis testis repellitur, Rub. 21. Nu.
4.

Inimicitia obijcitur testi, Rub. 21.
Nu. 5.

Interrogatoria superflua iudex de-
bet rescare, Rub. 21. Nu. 14.

Interrogatoria etiã si a parte non
dantur, iudex tamen ex officio testes
debet interrogare de causa scientiã,
Rub. 21. Nu. 15.

Instrumento de longinquo produ-
cto, quando habeatur fides, Rub. 22.
Nu. 8.

Infans non potest emancipari, nisi
per speciale Rescriptum principis,
Rub. 44. Nu. 6.

Iudex

ALPHABETICVS INDEX

Iudex in pronunciando, quæ fundamenta pro se habere debeat, in Prohe. Nu. 1.

Iudex secundum allegata & probata & non propriam conscientiam iudicare debet, in Prohe. Nu. 4.

Iudex debet habere duos Sales, in mente Salem sapientiæ & secure conscientiæ, in Prohe. Nu. 8.

Iudex an possit terminum de liberatorio, XX. dierum, augere uel minuire, Rub. 2. Nu. 10.

Iudex an & quando inter partes debeat componere, Rub. 2. Nu. 16.

Iudex delegatus quis, Rub. 3. Nu. 4.

Iudex delegatus & Conseruator quid differant, Rub. 3. Nu. 9.

Iudex quomodo debeat recipere rescriptum, Rub. 4. Nu. 2.

Iudici delegato, si de Rescripti presenten

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

sentatione dubitetur, non credatur nisi in quantum per acta, uel alia legitima documenta constabit, Rub. 4. Nu. 4.

Iudex delegatus recepto rescripto mox decernat Citationem propter multos effectus, Rub. 4. Nu. 7.

Iudex in causis Summarijs si uult, etiam contradicentibus partibus, potest seruare uiam ordinariam, Rub. 10. Nu. 2.

Iudex, si papa uel imperator sibi committit causam cum clausula quod in ea sine figura iudicij procedere debeat, tunc non potest procedere uia ordinaria, etiam partibus uolentibus, Rub. 10. Nu. 3.

Iudex si pronunciauerit positiones actoris esse pertinentes, cum tamen sint impertinentes, Reus de tali interlocutoria potest appellare, Rub. 15. Nume. 4.

Iudex ad

ALPHABETICVS INDEX.

Iudex ad quem, si pronunciet bene esse appellatum, per hoc tota causa principalis ad eum deuoluitur, Rub. 15. Nu. 5.

Iudex in dandis probatorijs dilationibus, quid considerare debeat, Rub. 17. Nu. 10.

Iudex, qualiter debeat refrenare multitudinem testium, Rub. 14. Nu. 17.

Iudex ordinarius quis dicatur, Rub. 28. Nu. 1.

Iudex a quo, appellatione deserta potest suam sententiam absq; alia Citatione exequi, Rub. 38. Nu. 2.

Iudex ad quem, quando debeat inhibere iudici a quo, Rub. 39. Nu. 1.

Iudicium quid, Rub. 1. Nu. 4.

Iudicium dicitur a iudice tanquam a principali persona, Rub. 1. Nu. 6.

Iudicium habet tres partes, Rub. 1. Nu. 7.

Iuris

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Iurisdictionis iudicis ordinarij est de iure communi fundata, Rub. 28. Nu. 20.

Iudicium quot sint genera, Rub. 3. Nu. 1.

Iuramentum per quod respondetur positionibus est Credulitatis non ueritatis, hoc tamen fallit in causis spiritualibus & illis annexis, Rub. 16. Nu. 2.

Iuramentum de ueritate & calum. quid differant, Rub. 16. Nu. 4.

DE LITERA L.

Laudabilis & approbata consuetudo censetur lex, in Prohe. Nu. 2.

Lapsus temporis prosequendæ appellationis inducit desertionem appellationis ipso iure, Rub. 38. Nu. 4.

Legis conscientia quæ sit, in Prohe. Nu. 6.

D Libelli

ALPHABETICVS INDEX

Libelli copia, reo expensis actoris dari debet, Rub. 2. Nu. 12.

Libellus in causis summarijs non requiritur, Rub. 10. Nu. 5.

Libellus licet in causis summarijs non requiratur, tamen aliqualis petitio non tollitur, Rub. 10. Nu. 7.

Libello articulado in quantum est libellus respondetur de ueritate, in quantum autem sunt positiones respondetur de credulitate, Rub. 14. Nu. 4.

Libellus, si in Citationem est insertus, deliberatoriæ amputantur, Rub. 28. Nu. 28.

Litis contestata, est exordium litis, Rub. 1. Nu. 9.

Litis renunciatio quid importet, Rub. 2. Nu. 15.

Litis contestata, in causis summarijs non requiritur, Rub. 10. Nu. 6.

Litis contestata, qualiter fiat, Rub. 13. Nu. 1. Lite cum

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Lite cum procuratore contestata,
dominus non potest sine causa litem in
se transferre, Rub. 18. Nu. 8.

Litigare per se nemo cogitur nisi in
certis casibus, Rub. 18. Nu. 9.

DE LITERA M.

Manifestum & Notorium quid dif-
ferant, Rub. 42. Nu. 6.

Manifesta & Notoria quæ sint,
Rub. 42. Nu. 4.

Materialia appellationis, quæ respi-
ciant, Rub. 36. Nu. 4.

Male, aduerbium excludit tam riti-
tudinem quam rectitudinem, Rub. 20.
Nu. 11.

Modus studendi iura, in Prohe, Nu.
9.

Modus emancipandi quis sit, Rub.
44. Nu. 5.

D 2 Modis

ALPHABETICVS INDEX

Modica causa quæ dicatur, Rub. 28.
Nu. 22.

Monachus obijcitur testi, Rub. 28.
Nu. 8.

Monimenta quæ sint, Rub. 22. Nu.
4.

Multitudo effrenata testium quæ
dicatur, Rub. 19. Nu. 16.

DE LITERA N.

Negatiua pura & simplex est im-
probabilis, Rub. 3. Nu. 12.

Non est de substantia, quod statim
post litis contestata, iuret de calum.
Rub. 13. Nu. 4.

Non potest a sententia L. Statuti uel
Canonis, appellari, Rub. 42. Nu. 7.

Notarius quid iuret in sua Creatio-
ne, Rub. 20. Nu. 3.

Nunquid præsens in iudicio debeat
Citari, Rub. 28. Nu. 6. De

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

DE LITERA O.

Officium ordinarij, quid sit remissive, Rub. 28. Nu. 3.

Opiniones, si sunt uariæ, super materia alicuius L. obscuræ, quid iudices in iudicando obseruare debeant, Rub. 13. Nu. 12.

Ordinis iudiciarij peruersio uiciat ipso iure sententiam, Rub. 1. Nu. 1.

Ordinis iudiciarij substantialia quæ sint remissive, Rub. 1. Nu. 2.

Ordinis iudiciarij fundamentum est Citatio, Rub. 9. Nu. 10.

Ordinarius iudex quis dicatur, Rub. 28. Nu. 1.

Ordinaria iurisdictio quomodo acquiratur remissive, Rub. 28. Nu. 3.

Ordinarius in qualibet parte diocesis uel territorij sue iurisditionis, ius

D 3 reddere

ALPHABETICVS INDEX.

reddere potest, Rub. 28. Nu. 21.

DE LITERA P.

Papæ delegatus, in causa sibi commissa iurisdictionem habet super ordinarium, Rub. 3. Nu. 2.

Partes iudiciorum substantialibus renunciare non possunt, Rub. 1. Nu. 3.

Partes tacite inuicem iuramentum calum. remittere possunt non autem expresse, Rub. 13. Nu. 5.

Pars appellata potest preuenire terminum legalem appellationis, dummodo nimium non precurrat, Rub. 33. Nu. 2.

Personæ coniunctæ quæ sint, Rub. 3. Nu. 11.

Personæ egregiæ non tenentur adire presentiam iudicis pro ferendo testimonio

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

stimonio, Rub. 18. Nu. 5.

Petens quartam dilationem ad probandum, si non petierit cum solemnitate legali, eius petitio repellitur, Rub. 19. Nu. 14.

Positiones habentur hodie loco interrogatorum, Rub. 14. Nu. 6.

Positiones & articuli in substantia sunt idem, Rub. 14. Nu. 7.

Positiones, an debeant de iure Saxo, admitti, Rub. 14. Nu. 10.

Positiones, non propterea sunt inutilis, quod pars negauerit contenta in libello, Rub. 14. Nu. 11.

Positio impertinens non admittitur, Rub. 16. Nu. 13.

Positio iuris non admittitur, Rub. 16. Nu. 14.

Positiones & articuli, etiam in sumario processu admitti debent, Rub. 10. Nu. 11.

ALPHABETICVS INDEX

Practica de modo studendi iura, in
Prohe. Nu. 9.

Practica in iudicio prouinciali Du-
cum Saxoniae, Rub. 28. Nu. 30.

Practica, cum sit diuersa circa senten-
tiam declaratoriam, post appellatio-
nem desertam, quæ potius sit seruanda,
Rub. 38. Nu. 7.

Practica in materia Arrestorum,
Rub. 40. Nu. 4.

Præfens in iudicio an debeat Citari,
Rub. 28. Nu. 6.

Preuentionem alterius iudicis, Ci-
tatio in cuius termino actor non com-
paret, non causat, Rub. 28. Nu. 12.

Presumitur appellationem infra, X.
dies, a die noticiæ interpositam esse
quod nota, Rub. 32. Nu. 6.

Presentatio Rescripti est de proces-
su, Rub. 4. Nu. 3.

Priuilegiati testes qui sint, Rub. 8.
Nu. 6. Priuata

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Priuatæ scripturæ, mercatorum, ut plenam faciant fidem, attenditur consuetudo loci contractus, & non Iudicij ubi producuntur, Rub. 22. Nu. II.

Probatoriæ dilationes hodie sunt arbitrariæ, Rub. 17. Nu. 9.

Probatoria dilatio regulariter in causis Ciuilib. non amplius quam semel danda est, Rub. 19. Nu. I.

Processus summarius unde dicatur, Rub. 10. Nu. 4.

Probare debens, si testes uocati noluerint comparere, quid habeat facere, ne succumbat, Rub. 18. Nu. I.

Processus in electione Noui prelati quæ fit per uiam scrutiniij, Rub. 43. Nu. 2.

Procurator debet exhibere suum mandatum, alias per iudicem repellitur, Rub. 6. Nu. I.

Procurator quomodo debeat legitime
D 5 timare

ALPHABETICVS INDEX

timare suam personam, Rub. 6. Nu. 2.

Procuratores, si sunt in absentia eorum constituti, & iudex sit dubius an uelint officium acceptare tunc debet eos monere ut infra certum terminum onus procurationis acceptent siue refutent, Rub. 7. Nu. 4.

Procurator habens speciale mandatum, iurat de calum, Rub. 16. Nume. 17.

Procurator prestando iuramentum calum. uigore specialis mandati, iurat in animam domini sui, Rub. 16. Nume. 18.

Procurator, postquam post litis contestata. Dominus litis factus est, ad receptiones testium debet citari & non dominus principalis, alias actus non ualet, Rub. 18. Nu. 7.

Procu

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Procurator in causa in qua non requiritur litis contestata, quomodo fiat dominus litis, Rub. 18. Nu. 11.

Pura negatiua & simplex est improbabilis, Rub. 3. Nu. 12.

Publicatis attestacionibus non potest opponi contra personas testium, nisi pars de hoc ante publicationem fuerit protestata, Rub. 20. Nu. 4.

Publicatio attestacionum impedit testium productionem, super eiusdem capitulis, uel directe contrarijs, tam in causa principali quam in causa appellacionis, Rub. 20. Nu. 7.

Publicatio in scia uel inuita parte, ex rationabili causa contradicente, facta, non impedit quo minus pars, quæ testificata adhuc non uidit, testes producere possit, Rub. 20. Nu. 8.

De

ALPHABETICVS INDEX

DE LITERA Q.

Qualiter fiat litis contesta. Rub. 13.
Nu. 1.

Qualiter actor debeat producere
omnia, Rub. 22. Nu. 2

Quando delegatus rescriptum in
Citatione debeat inserere uel non,
Rub. 7. Nu. 8.

Quando actor debeat petere, ter-
minum ad libellandum, Rub. 10. Nu.
14.

Quando Citatione non opus sit,
Rub. 10. Nu. 15.

Quando iurandum sit de calum,
Rub. 13. Nu. 3.

Quando actor suas positiones exhibere
debeat, Rub. 14. Nu. 2.

Quando procurator, in causa in qua
non requiritur litis contesta, fiat domi-
nus

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

nus litis, Rub. 18. Nume. 11.

Quando secunda dilatio ad probandum concedi debet, Rub. 19. Nu. 9.

Quando tertia dilatio ad probandum debeat concedi, Rub. 19. Nu. 9.

Quando terminus ad publicandum dicta testium debeat peti, Rub. 20. Nu. 1.

Quando instrumento de longinquo producto habeatur fides, Rub. 22. Nu. 8.

Quando stylus & consuetudo Roma. Cur. sit obseruandus uel non, Rub. 28. Nu. 24.

Quando, de iure Ciuili ab interlocutoria appellari possit, Rub. 29. Nu. 9.

Quando appellatio partis & excommunicatio iudicis simul concurrunt quid iuris, Rub. 29. Nu. 15.

Quando iudex ad quem debet inhibere, Rub. 39. Nu. 1. Quan

ALPHABETICVS INDEX

Quando sequestratio fit super fructibus, tempore perituris quid sit agendum, Rub. 41. Nu. 1.

Quando electores iurare debeant, in negotio electionis noui prelati, Rub. 43. Nu. 1.

Quare terminus ad declarandum seruetur, Rub. 24. Nu. 5.

Quare Saximenta de iure sint prohibita, Rub. 40. Nu. 2.

Quartam dilationem ad probandum petens, si non petierit cum solemnitate legali, eius petitio repellitur, Rub. 19. Nu. 14.

Quædam sunt, quæ honeste conceduntur, quæ tamen honeste non petuntur, in Prohe. Nu. 19.

Quæ sit cognitio iudicis in danda prima dilatione ad probandum, Rub. 19. Nu. 4.

Quæ

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Quæ sit cognitio in secunda dilatio-
ne ad probandum danda, Rub. 19. Nu.
6.

Quæ sit forma solemnitatis legalis,
Rub. 19. Nu. 15.

Quæ dicatur multitudo effrenata
testium, Rub. 19. Nu. 16.

Quæ respiciant Materialia appella-
tionis, Rub. 36. Nu. 4.

Quæ respiciant, Formalia appella-
tionis, Rub. 26. Nu. 3.

Quinq; capitula continentur in iu-
ramento calumniæ, Rub. 13. Nu. 2.

Quid iudex in dandis probatorijs
dilationib. considerare debeat, Rub. 17
Nu. 10.

Quid actor in termino ad declaran-
dum facere debeat, Rub. 24. Nu. 1.

Quid sit officium ordinarij, remissi-
ue, Rub. 28. Nu. 3.

Qui

ALPHABETICVS INDEX.

Qui sint effectus appellationis, Rub.
29. Nu. II.

Qui sint termini, qui in causa appella-
tionis ab interlocutoria interposita
seruentur Rub. 32. Nu. 3.

Qui sint termini in causa declaratio-
nis, Rub. 42. Nu. 4.

Qui sint effectus patriæ potestatis
Rub. 44. Nu. I.

Quid sit Emancipatio, Rub. 44.
Nu. 3.

Quomodo delegatus Rescriptum
recipere debeat, Rub. 4. Nu. 2.

Quomodo iurisdicção acquiratur re-
missiue, Rub. 28. Nu. 2.

Quomodo actore non Comparen-
te reo consulitur, Rub. 28. Nu. 7.

Quomodo in consistorijs princi-
pum Saxonie in causis appellationum
procedatur, Rub. 36. Nu. 2.

Quo ad inhibitionem iudicis ad
quem

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

quem, est differentia inter diffinitiuam
& interlocutoriam, Rub. 39. Nu. 2.

DE LITERA R.

Ratio quare de iure Ciuili in appella-
tione, iudex ad quem non sit necesse
exprimendus, & secus de iure Cano.
Rub. 29. Nu. 5.

Regula, quod semper pro sententia
iudicis presumatur quando fallit, Rub.
29. Nu. 12.

Regula, quod pars, si testificata didi-
cerit ad producendos nouos testes
non admittatur, in testibus super reco-
gnitionibus iurium non habet locum,
Rub. 22. Nu. 13.

Renunciare instantiae quid impor-
tet, Rub. 2. Nu. 14.

Renunciatio litis quid importet,
Rub. 2. Nu. 15.

E Re

ALPHABETICVS INDEX

Rescripti presentatio est de processu, Rub. 4. Nu. 3.

Rescriptum impetratum sine speciali mandato domini non ualet, nisi impetretur per coniunctam personam, Rub. 3. Nu. 10.

Rescriptum, si non est insertum in Citationem, tunc iudex tenetur Reo copiam dare, ut possit contra illud opponere, si uelit, Rub. 7. Nu. 7.

Rescriptum, surreptitium uel obrepticium quid dicatur, Rub. 8. Nu. 1.

Rescriptum quomodo multis modis impugnatur, Rub. 8. Nu. 3.

Reus tria habet facere infra terminum deliberatorium, Rub. 2. Nu. 11.

Reus comparens, quomodo protestari debeat, ne per suam comparitionem, uel alium actum in iudicem tanquam competentem consentiat, Rub. 7. Nu. 6.

Reus, quid potest excipere contra
positio

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

positiones & articulos actoris, Rub. 15.
Nu. 1.

Reus, si positionibus non sufficienter
responderit, quomodo debeat cogi ad
sufficienter respondendum, Rub. 16.
Nu. 9.

Reus si ab ipsomet Iudice in faciem
fuerit iussus respondere positionibus,
respondere autem recusaret, habetur
pro confesso, Rub. 16. Nu. 10.

Reus non tenetur respondere posi-
tionib. per iuramentum nisi prius actor
iurauerit super datione suarum positi-
onum, Rub. 16. Nu. 19.

Reus actore non probante nihil o-
pus habet probare, quantum scilicet ad
sententiam absolutoriam obtinendam,
secus quo ad sententiam adiudicatori-
am, Rub. 17. Nu. 8.

Reus actore non comparente habet
E 2 duplex

ALPHABETICVS INDEX.

duplex remedium, Rub. 28. 10.

Reus, petendo copiam libelli & deliberatorias, in iudicem non consentit, Rub. 28. Nu. 24.

Reus, cuius bona sunt arrestata, quomodo contra arrestum possit excipere, Rub. 41. Nu. 1.

Rite & recte differunt, Rub. 20. Nume. 9.

DE LILERA S.

Saximenta omni iure sunt prohibita, Rub. 40. Nu. 1.

Saximenta in quib. casib. sint de iure permisa, Rub. 40. Nu. 3.

Scholaris uolens discere iura qualem eligere debeat doctorem, in Prohe. Nu. 10.

Sermo rei, non res sermoni subiecta est, in Prohe. Nu. 16.

Se

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Sequestratio an possit evitari in casibus in quib. de iure permittitur, Rub. 41. Nu. 2.

Sequestratione facta fructuum tempore periturorum quid sit agendum, Rub. 41. Nu. 3.

Sententia declaratoria an sit opus, si canon uel lex sit latae sententiae, Rub. 42. Nu. 1.

Singularis testis qui dicatur, Rub. 21 Nu. II.

Si appellans suam appellationem non curat, tunc appellatus habet duplex remedium, Rub. 33. Nu. 1.

Sigillum litteris appositum, si pars contra quam producuntur litere, neget esse illius, cuius esse dicitur, tunc si non est Notorium producens de eo probare debet, Rub. 22. Nu. 5.

Substantialia ordinis iudiciarii quae sint remissive, Rub. 1. Nu. 2.

ALPHABETICVS INDEX

Substantialib. iudiciorum partes renūciare non possunt, Rub. 1. Nu. 3.

Summarius processus unde dicatur, Rub. 10. Nu. 4.

Subornatio in instrumentis non timetur, Rub. 19. Nu. 21.

Superflua interrogatoria iudex debet refecare, Rub. 21. Nu. 14.

DE LITERA T.

Tacite, quomodo delegatus pronūctiet se iudicem competentem, Rub. 8. Nu. 5.

Tactura Euangeliorum, an de necessitate requiratur in prestandis iuramentis, Rub. 13. Nu. 10.

Terminus deliberatorius est de substantia, Rub. 2. Nu. 9.

Terminus ad dicendum contra Commissionem, citationem et eius executionem,

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

ecutionem, est de substantia iudicij iudicis delegati, Rub. 9. Nu. 11.

Termini a lege, tamen iudicis ministerio, dati, per iudicem possunt nonnunquam augeri uel minui, Rub. 12. Nume. 2.

Terminus qui datur a lege & quoque ministerio legis, per iudicem non potest immutari, Rub. 12. Nu. 3.

Terminus statutus ad probandum aliquam exceptionem, non currit donec disputetur super admissibilitate exceptionis, Rub. 17. Nu. 2.

Terminus ad producendum omnia, quando debeat peti, Rub. 22. Nu. 1.

Terminus ad declarandum quando peti debeat, Rub. 23. Nu. 1.

Terminus ad declarandum quare seruetur, Rub. 24. Nu. 5.

Terminus ad concludendum quando debeat peti, Rub. 25. Nu. 1.

ALPHABETICVS INDEX

Termini qui seruantur in causa ap-
pellationis ab interlocutoria interposi-
ta, Rub. 32. Nu. 3.

Terminus ad dicendum contra com-
missionē, quare in causa appellationis
seruetur, Rub. 36. Nu. 1.

Termini, ipso iure, uel eo ipso quid
in iure importent, Rub. 38. Nu. 6.

Terminus ad dicendum contra Ar-
restum secundum ius Saxonum, Rub.
40. Nu. 5.

Terminus ad confitendum uel dif-
fitendum, in materia arrestorum quan-
do peti debeat, Rub. 41. Nu. 5.

Termini in causa declarationis, Rub.
42. Nu. 9.

Testes, si sunt producti & iurati in
termino probatorio statuto ab homine,
possunt post terminum examinari, hoc
autem fallit si terminus esset statutus
ad probandum & probatum habend-
um, Rub. 14. Nu. 14. Te

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Testes post terminatum probatorium datum a L. examinari non possunt, Rub. 14. Nu. 16.

Testes, antequam propter eorum contumaciam excommunicentur prius debent moneri, Rub. 18. Nu. 2.

Testes, propter contumaciam excommunicati, si in excommunicatione perseverauerint quomodo ulterius compelli debeant, Rub. 18. Nu. 3.

Testes, valetudinarii, senes & pauperes honesti non coguntur exire ad iudicem, sed iudex debet ad eos examinatores mittere, Rub. 18. Nu. 4.

Testes priuilegiati, ut non teneantur ferre testimonium qui sint, Rub. 18. Nu. 6.

Testium publicationis forma, Rub. 20. Nu. 2.

Testium contrarietas duplex, Rub. 21. Nu. 10.

ALPHABETICVS INDEX

Testis singularis quis dicatur, Rub.
21. Nu. 11.

Testes probatorios & reprobatorios
os reprobare licet, sed reprobatorios
reprobatoriorum non licet, Rub. 21.
Nu. 16.

Testimonium de credulitate super
recognitionibus iurium de consuetu-
dine potest sufficere, si modo testes ali-
qualem causam dicant, Rub. 22. Nu. 9.

Testes super recognitionibus sigil-
lorum & approbationes iurium &
monumentorum recepti, quid depone-
re debeant, Rub. 22. Nu. 7.

Testis super consuetudine & Stylo
deponens, debet reddere causam suæ
scientiæ etiam non interrogatus, Rub.
28. Nu. 37.

DE LITERA V.

Verba

PRINCIPALIVM SENTENTIARVM.

Verba ambigua in contractibus interpretantur contra proferentem, Rub. 24. Nu. 4.

Verba ambigua testis contra producentem interpretantur, Rub. 24. Nu. 6.

Verba libelli, seu alterius producti, semper, in quantum fieri potest sunt interpretanda in fauorem actoris producentis, Rub. 24. Nu. 3.

Veritas in foro iudiciali non prodest nisi probetur uel ex aduersa parte confessa fuerit, Rub. 2. Nu. 4.

Verbum Mox: in L. positum, quid importet, Rub. 38. Nu. 5.

Finis tabulae.

PRINCIPALIA SENTENTIARUM

Verba significantia in contractibus
interpretantur contra proferentem. Rub. 24. §. 1.

Verba ambigua iuris contra proferentem interpretantur. Rub. 24. §. 1.

Verba libella seu aliter producta
semper in quantum fieri poterunt
interpretantur in fauorem actoris proferentis.
Rub. 24. §. 1.

Veritas in loco iudiciali non perit
de se nisi propter iurata adhibita per
confessum facti. Rub. 24. §. 1.

Verbum Mortis in l. polium dicitur
imponere. Rub. 28. §. 1.

Finis laboris
est magis respectu personarum
quam respectu rerum.

V. ALII

V. 100

PROOEMIUM.

PROEMIUM

1.

VDEX PRONUNCIANDO in causis, quæ coram eo uertuntur, debet in primis habere pro se fundamenta Canonum & legum, &

debet pronunciare secundum Canones & LL. & approbatas consuetudines,

2. si quæ tales sint in suo cōsistorio. Tales namq; laudabiles consuetudines, & approbatæ, censentur etiam L. ut Iust. de iure nat. gent. & Ciui. § ex non scripto, & Canonistæ in Rub. de consuetu. & presertim ibi per Panor. ubi proba.
3. Quod Iudices seu Arbitri, in quos est

com

PROOEMIUM.

compromissum, ut iudicent secundum
iura, possunt etiam iudicare & proce-
dere secundum laudabiles & approba-
tas consuetudines, obseruatas in suo fo-
ro & consistorio. Preterea debet iudex 4.
etiam iudicare secundum allegata &
probata, & non secundum suam con-
scientiam, seu propriam fantasiam, neq;
dicere, hoc uideretur mihi æquum, & se-
cundum hanc æquitatem uolo pronun-
ciare. Licet enim equitas præferatur ri- 5.
gori, L. placet C. de sacrosanc. eccle.
hoc tamen uerum est de equitate scrip-
ta, hoc est, ubi lex dicit, istam esse æqui-
tatem, & eam esse obseruandam, non
autem secundum equitatem fantasticam,
secundum caput iudicis, et quam iudex
uel homo putat esse equitatem, quia ta-
lis sua prætenfa æquitas plerumq; est
iniquitas. Iudicabit ergo homo seu
iudex secundum Cano. & LL. & secun-
dum allegata et probata c. summopere
xi. q.

PROOEMIUM.

xi. q. iij. c. iudicet iij. q. vij. & xxx. q. vi. iudicantem, c. j. in glo. in ꝑb. secundum quod Canones, cum multis concordant LL. c̄ꝑ Cano. de off. ordi. Bal. in L. ij. C. de sen. ex per. recit. Et his qui dicunt, esse pronuncian- dum & iudicandum secundum Con- scientiam, Respon. Verum est quod quilibet Iudex debet iudicare secun- dum conscientiam scilicet publicam quæ est regulata & reformata secun- dum Cano. & LL. & illa dicitur con- scientia publica scilicet conscientia L.

6. Sed qualis est conscientia L. cum lex fit inanimata, dicendū. Quod conscientia L. est conscientia principis, & condi- toris legum, qui ex dono de celo dato. statuit legem & ita ordinavit, ut in tali uel tali casu sic sit iudicandum. unde iur- diciū dei in influendo statuitioni LL. & Ca. non fallit neq; fallitur. Iudiciū uero hominis sequentis suum caput & suam

PROOEMIUM.

suram presumpam equitatem fallit & fallitur, c. a nobis La. ij. de senten. ex com. Vnde magnam facit iniuriam legi, qui uult uideri lege prudentior, § oportet in aucten. de iudicib. col. vj. & per Bal. in d. L. ij. C. de senten. ex pe ri. recit. & d. c. j. de off. ordinarij. Et dicit Bal. in d. L. ij. Quod in iudicijs debent esse duo sales, uidelicet sal sapientiae ut intellectus LL. & Cano. & sal securae conscientiae, Tunc enim ueram & rectam habet conscientiam, si est bene instructa sale iurium & secundum bonos & probos mores reformata, sic quod non iudicet per fauorem, per odium, per pecuniam etc. imo tales sententiae sunt nullae. Veniamus nunc ad nostram practicam. Sed quia ante omnem aliam practicam, ponenda est practica de modo discendi seu studendi iura, ergo de hoc antequam ad processum ueniamus pauca subiungemus. Et est pro primo sciendum,

F Quod

P R O O E M I V M.

Quod licet Imperator in proœmio ff-
 torum ponat modum legendi et studē-
 di iura, tamen iste modus hodie in stu-
 dijs non obseruatur, ut dicit glos. super
 v̄b. & legere in d. proe. ff. torum in v̄s.
 pro respōsis. Vnde Iacob. de Ra. quem
 refert Albe. de Rosat. in eod. proe. §
 quibus si se imbuerint, tradit q̄ Moder-
 nus modus studendi iura sit melior, quē
 ponit Azo in sum. ff. torū in proe. § mo-
 dus in legendo et Io. and. in proe. li. vj.
 in glos. super v̄b. doctorib. & secundū
 Hosti. in sum. de Magist. Practica ergo
 9. prima de modo legendi & studendi,
 ut in alleg. loc. ostend. est hæc. Quod
 primo per scholarem discere uolentem,
 10. querendus est doctor talis, qui primo
 seipsum bene et clare intelligit, tunc .n.
 potest clare docere, cum clare intelligit.
 Et qui uerba sua secundum capacita-
 tem & ingenium audientium coaptare
 potest, tacenda non proferat, et dicenda
 ac addiscenda nō sileat, ut in c. sit rector
xliij.

PROOEMIUM.

xliij. dist. in prin. & viij. q. j. oportet. qui
 enim apices quærit & alta docet, quæ
 ab auditorib. non intelliguntur, non
 eorum utilitatem, sed sui ostentationē,
 facit xliij. dist. § ult. Et ita debet talia
 docere, qualia oportet, & ad interroga-
 ta scholarium libenter respondere, tunc
 enim uulnus dubietatis scholarib. euel-
 lit, si patitur rationabiliter sibi contra-
 dici, & soluit. Debet etiam talis esse Do-
 ctor, qui habet uim impressiuam, &
 aptam ut ea quæ sapit, recte docere pos-
 sit, xlvj. dist. c. j. Et dicit glo. in sti. in
 proe. super uerb. quorum, Quod talis
 sit eligendus Magist. qui in se laudabi-
 lem uitam probis moribus monstrabit,
 & docendi periciam, dicendi in terpres-
 tandiq; facundiam & disserēdi copiam
 se habere patefecerit, nec sit in docendo
 plus pomposus q̄ utilis C. de profess.
 qui in urb. con. l. j. l. xij. Scholares ues-
 ro discere cupientes iura, deū et ueritas
 tē in corde gerant, illisq; plus intendant
 F 2 q̄ truf

PROOEMIUM.

13.
14.
 ¶ truffis et ornamentis uerborum. **Ca**
 sum in terminis ad literam tex. diligens
 ter comprehendant. Nec credant se to-
 tam **L.** intelligere, si aliquam, tex. par-
 ticulam intelligant. Nec existiment, si
 singula prima uice non ualeant com-
 prehendere, quod nihil didicerint. Cres-
 cit namq; scientia ad instar Alluionis
 & cucurbitæ, quæ ita paulatim cresc-
 cunt, quod percipi non potest, quan-
 tum quoue momento crescat, & hoc
 est propter sensus nostri imbecillitatem
L. adeo quidē ff. de acq. re. do. §. pre-
 terea iust. de re. di. & ibi glo. super
 ꝑb. intelligi cum concor. ibi & Bar. in
 tract. Tyberia. in glo. j. Insuper uo-
 lens discere **LL.** diligenter inuestiget
 rationes **L.** quare sic, & non ita, uel ali-
 ter sit sancitum, soluat contraria, & cau-
 sas solutionis diligenter attendat, ui-
 delicet ex quo fonte procedant. Item
 unam uel duas **LL.** quæ proposito in-
 seruiunt, memoriæ commendat, tem-
pus

P R O O E M I V M.

pus non perdat in ediscendo literam.
 Scire enim LL. non est uerba, LL. te-
 nere, sed quam uim, quemue intelle-
 ctum & potestatem habeant scire. L.
 15. scire leges ff. de legib. Intelligentia
 16. enim dictionis ex causis est sumenda,
 cum nō sermoni res, sed rei sermo subie-
 ctus sit. c. intelligentia de uerb. sig. Con-
 siderent etiam si aliquam causam uide-
 rint uel audierint ad legem facientem,
 ut illam causam quasi pro signo illius
 L. habeant & similes sibi applicent. In-
 lecto autem ruminent in corde & men-
 te uoluant, hodie tot audiui & habui
 LL. sic incipientes, illud et illud pro iur-
 re statuentes. Item, Necesse est Schola-
 rib. quod habeant ad studium, uitæ sus-
 tentationem ne egeant. Similiter ut
 17. magistri copiam habeant, cum sine do-
 ctore nemo plene institui potest L. ij.
 cum suis concor. in glo. C. de ali. pup.
 pres. L. cum plures § si. ff. de admi. tu-
 to. Viua enim uox multum imprimit,

PROOEMIUM.

quæ habet nescio quid latentis energiæ
 inquit B. Hiero. in prohe. Bibliæ, Et
 ita præceptorem & doctorem sine in-
 termissione audire, unde idem Hiero.
 ad Rusticū Monachū dicit, Nec ipse te
 doceas & absq; doctore ingrediaris uia
 18. quam nuncq; ingressus es c. si clericatus
 xvi. q. i. Itē necessarium est ut discipuli
 doctori suo reuerentiā suam exhibeāt.
 Consistit aut talis reuerentia inter alia
 in sustentādo magistrum egentē. Nam
 Sabino doct. cui non erant amplæ fa-
 cultates, multum fuit ab auditorib. suis
 collatum L. ij. § primus diuus augu-
 stus ibi, & huic sabino nec amplæ facul-
 tates erant, sed plurimū ab auditorib. su-
 stētatus est, ff. de orig. iur. & dic. ibi glo.
 19. sup. yb. prestari. Nota quædā sunt quæ
 honesta concedunt, quæ tamen honeste
 non petuntur. Item consistit reuerentia
 discipuli in remunerando magistrum
 suum L. aquilius regulus ff. de donat.
 Et in defendendo & excusando opini-
 onem

PROOEMIUM.

onem magistri sui ff. de arbi. L. dicere
 aut § unde uidentum in *¶* M. Cassius aut
 sententiam magistri sui bene excusat.
 Debet etiam Scholaris debito tempore
 uiriliter inherere studio I. iubemus. C.
 de aduoc. diuer. iudi. §. Nec de cetero
 quemq̄. Item sit cupidus & feruens in
 discendo usq; ad sepulchrum ff. de fidei
 com. liber. l. apud Iulianum §. j. ubi
 Iulianus existens lxxviij. an. dix. & si
 alterum pedem in sepulchro haberem
 adhuc discere uellem, propter amorem
 discendi. concor. sunt ibi in glo. & est
 tex. xxiiiij. q. iij. c. si habes, & c. de con-
 stantinopolitana dist. xxij. Item studen-
 dum est in loco debito, ubi est copia
 peritorum, proe. ff. to. §. hæc autem
 uolumina. Item scholares debent esse
 fautores æquitatis, iusticie authores &
 amatores, & tales quærere magistros
 C. de pact. conuen. L. hac lege, ibi at-
 20 tamen quoniam conditores etc. Nec
 proponant luxuriam & leuitatem stu-
 F 4 dio,

PROOEMIUM.

dño. Superbiam fugiant, cum superbis
deus resistat, & humilib. det gratiam.

Auaritiam detestentur, cum auaritia sit
radix omnium malorum, & idoꝝ

lorum seruitus c. auariciae de

prebend. et in aucten. ut

iudi, siue quoquo

suff. §. cogitatio col.

ij.

ij.

Finis proemij.

PRIMA PARS VOLVMINIS.

DE NECES-
SITATE PROCESSVS
ORDINIS IVDI-
CIARII.

Rub. 1.

1. **P**eruersio ordinis iudiciarij ipso iure uiciat sententiam.
2. Substantialia ordinis iudiciarij quæ sint.
3. Partes iudiciorum substantialibus renunciare non possunt.
4. Iudicium quid.
5. Ad iudicium requiruntur tres personæ uere uel representatiue.
6. Iudicium dicitur a iudice tanq̃ a persona principaliori.
7. Iudicium habet tres partes.

F 5 Ante

Prima Pars

8. Ante litis contest, pars non dicitur agere, sed agere uelle.
9. Litis contest, est exordium litis,

N NOMINE
domini nostri Iesu
Christi, accedo ad
practicam soliti or-
dinis iudiciarij, pro
quo sciendum est,
Quod sententia con-
tra solitum iudiciorũ

ordinem prolata, est de iure nulla, nec
habet autoritatem rei iudicatæ L. prola-
tam C. de sen. et inter, om. iud. et ibi per
legist. post glo. quæ ponit quis sit ordo
iudiciorum cum concord. & exemp. ut
ibi, & loquitur ibi de terminis substan-
tialibus in iudicio obseruandis, quorum
omissio nullitatem causat, de quo habe-
tis in iure Cano. ij. q. vj. § item sententia
citra

De Neceſſi. proces. ord. iud. Rub. 16

- citra ſolitum ordinem et̄, qui tex. eſt
2. ſumptus ex d. l. prolatam. Quæ autem
ſunt ordinis iudiciarij ſubſtantialia not.
per glo. et doct. in c. de cauſis de off. de
3. leg. et glo. ſum. ij. q. j. quo ordini iudici-
ario ſubſtantiali, partes renunciare non
poſſunt, cum talis ordo reſpiciat publi-
cam utilitatem, cui propria autoritate
quis renunciare non poteſt, ut not. in
decif. Rot. lxxxvij. inci. in cauſa in qua
ſeruandus eſt ordo iuris, in nou. Bar. in
l. ſocietatem § arbitrorum ff. pro ſotio.
idem tenet Sali. in aucten. offeratur C.
de Lit. conteſt. glo. in c. Si diligenti de
for. compe. et ibi per Hoſti. et Io. and.
Pro huius tamen declaratione, et ut cla-
rius intelligi poſſit, quis ſit iſte ordo
ſubſtantialis procesſus iudiciarij, & qui
termini ſint obſeruandi, et q̄liter obſer-
uari debeant, premitto pro fundamēto,
4. Q̄ iudiciū in q̄ iſti termini ſunt obſer-
uandi eſt actus trium perſonarum corā
iudice

Pars Prima

5. iudice contententium connumerata persona iudicis. Et sic ad iudicium requiruntur tres personæ, uere uel ficte seu representatiue, quarum duæ scilicet actor & Reus contendunt coram tertiâ persona scilicet iudice. Dixi uere uel ficte, quia in famato uel notorio crimine fama repræsentat actorem & fingitur accusator, ut in c. forus de uerb. sig. & doct. Ant de bu. Panor. Io. de imo, and, bar, et Moder. in Rub. de iudicijs, ubi examinant dictionem iudicij, Et dicit ibi and, barb. Quod iudex est potissima persona iudicij per glo. singula, quam allegat in l. Si procuratorem absentem ff. de procura, unde dicitur iudicium a iudice tanquã a persona principaliori, l. qui explicandi C. de accus. Debet autem hic considerari quod tres sint partes iudicij, Prima pars consistit in ijs, quæ fiunt ante litis contest. & sic in preparatorijs litis, quia ante litis contest. pars non dicitur proprie
- 6.
- 7.
- 8.

De Neces. Proc. Ordi. Iudic. Rub. 1.

prie agere, sed agere uelle l. amplius ff. rem rat. hab. cui parti primus lib. decretal. cum ij. usq; ad tit. de litis contest. respondet. Secunda pars consistit in litis contest. & illis quæ fiunt usq; ad sententiæ prolationem exclusiue. Litis enim contest. est exordium litis c. super questionum §. i. & ij. de off. dele. c. i. & ibi glo. cum suis concord. de lit. contest. & huic secundæ parti respondet ij. li. Decretal. a tit. de lit. contest. usq; ad tit. de sent. & re iud. Tertia pars iudicij consistit in prolatione sententiæ & ipsius executione & dicitur ultima pars litis c. significasti c. querenti de off. del. Et sic uidetis quod iudiciarius processus incipit a litis contest. Nam quæ fiunt ante litis contest. dicuntur præparatoria litis, & sunt ea, per quæ actor se præparet ad insistendum & persequendum litem. Reus autem se præparet ad resistendum & defendendum contra litem aduersus se moram.

De

DE PREPARATIONIBUS IUDICIORUM.

Rub. 2.

1. **A**CTOR quomodo debeat se præparare ad litem.
2. Actor qualiter sibi debeat de probationibus prouidere.
3. In probationibus, tota uis causæ consistit.
4. Veritas in foro iudiciali non prodest nisi probetur, uel ex aduersa parte confessa fuerit.
5. Allegari in iudicio non debent quæ non possunt probari.

Actor

6. Actor si non probat reus absolvitur etiam si nihil probauerit.
7. Actor postquam iudicium asumpsit, non potest petere inducias deliberatorias.
8. Dilatio ad deliberandum quanta reo danda sit.
9. Terminus deliberatorius est de substantia iudicij.
10. Terminus deliberatorius xx. dierum an possit per iudicem de iure auferri uel minui.
11. Reus tria habet facere in termino deliberatorio.
12. Copia libelli debet dari reo expensis actoris.
13. Actor, ex quo aduersarium conuenit, oportet eum litem prosequi.
14. Renunciare instantiae quid importet.
15. Renunciatio litis quid importet.

Prima pars

16. Iudex an & quando debeat inter partes componere.

ANTE QUAM actor accedat ad litem faciendo reum citari, debet prius se preparare ad litem, ne confusus inde recedat, & causam & expensas perdat.

Sed de huiusmodi preparatorijs, tam circa partes, quam circa iudicem, Postestis uideri Spec. in tit. de prepa. iudic. & ibi Io. and. in add. In primis autem debet deliberare cum amicis & eos consulere, an expediat sibi agere & litem aduersario mouere uel non, ne postea damnum patiatur. Item debet sibi prouidere de bono & perito aduocato L. si autem in fi. ibi, si cum peritijs tractatum habuisses, C. de iuge. ma. alio

ma. alioquin accidet sibi illud, quod scriptum est de Iuda, de pen. dif. vj. c. j. *¶* Iudas enim & *¶* i. iuisset, ubi dicitur, Quod Iudas, penitens dum iuit ad phariseos pro consilio, relinquens Apostolos nihil inuenit sibi utile, sed augmentum desperationis suæ. Item uideat suas probationes, an scilicet possit probare quod intendit, si reus negauerit, cum in probationibus tota uis cause consistat ut dicit Io. and. in nouel. c. ij. *¶* testes super glo. uerb. interrogatoria de testi. in vj. ubi etiam dicit, quod iudices per se debeant testes examinare, uel alicui, perito ac discreto Notario examen committere, eo quod tota uis cause, triumphus & succubitio in probationibus consistat. Item quantum ad actus Iudiciales, æquiualeat non esse uerum & esse uerum, sed uerum esse, non apparere uel non posse probari, & ita in foro iudiciali non prodest ueritas nisi probetur, uel ex aduersa parte confessa fuerit

Pars Prima

- l. duo sunt Titij ff. de testa. tute. l. in lege fundi, & ibi Bar. ff. de cont. emp. Nec debemus in iudicio dicere, exprimere uel allegare, quæ probare non possumus ut est glo. in uerb. peruenerint in c. ut circa § alioquin & glo. pe. in c. nulli de elect. in vj. glo. in uerb. octo dixerum c. j. de excep. in vj. glo. fi. in c. nerui § j. xij. dist. Quia actore non probante reus absoluitur etiam si nihil prestiterit, id est probauerit, ut c. fi. vj. q. v. c. fi. § sane de Iureiur. l. qui accusare C. de ædendo c. ut nostrum § i. ut eccle. benefi. si. dimi. confe. l. ei incumbit probatio ff. de probationib. l. actor C. de probat. l. Siquidem C. de excep. Institu. de interdicit. § com
6. modum. Præterea sciat actor, quod ei non dantur indutię deliberatorię postquam iudicium assumpsit, quia prius antequam iudicium inceperit, debuerit deliberare & se præparare ad iudicium & uenire instructus, Reo autem dantur indutię deli
7. 8.

De Preparato. Iudicio. Rub. 2.

deliberatoriæ, cum ille instructus esse non potuit ante ꝑ libellum actoris uis- dit l. Si quando C. de dilatio. ij. q. iij. § spatium, cum § seq. Verum tamen est, quod si reo in citatione mittitur copia libelli actoris, ut ex ea deliberare potuit non dantur ei deliberatoriæ, ut in c. i. & ij. & ibi per abb. de dila. & d. L. Si quando C. de dila. Cum autem Reus deliberare non potest, nec scire quæ & qualia actor ab eo sit petiturus, Ideo ad iudicium uocato & libello sibi oblato, siue sit coram iudice ordinario, siue delegato, petere potest copiam libelli actoris & terminum iuris seu inducias uiginti dierum ad deliberandum, scilicet, an uelit cedere uel contendere, id est litigare uel concordare. Et huiusmodi deliberatoriæ quantum ad Reum petentem, sunt de substantia iudicij, quare si denegentur reo petenti, processus uiciatur & reddi-

Pars Prima

10. tur nullus ut in L. j. in princ. ff. de
ædendo & ibi per Bar. Bal. & alex. de
imo. in ij. not. pro quo facit auct. offe-
ratur C. de lit. contest. & iij. q. iij. offerat-
tur. Sciendum tamen est quod iste ter-
minus deliberatorius uiginti dierum,
potest per iudicem minui & augeri,
secundum qualitatem causæ, persona-
rum & locorum secundum Bal. in d.
auct. offeratur & hoc obseruat consue-
tudo & practica. In illis autem inducijs
deliberatorijs, Reus habet alterum ex
tribus facere, imo omnia tria. Pri. ut de-
liberet an uelit contendere, id est litiga-
re, uel liti cedere, id est concordare
cum actore. Secund. Si habet iudicem
suspectum, debet eum infra huiusmodi
deliberatorias recusare, uel alium sibi
non suspectum adiungere. Ter. Si uult
opponere excep. dilatorias, quæ diffe-
runt litem. id est, uult dicere quod
actor uel iudex sit excommunicatus
uel actor sit minor, uel quod non habe-
at tuto-

De Prepara. Iudicio. Rub. 2.

- at tutorem, & tales & consimiles debet etiam proponere infra huiusmodi deliberatorium terminum secundum Bar. Paul de cast. & Moder. in d. l. j. ff. de edendo. Nam post huiusmodi inducias sue terminum, non potest amplius excipere dilatorie, nec recusare iudicem, sed debet hoc facere infra terminum deliberandi, & licet Bal. tenet contra in d. l. j. primum tamen tenet practica & consuetudo. Sic etiam Copia libelli debet dari Reo expensis ipsius actoris secundum Bar. & Paul. de cast. in d. l. j. licet Bal. tenet quod sufficiat ut actor offerat libellum suum in iudicio. & si uult reus habere, copiam det ei Notarius suis expensis, tamen hodie approbat practica & consuetudo, quod actor teneatur copiam libelli sui dare
12. Reo, expensis suis scilicet actoris. Et ut hoc non omittam. Quod actor cogitare debeat, quod postquam incepit reum conuenire, teneatur in lite usque ad finem
- G 3 persiste

Prima pars

- persistere auct. qui semel C. quomo.
& quan. Iud. Nec potest actor renun-
ciare instantiæ inchoatæ litis, salua sibi
14. actione & causa, nisi renunciaret liti &
causæ, quod si actor fecerit, tunc Reus
omnino ab instantiâ ista et lite absolua-
tur, Quod uerum est, nisi reus esset tam
fatuus & acceptaret renūciationem in-
stantiæ tantum & non causæ & litis. Si
15. autem renūciat liti, uidetur etiam re-
nunciasse totæ causæ l. postquam liti
ubi bar. Bal. & moderni C. de pact. De
meo ergo consilio, melius est actori, si
dubitet de causa & iure suo, a principio
non agere, & ante tempus occurrere,
quam post causam uulneratam reme-
dium querere l. si. C. in quib. cau. in in-
16. te, rest. non est neces. Optime igitur fa-
ciunt hī iudices, qui partibus concor-
diam & amicabilem compositionem
persuadent, imo iudices tenentur hoc
facere, licet eas non possint cogere ad
concordiam acceptandam c. ut litigan-
tes

De Prepara. Iudicio. Rub. 2.

tes de off. ordi. in vi. c. si primates v. q.
ij. ubi glo. i. & abb. & Fel. de treu. &
pa. super Rub. Et hoc tunc uerum, quia
iudex qui potest in principio partes
concordare & non facit, peccat mortali-
ter. Sed in fine litis non. Nam postq̄
ex actis intellexit quæ pars sit iusta &
quæ iniusta, iterum peccat persuaden-
do iustæ parti ad concordiam, ut cum
damno suo concordat, ut osten. Ant.
de But. in. c. i. in glo. fi. de mut. peti. de
quo etiam per spe. & Io. and. in add. de
prepara. iudi. uers. Cæterum.

DE PROCE-
SSU ORDINIS IVDI-
CIARII CORAM IV-
DICE DELE-
GATO.

Rub. 3.

G 4 Iudicium

Pars Prima

1. Iudicum, alij sunt delegati, alij ordinarij, alij ecclesiastici, alij seculares, alij arbitri.
 2. Delegatus papæ in causa sibi commissa, Iurisdictionem habet super ordinarum.
 3. Persona prius quam ratio iuris quaerenda est.
 4. Iudex delegatus quis.
 5. Delegatus papæ potest principium, medium & finem causæ coniunctim & diuisim, subdelegare.
 6. No. q̄ inter cetera quæ exiguntur in delegato papæ, exigitur, quod sit in dignitate constitutus.
 7. Officialis foraneus non potest esse delegatus papæ.
 8. Officialis episcopi licet potest esse delegatus papæ, tamen non Conseruator apostolicus alicuius collegij.
- Con

De Procef. Coram. Delega. Rub. 3.

9. Conſeruator & Iudex delegatus quid differunt.
10. Reſcriptum impetratum ſine ſpeciali mandato domini non ualet niſi impetretur per coniunctam perſonam.
11. Coniunctæ perſonæ quæ dicantur.
12. Negatiua pura & ſimplex eſt improbabilis.

1. **C**RO INITIO ſciendum eſt, quod plures ſunt Iudices, alij dicuntur delegati iudices, alij ordinarij, alij eccleſiaſtici, alij ſeculares, alij arbitri ut ij. q. vj. a iudicib. & per and. bar. in d. Rub. de iudic. Sed quia delegati papæ uel principis in cauſis ſibi commiſſis representant uices papæ uel
2. **G** 5 impe

Pars Prima

- imperatoris & ita supremum tenent locum ut in c. sane la. ij. & in c. significasti de off. dele. c. pastoralis § præterea de off. ord. & ibi per glo. & doct. arg. xcij. dis. c. fi. & xciiij. dis. c. i. Quare merito Iudex delegatus papæ in nostro processu primum locum habebit.
3. Sed quia ex ordine naturæ prius persona, id est existentia personæ & qualitas eius, quam ratio scilicet iuris quærenda est l. quidam referunt ff. de iur. codi. l. uenditor ff. com. pred. c. ad dissoluendum, de despon. impu. c. abbate sane § i. de re. iud. in vi. l. Plautius ff de proc. Ergo antequam dicemus de processu habendo coram delegato, uidentum erit de persona delegati & quis sit delegatus. Est autem
4. Iudex delegatus is, cui causa committitur terminanda uel exequenda, uices delegantis, id est committentis representans, in Iurisdictione proprium nihil habens

De Proceſ. Coram Delega. Rub. 3

habens ut in to. tit. de off. dele. & per Hoſti. in ſum. co. tit. & in l. i. § qui mandata ff. de off. eius cui mandata, id eſt delegata uel commiſſa eſt Iuriſdictio Spec. in tit. de lud. dele. in §. delegatus dicit. Delegatus eſt is qui ex alterius, ſcilicet ſuperioris commiſſione alicuius cauſæ recipit iudiciale cognitionem c. ſuper queſtionum § i. & § eius ergo de off. dele. Et talis delegatus principis poteſt ſubdelegare cauſam ſibi commiſſam, quo ad principium, medium & finem d. c. ſuper queſtionum § intentionis & § porro ubi de hoc per glo. & doct. Nunc poſtq̃ actor deliberauit, uelle agere coram delegato Commiſſario ſiue iudice apoſtolico, quia ordinarius eſt ſibi ſuſpectus uel odioſus, uel nimis fauens aduerſario, in primis impetret Reſcriptum apoſtolicum ad Iudicem delegatum, qui ſit in dignitate eccleſiaſtica conſtitutus, ſed Canonicus eccleſiæ Ca

Pars Prima

- siæ Cathedralis, & constitutus in Ciuitate, seu in alio loco insigni, ubi copia peritorum potest haberi, Seu qui sit officialis principalis & non foraneus Episcopi, ut in c. statutum § j. de Rescrip. li. vj. & in cle. ij. eo tit, ubi quoq; habetur, quod Conventionalis prior possit esse delegatus papæ. Et licet officialis Episcopi possit esse delegatus papæ, tamen non potest esse Conseruator apostolicus alicuius collegij seu uniuersitatis aut Ciuitatis, secundum Paul. de Iyaza, et Zabarel. in d. cle. ij. de Rescrip. licet ibi glo. dubitet, uideatis quoq; glo. pe. in c. fi. de off. dele. in vj. quæ ponit differentiam inter iudicem delegatum & conseruatorem, quarum una est. Quod licet Canonicus Ecclesie Cathedralis possit esse delegatus papæ, tamen non conseruator, & ponit multas alias differentias, uide etiam glo. in uerbo prelatum in cle. j. de Elect. & ibi Zarabel. in x. q. Rescriptum autem debet

De Procef. Coram delega. Rub. 3.

debet actor per fe ipfum, uel per procuratorem ad hoc speciale mandatum habentem impetrare, alias non ualet c. nonnulli § fi. & ibi per doct. de Rescrip. (si uultis uidere alios casus requirentes) speciale mandatum, uidete per glo. no. in c. qui ad agendum in glo. mag. de procu. in vi.) Nisi impetrans
11. esset de personis coniunctis ut parentes pro filijs & descendantibus suis, filij pro parentibus, pro fratribus, pro sororibus, libertus pro patrono patronaue & econtra. Maritus pro uxore, Affinis pro affinibus ascendentibus & descendantibus, non autem collateralibus, Vt dic. Inno. Panor. Zabari in d. c. nonnulli § fi. De Rescrip. Supradictæ namq; personæ possunt sine mandato agere & postulare coniuñtorio nomine, non autem procuratorio nomine, quia non sunt procuratores, Debent tamen cauere de rato, alias enim sine cautione de rato non admittuntur
ut in L.

Pars Prima

ut in L. sed hæ persone ff. de procura. et
in l. i. § fi. ff. de postu. & per glo. &
doct. in d. c. nonnulli § fi. Verum ta-
men est, quod nunq̄ audiui in practica,
q̄ Rescriptum esset reiectum propter
istam excep. q̄ impetrans non habuit
mandatum, quia taliter excipiens tene-
tur probare negatiuam q̄ excipit. Sed
12. pura & simplex negatiua est improba-
bilis, ut est tex. glo. et doct. in c. bone la.
i. de Elect. male igitur, imo non obser-
uatur d. § fi. Et ideo dicunt Curiales
q̄ non sit de dandis, id est quod non ob-
seruetur in practica. Tamen quendam
tali medio ista exceptione circumueni,
querens ab eo an fuisset Romæ & im-
petrasset tale rescriptum, qui responde-
bat quod non, sed impetrasset per pro-
curatorem, et ego obieci ei ut faceret de
mandato, ad tale rescriptum impetran-
dum, quod facere non poterat & ideo
erat cum suo Rescripto a iudice repul-
sus.

De

DE RESCRI PTI PRESENTATIONE ET RECEPTIONE.

Rub. 4.

1. Actor, si unus tantum delegatus in rescripto datus est, quid in presentando habeat facere.
2. Iudex quomodo debeat recipere rescriptum.
3. Presentatio rescripti est de processu.
4. Iudici delegato, si de rescripti presentatione dubitetur, non credatur, nisi in quantum per acta uel alia legitima documenta constabit.
5. Delegati plures, si sunt in rescripto dati, cum clausula alternatiua,

Pars Prima

ternatiua, quid actor facere debeat in presentando.

6. Delegati si sunt cum clausula condicionali dati, quid actor in presentando habeat facere.
7. Iudex delegatus recepto rescripto apostolico, mox decernat Citationem, propter multos effectus & utilitates.
8. Delegatus, si citauit ante mortem delegantis, perpetuata est eius Iurisdictione.
9. Certus tex. in iure cano. si expressus contrarius textus in lege non reperitur, an seruetur in utroque foro.

OSTQVAM
autem actor impetra
uit rescriptum, tunc
debet uidere, an unus
uel plures delegati,
uel iudices apostolici
in illo

De Rescrip. Presenta. etc. Rub. 46

t. in illo sint expressi. Et si uideat quod unus datus est, tunc eundem loco honesto & tempore congruo ueneranter accedat, eiq; rescriptum ostendat & dicat Reuerende pater ego præsento reuerendæ paternitati uestræ, has litteras apostolicas & apostolica mandata, humiliter rogans et supplicans, pat. ues. uelit huiusmodi litteras dignanter acceptare, & ad executionem & prosecutionem mandatorum apostolicorū, iuxta uim, formam & continentiam eorum, ut moris est & stili, procedere, mihiq; contra aduersarium seu aduersarios in iisdem litteris expressum seu expressos iusticiam debitam ministrare, & ad hoc citationem seu Citationes in forma solita et consueta, contra eundem seu eosdem, si persona eiusdem uel eorum commode possint haberi, uel eiusdem seu eorum procuratores si qui sint, ac alias in premissis, fieri mandare, quod recta ratio & iuris ordo postulat &

H requir

Pars Prima

2. requirit, Quo audito iudex caput suum inclinet humiliter coram litteris apostolicis. Notarium secum habeat & dicat litteras aposto. cum ea qua decet reuerentia acceptamus. Et illas ob reuerentiam osculetur, uel ad caput (ut alij) in signum subiectionis ponat. Et continuat sermonem dicendo sic. Et parati sumus sicut etiam debemus apostolicis mandatis obedire, quare in uim huiusmodi litterarum tibi Citationes petitas in forma debita & consueta decernimus. Et tibi notario publico, quem ad hoc requirimus, ut litteras huiusmodi citatorias nostras conficias, & quæ aguntur in causa huiusmodi per partes hinc inde, fideliter scribas, committimus. Quo facto, actor iudici apostolico de bona Iustitia &
3. Responsione sibi data, gratias agat. Ceterum hic animaduertendum est, quod presentatio rescripti sit, de processu & propter

De Rescript. Presenta. etc. Rub. 4.

propterea debet per Notarium ad acta registrari, uel instrumentum desuper concipi, quod tamen actor ab eo petere debet, ut si dubitetur de presentatione rescripti, sciatur de die & modo præ-

4. sentationis factæ. Cum de hoc non credatur Iudici ut ostend. Spec. in tit. de Rescrip. præ. § j. uers. Sed obijci-

5. tur. Quando autem in rescripto plures delegati fuerint dati cum clausula, Ut omnes, aut duo, uel unus uestrum Mandatum apostolicum exequantur. quæ clausula communiter solet poni in litteris Conservatoralibus uniuersitatum. Tunc actor eligat unum quem uult ex ijs datis delegatis & coram illo sic electo procedat ut iam dixi, hoc probatur in c. cum plures de off. dele. in vj. Si autem fuerint dati cum Clausula, Quod si non omnes interesse poteritis etc., tunc unus uel duo uestrum, nihilominus negocium exequantur. tunc unus

Pars Prima

sine alijs duobus, uel duo sine tertio
procedere non possunt, nisi prius con-
stet de impedimento terciij ut habetur
in c. prudentiam de off. deleg. Quare
uolens habere processum ab uno pe-
tat, quod alij se exonerent uel excusent,
quare non uelint nec possint interesse.
Et tunc Notarius in Citatione dicat &
ponat clausulam, Constito nobis prius
de impedimento uel uoluntate colle-
garum nostrorum, alioqui Citatio non
7. ualeret & processus cassaretur. Porro
iudex delegatus recepto rescripto apo-
stolico, mox decernat Citationem, et
Notario suo committat citationis fa-
ctionem. Et dixi mox, quia interest &
iudicis & partis ne cum decreto Cita-
tionis tardet seu moram faciat, propter
uarios effectus et multas utilitates, quae
causantur ex Citationis decreto, quas
ponit Spe. in tit. qualiter Actor in ade.
8. iud. se hab. debeat. Per decretum enim
Citationis iurisdictio delegati perpe-
tuatur

De Rescript. Præsenta et c. Rub. 46

tuatur sic quod non finitur nec expirat licet alios morte mandatoris expirat mandatum re integra ut in c. relatum & c. gratum cum concord. et ibi docto. de off. deleg. & hoc secundum Cano. sed secundum opinio. legista. Iurisdictione
9. perpetuatur per litis contest. Vnde uolunt canonistę ex quo sit opinio utrum Iurisdictione perpetuatur per Citationem an per litis contest. & de iure cano. sit certus tex. in. d. c. gratum, quod seruandus sit Canon certus in utroq; foro, cum sacrę ll. non dedignantur sacros Canones imitari, ubi non est contrarius tex. in L. expressus c. j. de no. op. nunct. Hodie tamen nouus papa electus in crastino suę assumptionis confirmat omnes & singulas litteras per antecessorem suum, tam iusticię q; gratię concessas, infra annum mortis suę, licet tempore mortis antecessoris sui nondum erant præsentatę executoribus suis, ut in Reg. cancella. Sexti

Pars Prima

pa.xij. ubi de hoc. Item utile est, ut iudex sine mora procurat Citationem fieri, ne possit per aduersarium, forte secundas litteras impetrantem, & citari procurantem, præueniri, ut no. in c. ut debitus de appella. Sic etiam dicitur per Citationem negocium cœptum, ita q̄ Jurisdictio sit occupata d. c. gratum & secundum archid. ij. q. vj. non ita. Alios effectus adicionis iudicis, præsentationis Rescripti, & Citationis decreti uideat. in Spec. in tit. de comp. iud. adi. § Effectus autem.

DE FORMAM
CITATIONIS.

Rub. 5.

Formam

Formam primæ Citationis, quæ debet esse ad totam causam et processum in negotio commisso, uide in formulis notariorum.

**DE CITATIONE
ONIS EXECUTIONE,
CONTUMACIÆ REI NON
COMPARENTIS ACCUSATIONE, ET DE
CITATIONE
AD VALVAS.**

Rub. 6.

1. **P**rocurator debet exhibere & ostendere suum mandatum alias per iudicem repellitur.
2. Procurator, quomodo debeat legitimare suam personam.
3. Iudex ex officio debet compellere

H 4 pro

Prima Pars

procuratorem ad ostendendum mandatum, ne iudicium reddatur illusorium,

4. Citationis executio, debet apud acta iudicij registrari.
5. Cursoris relatio, quomodo & quando Citationem executus sit, debet scribi apud acta.
6. Actor, postquam reus in termino ad totam causam non comparuerit, quomodo eum accuset de contumacia.

POST QVAM
autem per Notarium publicum, seu nuncium aut curso-
rem iudicis iuratum, seu alias uia uoce iudicis, seu per presbiterum parrochiale^m, secundum loci consuetudinem, Citatio debite est execut^a.

De Cita. Execu. Cōtu. rei. etċ. Rub. 6.

1. cura Compareat actor coram iudice in iudicio. Et in primis, si non est principalis sed procurator, tunc mandatum suum exhibeat, si illud habuerit penes se, si aut non habuerit penes se, promittat sub pena de faciendo fidem Iudici
2. & parti de suo mandato. Qui enim uult agere in iudicio nomine procuratorio, debet producere mandatum suum, & suam personam legitimare, hoc est debet primo ostendere mandatum suum quod sit procurator actoris, uel Rei legitime constitutus, quia anteq̃ de eo constet non debet audiri l. licet in principio C. de procu. & ibi per Bal. & pau. de cast. Quinimo parte aduersa non petente neq̃ contradicente, Iudex debet ex officio inquirere de constituti onib. & mandatis legitimis procuratorum, & eos ad ostendendum mandatum compellere, ne processus suus ob defectum reddatur inanis, quia deficeret una ex personis substantialibus
- 3.

Pars Prima

- in iudicio ut Bal. & Paul. de cas. in d. l. licet in principio, & est glo. ordina. c. j. in v. b. absentia de Elect. in vj. Præterea
4. instet actor ut Citatio legitime executata apud acta reproducat, uel si sit
 5. executata per cursorem, ut Cursor in iudicio relationem faciat, quomodo & quando Citatio sit per eum executata, & relationem apud acta iudicij registrarit curret. Quo facto actor seu procurator actoris dicat Reuerende pater iudex et commissarie apostolice, Ego procurator & eo nomine procuratorio, discreti uiri, N. Principalis mei, compareo coram uobis in iudicio, et mandatum meum pro ut est in actis reproduco (quod si illud adhuc secum habeat, illud facto et realiter exhibeat) et Citationem nuper ad mei instantiam per uos contra N. N. nec non aduersus omnes alios & singulos, sua communiter uel diuisim interesse putantes, legitime executam, reproduco uerbo pro ut est in actis

De Cita. Execu. Contu. rei et c. Rub. 6

actis, Vbi uero Citatio nondum esset
extenta in actis, ut quia Cursor forte
nondum redijt cum citatione, nec fecit
relationem, tunc dicat. Et citationem &
illius executionem uerbo reproduco
cum protestatione & obligatione de
dando & offerendo eam, & illius exe-
cutionem facto & realiter, suo tempore
6. & loco oportuno. Et accuso quatenus
hodie terminus est, contumaciam ci-
tatorum nō comparentium petens, eos
contumaces reputari, mihiq; in eorum
contumaciam, cum iam sint in Citatio-
ne certificati Citationem in ualuis Ec-
clesiæ N. ad dicendum et excipiendum
quicquid uerbo uel in scriptis dicere &
excipere uoluerint contra commissio-
nem, hoc est contra Rescriptum & lit-
teras aposto. delegationis uel subdele-
gationis uestre, nec non contra paterni.
uest. Citationem, illiusq; executionem
ad primam diem iuridicam, decerni. q̄
iudex quoq; decernere debet et execu-
tione committere ut supra dictum est,

DE COMPARACIONE REI IN TERMINO.

Rub. 7.

1. **P**ROcurator rei in termino comparens, iudici mandatum suum exhibere, & ut ad acta registretur, petere debet.
2. Citatio contra procuratorem, postquam procuracionem acceptauit, & mandatum apud acta dedit, decerni debet.
3. Citatio ad ualuas, quando non habet locum,
4. Procuratores, si sunt in absentia eorum constituti, & iudex sit dubius an uelint officium acceptare, tunc debet eos monere

Ce Compari. Rei. Rub. 7.

monere ut infra certum terminum,
onus procurationis acceptent siue refu-
tent.

5. Iudex, si procuratores in termino
monitionis non compareant uel si com-
pareant, procurationem tamen refu-
tent, quid facere debet.

6. Reus comparens quomodo protes-
tari debeat, ne per suam comparitio-
nem uel alium actum, in iudicem tanq̄
competentem consentiat.

7. Rescriptum si non est insertum in ci-
tatione, tunc iudex tenetur reo copiam
dare, ut possit contra illud opponere si
uelit.

8. Delegatus, quando Rescriptum in
Citatione debet inserere, uel non.

Pars Prima

DIXIMVS SVpra qualiter contumacia rei non comparentis sit accusanda. Sed quia uocati saepe comparent, ideo de hoc pauca subnectemus . Et primo procurator, quem reus misit, scire debet, ut iudicem cum suo mandato adeat sic dicendo, Reuerende pater, uel aserte dñe iudex, Ego procurator N. principalis mei & eo nomine procuratorio compareo coram pater. uest. exhibeo mandatū meū et peto q̄ mandatum meum apud acta registret̄ . Quo facto cessat certificatio iudicis facta in citatione, de reo alibi nō uocando nisi in ualuis Ecclesiæ . Et ex q̄ procurator dedit mandatū apud acta & officiū procurationis acceptauit, tūc procurator debet Citari ad oēs et singulos terminos subsequentes in ppria persona, si potest haberi alias ad domū habitatio

De Comparatio. Rei. Rub.

- habitationis suæ, dummodo primo sit
3. personaliter citatus. Et sic nō ualet am-
plius citatio ad ualvas facta sed proces-
sus redderetur nullus. Obiter hic notā-
dum est. Q^d si constitutio procuratoris
fuisset facta in absentia iudicis & partis
coram Notario causæ, Tunc debet No-
tarius de hoc informare & auisare iudi-
cē et etiam partem, q^d Reus habeat pro-
curatorem talem uel talē apud acta. Et
tunc Iudex de hoc auisatus, de cetero
debet decernere contra procuratorem
4. uel procuratores. Et si sunt plures con-
stituti pcuratores, in eorum absentia, et
est dubium apud iudicem an uelint ac-
ceptare procurationem, tunc iudex de-
bet eos monere, ut infra certum termi-
num onus procurationis acceptent siue
refutent. Et si in isto termino Monicio-
5. nis nullus procuratorum comparet, uel
si compareat onus tamen pcurationis
non acceptet, Tunc iudex in Contu-
matiam rei citati, certificati, & non
comz

Pars Prima

comparentis, neq; procuratorem mit-
tentis, potest in ualuis Ecclesiæ contra
contumacem, iuxta tenorem & Certi-
ficationem primæ Citationis procede-
re. Postq; autem Reus uel eius procu-
rator, ut supra dictum est, in termino
6. comparuerit & procurator suum Man-
datum exhibuerit, Tunc principalis uel
procurator debet cum protestatione
sic dicere, uel uerba in effectu similia
proferre. Reuerende pater uel aserte
domine iudex, ego protestor quod per
huiusmodi meam comparitionem uel
mandati exhibitionem, in uest. pater.
tanq; in iudicem competentem, nisi
quatenus de iure teneor & debeo, non
consentio. q; protestationem in omni-
bus & singulis meis comparitionibus
& defensionibus uolo habere repeti-
tam. Et peto, ut pretenfam uestram Iu-
risdictionem eo uberius declinare ua-
leam, copiam comissionis uestre, ex-
pensis partis aduersæ, mihi decerni, atq;
ista

De Comparitio rei. Rub. 7

7. ista omnia sic protestata & petita apud
acta registrari. Quo facto, iudex te-
netur sibi copiam Rescripti apostolici
decernere etiam cum datis, ex eo quod
Rescripta sunt quaedam communia
concessa utriq; parti, ut instantia fiat, &
nulla partium de iure suo offendatur
seu ledatur, & hoc uerum si rescriptum
non esset insertum in Citatione. Hoc
8. autem diligenter notandum est, quod
delegatus teneatur rescriptum in Cita-
tione inserere, ubi partes citat per loco-
rum distantiam, ut si citetur ualde re-
motus, alioqui non tenentur compare-
re, ut in c. cum in iure de off. dele. c.
pretereā ubi panor. & moder. de dila-
tio. glo. ij. in c. Si episcopus ij. q. ij. Bar.
& Paul. de cast. in L. ex quacunq; cau-
sa, alias ij. ff. Si quis in ius uoc. non ie.
Vbi autem non esset locorum distan-
tia, ut quia citatus esset in loco citantis,
uel modicum distans, tunc non est o-
pus ut inseratur rescripti copia, Sed suf-
ficit

Pars Prima

ficit quod iudex scribat in fine citationis suæ. Hesitantibus de nostra iurisdictione, fidem faciemus requisiti L. Si quis ex aliena causa ff. de iudi. & Panor, ubi supra.

DE EXCEP
TIONE CONTRA
RESCRIP
TVM.

Rub. 8.

1. Rescriptum surreptitium uel obrepitium quod dicatur.
2. Rescriptum impugnatur si est obtentum super rebus ad seculare forum spectantibus.
3. Rescriptum quomodo impugnatur ratione falsi, ratione formæ, ratione impetrantis, ratione ad quem impetratur

De Excep. Contra Rescrip. Rub. 8.
tratur & alijs modis remissive.

4. Delegatus quando potest se iudicem competentem expresse uel tacite pronunciare.
5. Tacite quomodo se pronunciet iudicem competentem.
6. Delegatus, ut expresse pronunciat se iudicem competentem quando necesse est.
7. Citatus si fuerit exemptus tunc sine licentia papæ non potest prorogare iurisdictionem alterius.
8. Delegatus in quibus casib. non potest cognoscere de competentia sua.

MPETRATA
itaq; Rescripti copia. tunc Reus uel
eius procurator potest contra Rescriptum
opponere, q; sit sur-
repticium et obrepti-
tium,

Pars Prima

- tium, tacita ueritate et expressa falsitate obtenta, & si ueritas non fuisset suppressa & falsitas tacita, litteras saltem in tali forma non obtinuisset nec papa concessisset ut c. ex parte c. super litteris cum concord. & ibi doct. de rescrip. Ut si quis habuerit beneficium, narrauit papæ quod habeat nullum, uel si esset litis pendentia super causa in qua impetrauit rescriptum, & illam tacuisset et de similibus, de quib. per Spec. in tit. de presen. Rescrip. quasi per totum. Itē si
2. Rescriptum esset impetratum super aliqua re non spectanti ad forum papæ, sed ad forū iudicis secularis, ut in c. ex parte c. extenore c. ex transmissa de for. cōpe. Item contra Iudicem quia excommunicatus c. ad probandum de re iudicata. Item quod sit sibi suspectus, eius inimicus uel actori nimis fauens c. postremo de appella. c. accedens, ut lit. non contest. cum similibus. In summa multe sunt causæ propter quas Rescriptum impug-

De Excep. Contra Rescrip. Rub. 8.

impugnari potest, ratione scilicet falsi, ratione formæ, ratione impetrantis, ratione eius ad quem impetratur, quandoq; ratione defectus causæ, & alijs multis modis, de quibus per Spec. in loco supra dicto, & esset hic nimis prolixum recitare omnes causas ibi expressas, uideatis per uos, Vbi autem in termino predicto non opponitur aliquid quod canonicum, quod licite posset obstare, Delegatus, Commissarius uel Iudex apostolicus pronunciat se iudicem competentem tacite uel expresse.

- 4.
5. Quomodo autem tacite procedendo scilicet ad ulteriora, tunc enim tacite pronunciat se iudicem competentem ut pulchre Ang. in d. l. ex quacūq; causa, alias ij. ff. Si quis in ius uo. non ie. Quod tamen fallit secundum Ias. ibi post alios in x. col. xl. iuxta predicta succedit utilis quæstio et c. quando scilicet fuit per reum opposita exceptio contra iurisdictionem iudicis, tunc enim

Pars Prima

Iudex expresse tenetur se pronunciare iudicem competentem. Et sic ipse iudex cognoscere habet an sit sua Iurisdictione. Et licet rescriptum sit subrepticium, propterea ei non det Iurisdictionem in causa principali, tamen super isto accidenti, an rescriptum sit subrepticium uel non, sic an ipse sit iudex competens uel non, potest pronunciare ut per Canonist. in d. c. super litteris, Et legit. Bar. & Moder. in d. l. ij. ff. Si quis in ius

7. uo. non ie. Hoc tamen fallit si citatus fuerit exemptus & immediate papæ subiectus, quia tunc sine licentia papæ non potest prorogare Iurisdictionem alterius, ut ostendit Pau. de cast. in d. l. ij.

8. Item fallit secundum Alex. de imo. in d. l. ij. Nisi iudex esset suspectus propter magnum commodum sportularum, alios casus fallen. ponit paul. de cast. ibidē. Nec illud omittendum est. Quod si iudex male pronunciaret super competentiam uel incompetentiam suæ Iurisdictionis

De Excep. Contra Cita. Rub. 9

ditionis tunc a tali interlocutoria potest appellari etiam de iure Ciuili, licet alias secundum LL. ab interlocutorijs regulariter non appelletur secundum Bar. in d. l. ij. & Canonist. in. c. super eo de appella.

DE EXCEP
TIONE CONTRA
CITATIONEM.

Rub. 9.

1. Citatio ultra duas dietas extra diocesim rei non ualet, nisi c. nonnulli de Rescrip. per litteras apostolicas derogatum sit.
2. Reus, quando non potest ultra unam dietam extra suam diocesim citari.
3. Actore & reo eiusdem diocesis existentib. causa committi non debet ultra illam, nisi in certis casib.

Pars Prima

4. Si causa simpliciter est delegata duobus, uel pluribus, Citatio uel sententia unius uel duorum non ualet.
5. Delegati plures, si sunt dati cum clausula condicionali, Quod si non omnes etc. tunc citatio unius uel duorum non ualet, nisi in citatione expressum sit de exoneratione collegarum.
6. Citatio ad locum inhonestum uel minus tutum non ualet.
7. Citatio an possit die feriata decerni & exequi ut reus compareat die non feriata.
8. Delegatus, antequam terminus ad dicendum contra commissionem, citationem & eius executionem terminatus sit, nihil debet attentare.
9. Citatio est prima pars iudicij.
10. Citatio est ordinis iudicarij fundamentum.
11. Terminus ad dicendum contra commissionem

De Excep. Contra Cita. Rub. 9.

missionem, citationem & eius executionem est de substantia, iudicij iudicis delegati.

VPRA DICTVM est, quomodo actor uolens agere coram iudice delegato se debeat preparare ad iudicium, similiter postq̄ deliberauit uelle agere, qualiter debeat impetrare rescriptum apostolicum ad iudicem delegatum, qui sit in dignitate ecclesiastica constitutus, seu Canonicus Ecclesie Cathedralis, seu qui sit officialis principalis et non Foraneus Episcopi. Est etiam dictum qualiter Rescriptum sit iudici presentandum & quod presentatio rescripti sit de processu. Item de prima parte Termini uidelicet ad dicendum contra commissionem. Videbi-

Pars Prima.

mus nūc de secunda parte eiusdem termini, scilicet ad dicendum contra citationem. Et sic Reus potest in eodem termino, tam cōtra commissionem quam contra citationem, suas exceptiones in eadem charta proponere, dicendo sic, Insuper contra uestram pretensam Citationem illiusq; executiōem iniustam dico et allego, quod sit iniuste executā.

1. quia sum tractus ultra duas dietas a fine diocesis meæ, usq; ad locum uestre pretensæ presidentiæ contra c. nonnulli de rescriptis, Vel si non est derogatio illius c, in commissione, q; sum tractatus ultra unam dietam contra c. statutum
 2. § cum autem de rescrip, in vj. Vel cum actor & Reus sumus eiusdem diocesis sum tractus extra diocesim et extra casus a iure permisos contra d. c. statutum § cum uero de rescriptis in vj. & c. neminem iij, q. vj. et de ista materia habetis in c. ex parte tua, de appella. paznor, et latius fely. in d. c. Nonnulli ¶f.
- ultimo

De Excep. Contra Cita. Rub. 9.

ultimo dubitatur, Et sic hodie & maxime in foro ecclesiastico non curamus, ius ciuile in aucten. ut diff. iudices § 1. col. ix. ubi habet, qd non debet quis citari extra suam puinciam, ne cogatur cū dispendio peregrinari extra suam pro uinciam. Nec curamus in foro ecclesiastico l. unicam C. quando impera. inter pup. & uid. uel mise. pers. cog. ut ibi per

4. Bar. et bal. Item potest excipi contra citationem, Qd fuerunt dati duo iudices simpliciter et sine clausula, et unus solus ex his citauit, quare sua citatio est ipso iure nulla, ut c. causam matrimonij c. cū causa et c. penul. de off. deleg. ubi pbat qd quando sunt dati duo uel plures iudices simpliciter, non ualet citatio uel sententia unius tantum uel duorum tantū, Et probatur in l. cum magistratus C. quando pro. non est neces. & ij. q. vi. §

5. item si plures l. sicuti ff. de arbitris. Item si sunt dati duo uel tres iudices delegati cum clausula, Quod si non omnes etc. tunc Citatio unius uel duorum

Pars Prima

non ualet nisi in Citatione expressum sit de exoneratione uel uoluntate collegarum ut supra dictum est, Item si quis est Citatus ad locum inhonestum uel minus tutum c. ex parte de appel. Spec. in tit. de Cita. § j. v. s. item quod sit ad locum, Item si quis est Citatus ad diem feriatum uel dominicum non ualet citatio. An autem citatio posset die dominico uel feriato decerni & exequi ut reus compareat die non feriato, uariae sunt opiniones & altercationes doct. de quibus per Inno. panor. & alios in c. si. de ferijs, Tamen conclusio Moderano. doct. est, Quod licet Citatio facta die non feriato ad diem feriatam non ualet, Citatio tamen decreta die feriato ad non feriatum bene ualet, Quia non est actus iudicialis, sed potest fieri extra iudicium, & in domo, & sine quocumque iudiciali strepitu & uocatione partis, & illud obseruat consuetudo & stilius Roma. Cur. & hoc etiam osten. decis. Rot.

De Excep. Contra Cita. Rub. 9.

- Rot. cccclxvij. incipien. si committatur
causa et c. in no. Si tamen quis uult opi
niones & disputationes doct. euitare,
potest fscere decerni Citationem die
iuridico, et quod illam Cursor exequa
tur die non feriato, & euitabit omnem
8. dispu. Sed hic animaduertendum est
Quod anteq̄ hic terminus ad dicen
dum contra Commissionem, Citatio
nem & eius executionem terminatus
sit, Quod delegatus uel subdelegatus
9. non potest quicq̄ attentare, Nam om
nium actionum instituendarum, saltem
in preiudicialibus et non notorijs, Cita
tio est principium § omnium Institu.
de pe. rem. litig. ij. q. j. c. ij. iij. & iij. & c.
10. deus omnipotens cum multis si. Et Ci
tatio est ordinis iudiciarij fundamen
tum Spe. in tit. de Cita. in prin. Bar. in
l. j. ff. de in ius uo. & in l. prolatam C.
de sen. & inter. om. iud. Et quia prius
debet constare de Iurisdictione Iudicis,
& cognito an sit Iudex, tunc demum
pro

Pars Prima

procedere debet iurisdictionis exercitium c. super litteris ad fi. de Rescrip. c. Romana § si uero uocatis, & ibi glo. super yb. nō presumant de appel. li. vj. Hæc autem cognitio non potest fieri nisi parte aduersa, ad dicendum contra commissionem, Citationem & eius executionem, citata. Et hic terminus est de substantia Iudicij iudicis delegati, sic quod illius omissio uiciat totum processum.

 CAUSÆ
PRIVILEGIATÆ IN QUI-
BUS SIMPLICITER ET DE
PLANO ABSQVE IUDICI-
ORVM STREPITV ET FI-
GVRA PROCEDI
POTEST.

Rub. 10.

Causæ

Causæ Priuilegi, et c. Rub. 106

1. Causæ beneficiales, decimarum, matrimoniales, & usurarum & ipsas tangentes, sunt a iure priuilegiatæ, ut in processu illarum non est necesse quod solemnis iudiciorum ordo seruetur.
2. Iudex in causis summarijs, si uult, potest etiam contradicentibus partibus seruare uiam ordinariam.
3. Iudex, si papa uel imperator sibi committit causam cum clausula quod in ea sine figura iudicij procedere debeat, non potest etiam partibus uolentibus procedere uia ordinaria.
4. Processus summarius unde dicatur.
5. Libellus in causis summarijs non exigitur.
6. Litis contestatio in causis summarijs non requiritur.
7. Libellus, licet in processu summario non datur, tamen non tollitur aliqualis peticio.

Feria

Prima pars

8. Ferie ob necessitatem hominum inductæ, non curantur in causa summaria.
9. Iudex, in causa summaria debet dilationes, quantum potest amputare, exceptiones frustratorias et appellationes friuolas recidere, et procuratorum contentiones & iurgia refrenare.
10. Citatio & iuramentum calum, in summarijs causis non tolluntur.
11. Positiones & articuli in summario processu admitti debent.
12. Romana. Cur. obseruat tantum quattuor terminos in causis summarijs.
13. Termini substantiales qui in causis prophanis & non priuilegiatis requiruntur.
14. Actor quando & qualiter petere debet terminum ad libellandum.
15. Citationem, quando non opus est.

Pro

RO CLARIori intelligentia sub-
sequentium termi-
norum substantiali-
um, hoc scire debe-
tis, quod a iure non-
nullæ causæ sic sunt
priuilegiatę quod in
processu illarum non sit necesse seruare
solemnem iudiciorum ordinem, ut sunt
quatuor causę enumeratę in cle. dispen-
diosam de Iud. uidelicet Causę benefi-
ciales ecclesiasticę, causę decimarum,
Causę usurarum & causę matrimonia-
les, & alię causę has quatuor tangen-
tes et ab eijs dependētes ac illis annexę
atq; accessorię. Vt sunt causę super E-
lectionib. collationibus, prouisionibus
pręsentationes dignitatum beneficio-
rum ecclesiasticorum. Hęc enim causę
dicuntur etiam beneficiales, & gau-
dent eorum priuilegijs. Sic etiam causę
spoliacionis factę alicui in beneficio
K suo eccle-

Pars Prima

suo ecclesiastico, Et interdictum recuperandæ possessionis beneficij spoliati. Similiter si quis soluerit usuras, & uult illas repetere in iudicio, uel eas compensare cum sorte super qua dedit usuram, Hoc etiam respicit causam usuræ cum suo priuilegio. Et hæ causæ ut diximus sunt a iure ita priuilegiatæ quod in eis proceditur & procedi potest simpliciter & de plano. & sine strepitu & figura iudicij, etiam partibus inuictis & contradicentibus, ut in d. cle. dispendiosam & ibi glo. super uerb. ualeat, dicit enim tex. notanter quod procedere ualeat simpliciter & de plano etc., scilicet si uult, non autem dicit quod procedere debeat simpliciter & de plano, quod uerbum esset præcepti & necessitatis, hoc etiam probatur in cle. Sepe de uerb. signif. Quæ cle. cum antea fuit dubitatio apud antiquos de significatione uerborum istorum scilicet simpliciter de plano & sine strepitu etc.

Causæ Priuilegi, et c. Rub. 10

et c. ad auferendam illam dubitationem facta est, de quorum uerborum significatione uide quoq; Bar. in tract. suo ad reprimendum. Et dixi notanter si iudex uult tunc potest in ijs causis procedere simpliciter & de plano et c. Quia si iudex non uult & sibi non placet tunc potest procedere etiam in forma iudicij ordinarij partibus inuitis uel altera parte inuita. Hoc enim est relictum uoluntati iudicis & bene potest eligere alteram uiam scilicet ordinatam uel priuilegiatam, ut d. cle. Sepe & d. cle. dispendiosam cum glo. Sed hodie stylus & consuetudo habet, quod in istis causis iudices delegati communiter seruent ordinem iudiciorum. Qui stylus pro lege seruandus L. minime ff. de legib. & doct. in c. ex litteris de consuetu. Secus tamen est in causis notorijs & priuilegiatis a solemnibus iudiciorum ordine ab homine. Vt si papa uel imperator committat causam cum

K 2 clausula

Pars Prima

clausula, Quod iudex delegatus uel
Conseruator procedere debeat simpli-
citer & de plano sine strepitu & figura
iudicij, Talis enim delegatus uel con-
seruator sic datus, debet & tenetur ser-
uare formam Rescripti uel suæ Com-
missionis. Ideo non potest procedere
iure ordinario etiam partib. uolentibus
propter uerbum, debet, positum in cō-
missione, quod importat necessitatem.
Et si aliter procederet, processus esset
nullus c. cum dilecta cum similib. &
ibi glo. & Doct. de Rescrip. Secus si
esset dictum in rescripto uel Commis-
sione, quod delegatus procedere ualeat
uel possit simpliciter & de plano etc.
tunc enim esset hoc relictum suæ po-
testati, qua uia progredi uelit in proces-
su, d. cle. sepe. Dicitur autem hic proces-
sus ideo summarius, quia in eo de ne-
cessitate non obseruatur ordo iudicij.
5. Hoc est quod non exigatur libellus,
6. nec litis contestatio requiritur. Licet
partes

Causæ Priuilegi. etc. Rub. 10

7. partes hincinde possint dare aliqualem petitionem in scriptis uel uerbo, ut possit iudex desuper Sententiam formare, cum hoc sit ius quasi naturale, ut patet in questione de Muliere, quæ coram Salomone filium suum postulauit, dum dicit filius meus uiuit & filius istius mortuus est. Conclusio autem non est
 8. necessaria in tali petitione. Item iudex in tali processu non curat ferias ob necessitatem hominum inductas, quia in illis potest procedere. Item iudex debet
 9. superfluas dilaciones amputare, et quantum potest lites abbreviare, Et exceptiões frustratorias & friuolas appellatiões non admittere. Et similiter aduocatorum & procuratorum contentiones & iurgia refrenare, nimiam quoq; multitudinem testium restringere, probatiões tamen & necessarias defensiones
 10. admittere. Verum tamen est, quod Citationes & præstationes Iuramenti de calumniã parte postulante, iudex non
- K 3 debet

Pars Prima

11. debet reſcendere, neq; poſitiones & articulos, uel alia quæ deſeruiunt ad ueritatem & iuſtitiæ inueſtigationem excludere. In Cur. autem Roma. ſeruantur in caſibus præmiſſis ſolum quatuor termini ſubſtantiales, ſcilicet Terminus ad articulandum, ad dicendum, & excipiendum contra articulos, ad producendum omnia, & ad dicendum contra omnia producta. Et quomodo iſti termini debeant obſeruari patebit infra. Aduocati tamen in partibus conſueuerunt poſt finem poſitionum & articulorum annectere aliqualem petitionē. Sed in Cur. Ro. cum iam uult iudex ferre ſententiam, ante conſuſionem partes hincinde dant ſuas petitiones petentes ſecundum illas fieri ſententiam, & hæc de terminis ſubſtantialibus in cauſis priuilegiatis. In alijs autem cauſis ut pphanis et non priuilegiatis iſti termini non ſufficiunt, ſed requirunt alij termini ſubſtantiales, de quibus omnibus
infra
- 12.
- 13.

Causæ Præiudicia. et c. Rub. 10.

14. infra suo loco dicemus. Postq̄ autem Reus, ut supra traditum est, ad dicendum et excipiendum contra commissiōnem, Citationem et illius executionē est Citatus, nihil autem dixit uel excepit, saltem quod releuet, Tunc debet actor uel eius procurator Terminum ad libellandum petere dicendo sic. Reuerende pater, uel si non est abbas, uenerabilis domine Iudex, Quia de mandato pater. uest. aduersarius meus, N. ad dicendum et excipiendum contra commissiōnem, citatiōem pater. uest. et illius executionem citatus est, ille aut nihil dixit neq̄ excepit saltem q̄ releuet, propterea peto eum cōtumacem reputari nec nō in illius contumaciam, Terminū, ad libellandum ad octauam diem iuridicam. Et hoc si iudex procedit uia ordinaria. Quando autem procedit, uia priuilegiata sine libello & litis contestatione, Tunc dicat & peto terminum ad dandum & dari uidentur

K 4 dum

Pars Prima

dum summariam petitionem hinc inde ad primam diem iuridicam. Est enim ille terminus communis actori & reo, cum utraq; pars poterit dare libellum uel mutuum petitionem suam. Nunc si ab actore ita petitum est, iudex debet decernere Citationem ad libellum dari uidentium si est causa ordinaria. Si autem priuilegiata, tunc ad dari uidentium summariam petitionem. Sed circa hoc notandum est, quod si ambo partes scilicet actor & Reus sint praesentes, per se, uel procuratores, tunc non est opus Citatione, Sed actor simpliciter dicat & petat in praesentia partis aduersae terminum statui & prefigi. Est etiam hoc sciendum. Quod ubi datur alicui partium terminus ad aliquid faciendum, excipiendum uel producendum, tunc huic termino satisficit, & excusatur, aliquid facere seu producere debens, si in illo termino statuto facit uel producit aliquid uerbo tantum cum protestatione

Causæ privilegia. etc. Rub. 10,
statione de illo lacius dando, realiter &
facto in scriptis suo loco & tempore
congruo. Quoniam hoc ualet & excu-
sat contumaciam. Nisi esset terminus
statutus ut factio & realiter producat.
Secus tamen est si in termino nihil fa-
ceret seu produceret, quia tunc esset
contumax reputandus, ut osten. decis.
Rot. D. ccc. xv. incipien. Sciendum est
quod si in aliqua causa spirituali in an-
tiq.

DE TERMI NO AD LIBEL- LANDVM.

Rub. II.

i. Actor quomodo & quando suum
libellum, uel summariam petitionem,
K 5 secun-

Pars Prima

secundum qualitatem causæ, exhibere debeat.

2. Actor, quando terminum ad respondendum libello, litem contestandum & de calumnia iurandum, petere debeat.

TERMINO AD libellandum adueniente, tunc actor, siue reus compareat siue non, petat, si facta est Citatio per Cursorem, ut fiat relatio qualiter executi sit. Si uero executio esset facta per Notarium, tunc petat actor ut Notarius producat instrumentum siue prothocollum factæ executionis. Si autem statutio fuerit facta partibus præsentibus a iudice tunc solum dicat, Reuerende pater, Iudex & Commissarie apostolice,
Quia

De Termino ad Libell. Rub.ii.

Quia Citatus est aduersarius meus, uel quia prefixistis mihi & aduersario hanc diem, horam & locum, ad libellandum & libellari uidendum, si esset in causa prophana, uel si esset in causa summaria ad dandum dariq; uidendum mutuam petitionem ut apparet in actis. Ideo ego procurator & eo nomine N. principalis mei compareo, & ad satisfaciendum huiusmodi termino do et exhibeo libellum siue summariam petitionem realiter & cum effectu in scriptis, uel uerbo tantum, cum protestatione de iacius dando in scriptis. Et accuso rei Citati non libellantis, & libellari uidendum non curantis contumaciam.

2. Et peto in illius contumaciam, mihi citationem ad libello respondendum, litem contestandum & ad iurandum & iurari uidendum & audiendum de calumnia uitanda & ueritate dicenda cum omnibus & singulis clausulis & capitulis, in & sub iuramento calum.

Pars Prima

calum, contentis ad primam diem iuridicam decerni. In ordinarijs enim Iudicijs isti termini sunt simul obseruandi, In summarijs autem non requiritur libellus nec lis contestatur. Reus autem postq̃ in isto termino comparuit, potest petere copiam libelli expensis actoris, siue sit coram delegato, siue coram ordinario & petere potest inducias deliberatorias ut supra circa preparatorias diximus, & ibi aliquomodo lacius tractauimus ubi potestis uiderere.

DE TERMINO AD DELIBERANDVM.

Rub: 12.

1. Deliberatoria sunt de substantia, quare

De Termino Ad Delibe. Rub. 12.

quare si denegarentur processus red-
deretur nullus.

2. Termini a lege, tamen iudicis mini-
sterio dati, per iudicem possunt non
nunquam augeri uel minui.
3. Terminus qui datur a lege & quoque
ministerio legis, per iudicem non po-
test immutari.
4. Reus, que infra terminum delibera-
torium debeat facere.

1. **P**ETITIS ERGO
a reo inducijs, iudex
debet ei illas conce-
dere, nam si denega-
rentur Reo, proces-
sus redderetur nul-
lus, quia sunt de sub-
stantia iudicij l. j. in princ. ff. de eden. &
ibi per doct. Bar. Bal. & Alex. de imo.
in ij. notab. pro quo facit aucten. offe-
ratur

Prima pars

- ratur C. de litis contest. & iij. q. iij. § offeratur. Et iste terminus habet uiginti dies, potest tamen per iudicem minui uel augeri, secundum qualitatem causæ, personarum & locorum, quia datur a iure, ministerio tamen iudicis. Secus est in his terminis qui dantur a lege & ministerio legis. Ut si quis grauetur per aliquam sententiam, tunc habet decem dies ad appellandum a iure ministerio legis, id est sine alia administratione iudicis, & hoc ita obseruat consuetudo & practica. Debet autem
2. Reus infra huiusmodi terminum deliberatorium tria facere, Primo debet de liberare utrum uelit contendere an liti cedere. Secundo si habet iudicem suspectum tunc debet eum infra eundem recusare si est delegatus, uel si fuerit suus ordinarius ei alium adiungere L. apertissimi & L. si. ubi doct. C. de iudic. Tertio si uult opponere exceptiones, dilatorias exceptiones, ut quia actor
 - 3.
 - 4.

actor sit minor uel quod procurator non habeat mandatum & sic de alijs hoc debet facere infra istum terminum nam si esset lapsus cum istis exceptionibus non audiretur secundum Bal. & Paul. de cast. in d. l. j. ff. de ædendo, & supra de hoc quoque non nihil attigimus. Quando nunc reus infra terminum deliberatorium exceperit, pone contra libellum, quod sit impertinens non concludens, tunc actor contra illam exceptionem potest replicare. Rursus potest reus contra replicationem duplicare, Actor triplicare, Reus quadruplicare, Actor quintuplicare Reus sextuplicare, & sic consequenter potest semper reus se defendere ne cogatur litem contestari. Et si reus ius subterfugit, potest actor dicere generalia contra & petere interloqui super huiusmodi exceptionibus, replicationibus et c. & ad hoc, ut pars aduersa citeatur petere debet, Et si iudex desuper
inter

Pars Prima

interloquatur et partem aliquam grauet, illa potest appellare, & sic litem usque ad campos Elizeos & mare magnum deducere. Bene ergo facit imperator, & bene faciunt leges, ab huiusmodi interlocutorijs appellari non permittentes, dummodo grauamina in interlocutorijs illata, possint in appellatione a diffinitiuâ interposita reparari, de quo infra dicetur cum tractabimus de appellationibus.

DE LITIS CONTESTACIONE ET IV- RAMENTO CALVM- NIAE,

Rub. 13.

1. Litis contestatio qualiter fiat.
2. In iuramento calumnie quinque capitula continentur, Quanz

De Lit. Con. & Iura. Cal. Rub. 13.

3. Quando iurandum fit de calumnia.
4. Non est de substantia quod statim post litem contesta, iuretur de calumnia.
5. Iuramentum calum. per partes tacite remitti potest non autem expresse.
6. Consuetudo de non prestando iuramen. calum. non ualet.
7. Actor prius iurare debet de calumnia quam Reus.
8. In iuramento calum. iuratur de credulitate & non de ueritate.
9. Dilatio ad iurandum de calum. an et quando sit danda.
10. An de necessitate requiratur in prestandis iuramentis tactura Euangelicorum.
11. An de iure Saxonum debeat iuramentum cal. prestari.
12. Opiniones, si sunt uariae super materia

Pars Prima

ria alicuius legis obscuræ quid iudices
in iudicando obseruare debeant.

13. Glossa contra expressum tex. non
est alleganda.

I NVNC RE
us in predicto ter
mino contra libel
lum aut contra sum
mariam petitionem
nihil exceperit, tunc
debet lis contestari

1. cum generali clausula scilicet . Dico &
allego narrata pro ut narrantur non es
se uera, preterea petita pro ut petun
tur fieri non debere, animo litem con
testando negatiue. Deinde iurandum
est de calumnia uitanda, cum omnibus
& singulis capitulis in & sub iuramen
to calum. contentis . Quorum sunt
quinque, unde uersus, Illud iuretur quod
lis sibi iusta uideatur. Et si queretur ue
rum

De Lit. Cōn. & Iura. Cal. Rub. 136

rum non inficiet. Nil promittetur nec
falsa probatio detur, Vt lis tardetur, di-
latio nulla petetur, habes de hoc in c. j.
ubi glo, in uerbo iuramentum de iura-
3. men. calum. Et hoc iuramentum, uel
statim post litis contest. præstandum
est c. cum causam in fi. de iura. calum.
& Spec. eo tit. § j. in princ. uel in qua-
cunq; parte iudicij, maxime ubi una
4. personarum ex litigantibus uidetur
calumniari. De substantia enim ordi-
nis iudiciarij non est, quod statim post
litem contestatam iuretur de calum. c.
j. in princ. de iura. calum. in vj. Item
ualet processus iudiciarius licet non
sit iuratum de calumn. dummodo ali-
5. as fuerit legitime processum. Pos-
test enim iuramentum calum. per
partes tacite remitti, licet non ex-
6. presse, ut in d. c. j. § j. ubi glo. cum
concord. eo tit. in vj. Nec ualet con-
suetudo ut non iuretur de calum.
ut in eadem glo. & c. ceterum eo tit.

Pars Prima.

- Hoc autem iuramentum primo debet
8. prestare actor deinde Reus, Et iurant
de credulitate quod Credant et putant
causam esse bonam. Non autem de ue-
ritate quod causa sit bona & iusta d. L.
ij. C. eo. tit. Si enim iurarent de ueritate
periculum esset quod alter partium in-
currat periurium. Et denique iurent utri-
usque partis aduocati L. rem non nouam
& patroni C. de iud. § utriusque institu-
de pe. te. litig. hoc tamen in desuetudi-
nem uenit iuxta glo. not. in d. § utri-
usque & glo. in uerb. tactis in d. § patro-
9. ni. An autem & quando dilatio ad iur-
randum de calumnia sit danda, uide
glo. & doct. in d. l. ij. in uerb. rei quali-
10. tas C. eodem. Sed an de necessitate re-
quiratur in prestandis iuramentis tactu-
ra Euangeliorum uide quae dicit do.
Ias. post alios in aucten. Sacramenta
puberum C. si aduersus uendi. mihi in
ij. col. & sic. in textu ibi Sacramenta.
11. Circa praemissa plurimi errant ex nostris
& alijs.

De Lit. contest. & iura cal. Rub. 13.

& alijs, qui dicunt & cum periculo animarum suarum sentiunt, Quod de iure Saxonum non sit iurandum de calumnia, Neq; positionib. per iuramentum calum. respondendum ut Lehens recht c. lxviij. in glo. pe. quæ dicit. **Wan** worumb es ist inn vnserm rechten nicht gewonlich, das man thut Iuramentum calumnie. Vbi glo. se fundat super pretenfa consuetudine, dum dicit. Es ist in vnserm rechten nicht gewonlich. Et sic multi errant cum ista diabolica glo. quæ nihil allegat quod subsistat in iure. Non attendentes quod hæc pretenfa consuetudo est reprobata per contrariam consuetudinem a iure confirmatam & approbatam, Nam tex. in d. cle. Sepe dicit claris uerbis. Et quia positiones ad faciliorem expeditionem litium usus longeuus in causis admisit, nos huiusmodi usum obseruari uolentes statuimus etc. Ecce Constitutio Canonica & apostolica, quæ obligat

Pars Prima

ad obseruantiam etiam in causis priuatis
legiatis ubi proceditur simpliciter &
de plano. forcius ergo in causis ordina-
rijs ut ibi in glo. in uerb. obseruari. Con-
stat autem quod Constitutio Canonica
habeat uim legis, ubi non habemus
casum in lege ad litteram expressum.
Et Canones qui sunt de precepto, sunt
ab omnibus obseruandi ut est d. cle. Ses-
pe, Et nemo iudicum utatur suo sensu
& sua fantasia c. j. & ibi doct. de Con-
stitutio. & c. ne innitaris, eo tit. Et di-
co ab omnib. id est tam in iudicio Ec-
clesiastico quam seculari ubi lex non
contradicit canoni pro ut hic. Cum le-
ges non dedignantur sacros cano. imi-
tari c. j. de no. ope. num. cum mult. si-
milib. Et re uera iste non est iudex sed
Ribaldus, qui contemptis legib. &
Cano. iudicat suo sensu c. forus § in
omni de uerb. signif. ubi habetur, quod
12. non est iudex, in quo non est iusticia.
Hæc tamen ueritas est, quod ubi sunt
uariae

De Lit. Con. & iura Col. Rub. 13

uariæ opinioniones de materia alicuius legis oſcure, tunc iudex poteſt eligere unam quæ ſibi uideatur magis probabilis, de quo per Spe. de app. § ix. uſ. circa hoc. Preterea contra tex. et glo. iuris Saxon. ſupra allega. eſt alicuius tex. eiſdem iuris & ibi glo. Lantrecht l. ij. art. xxij. § zeucht ein man ſein gezeugnis auff den man etc. hoc eſt, ſi pars refert teſtimonium ſuum ad partem aduerſam, ſcilicet formando ſibi poſitiones per iuramentum & petendo illis reſponderi per iuramentum, unde ibi glo. dicit hic tanguntur ea, quæ poſitiones in legibus nuncupantur. Et ſic tex. & glo. iuris Saxo. admittunt poſitiones. Et eſt etiam practica tocius mundi. Insuper cum habemus practicam tocius mundi et Cano. de admittendo iura. calum. ideo ab eis non eſt recedendum L. ſed licet. glo. & ibi odofre. ff. de off. pref. Non enim attendendum eſt quod

L4 factum

Pars Prima

factum est, seu quod fit, per Ribaldos
& impios iniustosq; iudices, sed quod
fieri debet secundum leges & Cano.
expressas, eo quod non exemplis sed le-
gibus iudicandum est l. nemo C. de sen.
& inter. om. iud. cum similib. Et dicit
Bal. in d. L. sed licet, Qz mala practica
non est seruanda ubi habemus legem
31. in contrarium. Neq; est eundum per
argumenta nec glo. est alleganda ubi
habemus tex. firmum. d. L. sed licet &
ibi glo. ff. de. off. pres.

DE TERMI
NO AD PONENDVM
ET ARTICV-
LANDVM.

Rub. 14.

Actor

De Termino ad Ponendum, etc. Rub. 14.

1. Actor quando terminum ad ponendum & articulandum petere debeat.
2. Actor quando debet exhibere & producere suas positiones,
3. Actor, si dederit libellum articulatam, tunc sufficit quod eum in termino ad ponendum repetat.
4. Libello articulado, in quantum est libellus respondetur de ueritate, in quantum autem sunt positiones respondetur de credulitate.
5. Responsio de Credulitate ad positiones, tantum preiudicat quantum responsio ad libellum de ueritate,
6. Positiones habentur hodie loco interrogationum quæ olim fiebant.
7. Positiones & articuli in substantia sunt idem.
8. Positiones et articuli super quibus fieri debeant.

Pars Prima

9. De tota materia positionum remissive.
10. Positiones an debeant de iure Saxonum admitti.
11. Positiones non propterea sunt inutilis quod pars negavit contenta in libello.
12. Iudex debet habere in mente duos sales, salem scientiæ, & salem securæ conscientiæ.
13. Dilatio ad probandum data, non incipit currere anteq̃ aduersarius responderit positionibus.
14. Testes si sunt producti & iurati in termino probatorio statuto ab homine, possunt post terminum examinari.
15. Fallit hoc si terminus esset statutus ad probandum & probatum habendum.
16. Fallit hoc quoq̃ in termino probatorio dato a lege.

Postq̃

OSTQVAM
ad libellum respon-
sio facta est, lis con-
testatus, & iura-
tum de calum. Ac-
tor seu illius pro-
curator petet, sta-

tui et prefigi hincinde terminum ad po-
nendum & articulandum, & hoc si
utraq; pars sit praesens. Si autem Reus
uel ipsius procurator fuerit absens, tunc
actor petat Citationem contra Reum
uel eius procuratorem ad ponendum &
articulandum, poniq; & articulari ui-
dendum & audiendum decerni, in be-
neficialib. summarijs ac priuilegiatis
causis ad xij. diem. In causis uero pro-
phanis ad diem xv. Iuridicam, iuridica
si fuerit, alioquin ad sequentem diem
iuridicam. Quo termino adueniente
actor uel illius, pcurator compareat et di-
cat, Reuerēde pater iudex et Cōmissa-
rie apostolice, Ego pcurator N. p̄cipa-
lis mei

Pars Prima

lis mei etc. Compareo, produco & exhibeo huiusmodi positiones & articulos realiter & in scriptis, uel uerbo tantum (si non habet secum positiones) cum protestatione de dando, facto & realiter in scriptis loco & tempore congruo, petens mihi decerni Citationem contra partem aduersam ad dicendum & excipiendum contra huiusmodi positiones & articulos, si est causa prophana ad octauum diem, in beneficialibus autem & priuilegiatis, ad secundam diem iuridicam, iuridica si fuerit. Si autem Reus esset praesens in iudicio, dicat. Et peto prefigi parte aduersa hic in praesenti terminum ad dicendum et excipiendum contra positiones & articulos etc. Et postquam actor sic exhibuit suas positiones, petat sibi Reus copiam positionum ad statim decerni, quod Iudex facere tenetur. Est autem circa hoc notandum. Quod si actor in termino ad libellandum dederit libellum articulatam, tunc in termino ad ponendum &

De Termino, ad Ponen. Rub. 14.

articulandum actor potest repetere libellum suum. Et sic dicere, Domine iudex, alias in termino statuto ad libellandum dedi in hac causa libellum articulatum, quare satisfaciendo huic termino hodierno repeto libellum meum loco positionum & articulorum, & peto Citationem mihi contra aduersarium decerni, ad dicendum & excipiendum etcet. Et ut actor in isto termino suas positiones producat, uel suum libellum articulatum repetit, ita quoque potest facere Reus, Nam positiones fiunt ab utraque parte hinc inde c. unico de litis contest. c. dudum circa medium ibi. et factis positionibus & responsionibus etcet. la. ij. de Elect. Et hic sciendum est, quod libello articulado in quantum est libellus respondetur de ueritate, in quantum uero sunt positiones respondetur de Credulitate per uerbum credit uel non credit. Et tantum preiudicat responsio de credulitate ad
posi

Pars Prima

6. positiones, quantum responsio de ueritate ad libellum. Et uideant hic Nouicij ad huc non habentes practicam, Quod hodie positiones sunt adinuentæ loco interrogationum, quæ olim fiebant ut dicit glo. j. & magistra in c. j. de confes. in vj. Ideo quæ olim fiebant interrogatiue, hodie fiunt positivæ. Exemplum Actor agens peticio. hered. dicebat olim sic, domine iudex quæratiss a reo aduersario meo an sit heres istius. Item quæratiss ex qua parte sit heres. Hodie uero huiusmodi interrogationes recesserunt ab aula & loco earundem habentur positiones. Vt pono te esse heredem talis. Item pone te heresdem ex asse, etc. ut in d. glo. magistra et per Bar. in l. ubicunq; ff. de inter. actio. Preterea & hoc omnino sciendum est.
7. Quæ positiones & articuli in substantia sunt idem, sed solum differunt secundum finem. Quia positio datur ad finem

De Termi. ad Ponen. etc. Rub. 14.

nem quod Reus ad illum respondeat
& actor per confessiones rei releuetur
ab onere probandi, quod enim con-
fessatum est in iudicio, non oportet pro-
bari, cum in confessum non sunt partes
iudicij in procedendo sed in exequen-
do. Articuli autem fiunt ad illum effe-
ctum, quod si reus respondendo ad po-
sitiones, neget positiones in toto
uel in parte, ut actor negatas posi-
tiones in quantum sunt articuli pro-
bare possit per testes. Igitur cau-
te ponendum & dicendum est, re-
sponderi ad positiones & articulos ad
probandum admitti & non positio-
nes, de hoc habetis in c. ij. in glo.
in uerb. articulis & ibi per Doct.
de testi. in vj. Debent autem fieri
positiones & articuli super conten-
tis in libello, & non super materia
aliena, quæ in libello proposito non
possit comprehendi, & sic posi-
cio debet

Pars Prima

- sitio debet fundari & extrahi de libello
quare uolens facere positiones debet
semper habere libellum pre oculis.
Nam illud quod non sit in libello con-
tentum, non debet in positione deduci,
9. & si deducatur non respondetur, de
quo & quid sit positio quid articulus
& de tota ista materia positionum &
articulorum remitto uos ad allega, glo.
magistrum in c. j. de confes. in vj. et glo.
& doct. in uerb. Articulis c. ij. de testi.
in vj. Spec. in tit. de positio. Bal. in l. ge-
neraliter § sed iuramento C. de reb. cred.
& abb. in c. cum causam de iura. ca-
10. lum. Et hic non possum non tange-
re quosdam docto. qui pessime pro-
nunciant & dicunt. Quod positiones
de iure Saxonum non admittuntur ne-
que locum habeant ex eo quod indicant
prorogationem litis, & ideo partes eti-
am non teneantur respondere, ita pes-
sime pronunciant quidam & tamen si-
ne lege & iure, contra tales sic dicentes
est ex

De Termi. ad Ponen. Rub. 14.

est expressus tex. in d. cle. Sepe §. & quia positiones & articuli ad faciliorem expeditionem licium usus longeuus admisit et c. & ibi per glo. & doct. Bal. & moder. in c. dudum ij. de Electio. Item contra eos est decis. Rot. cj. incip. omnes domini in no. quæ probat, quod positiones & articuli sunt de cetero, de stylo & æquitate seruandi. Nec sunt audiendi dicentes, non est utile admittere positiones, cū hoc sit contra tex. d. cle. §. Et quia, & ibi glos. in v. b. confessiones. Nam licet pars neget contenta in libello aut petitionem actoris, tamen ad huc sunt utiles positiones, quia forte pars aduersa respondendo illis, confitetur aliquid in specie, quod negauerit in genere. Iniuriam ergo faciunt legi, qui uolunt esse uel uideri meliores, uel prudentiores lege in aucten. de iudi. §. oportet colla. vj. per Bar. & Bal. in L. ij. C. de sent. ex per. recit. ubi dic. Quod bonus iudex debeat in men

Pars Prima

- te habere duos sales, salem scientiæ LL,
& salem securæ conscientiæ, Iudex au-
tem non habet timere conscientiam, si
sequitur conscientiam legis, cum lex
13. nulli facit iniuriam. Deniq; notandum
est, quod dilatio ad probandum data,
non incipit currere anteq; aduersarius
respondeat positionibus sub iuramento
calumniæ secundum Bal. post Spec. in
l. si. ff. de fer. & idem Bal. in l. j. C. de iu-
ra calum. & est de hoc glo. ordina. su-
per v. b. post dationem in d. cle. Sepe
in uers. nos usum huiusmodi, de uerbo.
significa. Est tamen & hoc sciendum,
quod ubicunq; datur terminus seu di-
latio ad probandum, intelligitur etiam
terminus ille datus ad ponendum &
articulandum, et ad producendum tes-
14. tes & faciendum illos iurare. Et postq;
aduersarius responderit positionib. in
termino statuto ab homine, tunc potest
probare debens, testes productos et iur-
ratos facere examinari super negatis
posicio

De Termini, ad Ponen, etc. Rub. 14.

positionibus etiam post terminum pre-
fixum ad probandum, dummodo tamē
infra terminum sollicitauerit & petiue-
rit iudicem, ut testes examinarentur,
tunc enim negligentia iudicis non noce-
bit parti. Ista pbantur per paul. de cast.
post Bal. in l. si. ff. de fer. Bal. super Ru
C. si ex fals. instru. Bar. in l. damni §
fabini ff. de dam. infec. Pet. de ancho.
Io. de imo. in cle. unica de off. del. pa-
nor. in c. significauit, de testib. in iij.
not. & latissime Feli. in c. licet in xij.
& xiiij. col. de probatio. Spec. in tit.
de test. § qualiter uersic. Is quoq; &
15. ibi Io. and. in addict. Quod uerum in-
tellige, nisi esset statutus Terminus ad
probandum & probatum habendum,
secundum paul. de cast. ubi supra bar. in
d. § fabini Bal. Sali. & Moder. in l. si
16. quando C. de testib. Secus est si alicui
terminus fuerit statutus a iure cōmuni,
uel municipalī, ut sunt octo dies ad ad-
pbendam excōmunicatiōem obiectā,

Pars Prima

c. pia de excep. in vj. In quibus terminis non sufficit, quod testes infra eosdem iurauerint, sed oportet quod etiam deposuerint. Sic in iure Municipali dicitur in iure Sax. Lant. li. j. art. lxxij. **W**er sich gezeugen anmalt, der sol vollkommen in sechs wochen oder zu hand. Idem dicitur weichbil art. lxxv. & art. 86. Quod uolens probare per testes debet hoc facere infra sex ebdomadas, uel ad statim. Quare, cum hic terminus est statutus a Iure, non sufficit quod testes infra hunc terminum iurauerint, sed debent quoque deposuisse, quod probatur per Bal. in Rub. ad fi. C. si ex fal. instrui. & d. iurib. in j. membro supra alleg. Et si staret per iudicem quod testes infra terminum non examinentur, agendum est contra Iudicem examinatorem negligentem ad interesse, & damna per ea que not. C. de pe. iudi. in Rub. & l. ij. ibidem.

De

DE TERMI NO AD DICENDVM CON TRA POSITIONES ET ARTIC.

Rub. 15.

1. **R**EVUS quando suas exceptiones contra positiones & articulos dare debeat.
2. Reus si contra positiones exceperit potest actor replicare, Reus duplicare, & sic consequenter.
3. Termini autem ad replicandum, duplicandum etc. dantur pro arbitrio iudicis.
4. Iudex si pronunciauerit positiones actoris esse pertinentes, cum tamen sint impertinentes, Reus de tali interlocutoria potest appellare.

Pars Prima

5. Iudex ad quem, si pronunciet bene esse appellatum, per hoc tota causa principalis ad eum deuoluitur.
6. Iudex non debet deferre appellacioni friuolæ, sed appellanti apostolos refutatorios dare.

1. DVNIENTE termino ad dicendum et excipiendum contra positiones & articulos, Procurator Rei det exceptiones suas contra positiones et articulos in scriptis uel uerbo tantum, cum protestatione de iacius dando. Ex aduerso procurator actoris, petat sibi coptam exceptionum decerni et terminum ad replicandum statui. Et isti termini, scilicet ad replicandum, duplicandum, triplicandum etc. sunt positi in arbitrio iudicis pro magnitudine et qualitate

Contra Positio. Rub. 15.

litate causæ, & personæ, nam non habent certum terminum in iure statutum. Postea Reus petat copiam replicationis et terminum ad duplicandum statui, similiter actor si uoluerit ad triplicandum, reus ad quadruplicandum & sic consequenter, usque iudex interloquatur. Super omnibus enim his fertur a iudice una interlocutoria, an positiones & articuli sint admittendi. Ideo actor petat terminum ad audiendum uoluntatem domini. Tunc Iudex statuet eis terminum ad audiendum suam interlocutoriam sententiam, quo termino adueniente, actor petat super productis interloqui. Tandem iudex interloquitur super pertinencia uel impertinentia admittibilitate uel inadmittibilitate positionum et articulorum. Et si iudex pronunciauerit articulos actoris esse pertinentes & admittibiles, tunc petat actor suas positiones et articulos admitti. Si uero articuli fuerint impertinentes non

Pars Prima

releuantes, Et sic interlocutoria iudicis
super admissibilitate fuerit iniusta, pro-
curator Rei mox debet protestari de
grauamine & appellando a tali inter-
locutoria, & postea infra decem dies
appellare & apostolos petere iuxta c. j.
de appell. in vj. Et si tunc appellans ob-
tineret in causa appellationis a grau-
mine interposita, ut quia super appel-
latione pronunciatum sit, bene appel-
latum esse, tunc tota principalis causa
deuoluitur ad iudicem ad quem, c.
ut debitus in fi. de appella. c. cordi
de appella. in v. & not. per Bar. in l.
eos qui. C. de appella. Nam cum Iudex
semel sit malus iniuste aggrauando,
ideo in futurum præsumitur peior. L.
cassius ff. de Senato. et l. si cui § hisdem
ff. de accus. Si uero articuli essent per-
tinentes, & sic interlocutoria iusta, Re-
us autem nihilominus appellaret, Tunc
illa appellatio est friuola & non admit-
tenda, Sed ad eam sunt dandi apostoli
refutatoriij,

Contra Positio. Rub. 15

refutatorij, ut in c. cum appellationibus
de appella. in vi. Cauti tamen iudices,
post istas altercationes an positiones et
articuli sint admittendi uel non, solent
sic uel in illum effectum pronunciare.
Articulos talis actoris coram nobis ex
hibitos admittimus ad probandum,
saluo iure de impertinentibus non ad
mittendis, per hanc interlocutoriam
solum sunt admissi articuli pertinentes
& impertinentes reiecti.

DE TERMINI
NO AD RESPONDENDVM
POSICIONIBVS.

Rub. 16.

1. Actor quando debeat petere terminum ad respondendum suis positionibus.

M 5 Iuras

Pars Prima

2. Iuramentum per quod respondetur positionibus, est credulitatis non ueritatis.
3. Fallit hoc in causis spiritualibus & illis annexis, in quibus iuratur & respondetur de ueritate.
4. Iuramentum de ueritate & de calumniis quid differunt remissit.
5. Cursor quomodo debeat relationem facere.
6. Actor, si reus in primo termino positionibus non responderit, quomodo debeat contumaciam rei accusare, & secundum terminum ad respondendum petere.
7. Actor quando debeat petere tertiam citationem contra aduersarium, ad respondendum positionibus suis.
8. Reus, si ter citatus fuerit, positionibus autem non responderit, tunc actor ad conuincendam omnem maliciam, quartam Citationem contra eum discerni petere debet.

Reus.

De Ter. ad Respon. Posicio. Rub. 16.

9. Reus, si posicionibus non sufficienter responderit, quomodo debeat cogi ad sufficienter respondendum.
10. Reus, si ab ipso iudice in faciem fuerit iussus respondere positionibus, respondere autem recusaret, habetur pro confesso.
11. Fallit hoc, si non esset monitus et iussus in faciem a iudice.
12. Positioni Criminosa non respondetur.
13. Item si sit impertinens.
14. Item si sit positio iuris.
15. Item si sit de facto alieno.
16. Procurator si est homo rixosus, principalis autem legalior & instructior, de merita causae, tunc potest actor petere ut principalis respondeat posicionibus, & ut procurator non audiat.
17. Procurator habens speciale mandatum iurat de calum.

Procu

Pars Prima

18. Procurator præstando iuramentum, casum, uigore specialis mandati, iurat in animam domini sui.
19. Reus positionibus non respondere tenetur per iuramentum, nisi prius actor iurauerit super datione suarum positionum.
20. Actori non licet, quod reo licitum non existit.
21. Positiones, post & ante litis contestata, fieri possunt.
22. Super casibus, raro contingentibus non fit lex.

OSTQVAM
nunc articuli tanq̄
pertinentes & rele-
uantes a iudice sunt
admissi, Tunc actor
petat sibi citationem
decerni contra pro-
curatores

De Termi. ad respon. Positio. Rub. 16.

curatorem partis aduersæ, si sit aliquis procurator apud acta constitutus. alias contra partem principalem ad respondendum singulariter singulis positionibus suis, sibi oblatis, in causis prophanis ad xv. diem, in priuilegiatis ad xij. diem iuridicam, Iuridica si fuerit. In casu autem quo pars aduersa præsens fuerit in iudicio, petat actor assignari & statui hincinde terminum ad respondendum etc. Et hic notandum est quod Iuramentum per quod respondetur positionibus, est credulitatis non ueritatis, attamen idem in utroq; surgit effectus ut not. in c. ex litteris de iureiurand.

2.

3. Secus autem est in causis spiritualibus & illis annexis, quia in illis non sufficit responsio de credulitate, sed iuratur & respondetur de ueritate, ut in c. litteras & ibi per glo. & abba. de iura. calum.

4. Quæ autem sit differentia inter iuramentum de ueritate & de Credulitate, est glos. in d. c. ex litteris de iureiurand. c.

Pars Prima

- ran. c. dudum la. ij. & ibi per doct. de
Electio. Adueniente itaq; termino sta-
tuto ad respondendum singulariter sin-
5. gulis positionib. petat actor ut Cursor,
qui executionem Citationis fecerit, re-
lationem faciat, quam petat actor apud
acta registrari. Et postea facta relatione
dicat actor, Repeto relationem siue ex-
6. ecutionem factam, ut in actis, Et ac-
cusato contumaciam partis aduersæ, me-
dio suo iuramento positionibus meis
per uerbum credit uel non credit non
respondentis, Et peto eum contuma-
cem reputari, & in illius contumaciam
alium terminum ad respondendum etc.
7. prefigi, ad primam diem iuridicam, iuri-
dica si fuerit, alioquin ad sequentem. Et
si reus in termino secundo adhuc non
responderit, petat actor, accusata eius
contumacia, sibi decerni tertiam citati-
onem ad idem faciendum, ut supra
ad primam diem iuridicam alioquin
8. etc. Et tandem si reus in tertio ter-
mino

De Ter. ad Respon. Posicio. Rub. 16.

mino nondum responderit, Actor, ad conuincendam omnem maliciam aduersarij petat quartam Citationem, semper ad primam diem iuridicam, alioquin etc. semper autem debet executio Citationis registrari & contumatio rei accusari. Si autem Reus in primo, uel in alijs terminis responderit, uideat actor an sit sufficienter omnibus posicio-
9. nibus responsum, hoc est clare & euidenter & non obscure responsum, sic enim exponit hoc uerbum sufficienter archid. in d. c. ij. de testi. in vj. Quod si non sufficienter fuerit responsum omnibus positionibus, petat actor partem aduersam cogi, ut adhuc sufficienter respondeat. Hec coactio fit a iudice ecclesiastico per excommunicationem. Si autem esset iudex secularis, cogeret contumacem per arrestationem persone, uel captis pignoribus, uel per impositionem
10. pene pecuniarie, uel per alias penas. Circa quod est notandum, Quod si reus fuerit

Pars Prima

fuerit iussus ab ipsomet iudice posicio-
nibus respondere, ipse autem responde-
re recusaret uel contumaciter recedes-
ret, Tūc positiones contra eum date, in
penam suę contumatiaę habeantur pro
confessatis, & erit condemnandus ac
si omnes positiones contra se fuisset
confessus. Secus autem esset si contu-
max non fuisset per iudicem iussus res-
pondere, sed forte per Notarium uel
Nuncium, quia tunc non haberetur
pro confesso, sed alias puniretur tanq̃
contumax, scilicet per excommunicas-
tionem uel captionem pignorum etc.
Et est ratio quia Maior est contemptus
iudicis q̃ Notarij uel Nuncij, etiam si
mandato iudicis speciali respondere
iusserint, hec practica habetur in c. ij. de
confess. in vi. an autem ad hoc, ut quis
ex non responsione habeatur pro conf-
fesso requiratur Sententia, uide glo. in
L. ij. § quod si actor C. de iuran. prop.
calum. dand. quæ tenet quod sit & ibi
dem.

De Termini. ad respon. Positio. Rub. 16.

dem Cy. & Bal. & uide de hoc Feli. in
c. cum non ab homine in fi. de iudic.
Bal. in l. j. C. ex delict. def. in quan. &
in quib. hered. conue. Et quod non re-
spondes positioni, habeatur pro confes-
so in casu de quo supra. hoc intellige
si sibi est damnosa, si autem confessio
est sibi utilis, tunc habeatur pro negante,
secundum Bal. in d. § q' obseruari L.
ij. C. de iura. cal. & secundum eundem
Bal. in L. uni. C. de confes. Volebam &
illud dicere, quod si ille, qui debebat re-
spondere positioni & fuerit contumax
& habeatur pro confesso moritur ante
sententiam lata. Talis pena non tran-
sit ad heredem, istud est singulare
dictum Bar. in L. eius qui delatorem
ff. de iure fisci, & lacius per eundem
Bar. in L. manifeste in fi. ff. de iure iur-
ran. quem tamen limitabis ut per Bal.
in l. ij. C. qui testa. face. poss. Premissa
procedunt, nisi essent tales positiones,
quib. pars aduersa non teneatur respon-

N dere,

- dere, et de hoc excipiet, Vt si sit positio
 Criminosa, ut quia dicitur in ea pono
 12. quod tu sis adulter, fur, uel homicidia.
 Nam si Crimen non publicum non te-
 netur respondere tali positioni & se ip-
 sum respondēdo diffamare. Item si est
 13. posicio impertinens, nihil inferens uel
 concludens, ut si dicitur, pono quod im-
 perator iam sit Rome, quia sit uel non
 sit, Propterea non sequitur quod sim
 14. debitor tuus. Item si est positio iuris,
 hoc est si continet aliquid expressum
 seu determinatum in iure, huic pars
 non tenetur respondere, quia ius est
 certum & propterea non probandum,
 Et per consequens nec ponendum, Et
 hoc probatur in l. ornamentorum ff.
 de auro & ang. leg. quod tamen intelli-
 ge in iure scripto, secus est in consuetu-
 dine, quæ potest per positionem in ius
 deduci. Et idem in statutis alterius Ci-
 uitatis, quæ debent in iudicium deduci
 & allega, secundum Bar. & glos. in L.
 pres

De Ter. ad respon. posicio. Rub. 16.

prescriptione si contra ius uel util. pub.
5. Item si est posicio de facto alieno &
non de facto proprio, ut si dicatur,
pono quod Ticius scolaris percussit
Seium, ad illam enim non tenetur re-
spondere. Item posicioni contrariæ
non respondetur, ueluti, Si quis re-
spondisset uni posicioni, & postea es-
set facta alia posicio, cui si pars respon-
deret, sibi esset contrarius. Nec respon-
detur posicioni captiosæ, scilicet quæ
ita est concepta, quod quouismodo
respondetur affirmatiue uel negati-
ue, respondens capitur & cauillatur
& periurium aut infamiam incurrit,
ut hab. & not. in L. qui iurasse § si
pater ff. de iure iuran. per. Bar. in l.
Marcellus ff. rerum amotarum. Item
posicioni multiplici non est respo-
ndendum, sed respondere debens potest pe-
tere ut illa posicio multiplex distin-
guatur. Et sic de alijs causis si

milibus rationabilibus, de quibus in
 glo. magistra c. j. & melius glo. in uerb.
 rationabili causa c. ij. de confes. li. vj. Et
 16. per specul. eodem tit. Et circa hunc ter-
 minum notetis practicam, Quod ubi
 procurator est homo rixosus, malicio-
 sus & sine conscientia, ut sunt plerumque
 illi, qui quottidie in consistorijs, expe-
 ctantes lites non pacem, pauperes pro
 habendis pecunijs delaniunt, de quib.
 per Io. fab. instit. de satisfda. § fi. uersic.
 sed pone agebam cum v̄sic. sequen. Et
 principalis sit iustior uel magis sciens
 merita causæ uel eius ueritatem quam
 procurator, Tunc potest dicere actor
 contra procuratorem uolentem respon-
 dere positionibus. Respondeat princi-
 palis & non tu, cum ille scit magis ueri-
 tatem, & in causa melius instructus est.
 Hoc enim casu cogendus est principa-
 lis ut positionib. respondeat, ut in glo.
 fi. ad fi. cum suis concord. c. j. de iudi. in
 vj. & glo. in v̄b. abbate. in c. ij. de tes-
 tib.

De Ter. ad Respon. Positio. Rub. 16

ftib. in vj. abb. & Io. de imo. in c. per tractandis de iura. cal. Bar. Bal. & alex. de imo. in L. fi. C. de procura. & idem alex. de imo. in l. qui bona § si alieno nomine in viij. col. ff. de dam. infect. Et hoc procedit quantum ad respondendum posicionib. sed non quantum ad iuramentum calum. Est etiam sciendum, quod procurator habens speciale mandatum, iurare potest, etiam si esset iniquior domino, Ratio est, quia iurat in animam domini sui. Est quoque notandum, Quod reus non tenetur posicionib. respondere medio suo iuramento, nisi actor prius super datione posicionum suarum iurauerit, sic colligitur ex tex. in c. ij. de testi. li. vj. Et ratio est, Ne scilicet Reus & actor inducantur ad imparia, iuxta c. Non licet cum concord. in glo. de reg. iur. in vj. Ultimo sciendum est, Licet. c. ij. de confess. li. vj. dicat, Quod post iuramentum calum. uel ueritatis sit respondendum posicionibus,

onibus. Et sic tex. uideatur uelle, quod solum post litis contesta. ut postq; iuratum sit de calumnia fiant posiciones, & sic non ante litem contesti, tamen is

22. intellectus est falsus, nam iste tex. loquitur solum quo ad ea, quæ communitè contingunt et fieri consueuerunt, Non autem negat quin etiam in principio litis & sic ante litis contesta. possint fieri posiciones. Et sic semper quando docunq; debeant fieri probationes possunt quoq; fieri posiciones. Et tunc iudex faciat ponentem iurare se credere uel estimare uerum esse quod ponit siue sit ante litis contesti. uel post. Similiter etiam debet iurare respondens. Quod credat & existimet esse uerum quod respondet ut not. in d. glo. j. & magistra in c. j. de confess. in vj. & glo. super uerb. iuramentum c. ij. eod. tit. & li.

De

DE TERMINI

NO AD PROBAND

DVM.

Rub. 17.

1. **A**ctor, quando terminum ad probandum petere debeat.
2. Terminus statutus ad probandam aliquam exceptionem, non currit, donec disputetur super admissibilitate excep.
3. Error. quorundam practitorum ius Saxonum non recte intelligentium, in quantum uolunt, Quod actor, antequam reus libello responderit, & antequam lis sit contestata, debeat eligere & speciucare quem articulum uelit probare, & super quo articulo aduersario iuramentum deferre.

Pars Prima

4. Probationum facultas non debet angustiari.
5. Testes quomodo debeant citari ad perhibendum testimonium ueritatis.
6. Pars aduersa, quomodo debeat citari ad uidendum & audiendum testes iurare.
7. Reus non tenetur suam exceptionem probare, antequam actor suam probauerit intentionem.
8. Reus, actore non probante nihil opus habet probare quantum scilicet ad sententiam absolutoriam obtinendam, secus quo ad sententiam adiudicatoriam.
9. Probatoriæ dilationes hodie sunt arbitrariæ.
10. Iudex, in dandis probatorijs dilationibus, quid considerare debeat.

Postquam

OSTQVAM
autem sufficienter
responsum est posi-
cionib. & actor uide-
derit quæ sint con-
fessatæ & quæ ne-
gatae, tunc petat il-

1. las posiciones negatas ad probandum admitti & terminum ad probandum prefigi uel decerni, qui terminus tamen non currit anteq̃ aduersarius responderit posicionibus ut supra tetigimus.
2. Ita quoq̃ si est statutus terminus ad probandam aliquam exceptionem, donec disputetur an talis excep. sit admit- tenda uel non, terminus eciam a iure datus non currit. de quo per Bal. post Spec. cum concord. ibidem in apostil. in L. si. C. de fer. in viij. col. & per d. glo. in yb. post dationem yf. & quia in d. cle. sepe. Ex hoc infertur maximus error quorundam practicatorum putan- tium se plus scire q̃ sciunt, in hoc uide-
- 3.

Pars Prima

licet. Quod ius Saxonum Lantrecht li.
ij, art. xxij, et li. j, art. vj, dicit, Das der
man seiner gezeugen mag abgehen vñ
die klage gar | oder zum teil dem an-
dern teil jnn sein gewissen | schieben.
Nam illos tex. sic arctant et restringūt,
Quod actor, anteq̃ Reus responderit
libello et anteq̃ lis sit contestata debeat
eligere et speciūocare quem articulum
uelit probare & super quo articulo ue-
lit aduersario Iuramentum deferre. Est
ne hec diabolica malicia & iniusticia?
quod actor debet dicere, hoc uolo pro-
bare, et super hoc uolo Iuramentum
deferre, anteq̃ sciat quam positionem
reus uelit negare uel confiteri, et sic in
quo releuetur ab onere probationis
uel quid teneatur probare. Certe talis
restrictio & diabolica malicia per d. iur.
4. ra Sax. non probatur. Et est contra il-
lud, Quod probationes non sunt an-
gustandæ, nec eis est uia arctanda sed
pocius amplianda L. generaliter. j. res-
pon.

De Termino ad Proban. Rub. 174

spon. ibi probationibus pinguius subuenientes, & ibi Bal. in iij. not. C. de reb. Cred. & glo. fi. in fi. in c. i. de confes. in vi. decis. Rot. xlvij. in antiq. alex. de imo. in l. i. ff. Si cert. petat. in ix. col. & est tex. in l. quoniam in fi. C. de heret. Et sic in hoc ualde erratur presertim cum lex dicat. Nos uero erubescimus talia & similia loqui sine lege. Statuto autem termino probatorio, actor seu probare debens petat sibi decerni Citationem, tam contra testes ut compareant in termino eis statuendo coram iudice ad perhibendum testimonium ueritatis in causa uertente inter A. & B. q̄ etiam contra partem aduersam ad uidendum & audiendum testes iurare & ad dandum interrogatoria si uelit. Nam si pars aduersa ad audiendum testes iurare, non citaretur tunc dictū testis nō ualeret, de hoc tex. expressū in c. ij. de testib. et in L. iudices C. de fide instru. cum mult. similibus. Si autem

Pars Prima

- autem pars citata non posset uenire ex
necessaria & iusta causa & hoc proba-
ret, tunc receptio testium, & per conse-
quens dictum eorum non ualere per
d, c. ij, in nomine domini & ibi glos. Et
7. circa hoc notetis, Quod actor debet
prius probare, Et fatuus esset Reus sus-
cipiendo in se onus probandi suam ex-
ceptionem uel defensionem anteq̃ a-
ctor probauerit suam intentionem.
8. Nam actore non probante alias reus
absoluitur etsi nihil probauerit L. qui
accusare C. de Eden. l. actor C. de pro-
ba. c. ex litteris eo. tit. c. ut nostrum.
ut eccle. be. sine di. conf. c. fi. vj. q. v.
insti. de interd. § commodum cum si-
milib. Hæc sunt uera quantum ad abso-
lutionem & condemnationem in Ex-
pensis obtinendam, sic enim non opor-
tet reum quicq̃ probare ut absoluan-
tur. Si uero Reus possidet rem quam
actor ab eo petit & actor nihil proba-
uerit, & Reus uelit obtinere. Ad iudi-
catoriam

De Termino ad Proban. Rub. 176

catoriam istius rei petita ab actore id est, si uult quod iudex non solum eum absoluat a petitione, sed etiam pronunciet quod res petita ab actore, sit ipsius rei & dominium spectet ad ipsum reum, tunc oportet reum articulare & probare quod res ad se pertineat, quo probato per reum, Tunc ab impetitione actoris non probantis absoluitur & cum hoc sibi adiudicabitur, res petita secundum opinio. inno. in c. ex conquestione de restit. spolia. & hanc opinionem sequunt. moder. legist. in l. pomponius § sed & is ff. de procura. & Io. de imo. in d. c. ex conquestione & dicit ibi quod hæc opinio Innoc. communiter seruetur. idem glo. & Sali. in L. circa ff. de proba. licet contra hanc opinio. Innoc. tenent Hosti. Io. and. panor. & anto. de but. Quod reus existens in iudicio ut reus nihil possit consequi, nisi absolutionem ab impetitione actoris non probantis, & ut sibi condemnetur
in ex

Pars Prima

in expensis, cum reus in quantum reus nihil aliud petat neq; petere debeat nisi ut absoluat ab impetitione actoris. Si uero uelit petere ut res sibi adiudicetur tunc deberet in alia instantia agere & hoc petere ut actor. Sed Io. de imo, dicit in d. c. ex conquestione quod hec opinio Hostie, & Modernorum sit nimis rixosa, Inno. uero Mitior & 9. propterea in practica seruatur. Deniq; circa hunc terminum notandum est, Quod quamuis lex moderet probatorias dilationes & dicat, Quod si actor, qui probare uult uel debet, habeat testes uel instrumenta sua in eadem prouincia ubi lis agitur, quod tunc debet habere terminum triū mensium. Si uero testes uel instrumenta sint extra prouinciam in qua litigatur, & sunt in prouincijs continentibus, id est uicinis prouincijs, tunc habebit sex menses ad probandum. Si uero haberet testes uel instrumenta in prouincijs transmari-
nis

De Termini, ad Proban. Rub. 17.

nis & longinquis tunc dantur nouem
menses ad probandum iuxta, L. i. C. de
dilatō. & § spacium iij. q. iij. tamen hæ
probatorię dilatōes sunt hodie arbitra
rię & positę in arbitrio iudicis, qui pro
q̄litate causę et personarū potest huius
10. modi abbreviare uel prolongare. Videat
tamen iudex, ne hunc terminū proban
di nimis abbreviet seu arctet, & sic
per hoc auferret parti pbare debenti,
facultatem probandi, quia si hoc fecerit
potest ab eo appellari ut ostendit Bal.
& Moder. in. d. L. i. Et canōist. in c. i. de
dila. faciunt tamen doct. in prealleg.
loc. distinct. Aut terminus nimis bre
uis est peremptorius & tunc potest ap
pellari, aut non est peremptorius et tūc
non appelletur. Limita tamen hoc ul
timum, q̄ etiam si terminus non esset
peremptorius, esset tñ adeo breuis, q̄
nō posset quis infra eum comparere, q̄
tñ appellari possit secundū doct. in d. c. i.
E cōuerso si dila. esset nimis lōga posset
etiam

Pars Prima

etiam appellari ut per Bal. in d.L.j. C.
de dila.

DE TESTI-
BUS COGENDIS.

Rub. 18.

1. **A**ctor uel probare debens, si testes
uocati noluerint comparere,
quid facere debeat ne succumbat.
2. Testes, anteq̄ propter eorum con-
tumaciam excommunicentur prius de-
bent moneri.
3. Testes propter contumaciam ex-
communicati, si in excommunicatione
perseuerauerint quomodo ulterius
compelli debeant.
4. Testes ualeudinarij, Senes & pau-
peres

De Testib. Cogendis. Rub. 18.

peres honesti, non coguntur exire ad iudicem, sed iudex debet ad eos examinatore mittere.

5. Egregiæ personæ non tenentur adire presentiam iudicis pro ferendo testimonio.
6. Testes privilegiati, ut non teneantur ferre testimonium, qui sint.
7. Procurator postq̃ post litem contestata, dominus litis factus est, ad receptionem testium debet citari, & non dominus principalis, alias actus non ualet.
8. Lite cum procuratore contestata, dominus non potest sine causa litem in se transferre.
9. Litigare per se nemo cogitur nisi in certis casibus.
10. Procurator, si non est citatus ad actum receptionis testium, sed dominus principalis, qui sponte comparuerit, tunc si procurator non contradixerit actus ualet. O Pro

Pars Prima

- ii. Procurator in causa in qua non requiritur litis contestatio, quando fiat dominus litis,

- ADVENIENTE** termino probatorio parti adversæ et testibus statuto, tunc si testes noluerint deponere uel neq; comparuerint, & iurare ac testimonium ueritatis perhibere non curauerint, aut causas rationabiles suorum impedimentorum non allegauerint, probare debens nihilominus succumbit, nisi facta primo relatione cursoris siue nunciij accusabit contumaciam eorum, & petat eos contumaces reputari, et in eorum contumaciam sibi monitorium contra testes decerni, quod iudex faciat. Et si in termino monitorio iterum non comparuerint, actor accusabit contumaciam testium citatorum et mo-

De Testib. Cogendis. Rub. 18.

et monitorum, petens, si iudex fuerit ecclesiasticus, eos contumaces reputari, et in eorum contumaciam excommunicari, q̄ iudex faciat eosq̄ excommunicatos denunciari mandet, donec et quisq̄ absolutionem obtineant et testimonium ueritatis perhibeant. Si aut̄ testes

3. in excōmunicatiōe perseuerauerint, possūt censura grauari donec obediāt, quia crescente contumacia crescere debet et pena, potest etiam in eorum contumaciam brachium seculare inuocari iuxta tot. ti. de testi. cogen. et per Spe. eo tit. Et licet regulariter testes possunt cogi ut accedant presentiam iudicis p̄ testimonio ferendo, tamen ab ista regula excipiuntur multa genera testium qui non sunt cogendi ut presentiam iudicis accedant. Ut sunt ualitudinarii, Senes, & pauperes honesti & uerecundi, qui propter nimiam paupertatem, ut quia deficiunt in uestimentis statum eorum concernentibus

Pars Prima

uerentur præsentiam iudicis accedere
ut uideamus quandoq; in nobilibus, c. Si
qui testium ubi doct. de testi. Hoc autem
de pauperib. suspectis non debet
intelligi, qui facile ob eorum paupertatem
possunt corrumpi, quoniam illi res
pelluntur ut suspecti. secundum Hosti.
in d. c. Si qui testium & probatur iij.
q. iij. § item in testib. vñ. item testium
fides, & in l. j. ff. de testi. Item si essent
5. Egregiæ personæ L. ad personas egregias
cum similib. ff. de iureiur. Isti enim
testes non coguntur accedere ad præ
sentiam iudicis, sed iudex debet ad eos
personas discretas mittere, & hodie mit
tuntur Notarij, qui ab eis recipiunt
6. iuramenta et ueritatis testimonia. Ul
terius sciendum est, Quod multæ sunt
personæ priuilegiatæ, que non tenentur
ferre testimonium ut sunt filius contra
patrem & e contra L. testis idoneus ff.
de testi. L. parentes C. eod. tit. & intel
lige de parentib. ascendentibus & de
scendentibus

De Testib. Cogendis. Rub. 18.

scendentib. usq; in infinitum tam in linea paterna quam materna secundum Specula. de testi. § 1. circa princip. & intellige de filio siue sit in potestate patris siue emancipatus secundum Spe. ubi supra. Et sic pater seu mater & filij, nec pro se nec contra se admittuntur, nam uox patris, uox filij est & econtra instit. de inutili. stip. § ei & § post mortem cum similib. possunt tamē parentes in quatuor casib. esse testes pro filijs, primus casus est xx. q. iij. c. præsens, secundus est casus in glos. singula. in 1. etiam ff. de proba. Ter. habes cas. in c. uidetur, qui mat. acc. pos. Quar. L. qui testamento § per contrarium ff. de testamento. Itē excusatur Gener ne dicat testimo. contra Socerum & econtra Vitricus contra priuignum & econtra Sponsus contra patrem sponsæ, Et pater contra sponsum filie. Libertus contra patronem. Item sunt aliqui priuilegiati ratione coniunctionis ut quia sunt coniun-

Pars Prima

cti sanguine uel affinitate, & aliæ mul-
tæ personæ, pro quarum cognitione
uidete in l. iij. & quæ ibi not. cum LL.
sequen. ff. de testi. iij. q. iij. §. Item lege
iulia iudiciorum publicorum, & § se-
quen. & per Spec. in tit. de testi. § j. in
prin. & § xij. incipi. de testium com-
pulsione. Preterea circa hunc termi-
num cauendum est. Quod si reus des-
7. fendat se iudicio per procuratorem, &
procurator est litem contestatus & sic
per litem contest. Dominus litem factus
ut in c. j. § j. de procura. in vj. quod
tunc non ipse reus & dominus princi-
palis sed ipsius procurator ad actum
receptionis testium citandus est, alias
enim si dominus principalis & non
procurator citaretur receptio esset nul-
la, quasi facta parte aduersa non citata
c. in nomine domini & ibi abb. Siccul.
in vij. col. de testi. Bar; Bal. alex. de
imo. & legist. in L. Furioso ff. de re
iudic.

De Testib. Cogendis. Rub. 18.

iudic. & Bal. in L. j. C. de sen. & inter
om. iud. Et sic si procurator non Citaret
actus esset nullus, licet principalis cita
tus comparuerit, si procurator contra
dixerit & exceperit quod testes sint re
cepti ad iuramentum eo tanq̄ domino
8. litis & instantie non citato. ex quo do
minus principalis ipso inuito sine ratio
nabili causa eum reuocare non possit. II
Et quia dominus eum constituerit ac
per hoc elegerit quod non uelit liti
gare in persona propria sed per procu
ratorem, ideo procurator & non do
9. minus fuit citandus. cum nemo cog
gatur per se litigare, sed potest per
procuratorem si uelit, nisi in certis cau
sis exceptis de quib. in L. si. C. de procu
10. rat. Verum tamen est, Quod si pro
curator non sit citatus, sed dominus
qui sponte comparuit in termino
ad uidendum & audiendum iur

Pars Prima

iurare testes & procurator non contra
diceret q̄ tunc ualeret actus, ex quo
dominus mansit utiliter dominus in
stantiæ, cum ad eum, utilitas commo
dum & damnum causæ pertineat. Sic
tenet Bar. in d. l. furioso in q. si. ff. de re
iudi. & seq. eum panor. in d. c. in nomi
ne domini de testi. ad si. d. uersic. **Ques**
ii. ro de not. ques. Porro si procurator es
set constitutus in causa in qua non re
quiratur litis contest. ut in beneficiis
bus matrimonialib. & alijs priuilegia
tis causis de quibus supra, tunc procu
rator itatim postq̄ seruauerit unum ter
minum respicientem merita causæ prin
cipalis factus est dominus litis, propter
quod ipse procurator & non principa
lis esset citandus ut diximus, ut in L.
post litem & ibi Bar. ff. de procura. &
alex de imo. in L. nulla dubitatio C. de
procura.

PRO

Probato, dila, q̄cies dari pos. Rub. 19.

PROBATO

RIA DILATIO QVO
CIES DARI
POSSIT.

Rub. 19.

1. **P**robatoria dilatio regulariter in causis ciuilib. non amplius q̄ semel danda est.
2. Ratio quare in ciuilib. dilatio tantum semel datur.
3. Probare debēti cum causę tamē cognitione, tres, imo & quarta potest dari dilatio ad probandum.
4. Cognitio iudicis in danda prima dilatione que sit.
5. Probatorius terminus, licet a parte debeat peti, iudex tamē illum non petenti potest dare si sibi uidebitur.

Pars Prima

6. Cognitio in secunda dilatione danda, quæ sit.
7. Impedimentum quod euenit in prima dilatione potest per iuramentum probari.
8. Secunda dilatio quando debeat concedi.
9. Tertia dilatio quando debeat peti.
10. Impedimentum in secunda dilatione per iuramentum non potest probari.
11. Impeditus in prima dilatione, tantum temporis habebit in secunda, quantum fuerit impeditus in prima, nisi tempus impedimenti absorbuisset totam primam dilationem.
12. Impeditus in una dilatione, non habet secundam dilationem indifferenter quo ad quoslibet testes producendos, sed solum ad illos in quibus non fuit negligens.

Quarta

Probato, dila. & c. dari pos. Rub. 19.

13. Quarta productio testium non debet dari, nisi cum legali solemnitate.
14. Quartam dilationem petens, si non petierit cum solemnitate legali, eius petitio repellitur.
15. Forma solemnitatis legalis quæ sit.
16. Multitudo effrenata testium quæ dicatur.
17. Iudex qualiter debeat refrenare multitudinem testium.
18. Differentia inter productionem & dilationem.
19. Probare debens, qui habet primam dilationem, potest infra illam producere, hodie unum testem, cras alium & postea iterum alium, & sic in una dilatione potest facere plures productiones.
20. Instrumentum post terminum probatorium usq; ad conclusionem, imo nonnunq; post conclusionem potest produci.

Sub

Pars Prima

21. Subornatio in instrumentis non timetur.
22. Instrumentorum appellatione, quam quibus ueniunt quoque testes, tamen in stricta materia differunt.

1. **Q**irca practicam materiæ ad probandum illud etiam diligenter est considerandum. Quod probatoria dilatio regulariter in causis civilibus non amplius est danda quam semel, que tamen moderatur secundum locorum distantiam ut supra tetigimus. Hoc probatur per text. & doct. in d. L. j. C. de dilatio. & in d. § spacium in. q. iij. & ibi per archidia. & est tex. in L. si. ff. de dila. ibi plusquam semel etc. Ratio est hæc, quia dilatio probatoria de sui natura

Probato, dila. quo. dan. pos. Rub. 19.
tura est peremptoria, id est perimit &
auffert facultatem & potestatem pro-
bandi post terminum ad hoc datum,
etiam si in ea non dicatur ut in d. L. fi.
ff. de dila. & ibi per Bar. Paul. de cast.
& alex. de imo. & per tex. & Paul. de
cast. in L. oratione ff. de dila. & Panor.
in. c. licet de proba. in ij. col. Hec autem
regula, Quod dilatio non amplius q̄
semel sit danda fallit, si probare debent
ti emerferit uel acciderit inopinante &
3. sine culpa sua aliquod impedimentum.
quia tunc probare debenti, tres sunt
dandæ dilationes, imo quarta cum so-
lemnitate tamē legali, alias non, de quo
per Bar. in d. l. fi. ff. de dila. & probatur
in d. L. oratione ff. eod. & in d. L. j. C.
eo. in tex. ibi si rerum urgentissima ra-
tio flagitauerit idem in d. § spacium &
glo. in c. preterea de dila. & doct. in c. in
causis de testi. Est autem hic notandum
quod nulla dilatio, etiam si esset prima,
potest dari sine causæ cognitione ut in
L. j. &

Pars Prima

L. j. & in L. a procedente C. de dila.
Si autem dilatio nullam uel modicam
requireret causæ cognitionem et tracta
retur de leuissimo præiudicio, tunc ta
lis dilatio posset dari a iudice non seden
te pro tribunali, alias secus, ita dicit Io.
de imo. in c. preterea de dilatio. Sed po
namus exemplum. In danda prima di
4. latione quæ conceditur cum leuiori
causæ cognitione uertitur hec cognitio.
Ut Iudex anteq̃ statuat terminum, &
concedat primam dilationem ad pro
bandum, uideat primo ut cognoscat,
quid uelit probare actor, an p̃sit sibi ac
causæ. Secundo ut uideat articulos, q̃s
petens dilationem uult probare, an sint
pertinentes et releuantes et sic ad p̃ban
dum admittendi, quoniam articulus
impertinens non debet ad proban
dum admitti eo quod probatus non re
leuat L. neq̃ natales C. de proba. & in
c. cum contingat de off. deleg. & ibi
5. glos. Tertio ut probare uolens petie
rit

Probato, dila. quo. dari. pos. Rub. 19.

rit sibi terminum ad hoc statui, licet Iudex ex officio si sibi uidebitur possit hanc dilationem, non petenti dare per doct. in d. l. j. C. de dila. Quarto ut iudex uideat ut actor maliciose uel calumniose non petat sibi dari dilationem ad probandum, Ecce circa hæc quatuor uertitur cognitio iudicis ad dandam primam dilationem, debet enim super ijs quatuor uidere antesquam eam concedat. In secunda uero dilatione concedenda debet fieri cognitio circa quatuor iam dicta, & ultra hæc quatuor debet iudex uidere & cognoscere de quinto, scilicet an actor, qui in prima dilatione non probauerit, habuerit ut allegauerit iustum impedimentum. Hoc tamen impedimentum quod euenit sibi in prima dilatione pars potest probari per iuramentum suum. Nec debet concedi secunda dilatio nisi iurauerit super tali impedimento

- mento, per tex. in c. quia propter § illud, de elect. facit tex. in L. scire oportet § sufficit ff. de excu. tuto. & uide de hoc Bar. Bal. & ang. in L. si ff. de ferijs.
9. Et si probare debens in secunda dilati-
one similiter impeditus fuerit, potest pe-
tere tertiam dilationem. Sed illud im-
pedimentum quod sibi accidit in secun-
da dilatiōe, debet probari, non per iur-
amentum suum sed per testes, & hoc
est quod dicitur, quod tertia dilatio
non datur nisi cum maxima causae cog-
nitione, hoc est probatione per testes.
Et nisi impedimentum probatur per
testes, tertia dilatio non datur, pro ut
hoc probatur & ostenditur per Pau. de
cast. in d. L. oratione ff. de dila. Bar. in
L. si ff. eo. Spec. eo. tit. § uidentium yf.
in summa no. ant. de but. in d. c. ultra
11. tertiam de testi. Tamen docens se iuste
impeditum in prima dilatiōe, tantum
temporis habebit in secunda quantum,
fuerit

Probatoria dila. q̄cies dari pos. Rub. 19.
fuerit impeditus in prima. Vt si fuerit
in prima dilatione impeditus duobus
diebus, resta urabuntur sibi duo dies,
hoc est uerum nisi horum dierum im-
pedimentum absorbuisset totam dila-
tionem primam, quia tunc habebit in-
tegrum tempus in secunda, quod sibi
fuit concessum in prima dilacione, ita
sentiunt Bar. alex. de imo. & alij in d.
L. si. & ant. de but. in d. c. ultra tertiam.
Volebam et hoc addere quod ubi pro-
batio data est ad probandum, uel ad
aliud faciendum, computantur in dilati-
one etiã dies feriati ut est tex. in L. siue
pars in fi. C. de dila. limita tamen hoc
q̄ si data esset dilatio, quæ absorberet
maiorē partē termi. propter multi-
tudinē feriarum, quod tunc feriæ ex-
cluduntur. Et est notandum quod om-
nes istæ dilaciones dari non debent,
nisi secunda infra terminum primæ,
item tertia infra terminum secundæ, &
sic quoq; quarta infra terminum tertiæ
P petatur.

Pars Prima

12. petatur. Item hic non est omittendum,
Quod licet probare debenti in casu im-
pedimenti in prima dilatione, danda sit
secunda, & si in secunda iterum impe-
diatur, sibi danda sit tertia, dummodo
probauerit impedimentum per testes
ut diximus, tamen secunda dilatio non
datur indifferenter quo ad quoslibet te-
stes producendos, sed solum ad illos, in
quib, in prima dilatione non fuit negli-
gens, Exemplum ut quia fecit in prima
dilatione citari aliquos testes, & illos
non uenientes fecit grauari, ut excom-
municatione, uel captis pignorib, etcet.
et illis durantibus in sua contumacia
transijt prima dilatio, & ideo pecijt se-
cundam, illa est ei danda contra hos tes-
tes per Sali, et Moder. in d. l. j. C. de
dila. Quantum uero ad testes in quib,
fuerit negligens non habebit ulteriores
dilationes, ita etiam ant. de bu. in d. c.
ultra tertiam de testi, et Pau. de cast. in
L. Si ita stipulatus essem ff. de uerbo.
oblig. & per doc. in L. admonendi ff.

Probatoria dila. & c. dari pos. Rub. 19.

13. de iureiuran. Ultra has tres dilationes si probare uolens fuerit adhuc impeditus & impedimentum durauerit per tres dilationes, tunc potest petere dilationem quartam cum solemnitate legali & debet exprimere in petitione sic scilicet, Quia ego in secunda & tertia dilatione impeditus fui, propterea peto mihi dari quartam dilationem cum so-
14. lemnnitate legali. Si enim hoc non addiderit, peticio eius repellitur, nec propterea potest appellare, quia non dicitur grauatus eo quod formaliter non petijt, addendo, cum solemnitate legali de q̄ habetur in d. c. in causis & c. significauerunt & c. ultra tertiam de testi, et pulchre panor. in d. c. in causis. Et hi tex. sunt originaliter sumpti ex aucten. de test. § quia uero multi col. viij. ubi est forma & practica petendi quartam dilationem cum solemnitate legali. Est autem solennitas legalis. Quod ille qui petit sibi dari quartam dilationem, iuret ad sancta

Pars Prima

dei euāgelia, quod neq; ipse per se, neq;
per alium, ut per aduocatū, procura-
torem, uel amicum suum, testificata hoc
est dicta uel depositiones testium sub-
traxerit. Neq; percunctatus est, id est
scrutatus dicta testium neq; didicit,
quid aut qualiter deposuerint. Et quod
neq; per dolum, artem, seu malam
machinationem seu fraudem quartam
dilationem petat. Sed quod hos testes
quos nunc producere desiderat prius
habere nequiverit, Hæc est forma so-
lemnitatis legalis sub qua datur quarta
dilatio, & dicitur notanter neq; per-
cunctatus est, id est diligenter cuncta-
tus uel ualde perscrutatus quid & qua-
liter deposuerint. Vnde si quis recepe-
rit dicta testium perfunctorie ad ma-
num, sed diligenter & exquisite non
legerit seu scrutatus sit quæ deposue-
rint, nihilominus habebit quartam di-
lationem ut per Hosti. panor. et moder.
in d. c. ultra tertiam de testi. ex istis po-
testis

Probato, dila. q̄cies dari pos. Rub. 19.

testis intelligere quod tunc demum
quis dicitur didicisse testificata, quando
habuit penes se librum attestationum
& legit illum & diligenter est percun-
ctatus hæc probantur in § quia uero in
aucten. de. testib. ergo si quis perfun-
ctorie uel percursorie discurrisset li-
brum attestationum non diceretur di-
dicisse testificata, hoc not. quia quoti-
die est in practica. Si autem quis dice-
ret, imo probatio admittitur etiam si
quis didicerit testificata L. officium ff.
de rei uendi, L. exceptionem C. de pro-
ba, Resp. illa iura loquuntur de proba-
tione per instrumenta, & quæ sit ratio
diuersitatis statim audiemus. Quarta
dilatio denegatur quoq; propter effre-
natam multitudinem testium, & ex ista
ratione posset etiam denegari secunda
uel tertia ut in d. c. significauerunt &
in c. cum causam de testi. & L. 1. in fi. ff.
de test. Et dicunt quidam quod si nu-
merus testium sit ultra xl. quod dicatur

Pars Prima

- multitudo effrenata, sed hoc non est uerum indifferenter sed relinquitur potius arbitrio iudicantis pro qualitate & magnitudine causæ ut uult glo. in d. c. cū causam in v̄bo effrenatam, de cuius
17. practica & qualiter iudex debeat refrenare multitudinem testium uideatis Innoc. in d. c. cum causam. Hoc quoq;
18. notandum est. Q; sit differentia inter pductionem & dilationem de qua habetis glo. et doct. in d. c. in causis de test. et licet tex. dicat ultra tertiam pductionem. Debet tñ glossari et exponi, id est
19. dilationem. Vnde qui habent primam dilati, potest infra illam pducere hodie unum testem cras alium, & postea iterū alium, & sic in prima dilatiōe faciet plures productiones ut ibi not. et in glo. super v̄b. plusq; semel in § spatium iij. q.
20. iij. Hoc aut non pretereundum est. Q; licet post lapsas dilaciones non possunt amplius pducere testes, pars tñ post illas dilaciones potest producere litteras autenticas,

Probato, dila. q̄cies dari pos. Rub. 19.

ctencas sigillatas, uel publica instrumēta ut per illas uel illa suam intentionem probet, usq; ad conclusionem in causa, sic etiam per partis aduersæ confessionem, ut in c. cum Ioannes de fide instru. & per Host. in d. c. ultra tertiam.

Vnde non obstat q̄ quatuor dilationes sint lapsæ, quoniam istæ dilationes currunt contra probare uolentem per testes. Non per instrumenta seu litteras auctenticas. Nam illorum terminus productionis durat usq; ad conclusionem in causa c. cum dilectus de fide instru. & ibi Panor. Spec. in tit. de dila.

§ si. uersi. Item nota cum uersi. sequ. Imo aliquando post conclusionem per Panor. in d. c. cum dilectus de quo uidea. etiam decis. Do. Rot. vj. incipien. per eadem motiua in nou. Et sic

21. etiam publicatis attestacionib. possunt produci instrumenta, cum in litteris & instrumentis non est timor subornationis ut in testibus timetur c. fraternitatis

Pars Prima

22. tatis & c. series de testi. Et licet appellatione instrumentorum ueniant etiam testes, quia testes instruunt causam sicut instrumenta ut in c. peruenit la. j. de testib, cogend. l. j. ff. de fide inst. c. forus de uerbo. signi. in materia tamen stricta differunt, quia post publicationem testium possunt produci instrumenta sed non testes propter periculum subornationis, de quo per abb. in d. c. peruenit & Bal. in L. Si ex falsis instrumentis C. de transact. Et per hoc habetis responsionem ad L. officium ff. de rei uend. & L. exceptionem C. de proba. supra in contrarium alleg.

DE TERMINO AD PUBLICAN- DVM.

Rub. 20.

Terminis

De Termi. ad Publican. Rub. 20.

1. Terminus ad publicandum dicta testium, quando debeat peti.
2. Forma publicationis testium.
3. Notarius quid iuret in sua creatione.
4. Publicatis attestatio non potest opponi contra personas testium, nisi pars de hoc ante publica fuit protestata.
5. Forma protestationis de excipiendo contra personas testium.
6. Excep. contra person. testium, si de hoc ante publica non fuit protestatus, non admittitur, nisi excipere uolens iuret, quod ad hoc ex malicia non procedat, uel ostendat quod post publicationem didicerit quod obijcit in personas.
7. Publicatio attestacionum impedit testium productionem super eisdem capitulis uel directe contrarijs tam in causa principali q̄ in causa appellacionis.

| Pars Prima

8. Publicatio, in iustia uel in iusta parte ex rationabili causa contradicente, non impedit, quo minus pars, quæ testificata adhuc non uidit, testes producere possit.
9. Rite & recte differunt.
Aduerbiū, bene, comprehendit & rititudinem & rectitudinem.
10. Aduerbiū, male, excludit, tam rititudinem q̄ rectitudinem.

1. ESTIBVS ITA q̄ productis, examinatis ac depositionibus eorum in scriptis per notarium redactis. Consequenter possunt partes petere ut dicta testium hinc inde per iudicē publicentur. Et debet iudex partibus hoc petentibus, dicta testium publicare, hoc est,
2. debet dicere, Testimonia dicta & depositio

De Termini. ad Publican. Rub. 20.

positiones testium productorum, publicamus et p publicatis habemus. Hoc est uolumus, quod depositiones testium, quæ huc usq; nobis scilicet iudici & Notario causæ, solum cognitæ fuerunt, modo sint notæ et manifestæ ambab, partib, Actori scilicet ut uideat an p testes sua intentio sit probata, et Reo ut uideat an actor contra eum probauerit uel non, uel etiam si reus super suis exceptiõib, & defensionibus produxerit testes ut uideat an per testes exceptio sua sit probata. Iurat enim quilibet Notarius in creatione sua quod non scribat publica instrumenta in papiro. Et quod dicta testium nemini reuelet sed occulte teneat in mente, donec fuerint a iudice causæ publicata. Est autem notandum, Q; uolens excipere cõtra psonas testium debet de hoc ptestari anteq; dicta eor; publicentur in hunc modũ, p testor de dicendo & excipiendo tam contra dicta testium q; contra personas eorum

Pars Prima

eorum loco & tempore congruo. Nam si ita non fuerit protestatus ante publicationem, tunc uolens excipere non auditur nisi iuret quod calumniose non excipiat uel ostendat, quod ea quæ nunc excipit prius nesciuit, & nunc primo deuenerunt ad eius noticiam, hæc probantur in c. presentium de testi. Si autem testis contra cuius personam quis fecerit protestationem de opponendo, diceret in dicto suo aliquid in fauorem protestantis, an prodesset illi qui est protestatus, de hoc uide. Inno. in d. c. presentium & ibi Io. de imo. qui ex mente doct. melius dicit q̄ Inno.

7. Potest autem altera parcium uel utraq̄, si testes sunt rite recepti resistere publicationi & petere, ne sibi dicta testium publicentur, quoniam uult in eadem causa & instantia super eiusdem articulis uel directe contrarijs, uel etiam in causa appellationis & in secunda instantia producere alios testes. Hoc enim
facere

De Termi. ad Publican. Rub. 20.

facere non posset postq̄ sibi fuerint attestaciones publicatæ & didicerit testificata, cum sit eadem ratio in causa appellationis, quæ fuerit in prima instantia, scilicet periculum subornationis & corruptionis testium, et ne informentur in causa appellationis quid & qualiter deponere debeant, ut traditur in L. per hanc C. de temp. ap. & in aucten. de testi. § quia uero col. vij. & in aucten. at qui semel C. de probat. & ibi per legist. & Canonist. in c. fraternitatis de testi. & in cle. si. eo. tit. Quod si iudex, partib. aut parte inuita publicat dicta testium, tunc non obstante huiusmodi publicatione, pars quæ nondum didicit testificata potest alios testes producere tam super eiusdem articulis q̄ super alijs directe contrarijs, hoc probat tex. in. d. § quia uero in princ. & glo. in v̄b. & excepta. idem tenet glo. si. in c. constitutis la. ij. ubi Io. and. & panor. de testi. & Bar. in d. aucten. at qui semel C. de
pro

Pars Prima

- proba. Et dicitur notanter si fuerint Rite recepti, secus enim si non rite essent recepti quia tunc publicatione non obstant. alij testes possent produci. Debetis autem scire. Quod differunt rite & recte, quia Rite & Ritudine respiciunt solemnem ordinem iudiciarium, ut scilicet, quod testes sunt producti & recepti post lit. contest. et quod pars aduersa sit Citata ad audiendum testes iurare et ad dandum interrogatoria. Sed recte & ritudine respiciunt iusticiam causae ut recte est iuste, Rite id est solemniter sic declarat alex. de Imo. in l. iuste ff. de acq. pos. Sed aduerbium Bene comprehendit utrumq; Rectitudinem & Ritudinem ut cum dicatur. Testes sunt bene recepti & examinati, id est rite & recte secundum formam iuris & iusticiam. aduerbium autem male significat non bene. Et sic nec recte nec rite ut ostend. Bal. in l. eos C. de appel. Finaliter subiungo etiam menti tenendum qd
etiam

De excep. con. perso. et dic. test. Rub. 21
etiam post publicationem testium possunt
admitti testes super eiusdem articu-
lis uel omnino contrarijs ut est in causa
matrimonij quando tractatur de Matrimo-
nio separando ut est tex. in c. series
de testib. ratio est quia sententia lata in
causa matrimonij nunq̄ transit in rem
iudicatam c. lator de re iudica. c. fraterni-
tatis de frigi. & malef.

DE EXCEP- TIONIBVS CONTRA PER- SONAS ET DICTA TESTIVM.

Rub. 21.

1. Dilatio ad excipiendum contra dicta
testium est arbitraria.
2. Causae legitime repellendi testem a
testimonio.
3. Periuriū opponi potest contra testē.
4. Infamis testis esse non potest.

Iniz

Pars Prima

5. Inimicitia obijcitur testi.
6. Excommunicatio obijcitur testi.
7. Impubertas potest obijci testi.
8. Monachatus potest obijci testi.
9. Testis sibi ipsi contrarius a testimonio repellitur.
10. Contrarietas testium duplex.
11. Testis singularis qui dicatur.
12. Testes debent examinari secundum data interrogatoria.
13. Iudex debet dare copiam articuloꝝ rum parti aduersæ ut desuper Interrogatoria, si uelit, facere possit.
14. Interrogatoria superflua & impertinentia iudex debet refecare.
15. Interrogatoria, etiam si a parte non dantur, iudex tamen ex officio testes debet interrogare de circumstantijs causæ & de causa scientiæ.

Testes

De exce. cont. pers. et dict. test. Rub. 21

16. Testes probatorios, & reprobatorios probatoriorum reprobare licet, sed reprobatorios reprobatoriorum non licet.
17. Terminus ad replicandum contra exceptiones contra testes appositos, quando peti debeat.
18. Terminus ad replicandum est arbitrarius.
19. Replicatio, quomodo debeat produci.
20. Terminus ad duplicandum quando peti debeat.
21. Duplicatio quomodo debeat produci.

Ost factam publicationem dictorum testium, danda & concedenda est partibus petentibus copia depositionum et
Q statuens

- statuendus terminus ad dicendum & excipiendum quicquid uerbo uel scriptis tam contra personas quæ dicta testium
1. dicere uel excipere uoluerint, qui est in arbitrio iudicis secundum qualitatem & magnitudinem causæ positus, & secundum quod fuerint plures uel pauciores testes producti. Et est animaduertendum quod quædam sunt causæ quæ respiciunt defectum personæ testis, ut si testis
 3. 4. productus sit, Periurus. Item si sit Infamis, Item inimicus capitalis eius contra
 5. quem producitur. Item si sit excommunicatus. Item opponitur contra testem propter impubertatem, Item propter Monachatum, et propter alias multas causas quas plene prosequitur Spec. in tit. de test. in prin. ubi uideas. Verum tamen est quod debeat inspici, qualis fuerit testis tempore depositionis, cum non obstant Crimina commissa post depositionem Bar. in l. j. §. Si seruis ff. de q. Bal. et alex. de imo. in l. i. C. de test.
- Preterea

De exce. cont. pers. et dict. test. Rub. 21

- Preterea solet excipi contra dicta testiū
9. uidelicet. Q. testis sit ibi inuicem con-
trarius. Nam talis testis repellitur a tes-
timonio ut in c. licet causam de pba. et
c. sollicitudinem de ap. in fi. facit lex j. in
prin. ff. de testib. et iij. q. ix. c. nihilomi-
nus et iij. q. iij. ¶ Qui falso cum similib.
10. Sunt aut testes contrarij dupliciter, uno
modo, quando unus et idem sibi ipsi cō-
tradicit. Alio modo quando unus testis
contradicit alijs testi et tunc dictum unius
destruit dictum alterius si sunt pares
numero, alias preualent qui sunt nu-
mero plures. Item quod testes sint Sing-
11.ulares, Tunc autem dicitur testis sin-
gularis esse, Quando solus est, nec ha-
bet alium sibi in depositione contestē
et concordem, quare eius testimonium
nullum est, tam de iure diuino quod ha-
bet in ore duorum et c. q̄ iure humano
Canonico & Ciuili l. iusiurandi C. de
testi. c. licet uniuersis & c. quociens
Q. 2 de tes

Pars Prima

12. de testi. cum similib. Item quod non sint examinati iuxta interrogatoria data c. per tuas de testi. & glo. in uerb. interrogatoria c. ij. § testes de testi. in vs. Quia iudex non debet testem super alio q̄ in interrogatorijs comprehensum est, interrogare p̄ Inno. in d. c. per tuas. Et sunt multe alię excep. que tam contra dicta testium q̄ personas possunt opponi de quib. late Spec. ubi supra. Et cum hic de interrogatorijs fit
13. mentio, scire debetis, Quod iudex debet dare copiam articulorum parti aduersæ quod desuper faciat interrogatoria si uelit, quæ copia si denegaretur processus esset nullus per tex. & doct. in
14. d. § testes. Potest tamen iudex interrogatoria superflua & impertinentia rescacare ut quoq; de articulis diximus. Si
15. autē pars non dederit interrogatoria, nihilominus debet iudex supplere & testes ex officio, de circumstantijs causæ & de causa scientiæ interrogare per panor.

De exce. con. pers. & dict. test. Rub. 21.

16. panor. & Mod. in d. c. per tuas. Ulti-
mo notetis, quod postq̄ actor produx-
erit testes probatorios, Reus potest
producere testes, qui dicuntur repro-
batoriij, & uiceuersa actor testes con-
tra reprobatorios qui dicuntur repro-
batoriorum reprobatoriij, sed ultra non
est progrediendum, ne in infinitum ne-
gotium prorogetur ut est tex. in c. li-
cet dilectus de testi. Quando nunc re-
us suas exceptiones contra dicta testi-
um uel eorum personas opposuerit,
Tunc actor petat copiam Exceptio-
num, & terminum ad replicandum sta-
tutij, quod index faciet, & erit hic termi-
nus arbitrarius & maxime talis qualem
habuit reus ad excipiendum, nisi iudici
aliter ex legitima causa uisum fuerit.
17.
18.
19.

Quo adueniente actor compareat &
dicat. Ego N. ad satisfaciendum huic
termino produco has replicas contra
exceptiones aduersarij mei nuper pro-
ductas, petens, protestans & allegans

Q3 pro ut

Pars Prima

pro ut in eis continetur lacius . Et nihilominus mihi Citationem decerni contra partem aduersam ad duplicandum.

20. Quo facto Reus petat sibi decerni copiam replicationis & terminum ad duplicandum statui, quod Iudex faciat,
21. isto termino adueniente dicat Reus. Ad satis faciendum huiusmodi termino do & produco has duplicaciones contra replicationem actoris petens, prestans & allegans pro ut lacius in eis continetur, & nihilominus Citationem contra partem aduersam ad triplicandum etc. Quo termino adueniente, actor potest si uult, triplicare & Reus quadruplicare. Et cum ita hinc inde exceptiones replicationes etc. sint productę partes petant interloqui, possunt tamen partes si uolunt procedere in causa principali, & has exceptiones replicationes etc. reseruare ad merita causę.

De

De Ter. ad produc. omnia. Rub. 22

DE TERMINO AD PRODUCENDUM OMNIA.

Rub. 22.

1. Terminus ad producendum omnia, quando debeat peti.
2. Actor, qualiter debeat producere omnia.
3. Ad dicendum contra omnia producta pars aduersa citari debet.
4. Monumenta quæ sint.
5. Sigillum literis appositum, si pars contra quam producuntur litteræ negat esse illius cuius esse dicitur, tunc si non est notorium producens de eo probare debet.

Q. 4 Instru

Pars Prima.

6. Instrumentum, si negetur a publico notario esse confectum, producens, si non est notorium, de eo debet probare.
7. Testes, super recognitionibus Sigillorum & approbationibus iurium & monumentorum, recepti, quid deponere debeant.
8. Instrumento de longinquo producto, quando habeatur fides.
9. Testimonium de credulitate super recognitionib. iurium, de consuetudine potest sufficere, si modo testes aliqualem causam dicant.
10. Sigillo an credatur, attenditur consuetudo loci contractus & non iudicij.
11. Priuatæ scripturæ Mercatorum, ut plenam faciant fidem, attenditur consuetudo loci contractus, & non iudicij ubi producantur.

Testes

De Termi. ad Produc. omnia. Rub. 22

12. Testes super recognitionibus sigillorum & instrumentorum de consuetudine deponunt utraq; parte presente & audiente.
13. Regula, quod pars, si testificata didicerit, ad producendos novos testes non admittatur, in testib. super recognitionibus iurium non habet locum.
14. Cautela, quod etiam didicistis testificatis noui testes produci possint.

VM autem Reus contra personas & dicta testium nihil exceperit, uel forte exceperit, & actor replicauerit etc. & desuper interlocu-

1. tum fuerit tunc actor, ut perueniatur ad diffinitiuam sententiam, potest petere terminum ad producendum omnia, & datur in priuilegiatis ad secun-

dam

Pars Prima

- dam diem in Prophanis, & ordinarijs ad octauam secundum reformationem Cardina. S. Marci, quam fecit de mandato Clemen. Papæ v. In quo termino actor, si habuerit Bullas seu literas apostolicas, instrumenta seu litteras autenticas, sigillatas, uel alia munimenta quibus uult fundare intentionem suam, illa potest, parte aduersa ad hoc citata, producere, sic similiter potest facere reus, quia
2. iste terminus est communis. Adueniente autem isto termino Actor comparēs dicat, Venera. D. Iudex, satisfaciendo huiusmodi termino compareo et omnia Monumenta mea ꝑbo produco cū protestatione de lacijs et c. et contumaciam mei aduersarij non curantis producere omnia accuso, et eum contumacē
 3. reputari, Citacionemq; contra eum ad dicendum contra omnia producta discerni peto. Tūc iudex illum terminum in beneficialib. ad secundam, in ordinarijs ad octauam diem iuridicam decernat

De Termini, ad Produc. omnia, Rub. 22

nat, in q̄ actor potest sua Monumenta
prius tantum v̄b. pducta, facto et reali
ter, pducere et exhibere, Et citationem
petere contra partem aduersam ad uidē
dum et audiendum testes, super recog
nitionib. et approbationib. Sigillorum,
Manuum Notariorum, iurium et Mo
numentorum, in huiusmodi causa pro
4. ductorum, pducī et iurare, Sunt autem
Monumenta litteræ authenticæ, instru
menta, priuilegia, parciū confessio
nes, testium attestaciones, et alia que
cunq; quib. causa instruitur & muni
tur, & quæ ueritatem & causam adiu
uant glo. est in uerb. Munimenta &
ibi Hosti, c. coram de in integ. resti.
5. Dixi de productione testium super
recognitionibus Sigillorum etc. Nam
6. si negaretur sigillum litteris apposi
tum esse illius cuius esse dicitur, uel si
instrumentum negaretur esse confectū
a Notario publico, illud, nisi esset No
torium debet probari, de quo per
Inno.

Pars Prima

Inno. c. j. de fide. inst. & per Spec. in
tit. de procura. § ratione autem, uers.
Item quod non sunt sigillo autentico et
in tit. de inst. edi. § restat uers. Sed quid
si producitur & uers. & scias & uers. il-
lud autem cum uers. sequen. probatur
hoc etiam per tex. & Bar. in L. si pro-
curatorem ff. de procura. L. cum ab ini-
tio cum L. seq. & ibi not. ff. quemad.
testa. ape. Et sic non probant Sigilla uel
7. instrumenta incognita & per testes
non approbata neq; recognita. Nec
sufficit testimonium de Credulitate.
Quod scilicet testis dicat credo sigil-
lum uel instrumentum esse illius cuius
esse dicitur etc. Sed debet deponere de
ueritate & ita dicere. Nosco sigillum
& scio quod sit illius, cuius esse dicitur.
Et si interrogetur de causa scientiæ de-
bet dicere, quia fui presens et uidi quod
talis sigillauit, uel quia uidi sepe prius
simile sigillum illius cuius dicitur esse.
Quantum ad instrumenta dicat Nosco
illum

De Ter. ad produc. omnia. Rub. 22

illum qui se subscripserit & scio eum esse
se Notarium publicum, quia uidi quod
ad eum tanquam ad publicum Notarium
habeatur recursus, uel quia uidi prius
plura instrumenta de eadem manu &
cum eodem signo, uel quia fui presens,
Hæc probantur d. L. Si procuratorem
Bar. & Paul. de cast. ibi & d. L. cum ab
Initio iuncta glo. fi. ff. quemad. testa.
ape. Spec. in d. si illud autem c. j. & ij.
de cle. pere. & ibi per Io. and. & ant.
de but. panor. in c. quod super his de
fid. instr. & de hoc per legist. in l. so-
lam C. de testi. Quid autem si instru-
mentum producat de longinquo ut
ex Anglia uel Datia, & Notarius est
incognitus, similiter sigillum, & testes,
qui recognoscant propter distantiam
loci, non possunt haberi, ad hoc respon-
det Spec. in tit. de inst. edi. § restat si.
Sed quid si producit uide Paul. lyaza.
cle. j. de procura. in hoc bene conclu-
den. de quo etiam per doct. in L. com-
paratio

Pars Prima

9. parationes C. de fid. instr. ubi Bal. in q. v. Cy. & Saly. Verum tamen est, Quod si sit consuetudo in recognitionib. litterarum in aliquo consistoriali, q̄ suffice- ret testimonium de credulitate, q̄ tunc probata taliconsuetudine, testimonium de credulitate admittatur & sufficiat, debent tamen testes aliqualem causam dicere c. cum dilectus de fide instrumēto, & proba. per Not. Panor. in c. ij. de pbat. Bal. super Rub. C. de fid. inst. in se
10. ptimo et ultimo supplemento. Vbi dicit Septimum et ultimum supplemen- tum est loci consuetudo, q̄ his sigillis creditur. Et sic attenditur in his, an sigil- lum priuatum probet, consuetudo loci contractus et non iudicij. Hinc dicit do. Ias. in L. cunctos populos C. de summa tri. et si. ca. in v. col. Quod stāte statuto uel consuetudine, Quod priuatae scrip- ture Mercatorum manu eorum conscri- pte, plenam faciant fidem, certe stabitur statuto uel consuetudine illius loci, in scriptis.

De Termi. ad Produ. omnia. Rub. 22.

scriptis ibi factis quauis in alio iudicio
pducantur, de q̄ etiam uidea. Spec. in d.
tit. de inst. edi. § compendiose ¶. Sed
nuncquid de consuetudine. Debetis &
illud scire; Q̄ cum de consuetudine to-
cius mūdi, testes sup̄ recognitiob. sigillo-
rum et instrumentorum deponunt pa-
lam utraq̄ parte p̄sente et audiēte, ideo
q̄ non obstante q̄ pars didicerit testifi-
cata si testes nō bene deposuerūt, potest
alios et novos testes pducere, Ita seruat
stilus. Ro. Cur. et iudicij Ca. imperial.
qui p̄ l. seruandus est c. ex literis de con-
sti. c. q̄ graui de Crimi. fal. archid. in c.
cure xj. q. iij. sic etiam seruat consuetu-
do omnium consistoriorum Archiepi-
sco. Episco. et c. Et ita Regula supradic-
ta in contrarium allegata, Q̄ scilicet
didicistis testificatis, pars non admittat̄
ad pducendum novos testes et c. non
habet locum in testib. super recogniti-
onib. iurium, quia in his secundis testib.
non est timor subornationis, sicut in
alijs

Pars Prima

14. alijs de quib. regula intelligitur. & sic
cessat finalis causa regulæ. Hinc Bal. in
l. appellatione C. de ap. dat pulcherrimam
cautelam. Quod si didicisti testis
ficata & uidisti quod non bene probasti
& adhuc habes alios nouos testes
qui plus sciunt ueritatem, quod scribas
nomina horum nouorum testium &
porrigas iudici & implores eius officium
petendo, quod hos testes ex suo officio
recipiat, iurare faciat & eos examinet
in subsidium iusticię & ueritatis & tunc
te absentes. Hoc iudex facere tenetur
quia regula supradicta & ratio eius iterum
cessat, cum in iudice & eius officio non
timetur subornatio c. cum clamor de test. c.
forus de uerb. sig. ubi dicitur quod non sit
iudex in quo non est iusticia, quam cautelam
refert Alex. de imo. in L. dies § hoc autem ff. de
dam. infec.

De

Contra omnia producta. Rub. 23.

DE TERMINO AD DICENDVM CON- TRA OMNIA PRO- DUCTA.

Rub. 23.

1. Terminus ad declarandum quando
peti debeat.

Væ in isto termino
fieri debeant satis in-
telligi possunt ex
iam predictis, Illud
autem hoc loco scis-
endum est. Quod
isto termino adue-
niente, Actor siue eius procurator di-
cat, Vene, pater uel d. iudex ad satisfac-
R cientes

Rub. 24. Pars Prima

ciendum huiusmodi termino, accuso
contumaciam partis aduersae nihil di-
centis contra omnia producta, & in il-
lius contumaciam, Peto mihi citatio-
nem decerni contra eandem, ad decla-
randum & declarari uidendum & au-
diendum. Quem terminum tunc iudex
decernat in beneficialibus ad primam,
in prophanis uero ad octauam diem iu-
ridicam, idem potest dicere Reus, quia
iste terminus est etiam communis.

DE TERMINO AD DECLARANDUM.

Rub. 24.

1. Actor in termino ad declarandum
quid facere debeat.

Pars

De termino ad declaran. Rub.24.

2. Pars aduersa debet citari ad dicendum contra omnia declarata.
3. Verba libelli seu alterius producti, semper sunt interpretanda in fauorem actoris producentis cum fieri potest.
4. Verba ambigua in contractibus interpretantur contra proferentem.
5. Terminus ad declarandum quare seruetur.
6. Verba ambigua testis, contra producentem interpretantur.

ERMINO AD
declarandum adue-
niente, Actor seu
eius procurator di-
cat. Domine iudex
ex quo statuistis ter-
minum ad decla-
ran. idcirco Com-

pareo & accuso contumaciam partis

R 2 aduersae

- aduersæ nihil in huiusmodi causa declarantis. Et pro parte mea satisfaciendo huiusmodi termino declaro ꝛbo, cum protestatione de iacius et c., uel potest declaratiõem mox in scriptis offerre et dicere, declaro, allego & dico ut in scriptis continetur, et peto mihi Citacionem decerni contra partem aduersam ad dicendum contra declarata. Quod iudex faciat, in beneficialibus ad primam diem, in ordinarijs uero ad octauam. Pro intelligentia autem huius termini est notandum, Quod uerba libelli seu alterius producti sunt largissimi iuris & late intelligenda et interpretanda in fauorem producentis, etiamsi hoc oporteat fieri cum quadam improprietate secundum Innoc. in c. examinata, de iudi. quem seq. ant. de but. circa medium & Panor. in antepenul. & ul. col. eo. c. & in c. littere de dilat. & in c. ad sedem de resti. spo. & proba. per tex. & legist. in L. si quis intentione ambigua
- & l.

De Termi. ad decla. Rub. 246

& l. solemus j. respon. ff. de iudi. Paulus de cast. in l. qui stipendia in fi. C. de proc. & consilio suo vj. incip. In causa quæ uertitur, in uers. uerba enim libelli in ij. col. & Cons. clx. xxvij. incip. Super primo, in iij. col. uers. Circa quod Notandum, Alex. de Imo. in l. sepe in ij. col. ff. de re iud. Bal. in l. ordinarij C. de rei uend. & in l. fi. C. de fidei. liber. glo. & Bar. in l. sciant C. de his qui ex pub. ratur. pec. accip. li. x. ubi exponitur uerbum commodauerit, improprie, promutauerit, de hoc ludo Ro. Consil. v. & uide Bal. in l. cum precum C. de libe. cau. Secus est quando uerba dubia extra iudicium & in contractibus fuerint posita, Nam tunc contra obscure dicentem & scribentem sunt acceptanda & interpretanda, & eidem imputatur cur non clarius dixerit uel scripserit L. ueteribus in princ. cum suis concor. ff. de pactis L. Nepos proculo ff. de v. b. signi. c. contra eum cum concor. in glo. de reg.

5. de reg. iur. in vj. Hinc est quod seruetur terminus ad declarandum, in quo quælibet parciū potest declarare ꝑ bo uel in scriptis intentionem suam, qualis fuerit sic & esse debeat, & qualiter sua dicta & scripta in libello exceptionib. & alijs productionibus uelit intelligi & intellexisse, salua tamen datione recti sermonis, ut probatur in locis promiss. Hoc tamen habet limitationes de quib. per alex. de imo. in l. diuorcio in princ.
6. in iij. col ff. solu. matri. Supradicta quoq; non procedunt in testib. quia ꝑbum ambiguum testis contra producentem est interpretandum, nam ille qui probat, clare probare tenetur, c. in presentia & ibi glo. in ꝑb. dubium cum concor. de proba. c. inter dilectos in fi. de fi. instr. l. duo sunt ticij ff. de testa. tute. l. ticie textores ff. de leg. .l. non hoc C. unde legit. & cog. iuncta glos.

DE TERMI
NO AD DICENDVM
CONTRA DE
CLARATA.

Rub. 25.

r. Terminus ad concludendum quan-
do debeat peti.

Terminus ille seruan-
dus est in summa-
rijs ad j. in prophanis
ad octauam diem iur-
idicam. Si autem ni-
hil est declaratum
non opus est isto ter-
mino, Sed si declaratum fuerit, tunc
actor comparens dicat, do, lud, accuso
contumaciam partis aduersae non com-
parentis, uel contra declarata nihil di-
centis, petens eum contumacem repu-
tari, & in illius contumaciam citationē
hincinde decerni ad cōcludendum etc.

DE TERMINO AD CONCLUDENDVM.

Rub. 26.

1. Conclusio in causa an sit de substantia.
2. Conclusionem factam in causa perinde est ac si esset in termino & in calculo ferenda sententiae.
3. Conclusio non habet locum in criminalibus.

1.

hic terminus non est de ordine substantiali, Ideo potest in causis priuilegiatis omitti, In prophanis autem est de consuetudine uide in d. de. sepe

De termi. ad conclud. Rub. 26.

- sepe § sententiam in glo. in uerb. conclusionem & ibi Zabarel. & in cle. vni. in glo. in uerb. conclusionem de caus. poss. & proprie. Vbi autem in causa facta est conclusio perinde habetur ac si esset in calculo ferendę sententię, & post conclusionem in causa, pars nihil amplius facere potest, imo nec iudex ad instantiam partis aliquid facere potest, licet ex mero officio sic de quo eleganter per Bar. in l. si mater § eandem ff. de excep. rei iudica. Bal. Sali. & ang. in autent. iubemus C. de iudic. ang. Inst. de Excep. § appellatur & sic. quarto aduersitas in ij. col. Sed conclusio in Criminalibus non habet locum. possunt etiam post conclusionem fieri allegationes iuris & dari consilia ut per Fel. in c. cum dilectus de fid. instr. & infra de hoc latius.

R 5 De

DE MONI
TORIO, CONTRA PAR-
TEM ADVERSAM OB
NON SATISFAC-
TIONEM NO-
TARII PE-
TENDO.

Rub. 27.

SIC omnibus terminis seruatis, si altera partium non curauerit litem prosequi ad finem, potest altera pars instans pro ferenda sententia, petere penale monitorium contra partem differentem & negligentem ad satisfaciendum Notario causae, decerni. Quo facto potest eadem pars Monitorium contra Notarium petere, ut singula acta debite registrata & in publicam formam

De monito, contra, part, etc. Rub. 27.
formam redacta, iudici presenter ut des
super deliberet & iustam sententiam
ferat ut licium sit finis.

Haecenus de processu coram dele
gato. Nunc uolumus uidere de pocess
su coram ordinario. Anteaq̄ autem ad
istum processum ueniamus, repete
mus summarie singulos terminos corā
delegato tam in priuilegiatis q̄ in pro
phanis causis seruandos, Sunt itaq̄ ter
mini in causis beneficialibus &
priuilegiatis coram iu
dice delegato ob
seruandi ut se
quitur.

Contra

Pars Prima.

Contra Commissionē. ad prima diē
Ad libellandum. iuridicā.
Ad iurandum de calūm.

Ad articulandum ad xij. diem.

Ad dicendum contra ar-
tículos. ad secundam

Ter. Ad producendū omnia. diē iuridicā.
Ad dicendum contra om-
nia producta.

Ad declarandum.

Ad dicendum contra ad primam
declarata. diem iuridicā

Ad concludendum. cam.

Ad audiendum sententiā.

In

De monito, contra par, etc. Rub. 27.

In causis prophanis,

Ad dicen, contra commissio, ad
primam diem iuridicam,

Ad libellandum, ad octa, diem

Ad respondēdū libello

Ad iurandum de calum, ad
primam uel ad statim,

Ad articulandum ad xv. diem,

Ad dicen, contra articul,

Ter Ad produ, omnia, ad octa

Ad dicen, con, omnia pduct, uam die

Ad declarandum, em,

Ad dicendum contra decla,

Ad concludendum, ad primā diē

Ad audiendum sententiā, ul' ad statim

Finis

Processus iudiciarij coram delegato
tam in priuilegiatis q̄ in ordinarijs cau
sis, Sequitur processus coram ordina
rio,

Secunda

Pars Secunda

PARS SECVNDA.

DE PROCE-
SSV ORDINIS IVDI-
CIARII CORAM
ORDINARIO.

Rub.28.

1. Iudex ordinarius quis dicatur.
2. Ordinaria iurisdictione quomodo acquiratur remissive.
3. Officium ordinarij quid sit remissive.
4. Citatio est principium siue fundamentum ordinis iudiciarij.
5. Deus introduxit citationem.
6. Præsens nunquid debeat citari.

Actore

De pces. coram ordinario etc. Rub. 28.

7. Actore non comparente quomodo reo consulitur.
8. Reus citatus actore non comparente illicentiatus recedere potest.
9. Reus citatus, actore non comparente, potest se ab instantia absolui petere.
10. Actore non comparente, reus habet duplex remedium.
11. Citatio, in cuius termino actor non comparet, inchoatam præscriptionem non interrumpit.
12. Præventionem alterius iudicis, citatio, in cuius termino actor non comparet, non causat.
13. Citatio ad certam diem, hora autem non expressa, an ualeat.
14. Citatio ut reus compareat in nocte, an ualeat.
15. Citatio sine termino an ualeat.
16. Citatus ad certam diem & horam, si actus

Pars Prima

si actus ad quem citatus est, alia die uel hora fiat, an ualeat.

17. Citatio ad audiendam sententiam debet esse peremptoria.
18. Citatio ad diem nimis repentinam, in qua impossibile sit reum comparere, an omnino sit inutilis.
19. Citatio debet esse trina uel peremptoria pro omnibus.
20. Iurisdictio iudicis ordinarij est de iure communi fundata.
21. Ordinarius in qualibet parte diocesis uel territorij suæ iurisdictionis, ius reddere potest.
22. Causa, si est modica & uilis & sic infra xx. aureos, tunc secundum communem practicam, saltem summaria petitio uerbo datur.
23. Causa, si excedit xx. fl. tunc secundum communem practicam libellus requiritur.
24. Reus petendo copiam libelli & desliberatorias in iudicem non consentit.

Delibe

De proces, coram ordina, etc. Rub. 28

25 Deliberatoriæ sunt de substantia,

26 Deliberatoriæ sunt hodie arbitra-
ria.

27 Reus quid habeat facere infra ter-
minum deliberatorium.

28 Libellus, si in citatione est insertus,
deliberatoriæ amputantur.

29 Deliberatoriæ secundum ius Saxo-
num.

30 Practica in iudicio prouinciali Du-
cum Saxonie.

31 Post terminum deliberatorium quo
modo in causis breuib., procedatur.

32 Citatio peremptoria ad audiendum
sententiam in causis breuib., non requi-
ritur.

33 Prouinciæ diuersæ, diuersos obser-
uant terminos.

34 Stilus & consuetudo Ro. Cur. quan-
do sit obseruanda.

35 Posiciones an de iure Saxo, debeant
admitti.

Pars Secunda

36. Stylum & consuetudinem allegare non sufficit.
37. Testis super Consuetudine & stilo deponens, debet reddere causam suæ scientiæ etiam non interrogatus.
38. Quomodo in magnis causis procedatur.
39. Reo non comparente & respondere libello nolente, quomodo actori consulitur.
40. Libellus, an in termino ad libellandum incomplete possit produci.
41. Producta siue fuerint agentis siue excipientis, an in termino incomplete exhiberi possint.
42. Impedimentum aduocati an excuset partem.
43. Aduocati absentiam maliciose alleganti, Iudex iuramentum Maliciæ deferre potest.
44. Termini qui sint, qui post litis contestata, in magnis causis seruantur.

In cri

De pces, coram ordinario: Rub. 28.

- 45 In criminali causa non concluditur.
- 46 Allegationes & instructiones legum & iurium, & ita Consilia, an post conclusionem causae admittantur.
- 47 Allegationes iurium post conclusionem, an sint in actis conscribendae.
- 48 Allegationum copia post conclusionem, an parti aduersae decerni debeat.

Actenus uidimus
processum ordina-
rium siue iudiciariū
agitandum coram iu-
dicib. delegatis, tam
in causis priuilegia-
tis, quam in ordi-
narijs. Restat nunc uidere de proces-
su iudiciario, habendo coram Iudice
S 2 ordina-

Pars Secunda

- ordinario. Sed quia supra in processu coram delegato per discursum multa diximus, quæ quoque ad processum coram ordinario pertineant, quare nunc in eo
1. tractatu erimus breuiiores. Quis autem dicatur iudex ordinarius, habes tex. ij. q. vj. c. a iudicibus uide Spec. in tit. de iud. ordina. in prin. ubi dicitur. Ordinarius est, qui iure suo proprio uel beneficio principis uniuersaliter iurisdictionem exercere potest, quod declara ut
 2. ibi. Not. etiam Spec. in ij. § eo tit. qualiter princeps, lex, consuetudo, ac uniuersitas iudicem ordinarium constituere possint. Et ponit in iij. § eo tit. quid sit officium ipsius ordinarij & uide tex. glo. & Bar. in L. More maiorum ff. de iuris. om. iudi.
 3. Pro primo autem scire debes, Quod omnium actionum instituendarum ordinis iudiciarij principium & fundamentum est Citatio, et sic quando uis inchoare aliquam causam, opus est quod inicum assumes a
 4. citatione

De pces. coram ordinario etc. Rub. 28

- citatione ut ff. de in ius uoc. per to. C. eo tit. in glos. Rub. & ibi Bal. & Moder. instit. de pen. te. litig. § si. Et deus de cœlo induxit citationem & causæ cognitionem ut supra in prima parte plene diximus. Sed uidi rixare practicos & inuicem disputare, Nunquid præsens in iudicio citari debeat Bar. in illa q. in L. j. ff. de in ius uocan. & in l. prolatam C. de senten. & inter. om. iud. distinguit inter uolentem & nolentem, si præsens uult litigare ualet iudicium aliter non citatio, si autem non uult tunc est citandus, Sed alex. de imo. in l. j. ff. de in ius uoc. & in Rub. C. eo. cōcludit uerius esse q̄ ualet iudicium habitū cū præsentī siue sit nolens siue uolens, et al. leg. multas cōcord. idem tenet Ias. in ea L. j. ff. de in ius uoc. cum multis concor. & allegat multas rationes ad hoc q̄ ualet processus habitus cum non citato tamen alias præsentī & idem firmat Panor. in c. tenor de re iud. in pen. col. S 3 et Fel.

- & Fel. in c. gratum in ij. col. de off. de
 7. leg. Postq̄ autem Actor fecerit reum
 citari & termino adueniente actor non
 compareat, tunc citatio circumducitur
 ac si facta non fuisset tex. est in l. &
 8. post Edictum § quod si is ff. de iudi. &
 potest reus citatus actore non compa-
 rente illicenciatus recedere probatur
 in c. j. de dol. & contuma. in vj. potest
 9. tamen etiam Reus comparens in ter-
 mino citationis, petere se absolui ab in-
 stantia iudicij & quod actor condem-
 netur sibi in expensis, & reus ad illius
 instantiam ulterius non citetur, nisi pri-
 us sufficienter caueat, id est, fideiuiso-
 res det quod de cetero uult compare-
 10. re ut in d. c. j. de dol. & con. in vj. Et
 sic actore non comparente in termino
 Citationis Reus duplex habet remedi-
 um scilicet ut petat circumduci termi-
 num, uel se ab instantia absolui & acto-
 rem sibi in expensis condemnari, de
 quo uide Canonist. & præsertim In-
 no. &

De pces. coram ordina. etc. Rub. 28.

- no. & abb. in c. consuluit de off. deleg.
11. Item per citationem in cuius termino actor non comparet, non solum Citatio circumducitur, sed prescriptio inchoata non interrumpitur, ex quo actor per se non comparuit, & processus iudicis non dicitur per talem Citationem
12. inchoatus sed nullus, nec causat praeuentionem alterius iudicis ut ostend. post alios Alex. de imo. do las. in Rub. de in ius uoc. ff. Bal. in d. c. consuluit de off. dele. Feli. in c. j. ex. de iudicijs in
13. ult. col. Si autem Citatio fieret ad certam diem non expressa hora, tamen citatio ualet & debet subintelligi hora audientiae consue. quod si non habet certam & consuetam horam audientiae, potest citatus comparere quacumque hora diei, in qua iudex ante noctis tenebras potest perficere actum ad quem est citatus, ut per Panor. in d. c. consuluit & c. cum nobis ex. de Elect. & Alex. de imo. in L. more roma

Pars Secunda

14. no ff. de feri. Nec ualet citatio ut reus compareat, in nocte ut per abb. in d. c.
15. consuluit & ibidem, per Feli. Et potest etiam fieri citatio sine termino & debet intelligi talis citatio ut Reus compareat at q̄ primum poterit commode comparere, probatur per tex. & ibi Panor. c. cū parati de appel. Si aut fuerit quis citatus ad certam diem & horam, & actus ad quem Citatus est fiat alia die & hora, tunc actus non ualet ut pulch. per Bar in L. fi. §. Si is qui ff. quod vj. aut clam. & Fel. in c. j. ex. de iud. in col.
17. fi. Saluo tamen eo quod iudex si fecerit citari partem ad audiendam sententiam certa die, posset diem illam prorogare ad sequentem. Est etiam notandum quod citatio ad audiendam sententiam debeat esse peremptoria, alias non ualet ut dic. c. Consuluit & ibi per
18. doct. Si quis citatus ad diem nimis repentinam, in qua non possibile est reum comparere posse, nihilominus talis citatio

Dst. pces. coram ordina. Rub. 28

citatio non est omnino inutilis, sed debet comparere q̄b̄ primum potest post istam diem, Habet enim ista citatio interpretationes iuris in se duo. primum ut compareat hoc est principale, secundum ut tali die compareat & hoc est accessorium, sed accessorium non uiciat principale ut in c. accessorium de reg. iur. in vj. & hoc per c. cum dilecti & ibi dd. de dol. & cont. & probat hoc glos. fi. in fi. in c. Nemo potest de reg. iur. in vj. Notandum est etiam quod citatio debet esse trina seu una peremptoria cum debitis interuallis secundum distantiam locorum, et qualitatem personarum & causarum, de quib. per legist. in L. consentaneum & in aucten. qui semel & L. tres denunciationes C. quomodo et quando iudex, & per Canonistas in d. c. consuluit de off. del. Veniente autem termino Citationis ad respondendum querelis, Comparebit actor seu eius procurator accusando con-

Pars Secunda

- tumatiam Reicitati non respondentis querelis suis petendo eum contumacē reputari & in illius contumatiam sibi ulterius procesum decerni scilicet Monitorium etē, & hæc omnia apud acta registrari. Ex aduerso aut compareat reus uel procurator cum Mandato etē, ut
20. supra dixi. Et quia iurisdictionis iudicis ordinarij est de iure communi fundata.
21. ita quod in qualibet parte territorij suæ iurisdictionis ius reddere potest ut in c. cum episcopus de off. ord. in vj. ideo non est opus seruare terminum coram eo ad dicend. contra commissi. cum sua commissio de iure communi sit fundata & non ueniat ab homine, licet autem ordinarius in toto suo territorio possit ius reddere, tamen si causa est parua, nō debet partem ad se ex longinquo citare, ne pauperes uexentur laboribus & expensis, per ea quæ not. in c. ut litigantes de off. ord. in vj. & c. tum ex litig. teris de rest. in integ. cū ibi not. Est autē notan^s

De pces. coram ordina. Rub. 28.

notandum, Quod communis practica
est coram ordinarijs, ut si causa propter
q̄ actor fecit citari Reum sit modica
seu uilis & sit infra xx. flore, quod sal-
23 tem Summaria petitio datur uerbo. Si
autem petita summa excederet xx. flo.
tunc datur libellus iuxta ea que habentur
& not. in l. ij. & seq. & in aucten.
Nisi breuiiores C. de sent. ex per. reci-
tand. & in d. aucten. offeratur cum si-
mil. Postq̄ nunc Actor in causa modi-
ca dedit uerbalem impetitionem suam
ad acta seu ad registrum. Vel si sit sum-
ma excedens xx. flo. dedit libellum in
scriptis, tunc Reus petat sibi de hoc de-
cerni copiam & terminum deliberan-
di, an uelit liti cedere & se cum actore
amice componere, an uelit potius con-
24 tendere. Nec per hoc Reus talia petendo
consentit in iudicem ut in aucte. offeratur
C. de litis contest. iij. q. iij. § offerat.
25 Sunt autem huiusmodi induciæ delibe-
ratorie

Pars Secunda

- ratorie adeo de substantia iudicij, ut si iudex eas Reo neget eius iudicium erit nullum. Et de iure cōmuni hęc inducię
26. sunt xx. dierum, hodie autem sunt Ar^{te}
27. bitrarie, Hęc omnia, & quod Reus in
28. fra terminum deliberatorium tria ha^{be}at facere, Et quando denegantur in
29. ducię etċ. supra plene ostendimus. Illud etiam addo, quod de iure Saxo. sit ali^{us} modus dandi deliberatorias, dantur enim ad proximum iudicium, suo uocabulo, zum negsten dinge, id est ad
30. proximam residentiam iudicis. Practicam autem ad amputandum deliberatorias scilicet mittendo Copiam libelli cum citatione obseruant Consistoriales in iudicio prouinciali ducum Saxonie. Et statuunt reo terminum vj. hebdomo, ad apponendum omnes dilatorias
31. & declinatorias fori. Post terminum deliberatorium si reus nihil opposuit q̄ releuet de iure, ex tunc si actor suam impeticionem uerbalem in causa scilicet
- cet

De pces. coram ordina. etc. Rub. 28.

breui nondum dedit ad registrum ut supra dict. est. potest petere sibi prefigi terminum ad dandum impetitionem suam ad librum siue ad registrum ad diem primam. Si uero Actor iam dedit impetitionem suam ad librum & reus qui recepit diliberatorias infra terminum deliberatorium nihil opposuit, tunc potest Actor petere Monitorium siue processum ad respondendum impetitioni sua pro ut est in libro, & litem desuper contestandum, quod si non fecerit, potest peti sub excommunicationis pena moneri ut respondeat & litem contestetur infra triduum uel sex dies, secundum qualitatem causae & personarum, tales enim dilationes in causis breuibus ueniunt arbitrio iudicis, dummodo tamen iudex partes non nimis precipitet uel grauet. Petatur deinde ut iuret de calumnia ad statim uel ad primam sub excommunicationis pena, uel si iudex esset Secularis sub

po

pena immisionis bonorum contumacia
 cis pro modo debiti. Si aut Reus re-
 sponderit et contestetur litem negative
 dicendo, Narrata pro ut narrantur non
 esse uera etc. tunc actor potest petere
 terminum ad repetendum impetitione
 suam medio suo iuramento de calum-
 nia prestito, ita etiam Reus repetat per
 iuramentum suam responsionem. Et si
 Reus repetierit suam responsionem ne-
 gatiue datam per iuramentum, petat
 actor se admitti ad probandum impeti-
 tionem suam citra onus superflue pro-
 bationis. Quo facto, petat Citationem
 contra testes & partem aduersam, ad
 uidendum & audiendum testes pro-
 duci & iurari, & ad dandum interro-
 gatoria si uelit, postea ad publicandum
 & publicari uidendum dicta testium,
 Item ad excipiendum contra dicta te-
 stium, postea ad replicandum, duplican-
 dum, triplicandum, quadruplicandum
 etc. Item ad producendum omnia, po-
 stea

De pces. coram ordina. etc. Rub. 28.

Ite ad dicendum contra omnia pro
ducta, & ad concludendum & conclu
di uidentum. Item monitorium ad sa
tisfaciendum Notario infra triduum
alias ad audiendum se excommunicari,
tunc Notarius registrum tradat iudici.

32. Ultimo petatur Citatio ad audiendam
diffinitiuam sententiam. Et hæc Cita
tio debet esse peremptoria, alias non
ualeret Citatio in prophanis ut supra
dixi, licet in causis beneficialibus suffi
ciat Citatio simplex ad audiendam sen
tentiam d. cle. sepe § summam uero in
glo. uerb. non peremptorie de uerbo.

33. significa. Quod autem supradicti ter
mini nō ubiq; et sic extra Curia Roma.
aliter obseruantur q̄ in Curia Ro. & ita
aliter in Consistorio Coloniensi quam
in Magdeburgensi, hoc non est miran
dum, cum quaelibet prouincia abundet
in suo sensu & ritu dist. lxxvj. c. uti

34. nam c. certificari extra de sepult. Et
licet stilus & consuetudo Ro. Cur.
sit ob

Pars Secunda

fit obseruanda pro lege c. ex litteris de
constitu. cum similib. Hoc tamen uerū
est ubi papa uel Canon hoc mandat
nec uult consuetudinem in contrarium
ualere, tunc bene astringit etiam alias
Curias ad obseruantiam illius c. Nolite
& ibi glo. c. si. xi. dist. & c. illud xij. dist.
35. Quare pro ut supra a me dictum est
cum Canon approbat & affirmat con-
suetudinem & usum faciendi & for-
mandi positiones & articulos etiam in
causis priuilegiatis ut d. cle. Sepe. Ergo
iste Stilus est obseruandus in omni lo-
co etiam in Saxonia. Vbi uero papa si-
ue imperator non mandat aliquem sti-
lum obseruari, tunc non est inconueni-
ens ut termini secundum consuetudi-
nem istius consistorij obseruentur sicut
in alijs consimilib. causis. Quod si fuerit
factum & iudex ordinarius dederit sen-
tentiam diffinitiuam super premisis
obseruationibus terminorum secun-
dum consuetudinem & stilum sui con-
sistorij.

De pces. coram ordinario etc. Rub. 28

listorij, & pars contra quam lata est sententia, ab illa appellauerit ad sedem apostolice, & causa fuerit comissa in Rota. propterea autem sententia non uiciatur quod in ea non sint obseruati termini secundum stilum Cur. Ro. sed sufficit ut termini fuerint seruati secundum consuetudinem Consistorij iudicis a quo. Vnde si pars pro qua lata est sententia timeret sententiam pro se latam in Curia retractari, propterea quod termini secundum consuetudinem Cur. Ro. non sint obseruati, tunc bonum est, quod pars ponet & articulet Consuetudinem & Stilum Consistorij iudicis a quo, & talem stilum probet tunc obtinebit, dummodo alia substantialia iudicij, de quib. in L. prolatam C. de senten. & inter. om. iud. & ibi glos. sint obseruata. Et sic non sufficit allegare Stilum aut consuetudinem nisi probetur. Et in probando Stilum aut consuetudinem, oportet quod testes reddant

T

causam

Pars Secunda

- causam suæ scientiæ, etiam si non inter
rogarentur ut per Inno. et Moder. in C.
cum causam de testi. Bar. & Moder. L.
38. solam C. eo tit. In causis autem magni
præiudicij, datur terminus ad libellan-
dum & libellari uidentium ad octauam
diem, & hic terminus est communis
utriq; parti si forte reus uellet reconue-
nire Actorem. Adueniente isto ter-
mino, Actor accusabit contumaciam
Rei non libellantis aut libellari uiden-
tis, & petat reum Contumacem repu-
tari & in illius contumaciam det suum
libellū in scriptis, petens reum citari ad
respondendum libello suo & litem de-
super contestandū ad primā diem iuri-
dicam pro prima dilatione, Secundo ad
idem pro secunda dilatione, tertio si-
39. militer ad primā diem. Et si reus in istis
tribus dilationib. contumaciter se ab-
sentauerit, petat Actor quod quarto
ex superabundanti ad conuincendum
omnem

De pces. coram ordina. et c. Rub. 28.

- omnem rei maliciam citetur sub ex-
40 com. pena et c. Vellem & hoc non præ-
terire, quod si actor in termino ad li-
bellandum perfectum libellum non ha-
buerit, potest libellum suum incom-
plete dare, & petere terminum ite-
rum ad octauam diem ad complendū
corrigendum siue emendandum suum
libellū, uel si citius poterit ad primā diē
prout placet, in quo termino actor p-
41 ducat libellum suum correctum seu cō-
pletum. Sciendum tamen est, Quod
omnia producta in scriptis, siue fuerint
agentis, siue excipientis, si pars produ-
42 cens, uel eius Aduocatus fuerit im-
peditus in termino statuto, tunc pos-
sunt dari incomplete. Et deinde pe-
tat sibi restitui ad complendum. Secus
autem si nihil produceret uerbo uel
facto incomplete, quia tunc fieret
contumax, ut supra in processu De-
43 legati satis dictum est. Verum ta-
men est, Quod si quis allegaret
T 2 malis

maliciose absentiam Aduocati uel eius
 impedimentum ad differendam litem.
 Iudex alleganti Iuramentum Maliciæ
 deferre potest, per ea quæ habentur in
 c. ij. in fine de iura col. in vj. Si uero
 actor in termino fieret contumax, tunc
 Reo cõsultitur ut iam supra dictum est,
 In termino autem ad respondendum
 libello, Reus petat copiam libelli &
 terminum ad deliberandum, quo elap-
 so potest Actorem reconuenire, si uult,
 postea autem contestetur Lis, & post
 litis contestationem seruantur isti ter-
 45. mini. Quod autem de Conclusionem di-
 cimus, hoc non habet locum in causa
 46. Criminali ut supra dictum est. Sed quã-
 uis pars post conclusionem non ampli-
 us admittatur ad probandum, possunt
 tamen fieri allegationes, informatio-
 nes, & instructiones iurium & legum,
 & ita post conclusionem possunt dari
 Consilia per Fel. in d. c. cum dilectus &
 per Bal. in aucten. Iubemus C. de iudic.
 Et

De pces. coram ordina. etc. Rub. 28.

Et ad dandum tales informationes iurium, Iudex tenetur petenti inducias dare, quod maxime uerum est in pascibus dubijs, quia per illas allegationes iuris animus iudicis inducitur ad cognoscendam iuris ueritatem per L. iudices & aucten. iubemus C. de iudi. Et istę allegationes non sunt in actis conscribendę, cum solum iudici dantur ad informandum. Nec parti petenti dari debeat Copia allegationum, nec debent transmitti cum actis ad superiorem seu Consultorem, ex quo producuntur post conclusionem Causę & sic extra causam, Nec etiam sunt de Substantia iudicij de quib. in sepe d. L. prolatam ita firmat Bal. in d. aucten. Iubemus, Sed Io. pet. ferra. in sua pract. in tit. de for. pet. cop. instru. in glo. uerb. coram uobis. Et D. Ias. qui refert pet. de fer. in L. ij. C. de Eden. uers. ultra scribentes, tenet contrarium. Quod non solum instrumentorum, sed etiam allegationum & Con-

Pars Secunda

filiorum debeat parti aduersæ copia fieri alleg. ad hoc Spec. in tit. de dispu. & alleg. § porro uers. & Nota. Sed Ioa. ibi in add. dicit, quod hæc non seruantur in practica, idem firmat Ludo. Roma. in singul. suis in clxiij. incip. fuit interrogatus, Et Fel. post Imo. in c. per tuas de testib. Vt autem hæc disputatio euitetur, debet pars allegationes suas solum dare iudici, non in iudicio, nec petere ut registrantur apud acta. Et sic cum non sint pars actorum, pars copiam eorum petere non potest & sic cessabunt rationes per Fer. & Ias. de May. alleg.

Finis.

Processus coram ordinario, sequitur pars tertia de processu in causa appellationum.

Pars

De appella. Rub.29.

PARS TERTIA.

DE APPEL
LATIONE.

Rub.29.

1. Appellatio quare sit inuenta.
2. Appellatio quid sit.
3. Appellatio de iure Ciuili, etiam si iudex ad quem non exprimatur, ualet.
4. Appellatio de iure Cano. non ualet, in qua iudex ad quem non sit denomi- natus.
5. Ratio quare de iure Ciuili, in appella- tione iudex ad quem exprimendus sit, & secus de iure Canonico.

Pars Secunda

6. Appellatio de iure Ciuili fit gradatim, de iure autem cano. potest fieri medio omisso.
7. Ab interlocutoria & quocunq; grauamine, de iure Cano. appellari potest.
8. Appellatio ab interlocutoria de iure Ciuili regulariter non admittitur.
9. Ab interlocutoria, quando etiam de iure ciuili appelletur.
10. A grauamine continuo semper potest appellari.
11. Appellatio habet duos effectus de uolutionem & suspensionem.
12. Regula, quod semper præsumatur, pro sententia iudicis, quando fallit.
13. Appellatio de sententia excommunicationis, non tollit effectum excommunicationis.
14. Appellatio præcedens excommunicatione annullat sequentem excommunicationem. Appel

15. Appellatio partis & excommunicatio iudicis, quando simul concurrunt quid iuris.
16. Excommunicatio non conualescit ex desertione appellationis.
17. Ab initio uiciosum tractu temporis non confirmatur.
18. Appellans debet probare appellationem suam præcessisse excommunicationem.

1.

Via iudices coram quib. litigatur, nunc per ipsorum sententias interlocutorias, nunc diffinitivas, partes sepe grauant, Idcirco iura contra huiusmodi

indebita grauamina remedium appellationis salubriter inuenerunt, ut L. j. in princ. ff. de appellatio. & per tot. tit. de appella. in decreta. vj. & cle. Quid
T 5 autem

Pars Tertia

- autem sit appellatio, ad quem, quomodo & quando sit appellandum uide glo. sum. ij. q. vj. & per Canonis. in Rub. eod. Et licet regulare sit, quod a minore ad maiorem appelletur, si tamen uertitur causa coram iudice uel arbitro ecclesiastico & seculari simul, appellandum est, seu si sunt arbitri, arbitrium reducendum est ad superiorem iudicem uel arbitrum ecclesiasticum secundum Bal. in L. precipimus in fi. C. de appel. & alex. de Imo. conf. clxxxiiij.
3. in ij. par. Preterea notandum est quod de iure Ciuili ualeat appellatio facta ad superiorem etiam non nominatum uel expressum ut ostend. Ab. in c. ij. de appel. cum concord. ibi per eum, & Alex. de imo. in d. suo consilio cum multis concordan.
 4. Secus est de iure Cano. ibi enim iudex ad quem exprimendus est.
 5. Rationem ponit Ab. in d. c. Quia de iure Ciuili semper est appellandum gradatim ad proximum superiorem nullo omisso

De appel. ¶ Rub. 292

- omisso medio. Et sic iudex ad quem
semper est certus, Licet eius nomen in
6. appellatione non sit expressum. Et in
hoc commendatur Imperialis Maies-
tas, quod non permittit immediate ad
se appellare omisso medio, sed gradatim
ut a iudice Ciuitatis ad principē, a prin-
cipe ad imperatorem, tex. est in L. im-
peratores ff. de appel. De iure autem
Canonico potest appellari ad superio-
rem omisso medio, ut ab Episcopo im-
mediate ad papam ij. q. vii. c. Metro-
7. politanum & glo. est in c. si duobus de
appella. Item de iure Canonico non so-
lum a diffinitiuā sed etiam a quacun-
8. que interlocutoria appellari potest c. su-
per eo la. ij. c. ut debitus de appella-
cum similibus. De iure autem Ciuili re-
gulariter ab interlocutoria non appel-
9. lat l. ij. C. de Episco. aud. L. ante C. quo-
rum ap. non recip. Si tamen grauamen
illatum

Pars Tertia

- illatum per interlocutoriam non possit reparari per obtentum in diffinitiuā, uel si interlocutoria haberet uim diffinitiuā, tunc de iure ciuili ab interlocutoria etiam potest appellari d. c. super eo la. ij. & ibi per Panor. Bar in L. ij. ff. Si quis in ius. uers. quero utrum a sentētia & L. intra utile ff. de minorib. Item
10. a grauamine continuo potest semper appellari, quia grauamen dicitur quolibet die innouari. Vt si quis esset tenus in Carcere toto anno, grauamen esset continuum, ergo eo durante semper potest appellari ut not. in d. c. super eo.
11. Item nota istud, Quod appellatio habeat duos effectus, deuolutionem & suspensionem, dixi suspensionem, quia suspendit sentētiā, a qua interponitur ne eius effectus currat, suspendit etiam iurisdictionem iudicis a quo, quantum
12. ad illam causam, & similiter suspendit presumptionem quæ est p sentētia iudicis, Sententia enim iudicis semp presumitur

De Appella. Rub. 29.

mitur iusta, nisi sit ab ea appellatum, tunc enim non presumitur iusta c. in praesentia extra de Renunc. cum similib. Dixi deuolutionem, quia deuoluit causam de iudice a quo, ad iudicem ad quem, dico causam principalem cum omnibus suis accessorijs et consecutiuis c. cum in ecclesia, c. ut debitus in fi. de appella. & Not. per Cy. in L. per hanc

13. C. de tempo. appella. Hoc autem menti tenendum est, Quod appellatio non tollit effectum excommunicationis, si scilicet sequatur excommunicationem,
14. Secus si praecederet c. pastoralis § uerum de appella. Vnde si quis appellaret ex legitimis causis ante excommunicationem iudicis, tunc excommunicatio sequens est nullius momenti. Nam ista appellatio suspendit & deuoluit iurisdictionem & potestatem ipsius excommunicantis ad superiorem ad quem est appellatum, & ita excommunicatio dicitur facta a non iudice, ergo per

Pars Tertia

per consequens erit nulla per uulga, & p̄bantur in c. significante c. Rudolphus c. significauit, de Rescrip. d. c. pastoralis de appella. c. non solum, c. si a iudice li. vj. eod. tit. c. licet in glo. de Senten. excom, in vj. Quid autem si iudex in excommunicando & pars in appellando simul concurrant? Responde si pars appellans præuenerit cum uerbo appello, uerbum iudicis, Excommunicamus, tunc Excommunicatio dicitur facta post appellationem, & per Consequens est nulla. Si autem Iudex primo dicat excommunicamus, antequam pars dicat appello, tunc excommunicatio procedit & ligat & trahit secum mox effectum suum, nec suspenditur per appellationem sequentem, per ea quæ not. Io. and. & Gemi. c. j. de appella. in vj. idem Io. and. in c. cum sint iura parciū de reg. iur. in vj. Innoc. in c. preterea de appella. de quo per Paul. de cast. in L. si

De Appella. Rub.29.

16. L. si quis id ff. de iurisdic. om. iud. Sed quid si pars prius appellauit, & iudex postea excommunicauit, pars tamen appellationem suam deseruit, id est non prosecutus fuerit infra fatale, an tunc excommunicatio iudicis reuiuiscat & incipiat ligare? Dicendum est quod non, per rationem, quia excommunicatio iudicis ab inicio fuit nulla, quia lata post appellationem, & sic appellatione deserta non reuiuiscit per reg. quæ est
17. in L. quod in initio ff. de reg. iu. c. non firmatur de reg. iu. in vj. Et licet dica-
18. tur in d. c. licet, de Sen. excom. in vj. quod appellans ab excommunicatione post eius desertionem sit uitandus, donec doceat quod fuerit Excommunicatus, post appellationem suam legitimam, hoc tamen facile docere poterit exhibendo instrumentum appellationis suæ, & diem excommunicationis ex actis. Et sic ex datis appel-

Pars Tertia

datis appellationis & excommunicati-
onis inuicem comparatis, patebit an ap-
pellatio precessit uel non, Nec oportet
probare ueritatem grauaminis allega-
ti, sed sufficit ostendere data & instru-
menta appellationis, quod appellatio
præcessit excommunicati, quod firmat
Decis. Rot. mihi in cxxx. incip. Si post
inhibitionem in no. Et si excommuni-
cator post appellationem faceret nihilo
minus appellantem denunciari, talis de-
nunciatio non ligat ut not. Doct. in
d. c. Licet de senten. excom. li. vj. Nec
obstat quod appellans post desertam
appellationem, illam prosequi non po-
test cle. sicut de appel. potest tamen p-
cedere per uiam nullitatis sententiæ. Et
probatur hæc nullitas ex eo, quod ex-
communicationis sententiæ secuta est
appellationem per Gemi. & alios in d.
c. licet de sententiæ excom. in vj.

De

De pces. in cau. app. ab inter. Rub. 30.

DE PROCE-
SSV IN CAUSA APPEL-
LATIONIS AB IN-
TERLOCVTO-
RIA.

Rub. 30.

1. Appellans, quomodo post interpo-
sitam appellationem ab interlocutoria
ulterius procedere debeat.

Ostēdū fūerit appella-
tum a grauiamine seu
iniusta interlocuto-
ria, partes si uelint,
possunt resilire, et re-
nunciare articulo gra-
uaminis & procedere

V re in

Pars Tertia

re in principali negotio. Quod si nolunt & litigare cupiunt, procedendum
I. est hoc modo. Imprimis impetret appellans a iudice ad quem, Rescriptum seu commissionem causæ suæ appellationis, presentata autem commissione suæ appellationis, Iudici deputato, eaq; accepta, petat appellans primo Citationem contra appellatum seu eius procuratorem, si sit apud acta, ad dicendum contra Commissionem ad primam, in quo termino comparebit appellans & seruabit eum ut supra ostensum est in processu delegati. Impetret postea Citationem ad dicendum contra appellationem, & iura pro deuolutione causæ facientia etiam ad primam. Appellatus uero, si habeat exceptiones reuelantes contra commissionem, opponat per ea qui habentur & not. in c. ex litteris de rescrip. & L. prescriptione C. Si contra ius uel util. publ. ut supra circa excep. contra rescrip. plene ostensum est.

De

DE TERMINO AD DICENDVM CONTRA APPELLATIONEM ET IVRA DEVOLVENTIA.

Rub. 31.

1. Exceptio contra appellationem quæ non sit interposita infra x. dies.
2. Item quod apostoli non sint petiti infra xxx. dies.
3. Item quod ab interlocutoria non sit appellatum in scriptis.
4. Item quod non sit appellatum in presentia iudicis etc.
5. Decem dies ad appellandum in principio sunt utiles.

Pars Tertia

6. Apellatio presumitur infra x. dies, a die noticiæ interposita, quod not.
7. A sententia inferente grauamen continuuum semper potest appellari etiam post x. dies.

Dueniente termino ad dicendum contra appellationem, qui est ad primam. Appellans producat appellationem suam, uel si produxerit, repetat eam uerbo, accusando contumaciam appellati nihil dicentis contra appellationem, & in eius contumaciam obtineat citationem ad impugnandum & iustificandum ad primam. Ex aduerso autem appellatus potest excipere eodem termino contra appellationem.

1. Quod non sit appellatum infra decem dies.

Con. app. & iura deuol. Rub. 311

2. dies. Quod apostoli non sint petiti infra xxx. dies, c. ab eo de appel. in vj.
3. Item quod non sit appellatum in scriptis, quia ab interlocutoria debet appellari in scriptis c. ut debitus de appella.
4. Item quod non sit in presentia iudicis appellatum cle. j. cum glo. de appella.
5. Vnum non omitto quod x. dies ad appellandum a principio sunt utiles & postea continui, & sic illæ decem dies non currunt a tempore sententiæ sed scientiæ, ut probatur per L. j. § si. ff. quand. ap. sit L. ab eo C. quo. & quan. iud. c. concertationi & ibi glo. super uerb. sciuerit de appella. in vj. Quare si condemnatus non fuerit presens sententiæ, prudentes solent sibi notificare sententiam in forma publica cle. causam de Elect. ut per hoc currat sibi tempus appellandi.
6. Presumitur tamen, appellationem infra x. dies a tempore ignorantie lapsæ & scientiæ inchoatæ, interpositam esse, nisi probetur ante uel prius sciuisse

Pars Tertia

7. ut in decis. Ro. cccxvij. in no. incipi. Si
possessor. Debetis & hoc meminisse,
Quod a sententia inferente grauamen
continuum potest appellari quodcumq;
q; etiam post x. dies, ut a tortura, Cap-
tura, uel a precepto de capiendo aliquē
item ubi assignatur locus non tutus sed
suspectus, quia grauamen semper durat
ergo semper potest appellari, per ea
quæ not. Bal. in l. ij. in ij. ques. C. de
Episco. audi. & L. j. circa fi. C. sen-
ten. rescin. non pos. Ant. de But. &
Imo. in c. ex parte j. de appel. Spec. in
tit. de appella. § restat uers. & Not. se-
cundum Vincen. & premissa ple-
ne probantur per Ias. de
May. in L. Error C.
de iur. & fact. ig-
no. cum mul-
tis con-
cord.

De

DE TERMI
NO AD IMPUGNAN
DVM ET IV
STIFICAN
DVM.

Rub. 32.

1. Impugnatio respicit appellan-
tem, qui impugnat proces-
sum iudicis a quo.
2. Iustificatio respicit appella-
tum, qui iustificat proces-
sum iudicis a quo.
3. Termini, qui servantur in causa ap-
pellationis ab interlocutoria interpo-
sita.

V 4 Post

Pars Tertia

- Ost terminum ad dicendum contra appellationem sequitur terminus ad impugnandum & iustificandum. Pro intellectu istius termini scias, quod impugnatio respicit appellan-tem qui impugnat processum uel sententiam iudicis a quo, & dicitur ad impugnandum, id est ad uidendum impugnari sententiam uel processum iudicis a quo. Verbum autem iustificandum respicit appellatum, & etiam processum iudicis a quo. Appellatus enim rursus prioris iudicis sententiam iustificat, petendo pronunciari, bene fuisse processum, seu pronunciatum & male appellatum, pro ut hoc declarat glo. in c. appellanti, de appella. In hoc ergo termino habeat appellans articulos super eo, quod iudex a quo eum iniuste grauauit & petat pronun-
- ciari

Ad impug. & iustifican. Rub. 23.

ciari bene appellatum & male proces-
sum. Ex aduerso appellatus dabit caus-
sas quare sit bene pronunciatum & ma-
le appellatum, petens similiter hoc pro-
nunciari, petat etiam quelibet partium
sibi alteram partem in expensis con-
demnari. Et sic uidetis quod termini, in
3. causa appellationis a grauamine seu in-
terlocutorie interpositae sunt, Ad dicen-
dum contra commissionem ad primam.
Ad dicendum contra appellationem
ad primam, Ad impugnandum & iu-
stificandum ad primam. Ad audien-
dam sententiam uel uoluntatem iudicis
super premisis, iste terminus est arbi-
trarius. Haec sunt uera ubi appellans p-
sequitur appellationem, si autem appel-
latus uelit prosequi, ut statim dicemus,
tunc in termino ad dicendum contra
commissionem appellatus potest tacite
uel expresse consentire in iudicem &
repetere appellationem partis aduersae,
quatenus pro se facit, & petere sibi sta-

Pars Tertia

tui terminum ad impugnandum &
iustificandum ut supra.

APPELLA
TVS QVOMODO AP
PELLATIONEM
PROSEQVA
TVR.

Rub.33.

1. Appellatus, si appellans suam appellationem prosequi non curat, habet duplex remedium.
2. Pars appellata potest prevenire terminum appellationis legalem, dummodo non nimium precurret.

Quand

Appellatus q̄mo. ap. proseq. Rub. 33.

VANdoq̄ contingit, quod appellans sentit se habere malam causam, quare suam appellationem prosequi non curat, quia solum animo

litem prorogandi prouocauit, Tunc appellatus habet duplex remedium. Quia postq̄ appellans fecit eum citari ad dicendum contra commissionem, poterit appellatus in iudicem consentire, dicendo, consentio in uos dominum iudicem, & repeto appellacionem partis aduersæ, & peto hinc inde statui terminum ad impugnandum & iustificandum ad primam. Tunc si appellans non uult persequi, potest appellatus iustificare sententiam iudicis a quo et dare articulos, deducendo q̄modo sententia prioris iudicis fuit iusta, Iudexq̄ a quo bene processit & pronunciat

Pars Tertia

nunciauit, petens pronunciari bene
processum & male appellatum. Attende
2. ad unum. Quando appellans fue-
rit negligens in finiendo appellatio-
nem suam, tunc poterit appellatus, qui
cupit finem litis, appellationem prose-
qui, dummodo non nimio preueniat
appellantem, debet autem appellatus
expectare x. menses, alij dicunt unde-
cim. Si ergo appellans infra hos menses
tacet & non prosequitur, appellatus po-
test præcurrere iuxta ea, que habentur
in c. oblate & ibi doct. de appel. ubi di-
citur, quando nimis præcurrat appella-
tus, quando non. Si uero appellatus an-
te iij. v. uel vj. menses appellationem
uellet prosequi, tunc nimium præcurre-
ret, cum appellans habeat ad minus an-
num & ex causa Biennium ut ibi, & c.
cum sit & c. ex ratione de appel. Secun-
dum remedium, quod habet appella-
tus, appellante non prosequente, est,
quod potest expectare lapsum anni &
fatale

Appellatus q̄mo. app. p̄seq. Rub. 336
fatale prosequendæ & finiendæ appel-
lationis, illo autem effluxo faciat citari
appellantem ad iudicem a quo, ad
docendum & fidem faciendum de p̄-
secutione & finitione appellationis sue,
alioquin ad uidendum & audiendum
pronunciari appellationem suam deser-
tam, de quo tamen processu desertio-
nis dicam infra plenius.

Notetis quod supradicti termini
in causa grauaminis non solum in bene-
ficialibus, sed etiam in prophanis ser-
uantur. Et quare posuimus terminum
ad dicen. contra commissio. infra pate-
bit.

 PROCES-
SVS IN NEGOTIO PRINCIPALI POST IUSTIFICA-
TAM APPELLATIONEM
GRAVAMINIS.

Rub.

Pars Tertia

Rub. 34.

Expedito negotio appellationis a
grauamine, quia est iustificatum, uel
per interlocutoriam pronunciatum, ma-
le fuisse processum et bene appellatum,
nam sic iudex appellationis retinet cau-
sam penes se, alias si pronunciatet, male
appellatum & bene processum remit-
teret causam ad iudicem a quo, d. c. ut
debitus & glo. in yb, alioquin Spec. in
tit. de appel. § de officio quoq; eius ad
quem circa princ. uel si partes ambe re-
nunciant iustificationi grauaminis, &
uolunt procedere in causa principali.
Aut sint latae tres sententiae conformes
super grauamine, his enim tribus mo-
dis dicitur causa grauaminis expedita
quod procedi potest in causa principa-
li, in quo grauamen est emersum uel
accidit saltem accessorie, coram iu-
dice ordinario ad quem appellatum
est,

In caus. benefi. secun. instan. Rub. 35.
est, uel si sit appellatum ad Curi-
am Roma. & ibi causa appellationis
commissa una cum negotio principali,
Postq̄ enim causa semel cepit esse in
curia, manebit in Curia, nisi eam papa
uel imperator committet extra Curiam
de quo per Doct. et presertim Phi. per
us. c. ut nostrum, de appel.

P R O C E S
S V I N C A U S I S B E N E F I C I A L I B V S I N S E C U N D A I N S T A N T I A.

Rub. 35.

In causis priuilegiatis ut beneficialib.
& similibus omnes termini secundæ
instan-

Pars Tertia

instantiæ seruabuntur ad primam, preter terminũ ad articulandum qui olim seruabatur ad xij. hodie ad octauam. & sunt isti termini. Ad dicendum contra commissionem ad primam. Ad libellandum ad primam. Ad iurandum de calumniã ad primam. Ad articulandum ad octauam, Ad dicendum contra articulos ad primam. Ad producendum omnia, ad primam. Ad dicendum contra omnia producta ad primam. Ad declarandum ad primam. Ad dicendum contra declarata ad primam, Ad concludendum ad primam, Ad audiendum sententiã ad primam.

PROCES SVS SECVNDÆ INSTAN TIAE IN CAVSIS PROPHANIS.

Rub.

In caus. ppha. secun. instan. Rub. 36.

Rub. 36.

1. Terminus ad dicendum contra commissionem quare in causa appellationis seruetur.
2. Quomodo in consistorijs principum Saxo. in causis appellationum procedatur.
3. Formalia quæ respiciant.
4. Materialia quæ respiciant.

Ermini, qui in hac secunda instantia seruantur sunt isti. Ad dicendum cōtra commissionem ad primam. Ad libellandum in Curia ad secundam, extra Curiam ad octauam. Ad respondendum libello & iurandum de calumnia ad primam. Ad articulan

X culan

Pars Tertia

- culandum ad octauam. Ad dicendum
contra articulos ad secundam. Ad pro-
ducendum omnia. Ad dicendum con-
tra omnia producta. Ad declarandum
ad dicendum contra declarata ad secun-
dam. Ad concludendum et ad audien-
dum sententiam ad primam uel ad sta-
tim. Et hæc sunt uera in foro ecclesia-
1. stico. Nec est mirandum quod in cau-
sa grauaminis seruetur terminus ad di-
cendum contra commissionem, & po-
stea producendo ad principale negoti-
um iterum seruetur idem terminus.
Nam siue causa committatur in Curia
siue extra Curiam, Auditor uel alius
cui committitur dicitur iudex delega-
tus. Et possunt tunc parti competere
aliæ exceptiones contra delegatum p-
cedentem in causa grauaminis, & aliæ
contra eundem procedentem in causa
2. principali. Ideo bis seruetur in diuersis
causis. In consistorijs autem principum
Saxo-

In caus. ppha. secum. instan. Rub. 36.

Saxoniae et foro seculari, uel coram eorum Commissarijs proceditur simul citando partes ad impugnandum & iustificandum appellationem, Primo in formalibus, deinde in materialibus.

3. Formalia respiciunt appellationem, an sit debito tempore appellatum, uel debito tempore petiti apostoli, & alia de quibus supra in termino ad dicendum contra appellationem, haec enim respiciunt formam appellationis quibus omisis ruit appellatio.
4. Materialia uero appellationis respiciunt sententiam et grauamina ex quibus est appellatum. Appellans enim impugnat sententiam a qua appellauit, dicens quod sit iniusta & iniqua, grauans eum contra ius, propterea petat pronuciari bene appellatum & male processum. Appellatus autem iustificat sententiam Iudicis a quo. Et sic iudex secularis in effectu seruat terminum ad dicendum contra appellationem et terminum ad

X 2 impug

Pars Tertia

impugnandum & iustificandum quo
ad materialia.

PROCES
SVS IN CAUSA APPELLA
TIONIS IN TERTIA
INSTANTIA.

Rub. 37.

- r. Succumbens in duplici appellatione
non potest tertio appellare, super eis
dem articulis.

Oc breuiter scire de
betis quod si iterum
& secundo fuerit ap
pellatum in eadem
causa, in qua primo
appellatum sit, tunc
seruabuntur omnes
termini

Proces. in tertia instan. app. Rub. 38.

termini ad primam, preter ad libellanz
dum, qui est ad secundam, secundum
pract. Moder. & extra Curiam ad octa
uam. Tertio autem appellare non pos
sumus, quia iura non presumunt, quod
quis toties grauetur, in una eademq;
causa C. ne liceat in una eademq;
causa in Rub. & nigro, & ij. q. vi. § post se
cundam prouocationem & § si quis in
quacunq; lite iuncta glos. qui § sunt
sumpti ex de Rub. & Nig.

PROCES
SVS IN CAUSA DESERTIO
NVM APPELLA
TIONIS.

Rub. 38.

l. Fatalia quando incipiant currere.

X 3 Iudex

Pars Tertia

2. Iudex a quo appellatione deserta potest suam sententiam absq; alia citatione exequi.
3. Appellans, si post executionem sententiæ iudicis a quo, in secundo anno uelit docere de suo impedimento, an debeat audiri.
4. Lapsus temporis prosequendæ appellationis, inducit desertionem appellationis ipso iure, adeo quod non sit opus iudicem declarare appellationem esse desertam.
5. Verbum, mox, in L. positum quid importet.
6. Termini, ipso iure, uel eo ipso, quid in iure importent.
7. Practica cum sit diuersa circa sententiam declaratoriam post appellationem desertam, quæ potius seruanda sit.

Circa

CIRCA hunc pas-
sum scire debetis,
quod fatalia, id est
tempus appellationis
prosequende, a die in-
terpositæ appella-
tionis currere incipiunt,

1. tex, est in cle. Sicut de appella, quæ cle,
omne dubium, de quo dic, glo, in L. si.

2. C. de temp, appel, tollit. Nunc si appel-
lans infra annum non est psecutus ap-
pellationem suam, neq; protestatus fu-
erit de suo impedimento coram iudice
a q, ne ad ulteriora in causa pcederet, et
si contrafaceret, ptestetur de grauami-
ne, iudex potest statim post lapsum an-
ni exequi sententiam suam absq; alia ci-
tatione, auct. Ei qui C. de tēp. ap. d. cle.

3. Sicut c. cū sit c. ex ratione et ibi p Innoc.
p^o princ. de ap. Verum tñ est secundum
Inno, et Bal. in d. c. ex ratione. Q, si post
executionem sententiæ iudicis a quo,
appellans docuerit de suo impedimēto

X 4 quod

Pars Tertia

quod talis executio debeat retractari.
Licet enim secundus annus a L. concessatur, tamen non sine iusta causa, sed propter legitimum impedimentum, d. aucten. ei qui d. c. cum sit, d. c. ex ratio^{ne}
4. ne cum similib. Quare Lapsus anni inducit desertionem appellationis, & iudex potest statim exequi suam sententiam, nisi docetur de legitimo impedimento. Nec est opus Citari appellan^{tem} ad executionem sententiæ post appellationem desertam, nec est opus sententia declaratoria, super desertione appellationis secund. Inno. & Bal. in d. c. ex ratione, hæc est communior practica, quæ habet tex. pro se in L. quoniam nonnulli in fi. C. de appella, ibi moxq^{ue}
5. debitum exigatur. Mox, id est, statim lapso tempore appellationis prosequendæ, sententia executioni mandetur, scilicet absq^{ue} alia sententia declaratoria desertionis. Hoc enim uerbum mox in tex. in d. L. quoniam positum importat

6. tat penam latae sententiae non ferendae,
sicut hoc uerbum eo ipso, uel ipso iure
ut per glos. in auct. de incest. nup. in
princ. in v̄b. imminere col. ij. in c. cupiētes
§. Ceterum in v̄b. suspensos de E-
lect. in vj. Et sic lapsis fatalibus, appel-
lans potest adire iudicem a quo & pe-
tere quod sententiam suam mandat ex-
ecutioni, probatur per tex. & pulch.
aug. in L. si contra C. de ap. Ergo non
est necesse quod super desertione pro-
nunciatur cū eo ipso per lapsum fatale,
appellatio sit deserta p̄ Bal. in d. auct. ei
qui. Et idem Bal. in L. eos. C. de appel-
dic. q̄ sit utile pronunciare appellatio-
nem desertam & ita non est necessari-
um. Et haec est melior practica & ue-
rior. Alij tamen seruant aliam practi-
cam, Faciunt post lapsum fatale per iu-
dicem a quo, citari appellantem primo,
secundo, tertio, semper ad primam, ad
docendum de prosecutione appellatio-
nis, uel ad allegandum causas iusti im-

Pars Tertia

pedimenti alioquin ad uidendum sententiam executioni demandari. Sed hic processus querit Circuitum & non est cautus. Nam a sententia super desertione appellationis lata, siue sit interlocutoria siue diffinitiva ut alij uolunt, de quo no. in d. c. ex ratione potest tamen ab ea appellari, ut plene per Phi. de per. in d. c. ex ratione. Et ita incaute facit appellatus inherens secundæ practicæ, faciens super desertione pronunciare, a q. appellans potest iterum appellare & ita causam ad campos Elizabethos deducere.

DE INHIBITIONE
CONCEDENDA.

Rub. 39.

Iudex

1. Iudex ad quem, quando debeat inhibere iudici a quo ne procedat, uel ne aliquid noui attentet.

2. Quo ad inhibitionem iudicis ad quem, est differentia inter diffinitiuam & interlocutoriam.

Epe iudices ad quē intempestiue inhibent iudicibus a quo ideo aliqua breuia in materia inhibitionis uidebimus. Sed pro discutienda hac materia ut scire potestis

2. quando iudex appellationis inhibere debeat uel non, Distinguendum est inter diffinitiuam & interlocutoriam. Et si sumus in causa appellationis ab interlocutoria, tunc iudex ad quem non inhibeat, nisi tento termino ad dicendū contra commissionem. Ratio est quia
primo

Pars Tertia

primo certus esse debet an sit iudex, & sic de sua iurisdictione constare c. super litteris de Resc. ad fi. c. Romana § si uero uocatis et ibi bona glo. in ꝑb. presumant de appel. in vj. Secundo oportet seruari term. ad dicendum contra appellationem (de quo termino supra diximus) anteq̄ inhibeat, quia constare debet iudici quod sit legitime appellatum, Hoc est ex talibus causis, quod si ueræ essent, appellans fuisset grauatus & potuerit appellare d. c. Romanam § cum autem ad præfatam & ibi glo. super ꝑb. expressa. Sufficit autem ad fundandam iurisdictionem iudicis ad quē, quo ad inhiibendum, quod causa expressa in appellatione probabilis declaratur, hoc est talis si uera esset grauaret partem, secundum pet. de ancho. in d. c. Romana § quod si obijciatur. Et hæc expediuntur in termino ad dicendum contra appellationem. Postq̄ nunc seruati sunt termini ad dicendum contra
com

commissiōnem, item contra appellatiō-
 nem, quo ad formalia, Pars autem ap-
 pellata neget grauamina in appellatiō-
 ne contenta. Rursus appellans petat se
 admitti ad probandum ueritatem gra-
 uaminis, tunc iudex ad quem, inhibere
 potest ne quicquam attentet ante exa-
 minationem causae grauaminis, d. § q
 si obijciatur & ibi pet. de ancho. & per
 glo. in c. non ita ij. q. vj. & hac de inter-
 locutoria sententia. Si uero fuerit ap-
 pellatum a diffinitiuā uel ab interlocu-
 toria, habente uim diffinitiuā, tunc iu-
 dex ad quem potest statim post Citatiō-
 nem inhibere. Citatio enim debet
 praecedere ut inducatur litispendentia
 coram iudice ad quem. Et sic lite ibi
 pendente per Citationem, non licet iu-
 dici a quo, neq; parti appellatae in praes-
 iudicium litispendentiae coram superio-
 re in causa attentare c. ut debitus de
 appella & ibi per Doct. d. c. Romana §
 si autem post sententiam & c. non so-
 lum

Pars Tertia

lum de appel. in vj. Sic seruatur in practica coram doctis iudicibus, quamuis Rudes non distinguunt sit appellatum ab interlocutoria, uel a diffinitiuam semper statim inhihent, & male,

DE PRO
CESSV IN MATERIA AR
RESTORVM SEV
SAXIMENTO
RVM.

Rub. 40.

1. Saximenta omni iure tam ciuili quam canonico sunt regulariter prohibita.
2. Ratio quare Saximenta de iure sint prohibita.
3. Saximenta in quibus casibus sint de iure permiffa. Prae

4. Practica in materia Saximento-
rum.
5. Terminus ad dicendum contra ar-
restum secundum ius Saxonum.

1. **P**RO declaratione
huius materie est sci-
endum quod regula-
riter ista Saximenta
ante latam sententi-
am omni iure tam ci-
uili q̄ cano. sunt pro-
hibita, ut C. de prohibi. seq. pec. c. j. ut lit.
pend. c. j. de seq. pos. et fruct. et in cle. j.
eo tit. c. unico de iniur. et dam. dat. in
2. vj. cum concor. Et ratio hius regule est
quia nemini auferendum est commo-
dum possessionis suæ, quod commo-
dum consistit perceptione fructu-
um scilicet ante sententiam, tex. est
in L. j. & in L. ordo C. de Excep.
rei iudic. instit. de interd. § com-
modum.

Pars Tertia

- modum. Et sic habetis regulam quod
omnis sequæstratio, arrestum uel Saxi-
3. mentum prohibitum est. Tamen hæc
regula fallit in multis casibus positis
per glos. & Doc. in d. l. unic. C. de p-
hib. seq. & per Canonist. in locis
præalleg. & per Io. Pe. de fer. in sua
4. pract. in tit. de For. seq. seu Saximen-
per to. Restat ergo nunc uidere de
practica seruanda cum bona alicuius
arrestantur ante sententiã. Arresto itaq;
per iudicem posito in casib. permissis
petat ille qui arrestum sibi decerni ob-
tinuit, primo Citationem contra eum
cuius bona sunt arrestata, ad dicendum
contra arrestum, secundum aliquos ad
5. primam diem, secundum alios uero ad
primam consistorium, pendent enim
huiusmodi termini in materia Arresto-
rum de iure communi in arbitrio iudi-
cis, cessante consuetudine & stilo fori
in quo causa agitur.

De

DE TERMI
NO AD DICENDVM CON
TRA ARRESTVM ET
ALIIS TERMINIS IN
HAC MATERIA
SERVANDIS.

Rub. 41.

1. Reus, cuius bona sunt arrestata, quo modo contra arrestum possit excipere.
2. Sequestratio, an possit euitari in casibus in quibus permittitur.
3. Sequestratione facta fructuum tempore periturorum quid sit agendum.
4. Actor ad obtinendum arrestum quid allegare & probare debeat.
5. Terminus ad confitendum uel dif
fitens

Pars Tertia

fitendum, in materia arrestorum, quando peti debeat.

6. In termino ad confitendum uel diffitendum quomodo procedatur,
7. De termino ad liquidandum debitum in causa arrestorum;

ADuentente termino ad dicendum contra arrestum, poterit com parere reus cuius bona sunt arrestata, Et excipere contra arrestum, Quomodo ipse sit sufficienter possessionatus in bonis immobilibus infra iurisdictionem iudicis arrestantis, Item potest allegare reus, contra arrestum, quod iudex arrestans non sit suus competens iudex, quia sub eius iurisdictione non contraxit, uel quasi non deliquit, uel quasi neque habet sub eo domicilium, neque res petita sub

De ter. ad dicen. con. Arrest. Rub. 41.

ta sub eo est, ideo haberet ius reuocandi & petendi se remitti ad suum iudicem, iuxta ea quæ habentur & notan. in c. fi. de for. comp. cum concord. In casu autem quo reus huiusmodi exceptiones non haberet, posset tamen per aliam uiam impedire arrestum, scilicet offerendo sufficientem cautionem, de stando iuri, coram iudice suo competenti, & sic ponere pignora uel fideiussores, per ea quæ not. Bar. in L. litibus C. de agri. & cen. li. xj. & habetur in L. Senatus, § fi. ff. de off. pres. Nec sufficit cautio iuratoria ut in iurib. per eund. Bar. in d. L. litibus allega. Et ista releuatio procedit, quando Sententia non est lata contra eum cuius bona sunt arrestata. Nam si sententia esset contra eum lata tunc satisfactio non releuat, per glos. in L. fi. C. quib. ad liber. pcl. non lic. Bar. in L. Si cum dotem §, Si uero ff. sol. mat. Si

Y 2 autem

Pars Tertia

autem res arrestata esset tempore peritura, tunc debet auctoritate iudicis uēdi, pecunia in sequestro reponi ut not. per Bar. in L. interesse ff. de acqui. possess. et
4. d. L. litib. C. de agri. et cens. Ex aduerso, actor qui arrestum obtinuit potest allegare, quod reus cuius bona sint arrestata, nō sit possessionatus sufficiēter infra iurisdictionem iudicis arrestantis, uel q̄ sit dilapidator bonorum suorū, seu de fuga suspectus, sic quod ueresimiliter timere habeat, quod debitum suum alias, & sine arresto consequi non possit. Et talis suspitio de dilapidatione, seu de fuga, probabitur per actorem per suum iuramentum ut per alex. de Imo. in L. ij. in princ. mihi in vj. col. ff. sol. matrimo. Sic etiam actor potest allegare alias causas de iure arrestum permittentes, de quib. in locis supra alleg. Et ita in isto termino ad dicendum contra arrestum, Actor ad cuius instantiam arrestum est positum, potest petere arrestum

De ter. ad dic. contra'arrest. Rub. 41.

5. stum decerni uigorosum, similiter citationem ad alium terminum scilicet confitendi & diffitendi, de quo mox dicemus. Reus uere petere potest arrestum cassari, irritari & reuocari ex causis supra dictis & similibus. Dixi de termino ad confitendum etc. qui est secundus in negotio arresti, & conceditur contra illum apud quem res est sequestrata ut confiteatur, si res arrestata apud eum sit, uel ut diffiteatur, seu neget rem apud eum esse. Et si confitebitur rem arrestatam esse apud eum, tunc iudex mandet illi, ne rem istam pendente lite alienet, nisi esset tempore peritura, tunc enim potest uendere eam iudicis autoritate & licentia, qui ad hoc uocatis ambabus partibus licentiam concedere debet ne res pereat. Post hunc terminum sequitur terminus ad liquidandum & liquidari uidendum debitum, & in hoc termino actor si placet, potest formare articulos super eo quod

Pars Tertia

reus sibi debet & propter quod arrestum obtinuit, & illos articulos ac debitum suum probare per testes, litteras, instrumenta, confessiones uel alias species probationis, & probatione debiti sic facta, debitum dicitur liquidatum. Quo facto petatur alia Citatio scilicet quarta ad dicendum contra liquidata, Hoc est contra factas probationes. Et si reus nihil dicat contra liquidata quod eum possit releuare, petatur ultima & quinta Citatio per actorem ad uidentium se immitti in bona arrestata, pro modo & quantitate debiti liquidati, & iudex in contumaciam nihil dicentis contra, saltem quod releuet, immittat actorem ad bona arrestata pro modo debiti liquidati, dabitq; executionem realem. Habetis nunc terminos in causa Arrestorum seu Saximentorum uis delictet, Ad dicendum contra arrestum, ad confitendum uel diffitendum, ad liquidandum, ad dicendum contra li
quis

De Declara^{te} Rub.42.

quidata, ad uidendum se immitti ut
supra.

DE PRO
CESSV IN CAUSA DE
CLARATIONIS.

Rub.42.

- 1° Canon uel lex, si sit lata sententiæ, an sit opus sententia declaratoria.
- 2° Verba mox, ipso iure, uel eo ipso, in LL. quid importent.
- 3° In notorijs non est opus declaratoria.
- 4° Manifesta & notoria quæ sint.
- 5° Ante conclusionem in causa, nihil dicitur liquidum esse.
- 6° Differentia inter manifestum & notorium quæ sit.

Y 4

Appel^{te}

Pars Tertia

7. Appellari non potest a sententia legis, Canonis, uel statuti.
8. A sententia declaratoria, quem in penam incidisse, an possit appellari.
9. Terminii in causa declarationis, qui sint seruandii.

1. In hac materia do-
mini hoc sciendum
est. Quod licet sint
multi Canones &
ll. latae sententiae &
non ferendae & im-
ponentes penas mox,
2. ipso iure, seu eo ipso,
(taliam. n. uerba secum penam in dorso
portant) exemplum habetis in c. si quis sua
dente diabolo cum glo. xvij. q. iij. ibi
percutiens clericum, eo ipso est excom-
municatus. Exemplum est in c. cum secun-
dum leges, de Heret. in vj. quia bona
heretici

De Declara. Rub. 42.

hereticorum sunt ipso iure confiscata, idem est in ll. ut aucten. hoc amplius C. de fideicom. ubi dicitur. Quod si heres a die monitionis iudicis, non complet ultimam defuncti uoluntatem, legitimam & iustam, infra annum, hereditate sit priuatus eo ipso, hoc est ipso iure, cum multis similib. Tamen omnia iura ciuilia quam Canonica, quæ dicunt ipso iure, uel ipso facto aliquem puniri, non habent locum, nisi præcedat sententia declaratoria iudicis declarantis illum incurrisse talem uel talem penam. Et ita anteq̃ iudex eum declarat incidisse penam canonis uel legis, debet illum, primo se ad defendendum admittere & sic eum citare ut compareat certa die, et uideat se in excommunicationem uel aliam penam declarari incidisse, uel ad allegandum causas rationabiles quare penam non inciderit, & ita anteq̃ sit admissus se defendere, euitari non debet pro excommunicato

Pars Tertia

- secundum Gemí. in d. c. cum secundum
leges de Heret. in vj & uide de hoc Io.
and. in c. j. de Homicid. in vj. quem
3. refert Dom. ibi. Præmissa sunt uera, nisi
essemus in Notorijs, ubi non oportet
4. expectare declarationem. Quæ autem
sunt manifesta & notoria, declarat tex.
in c. cum olim de uerb. sig. scilicet,
Quod manifesta & notoria sint, quæ
constant per confessionem seu proba-
tionem legitimam apud acta, uel sunt
ita nota, quod nulla tergiuersatione ces-
lari possint, alias enim multi loquun-
tur de Notorio, & tamen quid sit No-
torium ignorant ut inquit glo. ij. q. j. c.
5. manifesta. Nec dicitur aliquid liqui-
dū esse & ex actis constare, nisi in causa
sit conclusum sic quod non possit con-
trarium probari, ut in c. significauerunt
& ibi glo. super uerb. liquere & ibi Pa-
6. nor. de testi. Qualiter autem differunt,
Notorium & manifestum, uide glos.
& Phil. de peru. in c. proposuit de ap-
pel.

pel. & tex. in c. constitutionem de uerbo. sig. in vj. et premiffa omnia probantur plene per Feli. in c. Rudolphus in uers. sed declaratoria sententia de rescriptis, & c. cum non ab homine de iudi. Est autem & hoc notandum, quod licet a sententia canonis uel legis, uel statui non appelletur, quia lex, canon, uel statutum neminem grauat, L. si qua pena ff. de uerb. sig. c. quia nos de appella. iunct. c. erit autem, dinst. 8. iij. Tamen a sententia declaratoria iniusti iudicis bene potest appellari, ut per Feli. post alios in d. c. Rudolphus in pen. col. & not. in c. peruenit la. j. de appella. & dicit Fel. in prealleg. loc. Quod licet in facto uere notorio non appelletur, a sententia, tamen factum esse notorium, bene possit appellari, Cum iniquus iudex possit dicere factum esse notorium cum

Pars Tertia

cum tamen re uera non sit, et sic grauat,
quare a grauamine suo potest appel-
lari. Et de hoc quod a sententia decla-
ratoria quem incidisse penam, possit ap-
pellari, uide bo. glo. in c. cupientes §
quid si per xx. dies in uerbo, priuatos,
de Elect. in vj. & Phil. de peru. in d. c.
peruenit La. j. de appel. Et per Ana. in
c. super his de accusa. & c. prohibeas de
Magist. Et participantes interim cum
excommunicato, ista appellatione pen-
dente, non peccant, & si ipse declaratus
interim se diuinis ingerit, ab irregu-
laritate excusatur, cum non dicitur con-
tempnissse, ex quo appellauit & appella-
tio adhuc pendeat & ita excusatur pro-
babili ignorantia, per ea quæ habentur
in glo. ij. c. apostolicæ de cleri. excom.
& Fel. in d. c. Rudolphus in pe. col. ubi
9. de hoc plene. Terminum autem & practi-
ca quæ in hac materia seruatur est ista,
Primo iudex qui uult declarare aliquem
incidisse penam Canonis uel legis, cita-
bit

De Declara. Rub. 42.

bit declarandum, cum narratione facti, qualiter ipse contra mandatum Canonis uel legis fecerit, statuendo terminum ad comparandum die certa coram se, qui terminus est in arbitrio ad uidendum se declarari penam L. uel cano. incidisse, uel ad allegandum causas rationabiles, si quas habuerit cur penas huiusmodi incidisse declarari non debeat, & hic est unus modus Citationis. Vel secundo potest iudex aliquem monere, requirere, & ei inhibere ne hoc uel illud faciat, adulterium scilicet uel quid simile, uel ut faciat rem iustam ad quam obligatus est, sub excommunicationis uel alia pena. Et citare ipsum requisitum, monitum uel inhibitum, ad comparandum coram se, & docendum mandatis suis paruise, uel ad allegandum causas, quare parere non debuit, alioquin ad uidendum se penas in mandato contentas, incidisse declarari, cum certificatione quod in negotio declaratio-

nis

Pars Tertia

nis huiusmodi alibi non citabitur quam in ualuis Ecclesiæ principalis illius loci. Quo termino adueniente, reproducenda est citatio cum legitima executione, & accusanda contumacia Citati, moniti uel inhibiti, non docentis se paruissse, nec allegantis causas quare non etc. & tunc instans in negotio declarationis, petat eum contumacem reputari & in eius contumaciam sibi contra eundem secundo Citationem decerni ad primam. Et illo non comparente, nec quicquam allegante, quod eum releuare possit, Petatur tertio, Citatio ad primam. Et eo iterum contumace, & eius contumacia accusata petatur quarta & ultima Citatio ad conuincendum omnem ipsius maliciam, ad primam. In quo termino instans pro declaratione Citati, narrabit uerbo & apud acta registrarum petat, factum per Citatum commissum per quod contra Cano, uel L. deliquerit et penam inciderit. Alij uero formant

De Declara. Rub. 426

formant articulos in scriptis, narrantes in eisdem, quomodo aduersarius contra uenerit mandatis cano. uel legis, uel mandatis iudicis requirentis, uel inhibentis non comparuerit & idcirco in penas incidit etc. & pro uerificatione huiusmodi narratorum, producat probationes uel iura sua, & petat citari aduersarium ad dicendum contra producta, ad octauam uel ad j. diem, sunt enim hi termini arbitrarij, quo termino adueniente accusabit iterum contumaciam partis aduersæ ut supra, petens ad uersariū in suam cōtumaciam penas in mandato seu lege etc. incidisse declarari. Et tunc iudex declarabit eum incidisse, a qua tamen sententia declaratoria, pars aduersa potest appellare & appellationem suam coram iudice ad quem prosequi ut supra diximus.

De ele

DE ELEC=
TIONE NOVI
PRELATI.

Rub. 43.

1. In negotio electionis noui prelati,
quando electores iurare debeant.
2. Processus in electione, quæ fit per
uiam scrutiniij.
3. Electionis publicatio quomodo &
quando per Scrutatores fieri debeat.
4. Forma iuramenti ante electionem
prestandi.
5. De modis eligendi per uiam scrutis
nij, compromissi seu per inspirationem
remissiue.
6. Electo, quando electio intimari de
beat, Electus

De elect. no. prela. Rub. 43.

7. Electus intra mensem consentiat, alias priuatus est iure quesito,
8. Electus post consensum, intra tres menses confirmationem petat, alias electio uiribus uacuetur,

Defuncto prelato scilicet Episcopo uel abbate cuius dignitas est electiua, pro nouo prelato eligendo ita procedendum est, Corpore enim defuncti prelati sepulturae tradito, pro nouo in illius locum eligendo prelato, primo congregetur capitulum in loco capitulari solito, & deputetur capitulariter, coram notario & testib. Cursor iuratus ad citandum & uocandum, citandos & uocandos in huiusmodi negotio noue electionis, quo deputato, et

Z postq̄

Pars Tertia

postq̄ Cursor iurauerit quod uelit fi-
deliter citare & citationes executas re-
ferre, Citet cursor primum de manda-
to presidentis & capituli, omnes & sin-
gulos quorum interest, intererit, uel
quandolibet interesse poterit, per affi-
ctionem Cedulae in ualuis ecclesiae, in
qua prelati eligendus est, ad compa-
rendum certa die & hora in capitulo,
ad deputandum & statuendum, depu-
tariq; & statui uidendum & audien-
dum, diem horam & locum pro electi-
one noui prelati. Quibus, scilicet die,
hora, & loco in capitulo statutis & de-
putatis, Citentur secundo per affictio-
nem ad ualuas eiusdem ecclesiae, omnes
& singuli, absentes, qui de iure statuto
uel consuetudine electioni debent in-
teresse, presentes autem & qui haberi
possunt in propria persona citandi
sunt. Tertio aduenientib. die & hora
deputatis, & primo missa de sancto
spiri-

De elect. no. prela. Rub. 43.

spiritu decantata, & postea omnib. in
capitulo congregatis, una cum Nota-
rio & testibus Cursor faciat relatio-
nem dicendo in effectu sic, Domini mei
de mandato presidentis & uestro mihi
facto, refero me Citasse presentes &
quorum copiam habere potui in pro-
prijs personis. Absentes uero per affic-
tionem huiusmodi cedulae in ualuis
huius ecclesiae, & deinde Cursor cedu-
lam exhibeat. Quo facto praesidens in
capitulo & de communi consensu alio-
rum, moneat & requirat excommuni-
catos suspensos & inabiles ut exeant
capitulum cum protestatione, quod
cum illis & talibus inabilibus in electi-
onis negotio procedere, seu uoces eos-
rum computare non uelint neq; inten-
dant. Quo facto, hi qui electione inter-
esse debent, iurent in manus presidentis
& similiter praesidens in manus alioru,

Z2 prefer

Pars Tertia

presertim tribus eorum post se, & si qui sunt infirmi pro illis iurent procuratores eorum, secundum formam iuramenti, quæ infra sequetur. Postea debent electores & capitulares concordare an uelint eligere per uiam scrutinij, uel compromissi, & de his omnibus ac modo eligendi electores requirant **2.** Notarium & testes. Deinde eligantur tres scrutatores, si saltem elegerunt per scrutinium electionem fieri, quibus detur potestas ut in præsentia Notarij, seu Notariorum & testium, omnium & singulorum uota audiant & scrutentur & requirant quem uelint eligere, nec non uota huiusmodi in scriptis redigant, seu per Notarium redigi faciant, & demum in communi publicent. Postea scrutatoribus sic electis, maneat ijdem scrutatores cum notario seu Notarijs & testibus in capitulo, & primus scrutator det uotum suum alijs duobus scrutatoribus, deinde secun-

De elect. no. prela. Rub. 43.

3. secundus & demum tertius alijs duobus, semper premisso iuramento de quo sequitur. Post hæc audiant omnium & singulorum uota, qui electione debent interesse, secundum ordinem eorum scilicet unum post alium. Et tandem uocibus omnium sic collectis, dicat primus scrutator nomine suo & aliorum scrutatorum, ad capitulares an placeat electionem publicare & ut electum pronuntient. Dicent tunc placet. Quo facto publicetur Electus in hunc effectum, Ego. N. nominibus, meo & omnium mihi in his consentientium, in uocata gratia spiritus sancti & gloriosissimæ uirginis Mariæ, sanctorum & B. C. huius ecclesiæ patronorum, uenerabilem uirum & dominum. N. N. etatis le. in moribus grauem, sacrifq; ordinibus constitutum, litteris competenter imbutum, de legitimo matrimonio procreatum, in spiritualibus & temporalibus prouidum, aliasq; idoneum, secundum

Pars Tertia

cundum canonicas sanctioꝛ in quem,
collatione facta, maior & sanctior pars
tocius capituli nostri consensit, in noꝛ
strum ac dictæ nostræ ecclesiæ episcoꝛ
pum, seu abbatem, uel præpositum eli
go, electumq; pronunctio & in com
muni coram uobis publico in nomine
patris filij & spirit. sanct. amen. Postea
capitulum & omnes electores huius
modi electionem publicatam ratam &
gratam habeant, electumq; , intimata
sibi prius, electione de se facta, rogent
& requirant capitulariter, ut huiusmo
di suę electioni consentiat ac requiescat.
Quo facto, electus Electoribus refe
rat gratias de inclinatione eorum in
suam personam, & super electione de
se facta, inducias deliberatorias petat,
Tandem deliberatus dicat, quod non
dubitet de idoneitate eligentium, qui
cum elegerunt ex inspiratione &
inductione spiritus sancti. Nolens
ergo

De elect. no. prela. Rub. 43.

ergo resistere spiritui sancto sed electione de se facta acquiescere & consentire. Quo facto, pulsatis campanis ducitur ad altare cantando in laudem dei & patronorum, Te deum laudamus etc. Et super premisis omnibus, Electus requirat Notarium & testes ut sibi desuper & toto processu factæ electionis instrumentum conficiat, & in illo seu illis totam seriem rei gestæ in huiusmodi electione describat, quod quidem instrumentum appellatur decretum electionis, postea Electus se presentet uel procuratores suos presentari faciat superiori, qui electionem suam confirmet, de quo infra di. Forma autem iuramenti ante electionem prestandi, hæc est, Iuro deo omnipotenti, Beatae Mariæ uirgini, sanctis N. N. patronis nostræ ecclesiæ, quod illum eligam in ecclesiæ nostræ prelatum seu abbatem, quem credo in temporalibus & spiritualibus utiliore, nec

Z 4 illi uo

Pars Tertia

- illi uocem dabo, quem sciuerō uerifi-
militer pro sua electione, muneribus
pulsare & instare, seu pulsasse & instas-
se, sic me deus adiuuet. Aliæ autem ec-
clesiæ, alia diuersa capitula iuramenti
habent, quæ si sint licita similiter sunt
obseruanda per tex. & glossas in c. illa
& c. illud dist. xij. Supradictas formas
5. eligendi & publicandi electionem per
uiam scrutiniij uide ple. specula. in tit.
de elect. § j. ubi est forma, eligendi,
publicationis & decreti per tot. de for-
ma aut eligendi per uiam compromissi
uide Spec. eo tit. § superius per tot. Et
de forma per inspirationem uide eun-
6. dem Spec. eo tit. § si. Aduertendum
tamen est circa electiones prelatorum,
quod electione facta & publicata, de-
bet presentari & intimari Electo quæ ci-
to commodè hoc fieri possit, est enim
hoc tempus presentandi positum in ar-
bitrio boni uiri iuxta personarum qua-
7. litatem & locorum distantiam, Et elec-
tione

De elect.no.prela. Rub.43

tionē sibi presentata, debet Electus infra mensem consentire, alias priuatus
§. est iure electionis, Et postq̄ consensus in electionem de se factam, tunc debet infra tres menses post consensum, confirmationem petere, alioquin electio sua erit inana. Hæc omnia & quomodo computatio horum trium mensium debeat fieri probatur per tex. & glo. in c. quam sit de elect. li. vj. in c. cupientes in glos. j. eo. li. & tit. & uide glos. summan tem omnia tempora circa electionem noui prelati requisita in glo. si. in c. si electio, de Elect. in vj. & lo. an. in no uel. in c. quia propter de elect.

DE EMAN-
CIPATIONE LIBE-
RORVM.

Rub. 44.

Z 5

Esse

Pars Tertia

1. Effectus patriæ potestatis qui sint remissiue,
2. In adoptione & arrogatione ars sequitur naturam,
3. Emancipatio quid sit,
4. Absentes uel presentes per procuratorem, emancipari non possunt,
5. Modus emancipandi quis sit,
6. Infans non potest emancipari nisi per speciale rescriptum principis,
7. Forma instrumenti, emancipationis,
8. Clausulam in instrumento emancipationis scilicet, & pater dedit filio tot marcas in premium emancipationis, an sit necesse eam instrumento inferere,

RAEMITTO,
quod proculdubio
omnes scitis, Quod
filius & filia, nepos
& neptis, pronepos
proneptis, & sic de
inceps per lineam

rectam & masculinam descendentes,
& ex iustis nuptijs, id est, legitimis pro
creati, in patris potestate & parentum,
scilicet ascendentium per lineam ma-
sculinam, sunt & existunt ut institur.
de pat. potesta. in princ. & § ius
1. nostrum eo tit. ubi etiam glos. j. po-
nit octo effectus in quibus consistat
ius patriæ potestatis. Sicuti autem non
possumus nobis generare fratrem uel
fratres, sed pater generat nobis fratres,
2. ita non possumus adoptare fratres,
cum in illis adoptionib. & arrogatio-
nibus ars sequitur naturam L. ij.
§ illud

Pars Tertia

- § illud & L. adoptio ff. de adop. Nunc quo ad propositum scire debetis, quod pater uel parentes, scilicet per lineam masculinam ascendentes, possunt liberos
3. suos a sua potestate emancipare, hoc est a manu sua dimittere & patriam potestatem dissoluere, ut C. de eman. libe.
 4. per tot. Est autem in hac materia hoc etiam sciendum, Quod absentes uel presentes per procuratorem, emancipari non possunt, L. iubemus & ibi per glo. & Doct. C. de eman. libe.
 5. Modus autem emancipandi, id est extra potestatem ponendi erit talis, Quod pater cum filio aut filia, nepote uel nepte etc., accedat ad iudicem etiam forensem, cum emancipatio sit iurisdictionis uoluntarie & non contentiose, et sic ille actus explicari & fieri potest coram quocunque iudice ut in L. j. C. de eman. libe. & ibi Bal. & alij. Et dicat tunc pater presente filio, Domine iudex, intendo & uolo emancipare filium meum hic presentem

De emancip. libe. Rub. 44.

sentem, quod in posterum sit homo suus, & liberam habeat facultatem agendi, contrahendi, & sibi ipsi acquirendi, Quo facto dicat iudex filio, Quid dicis tu ad hoc? & respondebit filius, uolo emancipari. Et sic ambo pater & filius petant iudicem, ut interponat decretum & autoritatem suam. Quo facto Iudex dicat autoritatem & decretum interponimus, litteras desuper decernentes. Aduertite tamen, quod minores septennio, qui dicuntur infantes ut in c. unico in glo. ij. de despon. impu. in vi. emancipari non possunt, nisi per speciale rescriptum principis. Et ratio huius est, quia infantes cum non habent plenum intellectum consentire non possunt, d. L. iubem⁹ et ibi per glo. et doct. Hac emancipatio sic facta registretur per Notarium, & desuper fiat instrumentum, sub hac forma. Anno domini etc. coram tali iudice pro tribunali, seu in domo habitacionis suae, comparuit prouidus. N. cum filio

Pars Tertia

filio suo legitimo N. quem emancipare & extra suam patriam potestatem ponere uoluit, & audiente filio suo & consentiente, eum emancipauit, petentes hincinde ut iudex suum decretum interponeret & emantipationem auctorizaret, Iudex autem interpellatus decretum suum interposuit & auctorizauit. Actum, Anno etc. die etc. mens. §. se etc. presentibus testibus etc. Quisdam tamen notarij in instrumento emancipationis apponunt hanc clausulam. Et pater filio in premium emancipationis dedit tot marcas uel si quid simile. Sed talem clausulam apponere non est opus, cum donatio quam facit pater emancipans filio emancipato, potius dicitur donatio simplicis liberalitatis, quam quod sit facta ob causam scilicet emancipationis, L. si. C. de emanc. libe. & ibi Bal. in fi. & L. quamuis C. de fideicom. Quare filius, hanc donatio

De emancipa. libe. Rub. 44.

donationem, sibi a patre tempore e=
mancipationis factam cum alijs here=
dibus & suis confratribus tenetur con=
ferre, nisi pater hoc tempore donatio=

nis & emancipationis speciali=

ter exceperit per tex. &

doc. in L. ut liberis

C. de colla. ubi

Bar. in fi.

Explicit solennis practica iudicia=

ria D. Henningij Goden Ha=

uelbergensis.

Sequitur

Repet. Rub. De caus. pos. & pprie.

Sequitur solemnis & admodum singularis Repeticio iuris utriusq; luminis D. Lanfranci de Oriano sup. Rub. de caus. poss. & proprie, in qua & possessorij & petitorij cumulationis, & singulorum possessoriorum iudiciorum materia, ut perfectissime, ita clarissime tractatur, quæ enim alicubi in hac diffusa materia, per multas distinctiones & subdistinctiones tractantur, hic per singulares quaestiones & conclusiones sine omni difficultate ostenduntur. Addita sunt summaria p inueniendo quicquid bonarum materia-
rum.
in hoc tractatu habetur commodissima.

Dictio

Repet. Rub. De caus. pos. & pprie.

1. Dicitio causa quomodo in nostra Rub. accipiatur.
2. Quæ sit differen. inter causam & litem.
3. Controuersia quæ dicatur.
4. Copulæ nature est cadere inter diuersa.
5. Possessio grosso modo loquendo consistit in usu rei.
6. Proprietas & dominium an sint idem.
7. Possessorium iudicium quod dicatur. Petitorium iudicium quod dicatur ibidem.
8. Ex conclusione libelli apparet qualiter precedentia intelligantur, & ex ea cognoscatur qualis actio sit intentata.
9. Iudicium possessorium est triplex, uel pro adipiscenda possessione, uel recuperanda, uel retinenda.
10. Not. Regulam pro intellectu possessorij retinendæ, quod quociuscunq; impeditur aliquis actus per quem probetur possessio, tunc dicitur quis turbari
a in pos

Repeticio Rub.

in possessione & competit ei interdictum uti posside.

11. In possessorio retinendæ quis non perdit possessionem, sed eam hoc interdicto tueatur.
12. Interdictum unde ui quando competat.
13. Violentia expulsiua quæ sit.
14. Actio uí bo, rap, quando competat.
15. Violentia ablatiua quæ sit.
16. Violentia turbatiua quæ sit.
17. Violentia Compulsiua quæ sit.

Est uiolentia quæ dicitur inquietatiua.

REPETITV

rus hanc rub. hoc ordine procedam, primum quidem declarabo terminos in rub. positos, Sec. pro iunioribus quædam euidentialia ponam, tertio materi-

am pose

De caus. pos. & proprietatibus

am possessionis & proprietatis aggredi
ar illam per conclusiones expediendo.

Dicit itaq; rubrica de causa possessionis

1. & proprietatis, sed Ly. causa in Rub.
non accipitur prout differt ab effectu,
cum omne generas dicatur causa, et om
ne generatum dicatur effectus, sed cau
sa accipitur hic pro quaestione, & est sen
sus quod papa uult tractare de quaesti
one possessionis & de quaestione prop
rietatis seu dominij. Proprie autem di
citur causa quando lis incipitur, lis au
tem post lit. contesta. secundum glos.
in L. causas C. de transact. Dicit d. Flo.
in cle. fi. supra de procurato, quod lis
ponitur pro causa, & causa ponitur pro
2. lite, & credo quod dicat uerum. Con
trouersia autem dicitur in iudicio uel ex
tra ut not. per glos. in L. lucius § tres
heredes in v. b. mouerit ff. ad Trebel.
Et de hoc noie quescio, habes glo. in l.
qui fidem, ibi quod si conuenit etc. Et
a 2 glos.

Repetitio Rub.

glos. in L. iij. C. finium regum. Solebat tamen Bar. reprobare glos. d. L. causas dicens, litem dici etiam ante litem contestata. ut in aucten. qui semel C. quo modo & quando iudex. sed mihi non placet sententia Bar. contra quem ego allego casum in L. Edita. C. de Eden. ubi dicit legislator & ita actio speciem futurae litis demonstrat. Nam actio dicitur Edita porrecto libello ut in l. j. in princip. ff. de Eden. & ibi appellatur tunc temporis lis futura. Teneo itaque pro constanti inter litem & causam nihil interese. ut etiam sentit D. Flo. sed tantum importat unum quantum aliud.

POSSESSIO

per istam rubricam aperte colligitur, differentiam esse inter possessionem et
4. proprietatem propter copulam &, cuius ius natura est copulare diuersa iuxta illud Alexandri, Iungit diuersa coniunctio sig^a

De caus. pos. & proprie.

- tio significata, & bene proba. in L. naturaliter § nihil commune ff. de acqui.
5. poss. Possessio autem, loquendo grosso modo, (quía non iam intendo diffinire possessionem) consistit in solo usu rei, qui enim utitur re dicitur illam possidere dummodo illum usum non recognoscat ab alio, Nam tunc talis utens diceretur habere tenutam seu detentionem, ut est uidere in commodatario conductore & similib., ut in L. quamuis
6. § si conductor ff. de acqui. poss. Proprietas autem idem est quod dominium descendens a nomine adiectiuo proprius propria proprium, genitiuo proprii, i mutatum in e fit proprietas, solemus enim quod nostrum est, dicere esse nostrum proprium, id est, quod habemus dominium illius rei ¶ præmitto secundo principaliter quod in hac materia possessionis & proprietatis, fit mentio de duplici iudicio, scilicet de possessorio & de petitorio. Possessorium

Repeticio Rub.

possessorium enim dicitur ubi contenditur de possessione, petitorium autem ubi contenditur de dominio alicuius rei. Sit ergo cautus qui uult consulere super huiusmodi materia uel allegare, ut in primis uideat de quo quesicio uentiletur, an de possessorio, an de petitorio, an de utroq;. Nam si in libello apparuerit mencionem dumtaxat fieri de possessione, ut quia dicatur debere restitui possessione etc., possessorium dicitur intentatum. Si uero de dominio mentio habetur, ut quia dicat in libello quod petat iudicem pronunciare ipsum esse dominum, manifestum est petitorium intentatum esse. Si de utroq; fiat mentio, utruq; erit intentatum, et sic petitorium et possessorium erunt accumulata, quo cumulato an pcedat uidebim⁹ infra. q; aut dico si fiat mentio de possess. uel de dominio, intelligo si mentio fiat in conclusionem libelli, non .n. debet attendi narratio. Et istam regulam facite ad cognoscendum qlis actio sit intentata et qle iudicium, q; in qlibet casu de mundo de

bet inspici conclu. et nō narratio, ista est
doctri. Inno. in c. sup. literis, supra de res-
scrip. quem seq. Cy. in d. L. Edita C. de
edendo, et Bal. in L. et si seuerior C. ex
quib. caus. in fa. Irro. et Bar. in L. aureli⁹
§ sticho ff. de libe. lega. et Ang. in L. qui
interrogatus ff. de peti. hered. ¶ Tertio
præmitto q̄ istud iudicium possessoriū
apud legistas dicitur interdictum et nil
aliud est dicere interdictum q̄ iudiciū.
unde cū dicitur interdic. adipiscende ul'
interdict. uti possidetis, idem est ac si di-
ceretur iudicium seu actio, cū interdic.
dicatur q̄si inter duos dictū, et istud est
de natura iudicij q̄a semp est quæscio in-
ter duas partes. ¶ quarto præmitto quā-
9. tum ad p̄sentem materiam attinet, q̄ tri-
plex est iudiciū possess. q̄ddam est pos-
ses. adipiscende, q̄ddam est retinende, et
quoddā est possessorium recuperandæ
posses. adipiscende q̄ndo quis uult acq̄-
rere posses. rei q̄ nunq̄ habuit, ut cōtin-
git in herede qui potest intentare p̄ ha-
benda possesi. bonor̄ hereditarior̄ q̄
possessionē nunq̄ habuit, et tale iudiciū
uocatur interdict. Quor̄ bonor̄, et in

Repeticio Rub.

toto tit. ff. & C. Quorum bonorum
quia licet heres hoc ipso quod est in-
stitutus & hereditatem adiit, efficiatur
dominus rerum hereditariarum, tamen
possessionem earum rerum non ad-
piscitur nisi apprehendat possessio. ff. de
acqui. pos. cum heredes in princip. Et si
ab alio possideantur, potest adipisci ea-
rum possessionem per istud interdic-
tum. Interdictum retinendæ dicitur,
quando quis turbatur in possessione, in
qua de presenti est, et ex tali turbatione
oritur interdictum uti posside. ut in to-
10. to tit. ff. & C. uti posside. Et facio
unam regulam pro doctrina istius pos-
sessorij retinendæ, Quod quociescumq;
impeditur aliquis actus per quem pro-
betur possessio, tunc quis dicitur turba-
ri in possessione et competit interdictum
uti pos. L. uim facit ff. de vi. & vj. arma.
Vnde cum possessio pbeñ per pceptio-
nē fructuū ut in L. Titia ff. de solu. et in
L. pomponius ff. quib. mo. usuf. omit. si
quis

De caus. pos. & proprie.

- quis impeditur recolligere fructus diceretur turbari in possessione & idem est si impediatur arare, seminare, & idem de singulis actib. possessionis ut not. glos. in L. iij. C. finium reg. Et in
11. isto possessorio quis non perdit possessionem, imo illam retinet, & intentas illud possessoriū, asserit se possessorem cum queritur de turbatione, quia aduersarius non finit ipsum pacifice & quiete possidere hæc probat. in L. j. § pe. ff. uti posside. Possessorium autem recuperandæ uocamus cum quis est priuatus possessione alicuius rei. Ut si quis spoliatur possessione rei immobilis
 12. competit ei Interdictum unde vj. et talis dicitur uiolentia Expulsiva. Si autem res est mobilis & ei per uim affertur, tunc competit ei actio vj. bo. rap.
 13. Et talis uiolentia dicitur ablatiua. Quando autem quis turbatur in possessione ut supra dixi, nuncupatur uiolentia turbatiua. Si autem aliquis compellatur
 14. a 5 per me

Repeticio Rub.

- per metum ad aliquid faciendum uel non faciendum, dicitur uiolentia com-
18. pulsua. Est & alia quæ dicitur uiolentia inquietatiua, quæ nil ad materiam nostram, de his temporibus uiolentiæ habemus glos. nota. in L. j. C. quod metus causa.
1. Quot sint remedia pro recuperanda possessione.
 2. Remedium interdicti unde ui datur contra spoliatorem non autem contra tertium possessorem.
 3. Actio personalis non datur contra singularem successorem.
 4. Remedium decreta. sepe de restit. spolia. competit contra tertium possessorem, dummodo ille tertius sciuerit primum possessorem fuisse spoliatum.
 5. Nomen actionis secundum Canones, pars in libello exprimere non cogitur, debet tamen talia uerba exprimere ex quib. resultat certa actio.
 6. Forma libelli in interdicto unde ui.
Not.

De caus. pos. & proprie.

7. Not. duo singularia circa interd^{ctum} unde ui.
8. Libellus quomodo formatur si ex condictione decretalis sepe agatur.
9. Condictio ex L. si coloni C. de agri. & censu. li. xj. quando competit.
10. Remedium Canonis Reintegranda contra quem datur.
11. Remedium Canonis reintegranda quid differat a remedio decretalis sepe.
12. Libellus quomodo formatur si remedium Canonis reintegranda intentatur.
13. Ponit quatuor intellectus c. reintegranda.
14. Bona Cautela ut nunq̄ uicietur libellus in Materia spoliationis.
15. c. Dilecti de iudicijs quomodo intelligatur.
16. Si ad aliquem peruenit possessio sine uicio eius rei, quam ego tantum possidebam an pro recuperanda possessione, habeam aliquod remedium possessorium.

Nu^{q̄}

Repetitio Rub.

17. Nudus detentator pro recuperanda detentatione habet officium iudicis,
18. Habens meram detentionem quomodo pro recuperanda rei detentata, libellum formare debeat,
19. Remedium c. reintegranda competit qualitercumque & quocumque iniusta privato & contra possessores siue in mala fide siue in bona fide existentes,
20. Intendens remedium Cano, reintegranda debet in libello exprimere speciem uitij possessionis,
21. Quando intentatur Canon reintegranda quid probari debeat,
22. Prescriptione opposita & probata agens possessorio recuperandae repellitur,
23. Expositio regule, quod spoliatus debeat ante omnia restitui,

Res

De caus. pos. & proprie.

- 24 Reconuentio an & quando admittatur in causa spoliij.
- 25 Compensatio non potest opponi petenti restitutionem.
- 26 Agenti possessorio recuperandæ non obstat exceptio dominiij, etiam si proponens offerret se incontinenti probaturum de dominio.
- 27 Defectus iurisdictionis opponitur in interdicto possessorio recuperandæ non minus quam in alijs iudicijs.
- 28 Exceptio excommunicationis obstat agenti possessorio recuperandæ.
- 29 Actore consentiente, reus potest in iudicio possessorio recuperandæ opponere exceptionem dominiij, quo probato spoliatus non restituitur.
- 30 Exceptione Notoria defectus dominiij per reum opposita, spoliatus non restituitur, etiam si talis exceptio opposita

Repetitio Rub.

sita non fundaret ius excipientis, & hoc uerum in beneficialibus et in causis spiritualibus. in causis autem temporalibus, Exceptio debet fundare ius excipientis.

31. Exceptio Notoria spoliato opposita debet probari incontinenti.
32. Exceptio Notoria quæ sit.
33. Exceptio Notoria excludens ius agentis, siue sit orta ante spoliationem, siue sit nata post spoliationem, possessionis restitutionem impedit.
34. Quando per exceptionem spoliato oppositam infertur præiudicium anime, spoliatus non restituitur.
35. Exceptio de spontanea traditione, potest contra petentem restitutionem opponi.
36. Testibus duobus de spoliatione deponentibus, plus creditur quàm centum de spontanea traditione deponentibus.
37. Renunciatio iuris agendi super spoliatione, spoliato opponi potest.

De li

De caus. pos. & proprie.

- 38 De licentia iudicis spoliatus, non restituitur.
- 39 Beneficium papæ reseruatum si per inferiorem ordinarium confertur, tunc neq; Titul. neq; poss. transfertur.
- 40 Regula, Quod spoliatus ante omnia etc. per decretal. ad decimas de restit. spolia. in vj. notab. limitatur quod not.
41. Agens simul possessorio & petitorio etiam si possessorium probauerit tamen non restituitur.
- 42 Quando per restitutionem possessionis afferretur actori facultas agendi de proprietate propter potentiam aduersarij, tunc spoliatus non restituitur.
- 43 Si spoliatio, in causa beneficiali facta est lite pendente & est Notorium spoliatum nullum habere ius, spoliatus non restituitur.
- 44 Agens interdicto pro recuperanda possessione, quæ necesse habeat pbare.
- ¶ His

Repetitio Rub.

¶ His præmissis, pro clariori intelligentia materiæ, capio iudicium magis frequentatum, scilicet iudicium possessorium recuperandæ, licet possessorium retinendæ sit etiam frequentissimum

- ¶ pro introitu itaq; materiæ formo unum dubium. Quotuplex est species
1. possessoriæ recuperandæ, id est, quæ sunt remedia pro recuperanda possessione, Dico quod sunt quinque, scilicet interdictionum uide vj, Condictio L. si Coloni de agricu, & cens, C. li. xj. officium iudicis ut in L. & non tantum in princ. & in glos, ff. de pet. here, & in L. aquiliius regulus ff. de donat, & in L. manifestissimi § sed cum in secunda C. de fur. & ibi glos. Item condictio ex Casone Reintegranda iij. q. j. Item condictio ex decretali sepe de rest. spolia, pro quorum remediorum intellectu et doctrina subijcio has conclusiones & est
 2. pulchra materia, ¶ Prima conclusio, si quis est spoliatus aliqua possessione, spoliato

De caus. pos. & proprie.

spoliato competit interdictum uide vi,
contra spoliatorem & heredes eius, nō
autem contra tertiam personam, quæ
forte habuit causam a spoliatore, forte
emendo uel aliter contrahendo. Et ista
conclusio probatur in L. cum a te ff. de
ui & ui ar. Ratio conclusionis, quoni-
am istud iudicium habet actionem
competentem, quæ dicitur actio in
3. factum, ut in § si, insti. de interd. Actio
autem personalis non datur contra sin-
gularem successorem ut in L. j. § si he-
res percepto ff. ad trebel. & in L. eris
alieni C. de dona. & in L. si, ff. de con-
4. trahen. emp. ¶ Secunda conclusio est,
ubi possessio, qua quis est spoliatus, per-
uenit ad tertiam personam scienter,
compellitur ad restitutionem possessi-
onis per conductionem decreta, sepe de
rest. spol. ut expresse dicit tex. in d. c.
sepe. Sed est aduertendum diligenter,
quod ad hoc ut competat Condictio
ex illa decretali non sufficit solum ter-
b tium,

Repetitio Rub.

tium, ad quem peruenit possessio, scire rem esse alienam, sed exigitur quod sciat priorem possessorem fuisse spoliatum, istud est dict. singul. d. Ange. consil. 152. incipi. In predicta quaestione & hoc etiam sentit Io. de Imo. in d. c. sepe. Ex hoc infero corollarium, Quod intentata Condictioe ex d. decret. sepe, non sufficiat ad uictoriam causae, probare istum tertium possessorem scire rem esse alienam, sed necesse est probare quod sciuerit primum possessorem fuisse spoliatum, diceret aliquis superuacuum querere de nominibus iutorum Remediorum, quia de iure Cano. non debet exprimi nomen actionis

5. c. dilecti de iudicijs, Respondeo quod non debet exprimi nomen actionis ut sit necesse dicere in libello, Ego propono interdictum unde ui uel Condictio. cano. reintegranda et sic de singulis. Debent tamen exprimi talia uerba, ex quibus resultat certa

6. actio, Nunc in interdicto unde ui talis erit forma libelli, Ego talis, defectus fui a

De caus. pos. & proprie.

possessione talis fundi, tali die per Tici-
cium, quem ego possidebam et in cuius
eram possessione. Quare peto dic-
tum Tici-
cium condemnari ad restitu-
endum mihi possessionem dicti fundi cū
omnib. fructi. perceptis et c. Vel poterit
concludere prout de consuetudine est.
Quare peto me reintegratum fore ad
posse. dicti fundi. p̄t insup addi. Itē peto
p̄nunciari debere dictum Tici-
cium fore
spoliatorē possessionis dicti fūdi. ¶ Ad
uertite duo. singularia, in isto interdīcto
unde uir, unum est q̄a iudex potest con-
demnare spoliatorē in fructib. p̄ceptis
etiam si non sit petitum in libello per a-
ctorē, q̄ est mirabile, istud est dic. sing.
Inno. in c. grauis sup̄ de resti. spolia. Nā
iudex non debet impartiri officium suū
nisi petitus ut in L. iij. § hoc aut ff. de
dam. infec. ideo istud redditur singulare
in hoc interdīcto. Et idem in uiolentia
compulsura, ut ibi per eund. Inno. Se-
cundū singulare est, Quoniā necesse est
b 2 in hoc

Repeticio Rub.

- in hoc interdicto probari debere de vi,
de tempore, de die possessionis, qualiter
deiectus possidebat eo tempore
quo fuit deiectus, licet regulariter in
alijs actibus non sit necesse probare
tempus, hæc est doctrina Inno. in c.
8. qualiter & quando ij. de accusa. ¶ Vbi
intentatur condictio decret. sepe, sic de-
bebit formari libellus. Ego talis fui in
possessione talis fundi, qua possessione
fui spoliatus per Ticium, qui Ticius
postea dictum fundum uendidit. Seio,
qui quidem Seius sciuit & de presenti
scit dictum Ticium me spoliase dicta
possessione, quare peto dictum Seium
condemnari deberi ad restituendum
mihi possessionem dicti fundi. Ex his
uerbis constat intentatam fore condi-
ctionem decretal. sepe, licet mentio ex-
pressa non sit habita de nomine actio-
nis, & ita dicendum est de cæteris sin-
9. gulis actionibus. ¶ Tertia conclusio,
ubi quis cecidit a possessione sua et per-
uenit

De caus. pos. & proprie.

- uenit ad tertium possessorem cum uicio competit **Condictio L. si coloni, C. de argicul. & cens. li. xj.** Est præterea beneficium **Cano. Reintegranda** per quod Beneficium succurritur cuilibet possessori a sua possessione cadenti, contra quemcunq; possessorem, qui
- 11.** sit in mala fide constitutus. Et differt istud Remedium a beneficio decret. sepe, quia dicta decreta, exigunt quod conuentus sciuerit Agentem fuisse spoliatum, nec sufficit scire rem esse alienam. In hoc autem Beneficio canonis reintegranda satis est conuentum scire rem esse alienam unde in isto beneficio **Cano. Reintegranda** sic formabitur libellus.
- 12.** bellus, ¶ Ego talis eram in possessione talis fundi, uerum Titius me spoliavit dicta possessione, quæ possessio postea peruenit ad Seijum, qui Seijus scit rem esse alienam, & sic est in mala fide, quare peto dictum Seijum condemnari deberi ad restituendum mihi di-

Repeticio Rub.

13. Etiam possessionem. ¶ Dicitur tamen Canon reintegranda habuit plures intellectus, Io. enim Cal. dixit dictum Canonem non uendicare sibi locum nisi in reb. clericorum, & iste est uerus intellectus, quinimo ut dicit Io. de Imo. posse non habere locum nisi in rebus Episcoporum, quia in isto tex. non fit mentio nisi de Episcopis, & ista est rei ueritas, sed iste intellectus communiter non tenetur. Fuit secundus intellectus dicentium Canonem Reintegranda non producere nouum remedium sed quod dicat utendum esse antiquis Remedijs, iste intellectus a nemine tenetur, & merito quia secundum hoc nihil operaretur ille Canon quod non est dicendum. Fuit ergo tertius intellectus quod iste Canon concurrat cum omnibus alijs remedijs spoliatorijs, id est, quod ubicunq; habeat locum aliud remedium puto interdictum unde ui,
uel

De caus. pos. & proprie.

uel decreta. Sepe, posset etiam habere locum iste canon Reintegranda, & iste

14. est uerus et tenetur. Ex quo infero bonam Cautelam ut nunquam uicietur libellus in materia spoliationis ut in fi. libelli adijciatur ista clausula. Et pro dicto iure suo obtinendo proponit causam Reintegranda. Nam potest deservire iste libellus in casu in quo competit interdictum unde ui, & in casu in quo competit decretalis sepe, & in casu specifico in quo competit c. reintegranda, & ita uidi per nonnullos libellantes apponi illam clausulam quod est

15. notandum. Nec hic repugnat c. dilecti de iudicijs, quia uerum est quod non sit necesse exprimi nomen actionis, tamen potest exprimi, si actor uult exprimere, ita intelligatis d. c. dilecti. Fuit quartus & ultimus intellectus, ut dictus Canon uendicet sibi locum in quibuscumque rebus, tam clericorum quam laycorum, & iste communi

Repeticio Rub.

ter tenetur cum precedenti ut inquit
do. Io. de Imo, licet uerba tex. non con-
gruat, tamen ab hoc intellectu minime
est recedendum, cum mutandum non
sit, quod semper certam habuit interpre-
tationem ut in L. Minime ff. de legi-
bus. ¶ Quarta conclusio, Nullum est
16. proditum Remedium possessorium
possessori tantum, a possessione cadenti,
contra tertium bonæ fidei possesso-
rem, Hæc est sententia Inno. in d. c. sepe
& seq. communiter Canonistæ, idem
tenet Bar. in L. Manifestissimi § sed
cum in secunda C. de furt. & in C. siue
autem § si duobus ff. de public. &
idem ibi Bal. hoc etiam uoluit Cy. in L.
cum res C. si res alie. pig. dat. sit ꝑ opi-
nionem sequi, Paul. de cast. in d. § sed
cum in secunda Ang. fuit sibi contra-
rius in hoc articulo, quia unum dixit in
d. § si duobus, & aliud dixit in d. § sed
cum in secunda, & licet Inno. contrari-
um tenere uideatur in d. c. sepe, tamen
non

De caus. pos. & proprie.

nonnulli doct. saluant in uno ut eius dictum intelligatur quando res peruenit ad nouum possessorem cum uicio, quia erat furtiua res, uel ui possessa etc.

17. ¶ Quinta conclusio, Vbi habens meam detentionem, cadit a detentione rei ut sua intererat rem habere, ueluti est commodatarius, qui tenetur restituere rem Commodatam, & depositarius qui tenetur restituere rem depositam, & sic de similibus, tunc competit officium Iudicis ad aduocandum rem contra malefidei possessorem ueluti si quis furaretur rem commodatam commodatario, tunc poterit aduocari ista res, per commodatarium intentando officium iudicis, ut in L. & non tantum in princip. & ibi glos. ff. de peti. hered. & glos. in d. § sed cum in secunda & fac. tex. cum glos. in L. Aquilius Regulus ff. de dona. Et forma libelli erit talis, Ticius commodauit mihi talem librum qui liber est mihi surreptus per Sejum

Repetitio Rub.

- quare peto ipsum condemnari ad restituendum mihi tenutam dicti libri. ¶
19. Plus dicendum est circa Canonem Reintegranda quod etiam competit contra possessorem ignorantem, & sic in bona fide existente, cum tamen possessio peruenit cum uicio, id est, quod possessio erat uiolentia uel aliter uiciosa ex facto primi occupatoris hoc tenet Innocen. in d. c. sepe circa fi. & ceteri doct. sequun. unde hoc casu procedit libellus in isto Canone, etiam si non fiat mentio, quod iste possessor fuerit sciens. ¶ Est tamen sciendum secundum Io. and. in d. c. sepe, quod ad hoc ut procedat Iudicium in isto Canone reintegranda, exigitur quod in libello exprimat species uicij possessionis & deinde probetur, puta quod dicat quod fuit spoliatus possessione, uel fuit subtracta per furtum, uel quod coactus fuit per uim, uel per metum illam alienare, uel quod perdiderit rem

De caus. pos. & proprie.

21. rem ex alia causa iniusta. Nec sufficit probare quod semel possederit istam rem, & quod nunc possidetur per alium, nisi doceatur de spoliatio-
ne, uel de alia specie amissionis ex iniusta causa ut supra. Et cum fuisset hæc quæstio de facto in Ciuitate Cremonæ, non fuit hæc materia per illos docto, bene intellecta neq; bene practicata, Dicit Spec. in tit. de restitu. spo. in quarta parte *¶* f. iiii. quod ubi intentatur conon reintegranda, necesse est probare possessionem agentis & spoliationem, intelligite quando allegatur spoliatio, si autem allegaretur alia species amissionis, tunc deberet probari illa causa, puta furtum, uel uolentia compulsiua et c. Ita reperio in materia ista fuisse consultum per plures doct. scilicet per D. Galphar. de per. per d. Flo. de sal. de placen. & per d. Io. de dalan. de senis, & per do. Io. de Lau. de se, & d. Bar. pla.

Repeticio Rub.

- pla. de se. & per d. Nicol. Succ. de se. excellentis. doct. Collegij Senensis,
22. ¶ Hæc omnia Remedia possessorij recuperandæ procedunt, nisi prescriptio allegetur & probetur, nam si quis possessionem uiolentam uel aliter uiciosam tenuerit per xxx. annos ad minus prescribit de iure Ciuil. L. sicut C. de prescrip. xxx. anno. & idem de iure cano. nisi possessor fuerit in mala fide ut in c. Malefidei possesor de reg. iur. in vj. & in c. si. de prescriptio. ¶ Sed quod uulgo legitur, Et Regula satis uulgata habetur, quæ talis est spoliatus ante omnia debet restitui c. j. & c. ex quaestione de restit. spol. & in c. cum dilectus & c. si. de ord. cog. & ij. q. ij. per
23. tot. & in L. si quis ad se fundum C. ad L. Iuliam de ui pub. oportet ut exponamus istam regulam, dum dicit spoliatum exaudiendum, siue spoliatus fuerit malefidei possessor, siue fuerit predo. ut in d. c. j. cum concord. alleg. ibi in glos. Et dum subijcitur ante omnia di-

De caus. pos. & proprie.

- 24 uersimode necesse est exponi, Considerandum est enim quod intento possessorio recuperandæ, Reus interdum utitur Reconuentione, quæ reconuentionio non potest habere locum ut in c. fi. de ord. cog. tunc exponitur ante omnia restituendus est, id est anteq̃ audiatur reus super reconuentione, Vbi tamen reus reconuenerit actorem super alia spoliatiõne, tunc bene admitteretur reconuentionio, & simul tractaretur in eodem iudicio tanq̃ mutuæ petitiones ut
- 25 in d. c. cum dilectus. Interdum reus opponit compensationem, & tunc illa non admittitur, cum habeatur instar actionis ut in c. cum inter de excep. Et tunc debet exponi ante omnia, id est, anteq̃ audiatur Reus super eo quod
- 26 petitur per compensationem. Interdum reus agenti possessorio recuperandæ opponit exceptionem dominij, quia dicit se esse dominum rei, & clarum est talem exceptionem admitti non debere nisi

Repetitio Rub.

- nisi ut infra dicam glos, est, in c. j. de restit. spoli. & tenent omnes Canonistæ & etiam legistæ in d. L. si quis ad se fundum, Nec habet locum illa exceptio, secundum omnes, etiam si opponens offerret se incontinenti probaturum de dominio. Et tunc exponitur ante omnia, id est, ante contentionem fiendam super dominio, hæc proba, in tex. d. decret. j. de restit. spolia, ibi ante contentionem etc. Exceptio autem defectus iurisdictionis in personam iudicis
27. potest opponi sicut in alijs iudicijs. Et
28. exceptio excommunicationis contra partem agentem, hæc fuit doctrina Ang. in d. L. si quis ad se fundum.
- ¶ Aduertite quod ista Regula ita generalis, Spoliatus ante omnia debet restitui, patitur plures limitationes singulares.
29. ¶ Prima limitatio sit ista, ubicunq; opponitur exceptio dominiij contra agentem possessorio recuperandæ, contentien-

De caus. pos. & proprie.

sentiente actore, si probetur de domi-
nio, spoliatus non est restituendus, ca-
sus est in c. j. de resti. spolia. Sit ergo
cautus agens, ut quando uiderit, excep-
tionem dominiij opponi, replicet
tu non potes opponere exceptio-
nem dominiij, quia ego debeo per
prius ad istam possessionem restitui.

30 ¶ Secunda limitatio, ubi opponitur
per reum exceptio Notoria defectus
ius agentis, spoliatus non est restituendus,
ueluti si Clericus spoliasset lay-
cum possessione alicuius beneficiij,
cum Notorium sit Laycum non posse
se obtinere beneficium. Si nunc
fuerit conuentus clericus per Laycum
possessione Recuperanda, & clericus
obijciat, licet spoliauerim te, tu
tamen non potes obtinere, quia tu
es incapax beneficiij cum sis Lay-
cus. Spoliatus hoc casu non de-
bebit restitui ad possessionem. Ista
fur.

Repeticio Rub.

fu. Nota, Innocen. qui semper allegatur
in c. cōstitut⁹ supra de filijs presb. et Io.
And. in Rub. de resti. spolia. in add. ad.
Spec. Et istud est intelligendum in be-
neficialibus etiam si exceptio opposita
non fundaret ius excipientis, In alijs
autem causis temporalibus ad hoc ut
exceptio Notoria ut supra et c. excludat
agentem possessorio recuperandæ,
Necesse est quod talis exceptio fundet
ius excipientis glos. est singularis in c.
ad decimas in v^o b. eundem clericum de
restit. spolia. li. vj. ita concor. notab.
Anto. de But. in c. in litteris supra de re-
stit. spolia. dictum Inno. et Io. and. cum
d glos. ne uideantur ad inuicem aduer-
sari, & sequi. etiam d. Io. de Imo. Quod
31. autem dicitur de exceptione Notoria
quod repellit agentem possessorio re-
cuperandæ, est intelligendum quando
ista exceptio potest incontinenti pro-
bari, aliter non habet locum secun-
dum Inno. in c. litteris de restit. spolia.
& se

De caus. pos. & proprie.

32 & sequi. do Ant. de But. in c. significasti de diuor. Et pro ista limitatione allegat Ange. tex. quem non uidi ab aliquo Canonista allegari in c. accepta secund. respon. de rest. spo. & bene probat. Intelligite Notoriam esse exceptionem secundum Doct. siue sit Notoria per confessionem actoris, siue per euidenciam facti, siue per aliam speciem notorietatis & sufficit secundum d. Ant. de But. in d. c. significasti esse notorium iudici tantum, uel alijs personis tantum & non iudici. ¶ Attendite quod est unus tex. qui uidetur destruere totam istam Materiam in c. cum dilectus de ord. cog. ubi pars confitebatur dominium partis conuentæ possessorio recuperandæ, & sic est Notorium agentem non habere ius, & tamen ibi talis confessio nihil operatur, Inno. formauit istud contrarium & non soluit, Ange. dedit unam solutionem quæ nihil ualet, Ideo dicendum est melius ut etiam uoluit do.

Repeticio Rub.

Iuit do. Io de Imo. in d. c. cum dilectus,
quod ibi pars non confitebatur aliquid
sed dixit tex. q̄ non negabat, unde ista
stant simul, q̄ aliquis taceat et sic non ne
gat, neq̄ affirmat, & est quoddam me
diū inter affirmare & negare, ut in
reg. iu. is qui tacet de reg. iu. lib. vj. Re
perio alium tex. contrariū huic deter
minationi in c. significasti prealleg. &
in c. porro de diuor. ubi dicitur, q̄ si q̄s
dimisit uxorem sine iudicio Ecclesiæ, li
cet Notorium sit inter eos esse parente
lam, tamen si mulier petat se restitui ad
possessionem, est restituenda, & tñ erat no
torium ipsum non habere ius, & sic con
tradicit predicta doct. d. Ant. de But. in
d. c. porro dicit, hic est casus expressus,
q̄ agenti possessorio recuperandæ non
p̄t opponi exceptio Notorij defectus
iuris proprietatis cōtra oēs doct. nec ali
ter soluit, et est forte contrarium, q̄re d.
Bar. de salice. in L. si quis ad se fundum
prealleg. distinguit, Aut ista exceptio
erat Notoria tpe spolia, et tunc erat no

De caus. pos. & proprie.

ra et nō potest opponi, ut in d. c. porro.
Aut talis excep. Notoria est orta, post
spoliationem factam, ipsi spoliato, &
tunc talis exceptio habet obstare, ut in
c. significasti de diuor. ista est bona so-
lutio quantum ad soluendum contrari-
etatem illarum duarum decretalium,
porro, et significasti. Sed contra suam
solutionem est textus in d. c. excepta
ubi textus loquitur indistincte nec ibi
apparet abiurationem Ecclesiæ fuisse
post spoliationem, et tamen denegatur
restitutio, unde ille tex. est simpliciter
intelligendus ut iacet. Item contra d.
Bar. facit ratio, quam ponunt doc. maxi-
me in bñficialib. que ita uendicat sibi lo-
cum, quando exceptio est nata ante spo-
liationem sicut si post. Ego autem puto
procedere predictam doctri. sine scrupulo,
Nec habet obstare c. porro si
subtiliter intelligatur, nihil enim facit
ad propositum, quam rem sic declaro.
Nam ibi Comes Pontini uxorem suā

Repeticio Rub.

dimiserat absq; iudicio Ecclesiæ, ista mulier intentauit possessorium recuperanda, petens se restitui, ut reciperetur in domum per suum maritum. Comes Pōtini opposuit excep. quod ideo eam dimisit, quia ista mulier fuerit cognata alterius uxoris suæ defunctæ, papa dicit Maritum compellendum recipere uxorem, nec ibi apparet quod ista exceptio opposita contra restitutionem fuerit Notoria, quod autem subiicitur in tex. ibi, prudentia tua cognoscat q; etiam si parentela esset publica & Notoria absq; iudicio Ecclesiæ ab ea non potuit separari etc. Ista uerba non concernunt exceptionem opponentis, nec referuntur ad restitutionem sed sunt uerba papæ uolentis, quod mulier non possit propria autoritate dimitti absq; iudicio ecclesiæ, etiam si parentela esset publica & Notoria. Vnde ista stant simul, quod uir non possit dimittere uxorem suam absq; iudicio Ecclesiæ,

Repeticio Rub.

clesiæ, & quod postea, si ipsa fuerit dimissa, non teneatur tamen ipsam recipere, si est aliqua exceptio Notoria impeditiua, & iste est casus decisus in decretal. sequen. ubi papa expresse determinat, quod licet Maritus propria autoritate dimiserat uxorem suam, si postq̄ fuerit dimissa, committat adulterium, illam recipere non tenetur, licet maritus non benefecerit quod eam dimiserit sine iudicio Ecclesiæ, ut in d. c. significasti, Ex quib. omnibus habetis dilucidatum intellectum, illarum duarum decreta, porro & significasti. Et sic debet ad d. c. porro respondere, quod ibi excep. oppo. contra petentem restitutionem, non erat Notoria, nimirum si admittatur restitutio, & ista est ueritas, in c. autem significasti, Excep. erat notoria, ideo impeditur restitutio, quæ exceptio orta fuit post spoliationem. Ex quib. uolo ampliare dictum Inno. & sequentium hoc modo, Excep. Notoria

Repeticio Rub.

- excludens ius agentis, siue sit orta ante spoliationem, siue sit nata post spoliationem, impedit possessionis restitutionem, Et sic non habet locum regula spoliatus ante omnia debet restitui, prima pars probatur in d. c. excepta, secunda pars probatur in c. significasti prealleg. ¶ Tertia limitatio ubi per exceptionem infertur preiudicium anime, spolia, non restituitur exemplum, ut si uir petat sibi debere uxorem restitui, mulier opponit parentelam, certe si fieret restitutio quod ad copulam carnalem esset periculum anime, quia in gradu prohibito, hec limitatio probatur in c. literas de restit. spolia, Non tamen obstante tali exceptio, fiet restitutio quod ad cetera obsequia, et ita intelliguntur textus in c. porro secundum glossam, ibidem ne uideatur ad inuicem aduersari illarum duarum decretorum. ¶ Quarta limitatio, si contra petentem restitui, possessionis opponatur de spontanea traditione, quia spoliator dicit ego non spoliaui te, sed tu tradidisti mihi sponte, non fit restitutio secundum
34. Inno. in c. super hoc de renunc. ¶ Atque
- 35.
- 36.

De caus. pos. & proprie.

tendite singulariter ad unū, q̄ si testes
pducant hinc inde, plus creditur duob. de
spoliatioe deponentib. q̄ centum de
spontanea traditioe deponentib. secū-
dum Inno. in d. c. sup hoc, q̄ dictum ual-
de extollit dictum Ange. in d. L. si quis
ad se fundum, et est ratio, quia spoliatio
facilius cadit in sensum testis, q̄ sponta-
nea traditio, libera uoluntas non p̄t ui-
deri, spoliatio sic quia patet ad oculum.

37 ¶ Quinta limitatio ubi cōtra petentem
restit. opponitur de renunc. iuris agendi
sup spoli. et si illa exceptio p̄batur resti-
tutio deneganda est ut in l. post q̄ liti C

38 de pact. ¶ Sexta limitatio ubi spoliator
dicit se spoliasse de litentia iudicis et hoc
p̄bat, spoliatus non restituitur secundū
Inno. qui ita not. singu. in d. c. super hoc
& seq. Ang. in d. L. si quis ad se fundū.

¶ Septima limitatio, ubi contra spoliatū
bñficio, pducitur reseruatō papalis, de-
negatur restitutio ita con. do. de rot. con-
39 cl. xvj. in no. Ex q̄ sequitur q̄ inferior or-
dinari⁹ cōferēdo bñficiū reseruatū pa-

Repetitio Rub.

- pæ, non transfert neq; titulum neq; possessionem, ad hæc fac. not. per doct. in c. ut nostrum de app. & in c. si eo tempore de elect. li. vj. ¶ Octava limitatio, ubicunq; spoliatus in libello suo spoliatorio proponit quod est contra se, & concludit pro iure conuerti, talis spoliatus non est restituendus, iste est tex. singula. in c. ad decimas de restit. spo. in vj. secundum do. Bar. de Sal. cuius fuit hæc limitatio in d. L. si quis ad se fundum, qui dixit quod per illam decretal. ad decimas, limitantur, omnia iura Canonistarum, quæ uolunt spoliatum debere restitui. ¶ Nona limitatio, ubicunq; intentatur simul petitiorium & possessorium, etiam probata spoliatio, non fit restitutio, iste est tex. ad litteram in c. cum dilectus de caus. poss. & proprie. ¶ Decima limitatio ubicunq; si spoliato restitueretur possessio, auferretur actori facultas agendi de proprietate propter potentiam ad

De caus. pos. & proprie.

am aduersarij, tunc spoliatus non est restituendus secundum d. Paul. de cast. in. L. quamuis C. de Edict. diuii adr. tol. in fi. ¶ Undecima limitatio, in causa beneficiali, si spoliatio facta est lite pendente, sitq; Notorium spoliatum nullum habere ius, spoliatus non restituitur secundum do. de Rot. conclus. xiiij. in no. Ratio huius limitationis quia in iudicijs quis non auditur, nisi sua intersit ut in c. cū inter canonicos de elect. & 44 c. super his de accus. cum similib. ¶ Circa necessaria ad probationem possessori recuperandæ habemus glos. not. in c. addecimas de restit. spol. in vj. Exigitur ergo dumtaxat probatio possessionis & spoliationis, hoc est quod agens probet se spoliatum, & quod possidebat tempore spoliationis, pro quo facit tex. in c. olim j. de rest. spolia. Et cum hac doctrina omnes transeunt, Ex his sequitur quod in isto possessore non exigitur Titulus, & est generale in quo
c 5 libet

Repeticio Rub. 511

libet possess. secundum Ange. in L. j. in
princ. ff. de eden. Ex hoc sequitur corro
larium, Quod ubi agitur possessorio re
cuperandæ uel etiam retinendæ, quis
non cogitur dicere titulum suæ possess.
pono rem in practicam, spoliator cons
uentus opponit cōtra spoliatum petens
tem restitutōem dicens, dñe iudex, iste
spoliatus nullum habet instrumentum
de ista re, nec potest respondere, inter
rogetis eum quo titulo possidet istam
rem, certe iudex non debet facere istam
interrogationem, & si fecerit, spoliatus
non teneretur respondere, in possessio
ne retinendæ, dicite ut dicam infra in
suo loco. ¶ Hæc materia patitur unam
singularem limitationem, uidelicet ubi
quis est spoliatus beneficio, nam ad
hoc ut quis posset restitui ad suum be
neficium, debet probari titulus colora
tus beneficii, glos. est singularis in cle.
unica de caus. pos. & proprie. in glo. fi.
quod

De caus. pos. & proprie.

quod tenet Inno. in c. ex parte de resti.
spo. & Archid. in c. eum qui, de eo qui
mit. in pos. caus. rei ser. li. vj. & not. do.
de Rot. conclus. xiiij. in no. idem Io. cal.
idem Io. de Imo. qui dicunt hanc esse
communem opinio. tenuit & d. Flo. in
d. cle. uni. fuit etiam sententia Speculat.
in tit. de teste § nunc dicendum uers.
sed pone in beneficialib. cuius limitati
onis ratio probat. in d. c. eum qui, & in
c. j. de reg. iu. in vj. cum similib. Hæc
tamen limitatio moderanda est, ut not.
concludunt do. de Rot. in d. conclus.
xiiij. Quando spoliatio beneficij facta
fuerit ante litem conceptam, Spoliatio
ne autem interueniente lite pendente,
tunc non exigitur probatio tituli, sed
satis est etiam probare spoliationem &
posses. & talis reuocatio fiet ex me
ro officio iudicis per uiam attentati,
nullo ordine iuris seruato secundum
pfa. domi. de Rot. & sic non erit
necessarius libellus, neq; litis conte
statio

Repeticio Rub.

statio et c̄. Ratio huius Moderationis est, quia priori casu sola pars spoliata est offensa, Posteriori autem casu etiam iudex, quinimo, & lex est offensa quæ iubet lite pendente nihil debere innouari in toto titu. Vt lit. pen. Ideo, in penam spoliatoris hoc statuitur, ut sufficiat spoliatum probare possessionem, et spoliationem absq; titulo colorato beneficij. Hæc dixisse sufficiant pro fundamento possessorij recuperandæ.

1. Narratio libelli in Interdicto uti possidetis, debet duo complectere.
2. Quando agitur pro turbata possessione quot petantur in conclusione libelli.
3. Forma libelli in possessorio retinendæ.
4. In interdicto retinendæ, possessio & turbatio sunt probanda.
5. Probans se fructus recepisse ex fundo possessionem probauit.

Pro

De caus. pos. & proprie.

6. Probans se arasse uel seminasse, probauit possessionem.
7. Probans se recepisse pensionem, probauit possessionem in præiudicium soluentis, & eciam in præiudicium aliorum, nisi alius possideat.
8. Possessio per solam locationem non probatur.
9. Si alienans rem quam possidet constituit se possidere, nomine alterius possessio transfertur.
10. Clausula in instrumento quod uenditor constituit se possidere nomine emptoris, quid operatur.
11. Verba quæ quottidie in instrumentis ponuntur uidelicet Ticius dedit, uendidit, tradidit Seio talem fundum, quid importent.
12. Per conductionem fictæ transfertur possessio conductoris.
13. Tres modi per quos possessio, artificio iuris & sic fictæ transfertur.
14. Possessione per fictionem iuris
trans

Repetitio Rub.

translata, an pars etiam teneatur ad ueram traditionem possessionis.

15. Quæ requirantur, ut per constitutum, confessionem, uel conductionem transferatur possessio.

16. Per solutionem Tributi Estimi aut Cadastri, neq; possessio neq; dominium probatur.

17. Declaratio requisiti, Quod actor in possessorio retinendæ tempore litis contest. possidere debeat.

18. Interdictum uti possidetis, datur contra turbantem, licet non contendat se possidere.

19. Possessorium retinendæ quando competat contra diffamatorem.

20. Si aliquis non facit controuersiam possessionis, sed dicit se uti iure seruitutis, an detur contra eum interdictum possessorium retinendæ.

21. Usufructuarius, quando intentat possessorium retinendæ contra dominum
pro

De caus. pos. & proprie.

propriarium, debet narrare se turbari in quasi possessione usufructus, nam si diceret se turbari in possessione fundi succumberet.

22 In incorporalib. quasi possessio nil aliud est q̄ patientia domini.

23 Quando usufructuarius intentat possess. retinendæ, non contra propriarium sed contra tertium, tunc debet narrare quod turbatur in possessione fundi, quem possideat naturaliter non autem narret se turbari in quasi possess. usufructus.

24 Possessorium retinendæ habet contrariam naturam petitorij scilicet rei uend.

25 No. Quando utraq; pars asserit se possidere, & neuter uult dare libellum, ne per hoc constituatur actor, quid iudex facere debeat.

Si utra

Repetitio Rub.

26. Si utraq; pars in possessorio retinenda probauerit de possessione sua, quis præferatur & obtinere debeat,
27. Licet in possess. recupe. non admittatur excep. domi. tamen in possess. retinen. admittitur. Nam casu quo utraq; pars probauerit de possessi. illa obtinebit quæ dominium probauerit.
28. Qui possidet, uel clam, uel precario ab aduersario, in possess. retinen. obtinere non potest, secus si a tertia persona.
29. Spoliatus potest impune turbare spoliatorem in possessione Fundi quo est spoliatus etiam ex interuallo.

Vnc est ransendum ad quædam fundamenta possessoriæ retinendæ, Et primo circa libellum, Pro quorum introductiõne subijctio has conclusio

De caus. pos. & proprie:

- clusiones. Prima conclusio sit ista, In
possessorio retinendę quod nominatur
1. uti possidetis. In narratione libelli duo
sunt necessaria, primum quod quis nar-
ret se possidere. Secundum q̄ narret
se turbari, in ista possessione, hanc con-
clusionem firmat Bar. in L. j. §. interdi-
 2. ctum ff. uti pos. Secunda conclusio. in
isto interdicto seu possessorio retinen-
dę, conclusio libelli debet tria contine-
re, scilicet quod desistat a turbatione.
Item quod in futurum non turbet. Ter-
tio quod condemnatur ad interesse tur-
bationis preteritę. Quartum addunt
ultramontani, quod cogatur cauere
cum fideiussoribus de non molestando
in futurum, & est uera sententia ultra-
montanorum quę probatur in L. unī-
ca. C. uti possidetis, & placet, Bar. etiam
 3. ubi supra. Forma igitur libelli erit talis,
coram uobis domino potestate etc.
Comparet petrus de talibus, exponens
quod Seius ipsum turbat in possessio-
d ne talis

Repeticio' Rub.

ne talis fundi, quem ipse petrus de presenti possidet, quare petit per uestram sententiam diffinitiuam condemnari debere dictum Seium ad desistendum a dicta turbatione. Item quod in futurum amplius non turbet. Item q̄ eum condemnetis ad satisfidandum quod nō turbabit in tempus futurum. Item quod eum condemnetis ad omne interesse dicti petri, quod pretendit ratione turbationis preteritæ. Hanc formam ponit Bar. licet non ita clare in d. § interdictum. Sit ergo cautus qui uult aliquem accusare de turbata possessione ut sciat concipere libellum, nam alias de facili processus posset corruū.

4. ¶ Nunc qualiter probantur contenta in libello, scilicet contenta in narratione, quæ necessario debent probari, Ut actor obtineat, uidebimus, sed quantum ad probationem turbationis non est insistendum. Nam istud constat ex his, quæ dixi in euidentialibus,

De caus. pos. & proprie.

bus, ubi dixi quando quis dicatur turbari in possessione, & dedi uobis unam pulchram regulam, uidete ibi, & istud sufficit quo ad turbationem, Stat modo difficultas non modica in modo probandi possessionem. In hoc sunt duo consideranda, Primum modi per quos probetur possessio. Secundum cuius temporis debeat probari possessio. Ratione primi subiicio has conclusiones.

5. Prima conclusio, Si probatur aliquem recepisse fructus ex fundo probata est possessio, ut in l. Pomponius ff. quibus mo. usu amittit, cum similibus.

6. ¶ Secunda conclusio, Vbi quis probat se arasse uel seminasse, uel alio modo agrum coluisse, probata est possessio glo. est singularis, in l. iij. C. finium regun. q̄ ibi no. Bald.

7. ¶ Tertia conclusio si probetur quem recepisse pensionē p̄pter afflictum fundi uel domus, probata est pos. in p̄iudiciū soluentis, et etiā

Repeticio Rub.

- in preiudicium tercii, nisi probetur alius
um fructus collegisse, ut no. Ange. in l.
quædam mulier, ff. de rei uen. & Bar.
in l. quamuis § si conductor, ff. de ac-
qui. pos. & Canonist. tradunt in, c. inter
8. dilectos de si. instru. Sola autem loca-
tio non inducit probationem possessio-
nis, ut probatur in d. c. inter dilectos.
9. Quarta conclusio. Vbi uerus possessor
constituit se possidere nomine alterius
puto Ticij, transfertur possessio fictè in
Ticium tex. est in l. quod meo. in prin.
10. ff. de acqui. pos. Et nunc intelligitis om-
nia instrumenta maxime uenditionum
in quibus apponitur illa clausula, quod
quidem uenditor constituit se nomine
Ticij emptoris possidere predictum
fundum, nam per ista uerba probatur
quod possessio est translata in empto-
rem. Per illa autem uerba quæ quoti-
11. die ponuntur in instrumentis uenditi-
onum, uidelicet Ticius dedit uendidit,
& tradidit Seio talem fundum et c. non
probatur

De caus. pos. & proprie.

probatur aliqua translatio possessionis sed illa uerba dumtaxat important q̄ uidetur data licentia per uenditorem emptori capiendi possessionem propria autoritate, iste est tex. fin. in l. predia. ff. de acqui. pos. & tenen ibi omnes doc. ¶ Quinta conclusio, Si uenditor simpliciter confitetur se emptoris nomine possidere, translata est ficte possessio in emptorem, & sic probatur possessio per ista uerba. Glo. est singularis, ab omnibus approbata, in l. ab emptio-

12. ne in principio ff. de pactis. ¶ Sexta conclusio, ubi uerus possessor conducit fundum a tercio, puta a Ticio, translata est ficte possessio in Ticiu, & sic iste etiam est modus probandi possessionem, tex. est in l. q̄ meo in prin. ff. de acqui. pos. & in l. quedam mulier ff. de rei uendi.
13. ¶ Et sic habetis tres modos per quos trāsferitur possessio ficte, id est ex artificio iuris ciuilib, scilicet per constitutionem p̄ conductionem et per cōfessionem

Repetitio Rub.

14. nem, ut supra probatum est. ¶ Aduersus te ad duo singularia, quod licet post istos modos ficte transferatur possessio tamen transferens possessionem ficte uno ex predictis tribus modis non liberatur a uera traditione, imo non obstante dicta traditione ficta, poterit compelli tradere poss. realiter et manualiter glo. est
15. sing. in l. ab emptione in l. prealle. ¶ Secundum quod est considerandum in hac materia, quod ad hoc ut per constitutionem uel per confessionem uel per conductionem, transferatur possessio et translata esse intelligatur, Exigitur, quod ille constituens, confitens uel conducens possideat tempore quod constituit se possidere, et idem dico in alijs modis de quibus supra glo. est sing. approbata per omnes in l. quauis § si conductor ff. de acq. pos. Erit ergo practica talis quando quis uult probare poss. per instrumentum in quo est constitutum, necesse est quod faciat unum capitulum, & illud probet, quod talis qui constituit se possidere nomine talis etc.

De caus. pos. & proprie:

tempore constituti possidebat dictum
fundum, et idem dico in alijs speciebus, si
cte tradicionis, qd dictum est de consti
tuto simplici, Idem dicite de eo qui con
stituit se p̄cario nomine posside, ut pro
batur in d. l. interdum, et in toto ti. ff. de
p̄cario. Et plene habetur per Bar. in l. q̄
16. meo prealle. ¶ Non aut̄ est credendum
ut etiā alias dixi quod per estimum aut
cadastrum p̄betur poss. neq; dñium, ut
no. Bar. et Bal. in l. si p̄r. C. de action
empti. Et plures uidi dubitare in prac
tica, unde licet ego dedissem officiali
cois multos fundos in scriptis dicēs esse
meos, rogans q̄ ponat in estimio meo,
per hoc non p̄batur q̄ possideam illos
fundos, nec q̄ sunt mei in p̄iudiciū ter
cij sed bene probaret pro communitate
in p̄iudiciū eius qui fecit ponere in
Estimo ad hoc ut cogatur soluere col
lectas pro istis reb. et c. Hec sunt no. dñi
Ang. in l. x. de uerbo obli. In considera
tione secundī has facio conclusiones.

Repeticio Rub.

Prima conclusio. In possessorio retinende ad hoc ut agens obtineat debet possidere tempore lit. contesta. ut in § hodie insti. de interdictis. ¶ Secunda conclusio est declaratio prioris, Ita demum in hoc possessorio necessaria est probatio possessionis tempore lit. contest. si non constat de anteriori possessione secundum Albe. de rosa. in l. siue possidetis, C. de probatio. unde si actor probauit se possedisse duobus annis, ex ipsis uel alijs ante lit. contesta. et asserat etiam de presenti possidere presumitur continuata possessio usque ad tempus lit. conte. & ultra, secundum communem opinionem docto. in l. siue possidetis, prealle. Tertia conclusio. Si ille de cuius possessione agitur mortuus est presumitur eius possessio continuata, usque ad mortem, si constat de eius possessione per aliquod tempus, dictum est sing. domini Anto. de But. in c. cum ad sedem, super de resti. spolia.

¶ Ex

De caus. pos. & proprie.

¶ Ex quo infero ad practicam quod si contra petentem rem suam, opponatur exceptio prescriptionis x. annorum etc. Si probat excipiens possessionem unius anni licet pater pluribus annis uixerit post illum annum satis dicitur esse probata possessio per totum tempus subsequens dictum annum usque ad mortem, quod est notandum & non reperi aliquem docto. legistarum hoc tangentem licet materia sit civilis.

¶ Venio propius ad materiam istius possessorij retinende, ubi plura sunt uidenda. Et primum quid exigatur ex parte conuenti isto possessorio. glo. in capitulo cum dilectus, supra de causa possessio & proprieta. tenet quod requiritur conuentum turbare & asserere se possidere, que glos. ab omnibus reprobatur. Ideo pro plena doctrina huius articuli fiendæ sunt infra scriptæ
18. conclusiones. ¶ Prima conclusio. Poss
d 5 ses

Repetitio Rubr

- possessorium retinendæ competit contra turbantem aliquem in possess. siue turbans afferat se possidere siue non. Hæc est sententia cois doctorum in c. licet causam supra de probatio. Et ibi expresse firmat domi. Ioan. de imo. idem Bar. in
19. l. si prius ff. de ope. no. nunci. ¶ Secunda conclusio. possessorium retinendæ competit contra diffamatorem qui uadit diffamando quod res non est talis possessoris, uel quod est mala fide etc. et propter hoc non reperiuntur qui uelint laborare colere fundum. Hec conclusio probatur in l. uim facit. de ui. et ui. ar. Ita concludit Bar. in l. j. § huius autem interdicti. ff. uti possidetis. Inno. in c. ij. supra de in inte. resti. ut inquit Bar. cuius sententia placet.
20. ¶ Tercia conclusio. possessorium retinendæ competit contra impediendæ uti iure seruitutis secundum Bar. in l. si duo § ij. ff. uti possidetis. Et est bona glo. ibi. Pro quo facit etiam glo. in l. sicuti § aristo. super uerbo uti pos. ff. si seruitus

De caus. pos. & proprie.

rus uendici. ¶ Eodem modo secundum Bar. Istud possessorium competeret uolenti prohibere aliquem uti sue seruitutis. ¶ Ex quo infero ad practicam quotidianam quod si quis uelit ducere aquam per fundum meum ad fundum suum, causa adaquandi seu irrigandi, dicens se posse facere iure seruitutis, quia sibi competit seruitus aque ductus per fundum meum, ego potero intentare contra eum istud possessorium retinendae, eo quod uidetur me turbare in possessione fundi mei, cum non permittat me libere illum possidere cum asserat debere seruitutem etc. Econtra iste qui uult ducere aquam per fundum meum, si ego prohibeo ipsam aquam ducere, poterit intentare istud possessorium retinendae contra me quia eum turbo in quasi possessione seruitutis suae etc. ¶ Quarta conclusio, Si usufructuarius prohibetur a domino proprietario uti frui fundo, & accipere fru-

Repetitio Rub.

re fructus poterit intentare istud possessiorium retinendæ asserendo se turbari in quasi possessione iuris usufructus, non autem debet dicere se turbari in possessione fundi, quando prohibetur a domino, sed debet dicere se turbari in quasi possessione usufructus. Nam quo ad dominum proprietarium usufructuarius dicitur quasi possidere ius usufructus naturaliter & civiliter glo. est in l. ait pretor, in § itē ei qui ff. ex quib. cau. maio, in inte, restitu. & dicit Cy. in l. unica. C. uti possid. quod non est alias glo. in mundo. Sed Bart. in l. naturaliter in prin. ff. de acqui. pos. dicit quod sunt alię duę glo. idem dicentes, scilicet in l. si plures § deiectum ff. de ui & ui arma. & in l. si. ff. uti pos. Et ista quasi possessio constituitur in omnib. iuribus incorporalib. per patientiam aduersarij, ut in l. penul. ff. de seruitutibus titu. genera. & bene facit quo ad usum fructuarium, tex. in l. iij. §. dare ff. de usu. Eo enim

De caus. pos. & proprie.

enim ipso quod utar una seruitute sciēte & patiente aduersario meo, ego dicor in quasi possessione iuris seruitutis, & sic eo ipso quod usufructuarius percipit fructus patiente proprietario, dicitur esse in quasi possessione iuris percipiendi fructus, & sic de singulis est dicendum. Caueat igitur usufructuarius qui prohibetur a proprietario percipere fructus ut non dicat se turbari in possessione fundi, quia succumberet per
23. ea quæ supra dicta sunt. ¶ Quinta conclusio, Si usufructuarius prohibetur percipere fructus, per Tertiam personam non autem per proprietarium, competit ei possessorium retinendæ, & debet dicere quod turbatur in possessione fundi quem possidet naturaliter considerata proprietate fundi. Et ita intelligitur tex. in l. naturaliter prealle. ¶ Caueat hoc casu fructuarius ne dicat se prohiberi uti frui. Vel se turbari in quasi possessione usufructus, quia succumbe

Repetitio Rub.

cumberet, quia ista narratio non congruit nisi quoniam prohibetur a proprietario. Sed debet dicere quod turbatur possessio fundi. Ista que dicta sunt in istis duabus conclusionibus ultimis, sunt de mente Bar, licet non ita clare, in l. naturaliter prealle. ¶ Ex premisis patet quod possessio de presenti est fundamentum necessarium in personam agentis possidendi, & hoc siue sit possessio naturalis & civilis simul, siue sit possessio naturalis, uel civilis tantum cum competit etiam possidenti naturaliter tantum, ueluti est uidere in usufructuario, ut in l. si. ff. uti possidetis. Et sic istud possessorium habet contrariam naturam petitorij, quod petitorium est ipsa rei uendicatio, quae non competit habenti possessionem, ut in l. i. § ult. ff. uti possid. ¶ Liqueat etiam ex premisis ex parte conuenti non esse necessariam possessionem, sufficit sola turbatio, licet conuentus non contendat se possid. Ut supra dictum fuit, & in hoc etiam contra

De caus. pos. & proprie.

contraria est natura petitorij, que datur
contra possidentem, et possessio est fun-
damentum ex parte conuenti, Vt in l.
uni C. de alie. iu. et c. et in c. examinata,
supra de iudi. et in § j. insti. de actio.

25 ¶ Stat nunc maxima dubitatio qñ utra-
q; pars contendit se possid. et forte neu-
ter uult dare libellum ne per hoc consti-
tuatur actor. ¶ Est etiam maxima dubi-
etas qñ utraq; probauit de possessione
quæ debeant esse partes, iudicare de-
bētis, ut habeatur ueritas harum dubi-
tationum, colligo has conclusio. in iure
tenendas. Prima conclusio, Vbicunq; di-
sceptatur de pos. et utraq; pars asserit se
possidere, nolens dare libellum qa dicit
una pars. Ego sum in possessione, si ad-
uersa pars aliquid uult det libellum, &
ecōtra altera pars dicit alteri parti, istud
fit multociēs iudex debet sine libello &
sine litis contestatio, summarie recipere
informationes de poss. secundum Ia.
But. in l. incerti C. de interdicitis.

Et si

Repeticio Rub.

Et si constat alterum possidere & al-
terum non per dictas informationes,
Iudex debet precipere parti, de cuius
possessione non constat, ne accedat ad
possessionem. Nec isto casu, etiamsi ti-
meretur quod partes ueniant ad arma,
hoc debet sequestrari possessio apud
officium secundum Inno. in c. licet cau-
sam supra de probatio. Et in hoc saepe
errant rectores terrarum & uidi errare
quod sequestrant in continenti. Sin au-
tem per dictas informationes non con-
staret quis haberet meliora iura in pos-
sessione, tunc iudex debet sequestrare
possessionem & fructus apud officium
donec causa fuerit finita in iudicio or-
dinario, & apparuerit quis sit possessor
secundum Bald. in l. unica C. de prohi.
sequestra. pe. Et per Inno. in d. c. licet
causam & per ceteros canonistas. ¶ Se-
cunda conclusio. Si altera pars porrex-
erit libellum in possessorio retinenda.
Ille obtinebit qui probat possessionem
se ha

De caus. pos. & proprie.

se habere tempore litis contesta. insti. in
§ hodie de interd. quod intelligite,
26 ut supra est declaratum. Tertia conclusio
si in possessorio retinenda. utraq;
pars probavit de possessione sua, ille p̄-
fertur & obtinet qui probavit per tes-
tes qui dicant magis uerisimilia, & si
omnes testes dicant eque uerisimile, ob-
tinebit qui produxit testes honestiores,
et existēte paritate honestatis obtinebit
qui produxit testes numero plures, qui
deposuerunt de possessione, ut in l. ob
carmen, in § si testes ff. de testi. & c. in
nostra presentia, de testi. ¶ Quarta
conclusio, Vbi est omnimodo paritas
testium pro utraq; parte, ille obtinet
qui probat de antiquiori possessione,
quia possessio recentior præsumitur
clandestina, ut in c. licet causam supra
alleg. facit quod habetur in l. fi. C. de
edi. diui Adri. tol. Et in hanc conclusi-
onem concurrunt omnes doctores, tam
canonistę quam legistę. Dicebat tamen
e Bald.

Repeticio Rub.

Bald. in l. j. C. de seruis fugi. q̄ debet
intelligi id quod dicitur de possessione
recenti, quod possessio presumatur clam
destina, scilicet si est possessio parui t̄pis,
quod iure non probatur nec est tenen-
dum. ¶ Quinta conclusio si probatum
est per utramq; p̄tem æqualiter de pos-
sessione, etiam respectu eiusdem tem-
poris, quia unus de tam antiqua pos-
sessione sicut alius probauit, ille obtinet
qui probat titulum, casus est singularis
& non est alibi in c. licet causam preal-
27. leg. ¶ Ex quo sequitur corollarium
quod licet in possessorio recuperandæ,
non admittatur exceptio dominiij neq;
tituli & consequenter neq; probatio, t̄m
in posse. retinendę admittatur exceptio
tituli & eius probatio, ex quo sequitur
quod poterunt fieri p̄ones & capitula
de dominio & de titulo, nec poterit
pars aduersa repellere nec excipere
non debere admitti tanq; impertinen-
tia, quoniam sunt pertinentia, quia cas-
su quo

De caus. pos. & proprie.

In quo pariter per utramq; partem probaretur de possessione, obtinebit ille qui probauerit titulum & multo magis dominium. Hæc est doctrina. Io. Butr. in l. incerti prealle. quem sequitur Bald. in l. ordinarij, C. de rei uendi. idem Bar. in l. si de eo. § j. ff. de acqui. pos. & nonnulli canonistæ in prealle. c. licet causam. Erit ergo practica q; agens possessorio retinendę uel conuentus, faciat capitulum quod ipse emit dictum fundum a tali, uel quod sibi est donatus ille fundus, uel capitulet de alio titulo, & si aduersa pars confitebitur, respondere pro omnibus satis erit. Sin autem negabit habebit necesse pbare, q; faciet producendo instrumentum tituli uel si non esset confectum instru. probando per testes. ¶ Sexta conclusio. si in possessorio retinendæ pariter probatum est de possessione omni respectu, et ab utra q; parte productus est titulus & probatus,

Repeticio Rub.

batus. Maxima est in hoc casu dubietas inter omnes doctores legist. & cano- nist. qualiter debeat iudex iudicare. Sunt qui dixerunt iudicem hoc modo iu- dicare debere uti possidetis ita posside- atis, et hoc ubiq; tenui glo. iuris ciuilibis q̄ reprobatur, quia sententia debet esse certa. Vt in § curare instit. de actioni. Idem secundum hoc daretur causa par- tib. ueniendi ad arma et ad rixam, quod prohibere pretor debet, ut in l. equissi- mum ff. de usufruc. quare alia fuit opi- nio quod iudex nihil debeat pronun- ciare sed supersedere debet, & hoc uo- luit glos. iuriscanonici in c. licet cau- sam prealle. quam opinionem impro- bauit Bar. in hac re nouam habens con- siderationem, uidelicet quod iudex de- bet adiudicare possessionem utriq; par- ti pro dimidia parte pro indiuiso. ita di- cit ipse in l. si duo in prin. ff. uti posside- tis, mouit eum talis ratio, quoniam idem uidemus in legato, ubi si testator eandem

De caus. pos. & proprie.

eandem rem legat pluribus in solidum cum uterq; eam rem in totum habere non possit, faciunt sibi legatarij partes per concursum, ita quod unus habeat partem dimidiam rei legatae, alius alteram dimidiam, ut in l. coniuncti, Cum ibi plene notate ff. de lega. iij. Ita dicendum & hic cum utraq; pars plene probauerit de possessione in solidum cum non sit possibile duos esse dominos eiusdem rei in solidum, ut in l. iij. § e contrario ff. de acqui. pos. et facit quod habetur in l. si ut certo. § si duob. ff. commodati, facient itaq; etiam hoc casu isti litigantes sibi partes in possessione per concensum ut quilibet eorum habeat dimidiam partem, que consideratio non placuit domino Francisco de ramponib, qui dixit exemplum bar. de legato. non esse bonum quoniam in dicto exemplo erat certum factum quod constabat testatorem istud legatum in solidum utriq; fecisse, sed erat

Repetitio Rub.

dubium in iure cui deberet res adiudicari, in questione autem nostra factum non est certum, quia incertum est quis possideat propter contrarias probatōes ideo dominus Ioan. de Imo. in dicto. c. licet causam amplectitur opinionem glos. ibidem quod iudex debeat supercedere a iudicando. ¶ Ego autem in hoc aliter sentio uidelicet quod ubi apparet in possessorio retinendæ quis sit actor & quis sit reus, quia unus dedit libellum contra alium conuentum, sicut communiter euenit, tunc ego dico quod iudex intrepide debet ferre sententiam pro reo. Ad hoc ego adduco. tex. expressum dicentem hoc in c. ex litteris supra de proba. qui est optimus tex. ad hoc, nam paribus existentibus probatōibus actoris & rei fit confusio probationum, nam probationes actoris confunduntur cum probationibus rei, & perinde est ac si non esset probatum. & sic resultat regula quod actore non probante

De caus. pos. & proprie.

probante reus debet absolui, procederet aut dicta dubitatio, ubi uterq; dedisset libellum, & sic uterq; esset actor & reus, & tunc etiam ego sto cum glos. iuris canonici, & quod dicit Bar. magis procedit ex equitate & ex amabili compositione quam ex rigore iuris, & laudandus esset iudex qui partes induceret ad talem compositionem, quia aliud non debet querere pretor, nisi ut partes sint concordantes, ut in l. j. in § & post ff. de ope. no. num. Spe. tamen in tit. de petitorio & possessorio § si. dat unam bonam cautelam in hac dubitatione, quod ille qui uidet se æqualiter probasse de possessione sicut aduersa pars, intret in possessionem armata manu lite pendente protestando quod hoc facit conseruatione suæ possessionis & precipiat seu denunciât aduersario sibi minando q̄ non audeat intrare possessionem, nam si aduersarius nō audebit intrare, uidebitur suspicari

e 4 se posse

Repeticio Rub. 31

- se posse repellí, & propter istam suspici-
cionem perdet possessionem, quia re-
gula est quod quilibet possessor non
audens intrare possessionem propter
suspicionem ne repellatur si intrat, sem-
per perdit possessionem, ut in l. clam
possidere § quo ad nundinas ff. de acq.
pos. & in l. si id quod § si. eo. ti. quæ
cautela est bona secundū do. Jo. de imo,
nisi alia pars foret potens & non time-
ret talem denunciationem, tūc daretur
ocasio partib. ueniendi ad arma, & sic
28. esset periculosa ista cautela. ¶ Septima
conclusio, In isto possessorio retinende
non potest obtinere qui possidet ab
aduersario ui, clam uel precario, ut in l.
unica C. uti possidetis. secus si posside-
ret a tertia persona ui, clam et c. ¶ Ex
29. hoc sequitur secundum doc. quod spo-
liatus possessione potest impune turba-
re in possessione fundi quo est spoliatus
etiam si turbaret ex interuallo, quia non
poterit conueniri isto possessorio, s. in-
ter-

De caus. pos. & proprie.

interdicto uti possidetis, & si intentaret
istud remedium succumberet actor,
quia possidet uel ab isto conuento cum
eum spoliavit. ¶ Ex quo sequitur quod
maior est uolentia expulsiua quam turba-
tiua, quoniam spoliato non permittitur
suum spoliatorem deicere ex inter-
uallo, ut in l. iij. § eum igitur, qui armis
ff. de ui & ui arma. Sed bene permit-
titur turbatio ex interuallo inferen-
da spoliato per spoliatorem suum ut ex
predictis colligitur. ¶ Licet Guil. de cus-
ma late, disputando tenuit in possesso-
rijs non requiri litis contestatione, cum
tamen contraria opinio est uerior, ut
probat in § hodie insti. de interdic.
& est glo. in l. si. C. si per uim uel alio
modo, & alia glo. in l. locum § si tabulae
ff. de tabulis exhi. quod etiam tangit
Bar. in l. naturaliter § nihil commune,
de acqui. pos. in ultima carta.

et Cum

Repeticio Rub. 21

1. Cumulatio petitorij & possessorij consideratur dupliciter.
2. Renunciatio in materia petitorij & possessorij est duplex scilicet expressa & tacita.
3. Suspendio in materia petitorij & possessorij que dicatur.
4. Regulæ impediens cumulationem seu concursum duarum actionum, quæ sint.
5. Cumulatio ratione contrarietatis impeditur.
6. Cumulatio non admittitur quando plures actiones sic se habent quod electione unius alia tollatur.
7. Quando prima actio ita se habet ad secundam, quod absolutoria lata in prima pareat exceptionem rei iudicatæ in secunda, tunc Cumulatio non admittitur.
8. Cumulatio non admittitur quando actor uidetur in secundo iudicio se habere illud quod petebat in primo.

Ratione

De caus. pos. & proprie

9. Ratione duplicitationis cumulatō non admittitur.
10. Cumulatō raōe ordinis impeditur.
11. No. quod petitorium & possessoriū in septem modis tantum in iudiciū deduci possunt.
12. Petitorium & possessoriū an eodem tempore possint cumulari.
13. Not. quod interdum Cumulatō petitorij & possessoriij retinendę cumulet.
14. Quando primo intentatur petitorium, et postea cepta lite proponitur possessoriū adipiscendę respectu eiusdē rei, & ista remedia sic se habent, quod electione unius aliud tollitur, non admittitur cumulatō, idem est econtra.
15. Quando unus et idem, primo intentaui petitorium, & postea possessoriū adipiscendę, et sunt talia remedia, q̄ electionem unius aliud non tollatur, Concurfus admittitur ante conclus. causę, non autem post conclusionem, nisi ex causa iudici aliter uideretur.

c. Pasto

Repetitio Rub.

16. c. Pastoralis, de caus. pos. & proprie:
solum procedit de æquitate Canonica,
ne lites litibus intricentur.
17. Petitorium & possessorium recupe-
randæ cumulari possunt, nisi possesso-
rium recuperandæ intentaretur post
conclusionem super petitorio, & hoc
de iure Ca. secus de rigore iuris Civi,
sed ista conclus. patitur notab. limitatio.
quam uide.
18. No. quod possess. retinendæ pro
iuribus incorporalib. potest cum peti-
torio cumulari, si actor sponte uult in
quolibet iudicio onus probationis sub-
ire, secus si actor propter eius possessi-
onem uellet ab onere probandi rele-
uari.
19. Posses. retinendæ ratione rei Cor-
poralis quando possit cum petitorio
cumulari uide per multas conclusio.
20. Testis deponens de possessione, an
in dubio uidetur deposuisse de utraq;
posses. ciuili & naturali.

Si

De caus. pos. & proprie.

21. Si Ticius primo agit contra te petitorio, & tu secundo contra eum possess. recuperandæ, ratione uolentiæ quam dicis post susceptum iudicium super petitorio tibi illatam, cumulatio admittitur, si autem ageret possess. recup. ratione uolentiæ illatam ante ceptum iudicium super petitorio, tunc recipit notab. distinct. quam uide.
22. Concurfus petitorij & possessio. recup. an dimittatur, quando unus primo petitorium, alius secundo possessio. proponit, uide per multas conclus.
23. Possessorium adipiscendæ intentatum per reum post intentatum petitorium per actorem, an concurrere possit cum petitorio & quando.
24. Si actor primo intentauerit petitorium, & reus possessio. retinendæ diuersis respectib. Cumulatio admittitur.
25. Si actor primo intentauerit petitoris
- uim,

Repeticio Rub.

um, & reus possesso, retinendæ, & actor asserit se possidere ea possessione quam habebat ante intentatum petitorium, tunc suspenso petitorio, solum super possessorio proceditur, secus si assereret se possidere possessione postea quesita.

26. Quando unus primo proponit possessorium, & reus conuentus secundo petitorium per modum agendi, Cumulatio non admittitur.

27. Si possessorium adipiscendæ primo intentatur, et postea per reum petitorium proponatur, quando Cumulatio procedat.

28. Si actor primo proponit possesso, retinendæ & reus secundo petitorium, Cumulatio procedit si ista iudicia intentantur diuersis respectib. secus si eiusdē.

29. Quando simul et eodem tempore unus proponit petitorium & alius possessorium, tunc isto casu, quodcumq; sit poss. semper debet de eo precognosci.

Quando

De caus. pos. & proprie:

- 30 Quando uterq; simul & eodem tempore, proponit petitorium & possessorium, quia asserit se possessorem & dominum, tunc secundum omnes, ratione contrarietatis, & ordinis iudicarij possessorium debet præcedere.

IS ITAQUE expeditis, per quæ cognoscitur natura possessoriij recuperandæ, & natura possessoriij retinendæ, uenio ad materiam petitoriij & possessoriij, & quoniam Bar. attestante materia est obscura & subtilis, quare pro faciliori intelligentia premitam quædam euidentialia, post modum iuxta consuetum ordinem materiã explicabo per conclusiones. pmitto itaq; primo quod in hac materia petitoriij et possessoriij habetur mentio de accumulatiõne & de renunciatiõne & de sur

Repeticio Rub.

1. de suspensione. ¶ Accumulatio potest considerari dupliciter. Primo quando in uno, eodemq; libello, eodemq; tempore simul intentatur petitorium et possessorium. Secundo quia primo intentato petitorio tamen lite pendente super intentato, puta possessorio formetur nouus libellus, in quo intentetur petitorium & utrumq; prosequatur quod
2. an de iure liceat infra uidebitur. ¶ Renunciatio etiam potest considerari dupliciter, quia quedam est renunciatio expressa & quedam tacita. Renunciatio expressa, ut quando est intentatum unum remedium, pendente lite, illi renunciatur expresse, puta petitorio & intentetur possessorium, quod an fieri possit infra patebit. Renunciatio tacita, ita explicari potest, ut quia quis intentauit petitorium scilicet rei uendicationem, per quam quis uidetur aduersarium asserere possessorem, ut in §. j. inst. de actio. & in c. examinata, de iudi.

Quo

De caus. pos. & proprie.

- Quo iudicio pendente ille idem qui intentauit petitorium, intentat possessorium retinendæ, nam ex hac propositione possessorij tacite uidetur renunciare petitorio, quia intentando poss. uideatur fateri se possid. cum aliter sibi non competeret hoc possessorium retinende, ut in § retinendæ insti. de interdicitis, quod qualiter intelligatur lacius in conclusionib. subiicietur. ¶ Suspensio sic declaratur, ut quia quis intentauit petitorium & lite pendente intentat possessorium non proseguendo petitorium, scilicet dumtaxat possorium, hoc enim casu petitorium dicitur suspensum ex iuris dispositione, ut in c. pastoralis, prealle. plene no. ¶ Secundo premitto quod reperiuntur plures regulæ impeditiue accumulationis plurium actionum seu remediorum. ¶ Prima regula est ratione contrarietatis, ut quando duo remedia secundum naturam suam & originem propriam sunt
- ob. d. mto. l. ni. y. q. 1. f. in 2. contra

Repetitio Rub.

contrariæ naturæ, talia remediâ non possunt simul accumulari in eodem libello uel etiam in diuersis, et hoc potest cōtingere in petitorio et possessorio retinendæ, quando intentantur eodem respectu, et respectu eiusdem rei. Nam ista adinuicem aduersantur, quia petitorium presupponit aduersarium possessorem. Possessorium autem retinendæ presupponit agentem possessorem ut supra predictum est, quia interdum potest admitti accumulatio petito. & possessoris retinendæ, ut infra uidebitis. ¶ Secunda regula impeditiua est ratione electionis quando plura remedia competunt ad idem. Nam electione unius remediij aliud tollitur ut in l. q̄ in heredē, § eligere de tributoria. Et est glo. no. in l. si. C. de codicil. ¶ Tercia regula impeditiua est ubicunq; sententia absolutoria lata in uno iudicio parit exceptionē rei iudi. in secundo, tunc impeditur accumulatio, ut in l. fundi, et in l. fundū ff. de excep. & not. per Cy. in l. edita. C. de

De caus. pos. & proprie.

8. edendo. ¶ Quarta regula impeditiua est quociescunq; actor uidetur asserere secundo iudicio, se habere illud q; petebat in primo, et potest poni exemplum quis petitorium intentat contra possessorem, q; pendente ipse idem intētat possessoriū retinendæ. Per cuius remedij propositionem actor uidetur se asserere possessorem ut sup̄ dictum est, q; posse, petebat intentando petitorium & hæc probantur in § nihil cōmune secundū coēm lecturam ff. de acq. poss. ¶ Quinta regula impeditiua est rōne duplicitatis ubi q; idem cōsequitur p̄ unum remediū
9. q; p̄ aliud, liq̄bit in cōclusionib. ¶ Sexta et ultima regula impeditiua est rōne ordinis iuris, et ista est magis consultatiua regula q̄ necessaria hoc est q̄ ius cōsulit q; ille cui competit possessoriū, et petitoriū pri⁹, debeat intentare possessoriū quia est facilioris probationis q̄ petitorium, ut in l. is qui destinauit ff. de rei uendi, et ex euētu finis possessori decla
- loqua f 2 rabitur

Repeticio Rub.

rabitur quis debet sustinere onus prob
bationis in petitorio. Hæc probantur
in l. ordinarij C. de rei uendi. & in l. in
certi C. de interdictis, & in l. si de ui ff.
de iudi. Has regulas ponit Bar. in § ni
hil commune prealle. ¶ Secundo pre
mitto quod petitorium & possessori
um possunt septem modis in iudicium
deduci & non alio modo. ¶ Primo quia
interdum unus & idem primo intentat
petitorium & pendente lite postea in
tentat possessorium. ¶ Secundo modo
quia unus, & idem primo intentat pos
sessorium & lite penden. postea inten
tat petitorium. ¶ Tercio modo quia
unus, & idem simul, & eodem tempo
re intentat petitorium, et possessorium.
¶ Quarto quia unus primo intentat
petitorium, et lite pen. aduersa pars po
stea intentat possessorium. Quinto
quia unus intentat possessorium & lite
pendente aduersa pars postea intentat
possessorium. Sexto quia unus propo
nit pos

De caus. pos. & proprie.

nit possessorium, & aduersa pars proponit petitorium, & eodem tempore.

¶ Septimo si uterq; litigator unus aduersus alterū uicissim, et eodem tempore simul proponit petitorium, & possessorium. Qualiter autem hæc contingant aut possint contingere examinabitur per conclusiones. ¶ Priusq; autem descendo ad conclusiones formo unum dubium. Vtrum petitorium, & possessorium possint simul accumulari & intelligite in uno, & eodem libello uel diuersis eodem tempore, tamen Io. & Azo. glosatores in l. si de ui ff. de iudi. tenent non admitti accumulationem, quod uidetur probari in l. ordinarij & in l. si de ui, & in l. incerti, preale. Martinus autem glo. in d. l. si de ui tenet admitti accumulationem in omnibus possessorijs excepto possessorio retinendæ propter contrarietatem & repugnantiam resultantem, ut supra declarauit. Pet. de bellapert. quem res

Repetitio Rub.

fert Cy. in l. unica C. uti possidetis, dicitur
nunc in suo capite potuisse cadere quod
non admittatur accumulatio in omnibus
possessorijs, cum cesset omnis regula im-
peditiua accumulationis, & dicit Cy.
hanc opinionem petri fore ueram tanquam
euangelium. Bar. autem in d. § nihil coe,
dicit opinionem, Petri esse magis falsam
quam Iudae schariot, qui Bar. discurrit per
omnes regulas impeditiuas accumulatio-
nis, probans per illas regulas impediri accu-
mulationem, tandem ipse Bar. concludit
opinionem Martini continere ueritatem
que probatur in c. pasto. de causa pos. &
proprie. Ego credo quod petrus habuerit
sanum intellectum et quod dixerit uerita-
tem, quia etiam secundum alios doc. in-
terdum admittitur accumulatio petito-
rij et possessorij retinende, quod contingit
quando intentans petitorium possidet solum
ciuilitate, nam tunc potest intentare pe-
titorium pro recuperanda possessione
naturali existente penes aduersarium, &
etiam

De caus. pos. & proprie.

etiam pro hac naturali potuit intentare
possessorium retinendæ, eo q̄ curratur
in sua ciuili propter illam naturalem, ni
hil est q̄ prohibeat hanc accumulatio-
nem, cum nulla hoc casu resultat contra-
rietas. Non est credendum q̄ Pe. de bel-
laper. qui inter omnes doc. fuit subtilis-
simus, fuerit opinionis q̄ in petitorio et
possessorio retinende admittatur accu-
mulatio, casu quo resultat contrarietas.
Sed uoluit dicere q̄ est possibile accu-
mulationem admitti in quolibet pos. ut
sup̄ declarauit ¶ Vt igitur liq̄at ista ma-
teria petitorij et possessorij subijcio infra
14. scriptas conclu. Prima conclusio fit ista
q̄n unus, et idem primo pponit petito-
rium, et postea ex interuallo iam cepta
lite pponit possessorium adipiscende re-
spectu eiusdē rei, et ista remedia sic se ha-
bent q̄ unū tollitur in electione alterius
solum proceditur super primo, nec p̄t
possessoriuū opponi, et iste est casus in l. fi.
C. de codicillis, et ibi etiā no. in glo. Idem
f 4 foret

Repetitio Rub.

foret e contra si primo esset intentatum possessorium adipiscende propter eandem rationem. Ratio conclusionis est quia hic subintrat una regula impeditiva accumulationis, que fuit premissa in evidentialib. que talis est, quod ubi duo remedia competunt pro eadem re, quorum unum tollitur electione alterius impeditur accumulatio, & bene dixi. uobis accumulationem non solum intelligi, quando simul & eodem tempore intentantur duo remedia, Sed etiam dicitur accumulatio quando ista remedia intentantur diuerso tempore lite pendente super uno remedio, & hoc modo intelligitur ista conclusio. Aduertite quod ista conclusio habet locum etiam si ambo remedia concerneret petitorium, ut probatur in d. l. fi.

15. ¶ Secunda conclusio, Si primo est intentatum petitorium, & postea intentetur possessorium adipiscende per unum & eundem actorem, & sunt talia remedia quod unum non tollitur electione

De caus. pos. & proprie.

alterius admittitur accumulatio seu con-
cursus si non est conclusum in causa,
Si autem esset conclusum in causa,
tunc non admitteretur, nisi causa aliter
iudici uideretur, ista conclusio proba-
tur in ca. pastora, supra sæpius alleg. Pro
ista conclusione faciunt glo. in l. si. de ui
16. prealleg. Quam conclusionem putat
Bart. procedere de equitate canonica
secus de rigore iuris ciuilibus, puta quod
si ceptum est iudicium super petitorio
quod propter hoc non debet differri
possessorium quod est momentaneum
etiamsi non separetur ferri sententiã in-
continenti super petitorio. ¶ Tertia
conclusio. Vbi primo est intentatum
petitorium & unus, & idem postea pro-
ponit possessorium recuperandæ ad-
mittitur accumulatio secundum ueram
opinionem Martini glosatoris, de qua
supra dictum est, pro qua conclusione
uidetur casus apertus in l. cum fundum
§ si ff. de ui & ui arma. Ratio conclusi-
onis

Repeticio Rub.

onis est quoniam cessat hic omnis regula impeditiua accumulationis, si bene discurratur per oēs regulas impeditiuas etc. Hec conclusio limitatur nisi qs uellet intentare possessorium recuperandę p^o conclusionem in causa sup petitorio, quia tunc non p̄t intentari possesso, de iure canonico per d. c. pastoralis. Sed de rigore iuris ciuilis poterit ut iquit Bar. et ut supra dixi. Hec conclusio est etiam limitanda secundum bar. ubi actor uult probare, et onus probandi assumit in se super utroq; iudicio. Sin autem actor qui p̄mo intentauit petitoriũ et lite pendente, postea intentat possessori. recuperandę, ñ uellet suscipere in se onus probando super petitorio, et allegans quod possessio uiciosa quæ est in reo .s. uolentia, non debet releuare reum ab onere probandi, ut in l. uis eius, et ibi casus, C. de proba. tunc intentato secundo possesso, suspendetur petitorium, et p̄cederetur tantummodo sup possessorio et ex.

finc

Repetitio Rub.

fine litis possessorij apparebit cui incum-
bat onus probandi super petitorio, ut in
d. l. si, et in l. liberis § finali de liberali
causa. Nam si obtinebit actor super pos-
sessorio onus probandi super petitorio
recumbet reo propter emolumentum
possessionis, si autem obtinebit reus in
possessione onus probandi super petito-
rio incumbet actori. ¶ Quarta conclusio
si quis pmo proponit petitorium, et pos-
tea ipse idem proponat possess. retin-
nende, ratione iuris incorporalis puta
rōne seruitutis pro qua competit inter-
dictum retinende, ut dixi supra, et pro-
batur in l. sicuti § aristo. ff. si seruit⁹ uen-
dicetur, et notatur in l. j. post prin. ff. uti
possidetis p⁹ prin. admittitur accumu-
latio si actor uult in utroq; remedio pro-
bare, si autem non uelit in utroq; pro-
bare pceditur super possesso. suspenso
petitorio, ut dixi in precedentii conclusi.
ut appareat qd onus probandi sustinere
debet in petitorio etc. ¶ Vnde si pmo in
tenta

Repeticio Rub.

tentauit actionem confessoriam quæ dicitur petitorium. Et competit pro iure seruitutis ubi quis asserit sibi deberi seruitutem, ut in § eque. insti. de actio. Et pendente lite super ista confessoria quia forte non possum probare dominium fundi mei, cui dico deberi seruitutem, quod dominium est necesse probari petendo seruitutem, ut l. sicuti § sed si queratur, & ibi etiam bona glos. § si seruitus uendicetur. Timens ne succumbam in petitorio uolo intentare possessorium retinende, in quo sufficit mihi probare quod sim in quasi. possessione seruitutis, hoc certe fieri poterit secundum distinctionem quam supra posui. ¶ Quinta conclusio, Si intentetur primo petitorium, & postea per eundem actorem lite pendente intentetur possessorium super re corporali. Si intentetur diuersis respectib. admittitur accumulatio. Ratio est quia nulla regula subest impeditiua accumulationis & proba=

De caus. pos. & proprie.

probatuꝛ hæc cōclusio in d. § nihil com
mune secundum unam lecturam. etia
am notat. in l. clam possidere § qui ad
mundinas ff. de acq. pos. hanc conclusio
nem tenet Dy. & sequuntur omnes
docto. quæ conclusio sic potest explica
ri puta quod ego intentavi rei uendi
cationem ratione naturalis possessionis
que est apud Ticiuꝛ, postea ago uti
possidetis pendente lite ratione ciuili
possessionis turbatæ que est apud me,
certe admittetur talis accumulatio quia
ista remedia competunt diuersis respec
tibus. ¶ Sexta conclusio si unus &
idem primo proponit petitorium & li
te pendente proponit possessorium re
tinendæ eodem respectu ratione pos
sessionis quesitæ post petitorium inten
tatum admittitur accumulatio. Hæc
conclusio probatur in d. § nihil com
mune secundum quartam lecturam.
Ratio conclusionis est quia nulla insur
git contrarietas que habet impedire
de hanc d. in l. in rebus § in accu

Repeticio Rub.

accumulationem, nec subest alia regula impeditiua. ¶ Et potest hæc conclusio ita exemplificari. Ego ago rei uendicatione contra Titium ratione fundi quæ dico spectare ad me iure domini, q̄ fundus eo tempore possidebatur per Ticium pendente lite super isto petitorio ego acquisiui possessionem ipsius fundi. Ille autem Ticius turbat me in ista possessione certe admittetur accumulatio, et potero intentare possessorium retentionis ratione quesite possessionis post intentatum petitorium, in qua possessione de p̄nti turbor, et poterit ferri sententia super utroq; remedio, nam ferretur sententia super possessorio ut desistat a turbatione, et ferretur sententia super petitorio propter fructus fundi, q̄s forte percepit Ticius, uel per stipulationem de euictione ut probatur in l. utiq; & in l. si a bonofidei, circa prin. ff. de rei uen. et in l. si seruus ff. iudicatum solui. Sin autem nulli uenirent fructus uel aliud interesse, deberet ferri sententia ab

De caus. pos. & proprie.

solutoria pro reo. Vt in l. si autem § j.
ff. de rei uen. et in l. quociens, ff. de solu.
et in § si. insti. de perpe. et tempo. actio.
¶ Septima cōclusio, si primo intentatur
petitorium, postea per eundem intenta
tur possessio. rōe possessionis q̄ actor ha
bebat et sciebat se habere tempore intē
tati petitorij, si pendente lite super pe
titorio intentetur possessorium retinen
dæ non admittitur accumulatio, ista cō
clusio probatur in d. § nihil commune
in iij. lec. ¶ Ratio conclusionis est quia
intentando petitorium sciens me possi
dere, uideor renunciare possessioni q̄
habebam, & per consequens possess
torio quod mihi pro ea competit, ut
no. in l. Si duo ff. uti possid. & in
glo. notatur in d. § nihil commune in
tertia lectura, patet quod uideatur re
nunciare possessioni, quoniam possess
orio non competit rei uendicatio scilicet
20 ciuilē & naturalem. Nam cum loquimur
de

Repetitio Rub.

de possessione in dubio intelligitur de
utraque possessione civili & naturali tex.
est no. in l. ij. § quod uulgo ff. pro her
rede, licet si proferatur a uulgaribus pu
ta testib. rusticis uel aliter idiotis q̄ talis
possedit talem rem et̄. intelliguntur
deponere de possessione naturali, que
potest percipi per sensum corporis ut
no. Bar. in l. stipulatio ista in § hi q̄q̄
ff. de uerbo. obliga. & dicit Anto. de
But. in c. cum ad sedem, de resti. spoli.
Et ibi plus dixit do. Anto. quod si testes
dixerint quem tenuisse uel detinere ta
lem fundum et̄. probata est possessio,
quod est singulare, & hoc ideo quia
qui detinet presumitur possidere secun
dum Inno. in c. cum olim de priuile.
impedietur itaq; accumulatio hoc casu
propter unam regulam impeditiuam
accumulationis. s. ratione electionis,
quia eo ipso quod elegit petitorium
sciens se possidere, sublatum uidetur
possessorium per electionem petitorij
ui tas

Repeticio Rub.

ui tacite renunciationis. ¶ Octaua conclusio, Si intentetur primo petitorium per actorem nescientem se possidere quia forte possidebat per alium, id est quod alius possidebat nomine suo, ipso ignorante, & postea pendente petitorio intentet possessorium retinendæ, & conuentus negat illum possidere, tunc non admittetur accumulatio, Sed procedetur super possessorio suspenso petitorio, & ita potest intelligi tex. in l. incerti & in l. ordinarij, & in l. si de uis supra sæpius allegat. ¶ Ratio conclusionis est quia subest una regula impeditiua accumulationis scilicet ratio contrarietatis. Nam intentans petitorium asserit aduersarium possidere ut supra sæpe dictum est. Intentans autem possessorium retinendæ asserit se possidere. Ista autem inter se sunt repugnantia & contraria. Ergo etc. ¶ Sin autem reus confiteretur ipsum possidere, tunc etiam non admitteretur accumulatio

Repetitio Rub.

21. alia ratione quia intentando possessori-
um sciens me possidere quod constat p
confessionem aduersarij, ego actor uide
or renunciare petitorio, quæ dicta sunt,
ubi primo intētatur petitorium eadem
dicenda sunt, ubi primo intentatur poss
fessorium. ¶ Nona conclusio, Si unus
primo intentat petitorium, & alia pars
secundo intentat possessorium recupe-
randæ ratione uiolentię commissę post
litem conte, sup petitorio, accumulatio
admittitur, ut in in l. si constiterit C.
finium regun. ¶ Decima conclusio, Si
primo proponitur petitorium per unū
& lite contest, super petitorio reus con-
uentus intentat possessorium recupe-
randæ ppter uiolentiam illatam ante iu-
dicium ceptum super petitorio, admitti-
tur cumulatio, id est, q̄ procedetur in
utroq; iudicio si intententur diuersis re-
spectibus, puta quia ago rei uendicatio-
ne contra te ad fundum uel ad aliam rē
in qua tu habes solam detentionem cu-
ius

De caul. pos. & proprie.

ius detentionis rōne datur rei uendi, ut
in l. officium ff. de rei uendi. reus aut̄ in-
tendat possessorium recupe. q̄a fuit spo-
liatus ab actore possessione saltem natu-
rali, quam habebat in ista re ante iudi-
cium ceptum super petitorio, & proba-
tur hæc conclusio in § nihil commune
sepius alleg. secundum quintam lecturā.

22 ¶ Undecima conclusio si primo intenta
tur per unum petitorium, et postea per
alium intentet possessorium reci. ante
litem contestatam super petitorio, utrū-
q; iudicium poterit proponi. Sed proce-
detur dumtaxat in possessorio suspenso
petitorio. Ratio conclusionis est ppter
priuilegium spoliationis, q̄ est ut spolia-
tus ante omnia restituatur q̄ est intelli-
gendum nisi reus conuentus petitorio
confessus fuisset se possidere tempe in-
tentati petitorij, quia tunc intentan-
do pos. esset sibi cōtrarius nisi reuocaret
confessionem, secund. ea q̄ notantur in
lis qui se obtulit ff. de rei uend. Et

Repeticio Rub.

procedit ista conclusio probando confessio-
nem erroneam, aliter non. ¶ Duo-
decima conclusio, Vbi primo per unum
est propositum petitorium & lite con-
testata super petitorio pars conuenta
proponit possessorium recuperandæ
non admittitur possessorium, si iste p-
ponens conuentus petitorio confessus
fuit se possidere, ratio est propter con-
trarietatem inde resultantem, cum pri-
mo sit confessus possidere, & modo a-
gendo possessorio recuperandæ negat
se possidere, et sic obstat una regula im-
peditiua accumulationis, scilicet contra-
rietas. ¶ Decima tertia conclusio, Si
primo intentato petitorio per unum &
lite super hoc contestata, per conuen-
tum proponitur possessorium recupe-
re, nec appareat quod iste conuentus con-
fessus fuerit tempore petitorij se possi-
dere admittitur accumulatio, & proce-
det in utroq; iudicio, nec hoc casu audie-
tur pponens possess, opponens debere
suspens

De caus. pos. & proprie.

suspendi petitoriū & procedi in possessorio, ppter priuilegium causę spoliationis, ratio secundū Bar. quod ista exceptio, suspendat petitorium, est dilatoria, & ideo debet proponi ante litem contestatam, ut in l. exceptio, C. de proba. ¶ Ego puto teneri contrariam opinionem, ut quod solum procedatur in possessorio, petitorio suspenso propter priuilegium causę spoliationis de quo supra, nec obstat ratio, Bar. quoniam exceptio dilatoria potest opponi post litem contestatam, quando oritur lite contestata, ita quod non erat orta ante litem contestatam, tex. est qui semper allegatur in l. ij. C. de consortib. eiusdem lit. At in presenti conclusione ista exceptio, suspendatur petitorium, nō erat orta ante litem contestatam super possessorio, cum etiā eo tempore nō erat intentatum possessorium recuperandę talis exceptio opponi nequiverat, & ita

23. tenete contra Bar. ¶ Decimaquarta
g3 conclus

Repetitio Rub.

conclusio. Si unus proponit primo petitorium, & alius postea proponit possessorem, adipiscendæ admittitur accumulatio si intentatur diuersis respectibus, si autem eodem respectu intentantur si ante lit. contestata. super petitorio reus intentet possessorem super possessore tantum procedatur, ratio quia reus proponendo tale interdictum negat se possidere, ut in l. si. ff. de rei uen. ¶ Si autem reus proposuit possessorem adipiscende lite contestata super possessore nullo tunc dicendum est in omnibus, ut supra dixi in possessore recuperanda. ¶ Decimaquinta conclusio. S

24. primo intentatur petitorium per unum, & postea per reum conuentum intentatur. Possessorium retinendæ admittitur accumulatio si diuersis respectibus intentatur sicut communiter potest euenire, quoniam intentans petitorium asserit aduersarium possidere, et aduersarius intentando poss. retinende asserit se possid. et sic celsat omnis regula impe

De caus. pos. & proprie.

25 ditiua accumulationis. ¶ Decimasexta conclusio. Si pmo intentatur petitoriu p unum, et postea intentatur pos. retine de per conuentu petitorio si actor asserit se possidere ea possessi, q̄ habebat ante intentatum possessorium suspenso petitorio pcedetur in solo possessorio. Ratio duplex est quæ si super utroq; pcedetur actor esset ibi contrarius & sic hoc impedit ratio contrarietatis. Alia est ratio ordinis qui uult possessorium prius tractari q̄ petitorium, ut in l. ordinarij, prealleg. cum similibus. Si tamen assereret actor sibi quesitam possessionem lite contest. super petitorio tunc posset utrunq; iudicium procedere ut in d. § nihil commune secundum quartam lecturam, quod declarandum ut supra dixi in alijs conclusionibus quando unus & idem intentat petitorium & possessorium retinendæ diuerso tamen tempore. ¶ Decima septima conclusio. Quãdo unus primo ppo

Repeticio Rub.

nit possessorium recuperandæ & reus conuentus secundo intentat petitorium per modum agendi, proceditur in solo possessorio & non admittitur petitorium, & hoc propter priuilegium cause spoliationis de quo supra satis dictum

27. est. ¶ Decima octaua conclusio, Si unus primo intentat possessorium recuperandæ & conuentus secundo intentet petitorium in modum excipiendi non admittitur exceptio petitorij nisi si intentans possessorium consentiat, ut in c. j. supra de resti. spo. De hoc latissime dixi supra in una limitatione data ad illam regulam spoliatus ante omnia debet restitui etc. ¶ Decima nona conclusio, Si primo est intentatum possessorium adipiscende per unum & postea per conuentum intentetur petitorium diuerso respectu et cumulatio admittit, si autem eodem & tunc non admittitur accumulatio. Ratio est quia ille qui
pro

De caus. pos. & proprie:

proposuit tale possessorium negat se possidere, ut in l. fi. ff. de rei uen. & sic impeditur ratione contrarietatis. ¶ Admitteretur tamen accumulatio & prosecutio utriusq; si forte conueniretur ratione possessionis postea quesitæ ut per Bart. in d. § nihil commune
28 in quinta combi. ¶ Vigesima conclusio. Si primo intentetur possessorium retinendæ & postea secundo reus intentat petitorium, prius cognoscetur de possessione suspenso petitorio ratione contrarietatis, & hoc quando intentatur eodem respectu & ratione eiusdem possessionis. ¶ Si autem intentantur diuersis respectibus, & tunc
29 admittitur accumulatio cum nulla subsit regula impeditiua. ¶ Vigesima prima conclusio, Vbi simul & eodem tempore unus proponit possessorium & alius proponit petitorium, prius debet de possessorio cognosci, siue sit possessorium recuperandæ propter priuilegi-

Repeticio Rub.

um spoliationis, siue sit possessorium
adipiscende ratione contrarietatis siue
sit possessorium retinendæ ratione con
trarietatis & ordinis, & ita tenet glo. in
l. incerti C. de interdic. & sequitur Bar.
in d. § nihil commune, quod est intelli
gendum nisi diuersis respectibus peti
torium & possessorium intentarentur
secundum Bar. quia tunc admitteretur
accumulatio nec subest aliqua regula
impeditura accumulationis & prosecu
tionis utriusq;. ¶ Vigesima secunda con
clusio, Vbi uterq; litigator simul & eo
dem tempore proponit possessorium
& petitorium quia uterq; asserit se pos
sessorem & dominum & uterq; porri
git libellum contra alterum debet pro
cedere possessorium & prius tractari,
ut in l. j. § hoc autem ff. uti possi. & in
l. inter litigatores ff. de iudi. licet con
trarium teneat glo. in l. incerti, sed
reprobatur. ¶ Ex his conclusionibus
habetis expeditam materiam accumu
lationis

De caus. pos. & proprie.

lationis petitorij & possessorij clarius
ut arbitror q̄ per alium, quam materi-
am late ponit Bar. Sed non ita clare
nec cum tali ordine in § nihil commu-
ne, prealleg. & per do. Ant. de Bu. in c.
cum dilectus, de causa pos. & proprie.
Et primæ octo conclusiones concer-
nunt quando unus & idem intentauit
petitorium & possessorium, reliquæ
xiiij. concernunt, quando una pars in-
tentauit petitorium & alia possessorij-
um, uel utraq; utrumq; intentauit.

1. In casibus in quibus cumulatō peti-
torij & possessorij non admittitur, an sit
necesse quod Exceptio opponatur, uel
si non opponatur processus sit ipso iure
nullus.
2. Quando petitorium & possessorij-
um ratione ordinis, seu prælationis non
concurrunt, tunc non opposita excep-
tione processus ualet.

Peruers

Repeticio Rub.

3. Peruersio ordinis unius causæ ad aliam quæ dicatur.

4. Peruersio ordinis unius causæ ad se ipsam quæ dicatur.

Quando est peruersio ordinis unius causæ ad se ipsam, tunc processus est ipso iure nullus, ibidem.

5. Cumulatione petitorij & possessorij impedita, quia electione unius iudicij tollitur aliud, tunc si cumulatio fit in eodem libello, processus ualet nisi opponatur excep, si autem non in eodem libello, sed successiue cumulantur, processus est ipso iure nullus.

6. Cumulata iudicia, in casib, in quib, cumulari possunt, an & quando eadem sententiâ sint terminanda.

7. Petitorium & possessorium in casib, in quib, concurrere possunt, siue ambo iudicia ab eodem proponuntur, siue unum ab uno, aliud ab alio, eadem sententiâ debent terminari, & hoc de iure Cano, secus de iure Ciuili.

Petito

De caus. pos. & proprie.

8. Petitorium si ab uno proponitur, possessorium ab alio, in casib. in quib. concursus admittitur, debent eadem sententia terminari, etiam de iure ciui.
9. Per solam tituli intentionem dicitur petitorium intentatum.
10. Ad cognoscendum, an intentatum sit possessorium uel petitorium, conclusio in libello attendi debet, non narratio.
11. Petitio in conclusione, peto mihi rem restitui etc. Potest adaptari tam ad petitorium q̄ ad possessorium.
12. Quando est intentatum petitorium & lite pen. intentatur possesso, in quo, suspenso petitorio, proceditur, an & quando sententia lata super possesso, potest rediri ad petito. uide per multas conclus.
13. Si intentans petitorium, lite pendente, intentat possessorium in quo proceditur suspenso petitorio, succumbit in possessorio, tunc potest redire ad petitorium,

Repeticio Rub.

torium, quo probato, obtinebit in petitorio & consequitur etiam possessionem.

14. Actor intentat possessio, suspensio petito, & obtinet in possessorio, redit nunc ad petitorium, in quo non potest se dominum probare, sed hoc probat reus, an pro reo debeat ferri sententia declaratoria.
15. Sententia lata super possessorio actor intentat petitorium in quo neque actor neque reus probare possunt, nihilominus reus absoluitur.
16. Sententia lata in possessorio suspensio petitorio, an Iudex appellationis possit quoque cognoscere de petitorio suspensio, uide per multas conclus.
17. Causa simpliciter commissa, intelligitur commissio facta, tam super proprietate quam super possessione.
18. Possessionis causa per dictionem taxatiua commissa, proprietate excludit

Quanz

De caus. pos. & proprie.

Quando causa possessionis, sine dis-
tione taxatiua committitur, de qua ta-
men non potest cognosci nisi quoq;
cognoscatur de dominio, tunc intelligi-
tur etiam questio proprietatis commissa,
secus si de possessione sola cognosci
posset.

196

1.

Vnc iuxta premis-
sam materiam formo
dubium necessarium.
¶ Vtrum in casib. in
quib. dictum est non
simul concurrere pe-
titorium et possesso-
rium, sit necesse q; opponatur exceptio,
ad hoc ut processus sit nullus, an uero
sine aliqua exceptione processus est ip-
so iure nullus. Pro determinatione huius
dubij formo infra scriptas conclusioes.
2. ¶ Prima conclusio ubi petitorium et pos-
sessorium, non concurrunt ratione or-
dinis

Repeticio Rub.

- ordinis seu praelationis, processus ualet si non opponatur exceptio & potest hoc modo declarari, Nam ordo est qd prius debeat intentari possessorium, & postea petitorium, id est, quod primo debet finiri quescio super possessorio ut in l. ordinarij & in l. certi sepius allegatis. ¶ Si autem ordo peruertatur ut quia primo intentatur petitorium, uel primo etiam intentatur possessorium, & anteq̃ lis sit finita super possessorio, intentatur petitorium, tunc dicitur peruersio ordinis unius causae ad aliam, q̃ casu datur regula talem preposterationem non uiciare processum, nisi opponatur exceptio ut in l. si mancipium § j. & in glos. ff. de Euiet. & est glos. ordinaria in l. ij. C. com. diuidun. est tex. in c. cum dilect. de ord. cog. ¶ Si autem esset peruersio unius causae ad seipsam, ut quia primo producuntur testes anteq̃ fiat lit. contest. tunc processus est nullus ipso iure, etiam non opposita exceptio

De caus. pos. & proprie.

exceptione, ut in l. prolatam C. de sent. & interlo. om. iud. & tenent omnes, & de preposteratione unius causæ ad aliam, loquitur tex. in l. j. ff. famil. hercis. cum. ¶ Secunda conclusio ubi impeditur accumulatio petitorij & possessorij quia electione unius tollitur aliud, si in eodem libello accumulatur processus ualet nisi opponatur except. secundum Bar. in d. § nihil commune ¶ Tertia conclusio, ubi petitorium & possessorium simul cumulantur in predicto casu prohibito non in eodem libello, sed successiue, quia primo intentato uno iudicio nondum finito, aliud intentatur & tunc processus non ualet ipso iure, nec est opus opponere exceptionem, ratio est quia cum fuerit electum primum iudicium uidetur ipso iure ab alio exclusus.

h Formo

Repetitio Rub.

A In ista materia, an & quando in casib. in quibus concursus petitorij & possess. non admittitur, necesse sit ut opponatur exceptio uel non, & ita quando processus sit ipso iure nullus, hic multa omittuntur, Nulla enim fit mentio, quando Cumulatio impeditur ratione contrarietatis, quæ tamen

6. ad hoc, an exceptio requiratur uel no multipliciter consideratur, item nihil dicitur in casu quando absolutoria lata in uno iudicio, parit except. rei iud. in alio, de quibus omnibus uide ple. Bar. in l.

A ¶ Formo aliud dubium, Nunquid in his casib. in quib. possessorium et petitorium possint simul accumulari, quod quando fieri possit, uidiſtis supra, dicta remedia sunt eadem sententia terminanda, an uero de eo prius iudicari debet de quo prius constabat, pro determinatio, huius dubij

naturaliter § nihil commune ff. de acqui. poss. Non enim hic uolui tam multa addere, cum non possim scire an ipsemet D. Lanfr. nihil posuerit, an impressorum ignauia uiciatum fuerit.

De caus. pos. & proprie.

7. dubij facio has conclusiones. ¶ De iure Canonico petitorium & possessoriū simul intentata, debent eadem sententia terminari, siue ambo iudicia ab uno p^oponantur ut in d. c. cum dilectus, siue ab uno intentetur unum, & ab alio intentetur aliud ut in d. c. cum dilectus, et istud est seruandum in foro ecclesiastico. ¶ Secunda conclusio de iure Ciuili, ubi petitorium & possessorium ab una parte intentatur, potest iudex separatim pronunciare, nec tenetur eadem sententia illa terminare, & hoc est q^o uoluit pet. quem sequi. Cy. in l. incerti C. de interdict. qui dixerunt prius pronunciandum super illo iudicio de quo prius constat, hoc sentit glos. Iur. Cano. in c. ij. de caus. pos. & proprie. ¶ Tercia conclusio ubi petitorium ab uno, & possessorium ab alio intentetur etiam de iure Ciuili debent eadem sententia terminari, & hoc propter naturam conuentionis & reconuentionis,

Repeticio Rub.

quæ est ut eadem sententiã utraq; causã
fa terminetur ut in l. j. in fi. ff. que sent.
fin. appella. rescin. & notat. in auct. &
consequenter C. de senten. & interl.
om. iud. & in c. unico de mut. peti. & in
c. dispendia § reus de rescrip. in vj.

- ¶ Pro complemento materiæ petitoriã
& possessorij subijcio alias conclusio-
nes ad hanc materiam necessarias &
pertinentes, prima conclusio sit ista.
9. ¶ Petitorium dicitur intentari etiam si
non intentetur dominium per solam
intentionem tituli, ut si peto equum a
te ex titulo uenditionis, quia mihi uen-
didisti & sic de similibus, hoc est dict.
singul. do. Io. de lingua in cle. unica sub
hac rubrica situata, & placet d. Flo.
10. ¶ Secunda conclusio, ubi in libello con-
cluditur actorem debere reintegrari
ad possessionem, licet in narratione fac-
ta sit mentio dominiã uel proprietatis,
dicitur intentatum possessorium et non
petitorium, quia debet attendi conclu-
sio

De caus. pos. & proprie.

sio non autem Narratio secundum Io. an. c. cum ecclesia Sutrina, de caus. pos. & proprie. ¶ Tertia conclusio, Si in conclusione libelli, de qua in proxima conclusione, addatur, et peto super premis iustitiam ministrari, dicitur tunc esse intentatum petitorium secundum Io. cal. in c. cum dilectus de ord. cog.

11. ¶ Quarta conclusio ubi in conclusione libelli petitur rem sibi restitui, potest adaptari tam ad petitorium q̄ ad possessorium secundum do. Ant. de But. in c. pastoralis, de caus. pos. & proprie. &

12. sequi. etiam do. Io. de Imo. ¶ Formo aliud dubium, intentatum est petitorium, & lite pendente intentatur possessorium in quo proceditur suspensio petitorio, Nunquid lata sententia super possessorio, possit postmodum rediri ad petitorium suspensum, p̄ quo facio

13. has conclusiones. ¶ Prima conclusio, si ille qui intentauit possessorium pendente petitorio, succumbat in possessorio

Repeticio Rub.

rio potest redire ad petitoriū, et si probabit se dominum obtinebit in petitorio, per quod uictoriam extingueretur uirtus possessoriij, quia consequetur possessionem, quia proprietas trahit ad se possessionē ut in c. cum dilectus de caus. poss. & proprie. Nec sententia lata in possessorio preiudicabit in petitorio cū sit super re diuersa, ut in l. & an eadem §. ff. de excep. rei iudica. ¶ Secunda conclusio, Si intentans possessorium suspenso petitorio, succumberet in possessorio & non probet se dominū in petitorio, succumbit in petitorio & condemnabitur in expensis, ut in c. finem litibus de dolo & contu. cum ibi notat. ¶ Tertia conclusio, Si intentans possessorium, suspenso petitorio, obtineat in possessione, potest redire ad petitorium & si probabit se dominum, fertur sententia declaratoria in qua declarabitur dominus & reus condemnabitur in expensis.

De caus. pos & proprie.

sis, non tamen condemnabitur ad restitutionem possessionis, cum illam actor sit secutus, per uictoriam in possessorio, Et multum proderit talis declaratoria, quia per illam fiet fides de dominio contra conuentum glos. est singula. in l. si a te § j. ff. de excep. rei Iudica. ¶

14. Quarta conclusio, si intentans possessorium suspenso petitorio, obtineat in possessorio, si redeat ad petitorium in quo se non potest probare dominum, sed reus probat se dominum, feretur sententia declaratoria super dominio Rei, si est petitum, ut not. in c. ex conuisione de restitu. spolia. & in l. circa ff. de proba. & secundum do. Io. de Imo. poterit recuperare possessionem quam perdidit ex sententia lata in possessorio. ¶ Quinta con-

15. clusio, Si intentato possessorio, post petitorium suspensum, & lata sententia in possessorio, actor intentet
h 4 . petito

Repeticio Rub.

petitorium & neuter possit probare de dominio, secundum ueram opinio, licet sint plures opinio, in hoc. not. in d. c. pastoralis, debet reus absolui, propter regulam iuris Actore non probante etc. Et hoc siue actor incipiat nouam instantiam super petitorio, post executionem factam in possessorio, siue prosequatur petitorium ex antiqua instatia suspensa, & condemnabitur uictus in expensis ita do. Io. de Imo, in d. c. pastoralis, & sentit Inno. ibidem in sua prima opinione. ¶ Subsequenter dubitatur utrum lata sententia in possessorio, suspensa petitorio, iudex appellationis possit cognoscere de petitorio suspensa & in hoc conclude. ¶ Lata sententia super possessorio, a qua est appellatum de iure Cano, si causa appellationis est commissa alteri iudici, de uoluntate utriusque partis, iudex appellationis potest cognoscere de petitorio suspensa secundum do. de rot conclus. cxxxj. in no. incipi.

De caus. pos. & proprie.

incipi. intentato petitorio & possessorio. ¶ Secunda conclusio, ubi est appellatum a possessorio, suspenso petitorio & causa appellationis dumtaxat est commissa, iudex appellationis non poterit cognoscere de petitorio, altera parte inuita secundum præf. do. in predic. conclusio. ¶ Istud singulariter limitatur in causis beneficialib. per appellationem ad sedem apostolicam deuolutis, quia ad instantiam appellantis uel appellati, iudex appellationis poterit etiam de petitorio cognoscere, casus est in cle. de caus. pos. & proprie. ¶ Tertia conclusio, Si causa appellationis & negotij principalis est commissa iudici appellationis a sententia lata super possessorio interposito, iudex appellationis ad instantiam alterius partis potest cognoscere de petitorio secundum præf. do. de rot. d. conclu. ¶ Ultimo utrum commissa causa possessionis intelligatur etiam commissa causa proprietatis,

Repetitio Rubz

- vel e contra, Facio has conclusiones.
17. ¶ Prima conclusio, Si causa est simpliciter commissa, puta quia princeps scribit, committimus tibi causam quae habet Ticius vel habere sperat contra Seium, etiam intelligitur commissa tam causa possessionis quam proprietatis secundum do.
18. Io. de Imo, in d. c. pastoralis, ¶ Secunda conclusio ubi est commissa causa possessionis per dictionem taxatiuam, puta quia dicit Committimus tibi causam possessionis dumtaxat, non intelligitur commissa causa proprietatis, Ratio quia unius inclusio ceterorum est exclusio ut in c. Nonne bene dicimus de presump. ¶ Tertia conclusio ubi est commissa causa possessionis sine dictione taxatiua, de qua non potest cognosci nisi etiam cognoscatur de dominio, puta quia uterque eorum se asserit dominum, & possessorem, intelligitur etiam commissa questio proprietatis, glossa est singulari, in l. si de proprietate C. si a non

Repeticio Rub.

non comp. iud. ¶ Quarta conclusio, si
commissa est causa possessionis, sine di-
ctione taxatiua, de qua possessione po-
test cognosci absq; quod cognoscatur
de dominio, tunc non intelligitur com-
missa causa proprietatis. Exemplum
est quando committitur causa posses-
sionis in possessorio recuperandæ rati-
one spoliationis, Nam ad uictoriam
non est necesse probare dominium sed
sufficit probare possessionis & spoliati-
onem ut not. glos. in c. ad decimas de
restit. spolia, in vj. & ita concludit glos.
prealleg. in L. si de proprietate quam
sequi, do. Io. de Imo in d. c. pastoralis.

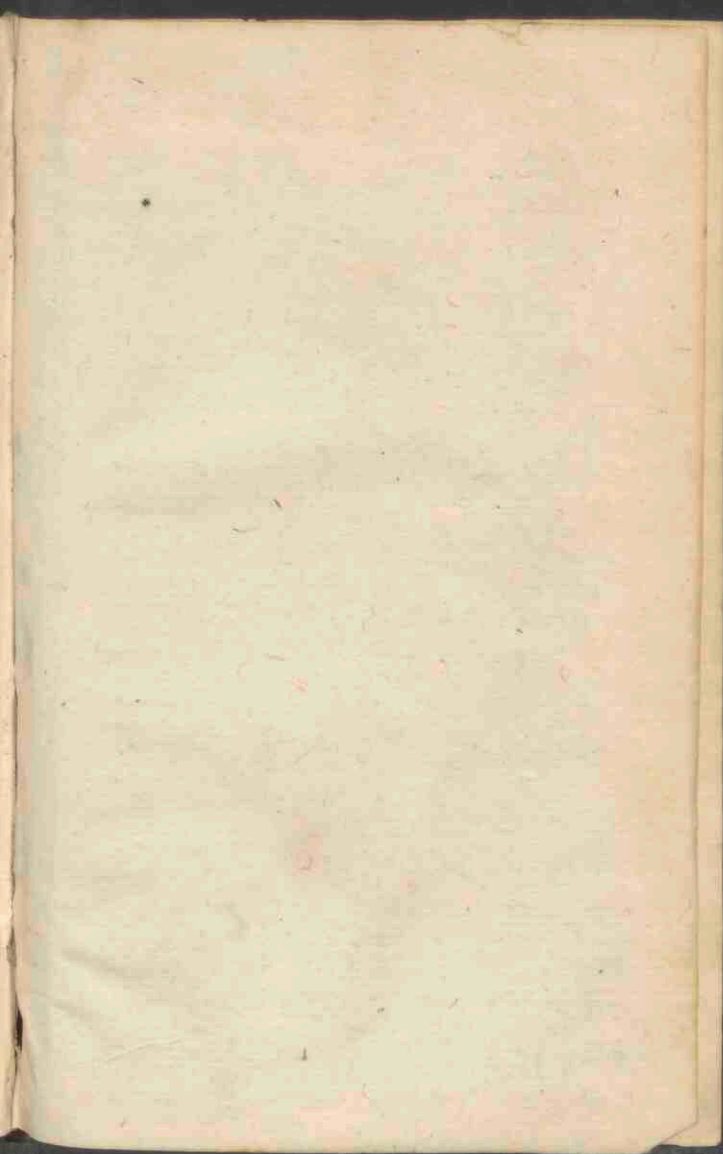
Explicit Solennis & pene diuina
Repeticio iuris utriusq; Luminis &
Monarchæ d. Lanfranci de
Oriano super Rub.
de caus. pos. &
prop.

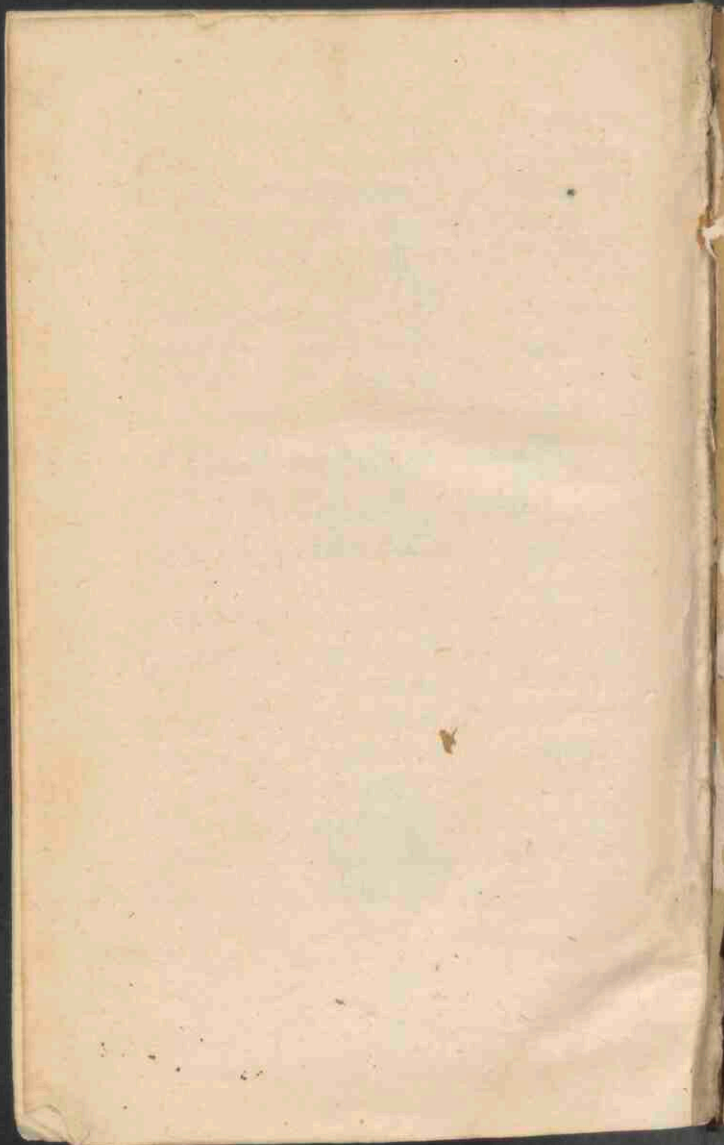
IOANNES BRAVN
LECTORI S.

CVm nuper, amice lector, studiij
causa incidissem in Repeticionem
Rub. de caus. poss. & prop. a præclaris-
simo Iureconsulto do. Lanfranco de O-
riano, iam olim in lucem æditam, animæ
aduerti eius lectionem Typographo-
rum incuria, plerisque in locis deprava-
tam esse. Quia uero, ut totus Coetus
causidicorum norit, singulorum posses-
soriorum iudiciorum, & an & quando
ista cum petitorijs cumulari seu con-
currere possint (quæ omnia in ista sol-
lenni Repeticione perfectissime & sine
omni difficultate clarissime traduntur)
in foro sit frequentissimus usus, perlegi
eam obiter, et quantum potui a mendis,
& frequentibus, quibus scaturiebat er-
ratis repurgavi, nihil aliud quærens nisi
ut gratificarer studiosis Iuris adolescen-
tibus, Summaria insuper præfixi, pleraque
notatu

notatu digna complectentia, & pro in-
ueniendis singulis materijs hinc inde
lacijs diffusis commodissima, Hoc si
quid est studij & operæ tuo iu-
dicio relinquo, Be-
ne Vale,

Vitebergæ Excudebat Petrus
Seitz, Anno.M.D.
XXXVIII.

4362-63

32100

res forasse nō meit **S**i unū oculū a n̄
p̄ q̄ q̄ caur q̄ media nō q̄ m̄ in eo q̄ oculū a
n̄ potur sua q̄ app̄t ad me **S**i unū ualde
ad tū qui nō app̄t n̄ i nō app̄t usq̄ coe
t rōe **C**or̄ q̄ s̄ma q̄ uehor s̄r ap̄ sc̄si
t mān̄ q̄ h̄ unū a me **S**i unū p̄ m̄llū p̄
resolom̄ oculū a n̄ q̄ p̄ dūl̄t q̄ plōis oculū

Signa q̄ eorū corp̄ **S**i unū m̄taly
t q̄ rem̄ q̄ de s̄
mōe ē m̄llū
Simp̄. dicem̄ ex hūc n̄. erūt t reliq̄
due lat̄ ^{uē} māp̄ **S**i unū q̄ tūm̄ q̄ p̄
m̄ opt̄e q̄ p̄is orōe. **S**i unū ip̄ez m̄c

in se
et una
simp.
ue
q̄ a
m̄llū
darh
alro
q̄ p̄is
uo c̄
oi

187

21

lib. 1. cap. 1.

